

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

НАУКА ТА ОСВІТА В ДОСЛІДЖЕННЯХ МОЛОДИХ УЧЕНИХ

Матеріали

**Всеукраїнської науково-практичної конференції
для студентів, аспірантів, докторантів, молодих учених**

14 травня 2020 року

**Харків
2020**

УДК 001.891:37

ББК 72

НЗ4

Головний редактор:

Бойчук Ю. Д. – д-р пед. наук, професор, член-кор. НАПН України, проректор з наукової роботи ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Редакційна колегія:

Башкір О. І. – д-р пед. наук, доцент, професор кафедри педагогіки ХНПУ імені

Г. С. Сковороди; голова ради молодих учених ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Коробкіна О.Г. – директор наукової бібліотеки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Трубчанінов М.А. – канд. іст. наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії, начальник наукової частини ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Макітренко К.О. – студентка факультету іноземної філології, голова студентського наукового товариства ХНПУ імені Г. С. Сковороди

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 3 від 12 травня 2020 року)*

Наука та освіта в дослідженнях молодих учених [Електронне видання] : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. для студентів, аспірантів, докторантів, молод. учених, Харків, 14 трав. 2020 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [редкол.: Ю. Д. Бойчук (голов. ред) та ін.]. – Харків, 2020. – 427 с.

У збірнику відображено тези Всеукраїнської науково-практичної конференції для студентів, аспірантів, докторантів, молодих учених «Наука та освіта в дослідженнях молодих учених», що проходила на базі Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди з нагоди Дня науки. Він містить результати теоретичних та емпіричних досліджень молодих учених України в умовах сучасних викликів.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам закладів вищої освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

КІНЕМАТОГРАФІЧНІСТЬ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Абрамова Є. А.

магістерка факультету іноземної філології,

Алексєєва Н. С.

науковий керівник, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Будь який фільм має текстуальну основу, але кінематограф вдало поєднує у собі багатофарбні прояви різних форм мистецтв: музику, літературу, образотворче мистецтво, театр. Поняття кінематографічність, або зримість літератури, як її називають деякі автори, з'являється в науковій літературі в другій половині ХХ століття. На сьогоднішній день дослідникам так і не вдалося прийти до єдиного визначення цього феномена, або з'ясувати його джерело. Кінематографічна проза – це художній текст в якому притаманні сукупні властивості як літератури так і кіномистецтва. Кінематографічний ефект якого автор досягає за допомогою аудіовізуальної образності, динамічного характеру оповідання та монтажного принципу організації часу та простору художнього тексту.

Хоча взаємодія кінематографа з літературою почалися з відвертого «пограбування» її сюжетів, тем та образів, поступово ми можемо помітити взаємопроникнення цих двох видів мистецтва. Цей синтез кіно та літератури можна пояснити загальною тенденцією збільшення темпу і динаміки життя, в поєднанні із збільшенням кількості інформації. Це призвело до того, що у сучасній культурі більше переваги віддається аудіовізуальному сприйняттю ніж логіко-словесному. Як результат цього інтермедіального впливу народжується так звана «кінематографічна» поетика, яка суттєво вплинула на літературу ХХ та ХХІ ст., збагативши її новими прийомами та стратегіями.

Цікаво, що заздалегідь до появи кінематографу багато авторів за допомогою слів намагалися відтворити аудіовізуальний рядок, який ніби перетворював читача на глядача. Поступово література набуває

кінематографічних рис. Кінематографічний текст стає більш візуальним, деякі тексти відверто мають монтажне варіювання, начебто розкадровку, часто виражену за допомогою пунктуації. Використовується лексика кінематографу: стоп кадр, передній план, наплив, затемнення та інші. Такі прийоми допомагають письменнику маніпулювати сприйняттям читача. У творах деяких авторів все більше і більше можна помітити мову кінематографу. Наприклад, Вуді Аллен у своєму збірнику оповідань «Повний безлад» поєднує характеристику тексту з монтажною технікою композиції, переносючи нас через свої твори на свій знімальний майданчик. Сьогодні ж вплив кінематографа досяг свого апогею та стає домінантним ідіостилем сучасної прози, перетворивши деяких авторів на видавців «напівфабрикату» для кінострічок.

Узагальнюючи можна прийти до висновку, що кіно, наймасовіше з мистецтв, не тільки вплинуло на культуру та мистецтво, але й в загальні на сприйняття дійсності сучасної людини. Що, в свою чергу, породило так зване «кліпове» мислення, тобто сприйняття дійсності у вигляді аудіовізуальних обірваних образів. Саме це спонукало до появи кінематографічності художнього тексту як спроби винайти найпродуктивніший спосіб взаємодії з сучасним читачем, та спроби задовольнити його потреби.

РОЛЬ П. С. УВАРОВОЇ В ОРГАНІЗАЦІЇ XII АРХЕОЛОГІЧНОГО З'ЇЗДУ У ХАРКОВІ (1902 р.)

Авраменко Є. С.

магістр історичного факультету,

Богдашина О. М.

науковий керівник, доктор історичних наук, професор кафедри історії України
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

У період з 1869 по 1914 роки в різних містах Російської імперії з періодичністю раз в три роки проводилися Археологічні з'їзди. У рамках подібних заходів підготовчий комітет влаштовував різні археологічні

експедиції, а під час їх проведення – екскурсії та виставки. Одним з ініціаторів проведення археологічних з'їздів був відомий археолог граф Олексій Сергійович Уваров, син колишнього Міністра народної освіти Російської імперії [2, с.209]. Після смерті О.С. Уварова на посаду голови Московського археологічного товариства було обрано його дружину – П.С. Уварову.

Актуальність дослідження обумовлена подальшою популяризацією науково-організаційної діяльності однієї з безпосередніх організаторів XII Археологічного з'їзду графині П.С. Уварової.

Метою нашого дослідження є аналіз ролі голови Московського археологічного товариства П. С. Уварової в організації та роботі XII Археологічного з'їзду.

Історіографія питання має більш ніж сторічні хронологічні межі. При підготовці змісту тез враховані наукові роботи Д.І. Іловайського І.А. Лінниченка, Є.К. Редіна, Т. О. Сосновської І. М. Скирди, які займалися описом життєдіяльності П. С. Уварової та вивчали її внесок у розвиток вітчизняної науки та культури.

XII Археологічний з'їзд відбувся у серпні 1902 року у стінах Харківського університету [1]. Виступаючи у квітні 1900 р. на четвертому засіданні Харківського підготовчого комітету з організації XII археологічного з'їзду, його голова Д. І. Багалій відзначив надзвичайну енергійність П. С. Уварової, її глибокі знання та пристрасну відданість своїй роботі [2,с.36]. Сама графиня докладно розповіла про трирічну роботу Підготовчого комітету з організації XII Археологічного з'їзду на його відкритті 15 серпня 1902 р. [1].

Робота з'їзду тривала 12 днів (з 15 по 27 серпня 1902 р.), і щодня, крім екскурсійних днів, відбувалось від 3 до 6 засідань [3].

Крім виступів та участі в секційних засіданнях, П. С. Уварова разом з іншими делегатами з'їзду відвідала виставку старожитностей Слобожанщини, влаштовану Підготовчим комітетом, здійснила кілька поїздок до археологічних пам'яток, де взяла участь в розкопках. Вони проводилися в маєтку

П.І. Харитоненко (с. Кириківка), на Донецькому і Салтівському городищах. П.С. Уварова сприяла фінансово й організації Етнографічного музею Харківського університету, який був створений на базі етнографічної виставки XII археологічного з'їзду [4, с.102]. Так, наприклад, частина коштів на створення музею була отримана від продажу книги Д. І. Іловайського «Дополнительная полемика по вопросам варяго-русскому и болгаро-гунскому» [2, с.53]. Пізніше в спеціальному огляді перших 12 археологічних з'їздів графиня підкреслювала, що етнографічна виставка XII археологічного з'їзду у Харкові була найбільш відвідуваною (60 тис. чол.), великою, різноманітною і багатою у порівнянні з іншими подібними виставками [2, с. 20]. До того ж за редакцією П. С. Уварової вийшов тритомник «Труды Двенадцатого Археологического съезда в Харькове» (1895 р.). За заслуги в організації XII Археологічного з'їзду ще у 1903 р. вчена рада Харківського університету обрала її своїм почесним членом [2, с.34].

Отже, участь П. С. Уварової у підготовці XII Археологічного з'їзду сприяла його успішному проведенню та створенню етнографічного музею.

Список використаних джерел

1. Известия XII Археологического съезда в Харькове. 15-27 августа 1902 г. Харьков, 1902. № 1-15.
2. П.С. Уварова. Былое. Давно прошедшие счастливые дни. М.: Изд-во Сабашниковых. 2005. 296 с.
3. Скирда В.В. Археологічна наука в Харківському університеті (1805-1920 рр.). Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. 164 с.
4. Труды Двенадцатого Археологического съезда в Харькове / под ред. П.С. Уваровой. М., 1905. Т. I-III

ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Антоненко А. В.

магістерка факультету іноземної філології,

Тучина Н. В.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, професор кафедри англійської
філології,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Ідея про те, що паралельне вивчення мови та культури народу є дієвою методикою, з'явилася ще у ХХ ст. Мова, наче дзеркало, відображає світогляд, норми моралі, систему понять та цінностей. Проблемі формування лінгвосоціокультурної компетентності (ЛСКК) у молодших школярів присвячена велика кількість досліджень. Пошуком ефективних методик формування ЛСКК займалися О. В. Бирюк, І. Ю. Голуб, Н. Б. Ішханян, С. Г. Тер-Минасова, Г. Д. Томахин, В. В. Сафоновова та ін.

ЛСКК – багатокомпонентний феномен, що розглядається, як сукупність певних знань, навичок і вмінь, а також здатності й готовності до повноцінної участі в процесі міжкультурної комунікації [1, с. 425–432]. ЛСКК формується інтегровано і комплексно з формуванням інших компетентностей. Однак, вирішальна роль в успішному формуванні ключової компетентності молодших школярів належить мовній компетенції. У результаті ознайомлення з системою мови учні вчаться її використовувати.

Освітня мета уроку іноземної мови в початковій школі передбачає формування у молодших школярів соціокультурної компетенції (одного з компонентів ЛСКК), зміст якої складають знання про культуру, історію, реалії та традиції країн виучуваної іноземної мови. [2, с. 56]. Також до складу ЛСКК відносять уміння використовувати адекватні вербальні і невербальні засоби у ситуаціях міжкультурного спілкування, розкривати соціокультурні значення лексичних одиниць і стандартів поведінки, порівнювати явища рідної та іншомовної культур у ситуації міжкультурного спілкування на елементарному

рівні; здатність до спостережливості, неупередженості, емпатії, комунікативної гнучкості, сприйнятливості, ввічливості, відсутності страху перед іншою культурою в учнів. Реалізація усіх складових ЛСКК має сприяти гармонізації процесу раннього навчання, виховання та розвитку особистості учня засобами англійської мови.

Важливу роль у навчанні іноземної мови відіграє мотиваційна складова. З цього боку, використання лінгвосоціокультурного компоненту, як навчального матеріалу, тобто казок, лічилок, народних пісень, віршів на уроках значно підігріває інтерес учнів до вивчення мови, а також сприяє вмінню адекватно інтерпретувати автентичні тексти і розуміти особливості іншої культури, закодовані в народній творчості.

Список використаних джерел

1. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студентів класичних, пед. і лінгвіст. ун-тів. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
2. Бігич О. Б. Особистісно-діяльнісний розвиток молодшого школяра на уроці іноземної мови : монографія. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2010. 138 с.

СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЕТНОПЕДАГОГІЧНИМИ ЗАСОБАМИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Артюшенко В.В.

студентка факультету психології і соціології,

Єсіна Н.О.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Сформованість соціальних цінностей є найважливішим показником цілісної особистості, самостійної та відповідальної, здатної створити власне уявлення про своє майбутнє. На відміну від традиційної освіти, яка недостатньо актуалізувала соціальні складники виховання, гуманістично-орієнтована освіта

веде до розкриття сутнісних якостей людини, її внутрішнього багатства та духовного потенціалу. Тому, в сучасних умовах, актуальності набула проблема соціального виховання підростаючого покоління.

Аналіз наукової літератури показав, що питання сутності та особливостей соціального виховання підлітків розглянуті у працях О. Безпалько, І. Зверєвої, А. Рижанової; педагогічний потенціал арт-терапії та казкотерапії – Б. Белової, Л. Бичкової, М. Гузевої, використання етнопедагогічних засобів у соціальному вихованні дітей та підлітків – В. Костіної, В. Ликова, О. Сердюк.

У науковій соціально-педагогічній літературі не має єдиного підходу до визначення поняття «соціальне виховання». На думку О. Безпалько, соціальне виховання – це процес створення умов і заходів, спрямованих на оволодіння та засвоєння підростаючим поколінням загальнолюдських і спеціальних знань, соціального досвіду з метою формування в нього соціально позитивних ціннісних орієнтацій [1,с.28].

А. Рижанова визначає соціальне виховання як цілеспрямований розвиток соціальності (соціальних цінностей, соціальних рис, соціальної поведінки) соціальних суб'єктів [3,с.124].

З усіх понять соціального виховання, які ми опрацювали, найбільш прийнятним для нас є визначення науковця І. Зверєвої, яка розглядає соціальне виховання як систему соціально-педагогічних, культурних, сімейно-побутових заходів, спрямованих на оволодіння та засвоєння дітьми та молоддю загальнолюдських і спеціальних знань, соціального досвіду з метою формування в них ціннісних орієнтацій та адекватної соціально спрямованої поведінки [2, с.25].

Серед численних засобів формування соціального виховання підлітків надзвичайно велика роль належить етнопедагогічним, які мають генетичний зв'язок з надбанням наших предків і виступають як специфічна форма пізнання, праці, спілкування та мистецтва. До них відносяться казки, прислів'я, приказки, рідна мова, усна народна творчість (фольклор), національна міфологія і

символіка, народне мистецтво, національні традиції, звичаї й обряди, народні ігри й іграшки тощо. За допомогою цих засобів у підлітків формуються такі особистісно значущі якості, як національна свідомість, відповідальність за свій народ, гордість, гідність, патріотизм, духовність людини тощо.

Отже, роль етнопедагогічних засобів у соціальному вихованні підлітків у закладах загальної середньої освіти поступово зростає і спонукає до використання їх у соціально-педагогічній практиці. Вони морально орієнтують особистість, допомагають регулювати поведінку людини в певній життєвій ситуації.

Список використаних джерел

1. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях. Київ: Центр навч. літератури, 2003. 72 с.
2. Коваль Л.Г., Зверєва І.Д., Хлебик С.Р. Соціальна педагогіка: навч. посібник. Київ: ІЗМН, 1997. 392.
3. Рижанова, А. О. Актуалізація соціального виховання як умова прискорення розвитку України. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*, 2018. № 1(315), С. 123- 132.

ВНУТРІШНЬОГРУПОВІ КОНФЛІКТИ В АСПЕКТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

Бабина І. А.

магістерка Навчально-наукового інституту педагогіки, психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

В умовах трансформації українського суспільства ускладняється життєдіяльність людини, порушується гармонійність та комфортність її існування. Ця тенденція стосується й сучасного освітнього простору. У контексті пріоритетних проблем її функціонування чільне місце займає проблема конфліктів між людьми. Вона набуває типового науково-практичного

статусу, зокрема тоді, як йдеться про наявність конфліктної поведінки в умовах виконання обов'язків соціальним працівником. У світовій науковій літературі давно вже обґрунтовано залежність від успішності управління та соціальними позиціями фахівців, їх ролями в соціумі.

Активізація значення ефективного управління конфліктами та соціальними експектаціями зумовлена насамперед високою суспільною потребою у пізнанні сутічок, які здебільшого виникають через суперечність у соціальних очікуваннях. Зростання важливості цих управлінських інструментів також зумовлено саме в забезпеченні допомоги для прогнозувань потрясінь у соціумі та їх контролю, зниження негативізму, вирішування конфліктних сутічок у колективі.

Метою тез є виявлення основних психологічних чинників прояву конфліктності в аспекті психологічної діяльності соціального працівника.

Особистісним фактором конфліктної поведінки соціального працівника є його відповідність і професійність щодо виконуваної діяльності. Висока конфліктність фахівця свідчить про низьку компетентність щодо взаємин в організації. Узагальнюючи дослідження про конфліктні взаємини (М. Пірен, Ю. Черненко, В. Шейнов), зазначимо, що конфліктність як особистісна риса є системною складовою властивістю людини та включає комплекс психічних властивостей, а саме: неадекватну (завищену або занижену) самооцінку своїх можливостей і здібностей, яка йде у розріз з оцінками навколишніх, що й викликає суперечки; прагнення домінувати за будь-що, де можливо й неможливо; консерватизм мислення, поглядів, переконань, небажання подолати застарілі традиції, стереотипи поведінки; зайва принциповість та прямолінійність у висловах і думках тощо.

Отож, експектації набувають більш особистісного характеру. Психологічні особливості кожного працівника в такому колективі розширюються та взаємодоповнюються, які, зазвичай, підвищують ефективність групової діяльності, так і впливають на її міжособистісні конфлікти. Для зародження

внутрішньогрупових конфліктів і міжособистісних суперечок нині існує безліч стимулів психологічного спрямування. Так, генезою ролевих конфліктів є недотримання учасниками творчого колективу адекватного розподілу ролей у групі, зумовлених невідповідністю реалізації спільної праці. Іншою передумовою їх розвитку, зазначимо, недосконалість горизонтальних і вертикальних комунікацій. Наприклад, сутичка інтересів у креативному середовищі, переважно, спричиняється формальним ставленням учасників один до одного щодо реалізації спільного проекту. Водночас вертикальність міжособистісних конфронтацій зумовлена прискіпливістю управлінця до одних підлеглих і, одночасною поступливістю до серйозних порушень інших робітників [1].

Зауважимо також, що конфлікти в великих організаціях виникають частіше аніж у вузькоспеціалізованих підрозділах, де досягнення власних цілей і кар'єрного зросту вважається пріоритетнішим відносно колективних надбань. У такому випадку основною причиною зародження внутрішньоорганізаційного конфлікту вважаємо розбіжність у сприйнятті групових цінностей і нормативів. Об'єктивна оцінка ситуації внутрішньогрупових суперечок у свідомості фахівців соціальної сфери замінюється суб'єктивним сприйняттям пріоритетності задоволення особистих потреб завдяки використанню сприятливої альтернативи ефективності самого колективу. Подібні мотиви спостерігаються і в конфліктній взаємодії підлеглого, котрий, за будь-яких умов, намагається відстоювати власне бачення, та керівника, який наполягає на безумовному виконанні управлінського рішення.

Таким чином, психологічна діяльність соціального працівника щодо управління конфліктною поведінкою у групі забезпечується впливом на ціннісні орієнтації фахівців, регулюючи групову взаємодію.

Список використаних джерел

1. Візнюк І. М. Основи конфліктологічних знань: навчально-методичний посібник для викладачів, студентів, які вивчають курс конфліктології, для

практичних психологів і соціологів. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2019. 248 с.

ВОЛИНСЬКА ГІМНАЗІЯ ЯК ОСЕРЕДОК ОСВІТИ ТА НАУКИ ВОЛИНИ XIX СТОЛІТТЯ

Багнюк Н. А.

студент гуманітарно-технологічного факультету

Скакальська І. Б.

науковий керівник, доктор історичних наук, професор кафедри української філології та суспільних дисциплін,

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Т. Г. Шевченка

У наш час реформування вищої освіти, сприяння якості навчання, формування компетентностей у випускника, необхідних у професійній і життєвій діяльності, спонукає звернутися до досвіду та традицій навчання в різні історичні періоди.

На початку XIX століття в освітянській структурі Російської імперії відбулися зрушення, що призвели до підняття рівня грамотності населення. Посприяло цьому відкриття нових закладів освіти, деякі з них, незабаром, стали провідними осередками науки. Одним з них стала Волинська гімназія, яка була відкрита у 1805 р., ініціаторами та організаторами її діяльності на першому етапі функціонування виступили відомі на той час учені та громадські діячі Тадеуш Чацький і Гуго Коллонтай.

У волинському містечку Кременці закладалися основи закладів вищої освіти європейського взірця. По суті, з самого початку волинська гімназія стала своєрідним доповненням Віленському університетові й унікальним освітнім явищем, яке відрізнялося від організаційно-структурних і програмно-методичних зразків шкільництва в Російській імперії [1, с. 70]. Програми передбачали можливість здобувати знання з основних галузей тогочасної науки і набувати необхідних навичок практичного життя. Пріоритетне значення мало вивчення іноземних мов і природничо-математичних дисциплін. Належна увага

приділялася фізичному розвитку гімназистів, участі в наукових дослідженнях разом із викладачами, підтримці їх творчих інтересів і здібностей шляхом вибору додаткових навчальних предметів.

У зазначеному вбачаємо прогресивні сторони гімназійних навчальних програм, навіть їх функціональну подібність до сучасних навчальних планів, якими також надається можливість вільного вибору студентами окремих навчальних дисциплін [2, с. 370]. Навчальні програми Волинської гімназії були складнішими за навчальні програми інших тогочасних закладів освіти, тому учні, котрі прибували до Кременця з інших освітніх установ, змушені були складати кваліфікаційний екзамен, за результатами якого їх зараховували до певного класу чи курсу. Вимоги до гімназистів ставилися надзвичайно високі. Серед них – обов'язкове використання і знання всього комплексу рекомендованої основної і додаткової літератури. Зі своєї сторони керівництво гімназії серйозно піклувалося про забезпечення навчального процесу відповідною літературою. Завдяки дворівневій структурі навчання у Волинській гімназії молодь отримувала і загальну середню освіту, що дозволяло випускникам обіймати нижчі адміністративні посади і підготуватися до навчання в університетах.

Волинська гімназія 1805-1819 років стала визначним закладом освіти свого часу й нашого краю, де молодь здобувала ґрунтовні знання, формувала науковий світогляд, засвоювала елементи етикету та принципи міжособистісного спілкування, а також центром духовної культури Південної Волині, і цим перетворила Кременець в осередок культивування освіти та чинник культурного руху.

Список використаних джерел

1. Шмит Анджей. Кременецький ліцей як зразок просвітницької моделі школи на території України у першій половині XIX століття / Переклад з польської Миколи Стронського. Кременець, 2012. 235 с.

2. «Ateny Wolynskie» – miedzy historia a uspolczesnoscia» («Волинські Афіни» – між історією і сучасністю») / Pod redakcja Andrseja Szmyta i Henryka Stronskiego. Olsztyn. Кременець, 2015. 484 с.

TEACHING PROCESS THROUGH THE PRISM OF METAPHOR

Baleva V.

магістерка факультету іноземної філології,

Tuchina N.

PhD, Professor at the Department of the English Philology,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Teaching has been one of the most essential professions in the world as it fulfills a number of crucial functions for society, from preparing human beings for life to developing minds. Taking that into account, from ancient times teachers have been compared to ‘builders’, ‘guides’, ‘the light’ and many other phenomena. Metaphor, a comparison through the transfer of meaning, is important for considering teaching as a profession. Metaphors help to get insight of what teaching presupposes, demands and requires from a personality. They also provide teachers with an opportunity to reflect on their current way of teaching and implement some changes in the practicum.

Metaphor is “understanding and experiencing one kind of thing in terms of another” [1, p. 5]. Conceptual metaphor, which plays one of the most important roles in cognitive linguistics, refers to identifying correspondences between two or more concepts relating to different domains. It helps understand one domain of experience, usually abstract, through another, usually concrete. The concrete domain is referred to as the source domain, while the abstract domain – as the target one. To some extent, the conceptual metaphor fulfills the evaluative function, and hence, can render positive or negative connotations of evaluation and reflect current society views on the educational process and its agents.

We have collected linguistic metaphors from journals written for teachers, which include English Teaching Forum, Teacher Trainer, Modern English Teacher, Teach Media.

In them, a teacher is viewed as '*a performer*' whose aim is to achieve learning objectives and goals through the use of humour, which makes learning more meaningful and enjoyable, gets students' attention and motivates them. Learning is having fun, domain – entertainment. However, it is also explained that the teacher is neither a clown, nor an entertainer.

In addition, teacher has to be '*an inventor*' in terms of selecting interesting activities and providing learners with diversity of them. Domain – technology.

Teacher's adaptation of ELT original materials is compared to art and science ("half art, half science"). Adapting materials in language teaching is a challenging process whose aim is to meet students' needs. Students may differ by their backgrounds, levels of proficiency, interests and inclinations. In addition to, no global course-books can take into account local educational contexts. Adapting materials is a creative and thorough process, source domains are art and science.

Conceptual metaphors may refer to the agents of the educational process (teacher and learner) as well as the process itself and its characteristics.

Reference

3. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press, 1980. p. 5.

ОРІЄНТОВАНІ МОДУЛЬНІ МЕРЕЖІ

Башкір Б. В.

студент факультету автоматизації і комп'ютеризованих технологій,

Сезонова І. К.

науковий керівник, кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри
комп'ютерно-інтегрованих технологій,
Харківський національний університет радіоелектроніки

Для комп'ютерної практики особливий інтерес представляють орієнтовані модульні мережі (ОММ), оскільки вони моделюють модульні системи, що складаються з реальних модулів зі сполученими виходами і входами. ОММ складаються з орієнтованих утворювань. У будь-якій зв'язці орієнтованої модульної мережі вихідний зв'язок однієї твірної з'єднується із вхідним зв'язком іншої твірної. Така зв'язка мережі називається орієнтованою. Орієнтована зв'язка модульної мережі моделює з'єднання виходу одного реального модуля із входом іншого модуля.

У модульних мережах зв'язки твірних завжди з'єднуються тільки попарно, тобто зв'язок однієї твірної з'єднується зі зв'язком іншої твірної.

Модульні мережі представляються формально в символічній формі і зображуються наочними схемами, змальованими на папері або екранах дисплеїв. У практичних застосуваннях наочні схеми модульних мереж часто використовуються незалежно від їх формальних уявлень. Якщо наочні схеми і формальні уявлення твірних у вигляді їх векторів ознак моделюють реальні модулі, то схеми модульних мереж і їх формальні уявлення служать моделями модульних систем, складених з реальних модулів.

Також як і твірні, модульні мережі можуть бути абстрактними, конкретними і асоційованими. Абстрактна мережа складається з абстрактних твірних, конкретна мережа — з конкретних, а асоційована мережа — з асоційованих твірних. Будь-яка модульна мережа (абстрактна, конкретна або асоційована) має склад і домени.

Крім складу і доменів, модульна мережа має структуру, яка є набором, що складається з усіх зв'язок мережі. Загальна кількість зв'язок модульної мережі позначається символом « N ». Довільний порядковий номер зв'язки мережі позначається символом « j ». Якщо всі зв'язки модульної мережі з'єднані в зв'язки, то така мережа називається закритою. Закриті модульні мережі моделюють закриті реальні модульні системи.

Абстрактна модульна мережа має склад, структуру і невизначений зміст, оскільки у всіх її доменах знаходиться тільки символ $\lambda 0$. Таким чином, абстрактна модульна мережа не «прив'язана» до будь-якого конкретного інформаційного середовища. Склад, структура і домени абстрактної модульної мережі складають її структурний скелет.

Конкретна модульна мережа має склад, структуру й певний зміст у вигляді розміщених у доменах мережі даних про одну або кілька реальних модульних систем. При цьому змінні γ і β конкретних твірних, з яких складається конкретна модульна мережа, залишаються неасоційованими з даними про реальну модульну систему, які зберігаються в доменах мережі. Уміщені в доменах модульної мережі дані «прив'язують» модульну мережу до конкретного інформаційного середовища

Асоційована модульна мережа, як і конкретна мережа, має склад, структуру та конкретний зміст у вигляді розміщених у її доменах даних про одну або кількох реальних модульних систем. Але при цьому, на відміну від конкретної мережі, змінним γ і β асоційованої модульної мережі присвоєні взяті з доменів мережі дані, що характеризують деяку одну реальну модульну систему. Отже, асоційована модульна мережа не тільки визначена на конкретному інформаційному середовищі, а й служить моделлю деякої реальної модульної системи. Якщо в доменах асоційованої модульної мережі містяться дані тільки про одну реальну модульну систему, то на схемі мережі її домени, як правило, не показуються.

ОММ представляють особливий інтерес для комп'ютерної практики, оскільки вони моделюють модульні системи, що складаються з реальних модулів із сполученими виходами і входами. ОММ складаються з орієнтованих твірних. У будь-якій зв'язці ОММ вихідний зв'язок однієї твірної з'єднується із вхідним зв'язком іншої твірної. Така зв'язка мережі називається орієнтованою. Орієнтована зв'язка модульної мережі моделює з'єднання виходу одного реального модуля зі входом іншого модуля.

Якщо модульна мережа абстрактна, то на всіх її зв'язках ставлення зв'язків ρ -з'єднане має, за визначенням, єдине значення ІСТИНА. Отже, всі зв'язки будь-якої абстрактної модульної мережі є істинними. Зв'язки конкретних модульних мереж також є істинними за визначенням.

На відміну від абстрактних і конкретних мереж, зв'язки асоційованих модульних мереж можуть бути або істинними, або хибними.

Питання в тому, чи є асоційована зв'язка мережі істинною (з'єднаною) або помилковою (роз'єднаною), вирішується в залежності від даних, привласнених двом її змінним, а також від умови з'єднання-роз'єднання даної асоційованої зв'язки.

Якщо всі зв'язки асоційованої модульної мережі є істинними, то така мережа називається істинною. Справжня асоційована модульна мережа, на всіх N зв'язках якої виконується одна і та ж умова істинності з'єднання, називається регулярною. Регулярними модульними мережами моделюються багато реальних модульних систем, що існують у природі та суспільстві. Серед регулярних модульних мереж особливий інтерес представляють мережі, на всіх зв'язках яких виконується умова істинності з'єднання у вигляді рівності даних. Такими регулярними модульними мережами моделюються, наприклад, комп'ютерні гіпертексти і нейромережі мозку.

Список використаних джерел

1. Шуткин Л.В. Курс лекций «Технологии разработки программного обеспечения компьютерных информационных систем». [Електронний ресурс]. URL: <http://aantonov1.narod.ru/trpo/index.html?>

НАУКОВА КАР'ЄРА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО: ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ Башкір О. І.

доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Висока соціальна роль науки може бути досягнута лише за умови високої активності окремих учених. Наука в цілому і окремий учений – це взаємопов'язані складники потенціалу науково-дослідної роботи окремого закладу вищої освіти зокрема й країни – у цілому. Тому соціальна роль науки не може розглядатися поза межами аналізу її особистісного виміру і форм реалізації.

Результативність науково-дослідної роботи залежить від умов, що забезпечують цей вид діяльності в ЗВО, рівня професійно-педагогічної культури наукового керівника та мотивації (кар'єри) молодих учених. Відомо, що важливим показником високого професіоналізму в будь-якій справі, в тому числі і в сфері науки, є *успішна кар'єра* [1, с. 76].

Основні ланки на шляху до наукової кар'єри – студент, бакалавр, магістр, аспірант, докторант. Вищі звання для наукової кар'єри – професор, доктор наук, академік. Щоб досягти цих ступенів і звань, слід, передусім, ясно розуміти деякі загальні вимоги до організації науково-дослідної роботи, зокрема форм її реалізації.

Необхідним кроком наукової кар'єри молодого вченого є підготовка до публікації в спеціальних журналах *наукової статті*, що висвітлює результати проведеного дослідження. Перелік наукових фахових видань України

формується за категоріями А, Б і В. У цілому журнал повинен виконувати широкий спектр функцій, які дають уявлення про напрями розвитку науки, її досягнення і конкурентоспроможність; публікаційну активність авторів і рейтинг організацій, які вони представляють; оцінку ступеня затребуваності видань у світовій спільноті за даними їх цитування тощо.

Однією з короткотривалих форм реалізації наукової кар'єри молодого вченого є участь (виступ) з *доповіддю*, *дискусією* за круглим столом тощо в науково-практичних конференціях. Учасники конференції отримують можливість ознайомитися з перших рук з найновішими досягненнями науки, обмінятися досвідом, встановити ділові контакти із зацікавленими вченими.

Зазвичай учасники конференції мають можливість публікації тез. *Тези* – це перелік основних тверджень, ідей, висновків, що містяться в книзі або статті. Кожна книга, стаття, будь-яке літературне джерело є низкою логічно пов'язаних тверджень, що в тексті супроводжуються обґрунтуваннями, доказами, поясненнями, ілюстраціями. Якщо вичленувати з тексту основні твердження або положення, одержимо те, що називають тезами [2, с. 291]. Тези дозволяють узагальнити матеріал, подати його суть у коротких формулюваннях, що розкривають зміст усього твору. Тези дозволяють зробити критичний аналіз книги, статті та інших джерел, вони акцентують увагу на суті матеріалу, що викладається.

Найрозповсюдженішими видами науково-дослідної роботи, які сприяють успішній науковій кар'єрі молодого вченого, є конспектування та цитування. *Конспектування* – це скорочений запис інформації, засіб глибокого і ретельного аналізу літературного джерела. У конспекті, як і в тезах, повинні бути відображені основні положення тексту. Конспект може бути коротким або докладним. Можна зберегти без зміни речення конспектованого тексту або використовувати інші, більш стислі формулювання.

У цілому конспект потрібний для того, щоб виділити в письмовому тексті необхідне і потрібне для вирішення дослідницького або навчального завдання;

створити модель проблеми (понятійну або структурну); спростити запам'ятовування тексту, полегшити оволодіння спеціальними термінами; накопичити інформацію для написання більш складної роботи (доповіді, реферату, курсової, дипломної роботи, дисертаційного дослідження).

Цитування – точне, буквальне відтворення якого-небудь тексту. Повний і точний запис тексту береться в лапки, що вказують на документальну точність виписки (слово в слово, з дотриманням наявної орфографії і з указівками на автора й сторінки джерела). Існує також, так званий, комбінований запис, коли спостерігається поєднання викладу матеріалу своїми словами та дослівних виписок окремих виразів, які при цьому беруться в лапки. Цитати, виписки використовуються як для обґрунтування власних ідей і висновків, так і для критичного аналізу [2, с.293].

Отже, успішна наукова кар'єра молодого вченого – найважливіша передумова для підвищення ролі науково-дослідної роботи в закладі вищої освіти та науки в суспільному житті. Її поступовому становленню сприяє активна наукова позиція молодого вченого через його участь із доповідями, повідомленнями в наукових конференціях, семінарах, круглих столах тощо, наявність компетентностей у написанні статті, тез, конспектуванні та цитуванні наукових текстів.

Список використаних джерел

4. Методологія наукової діяльності: Навчальний посібник : Вид. 2-ге, допов./ За ред. Д.В. Чернілевського. Вінниця: Вид-во АМСКП, 2010. 484 с.
5. Тушева В. В. Основи наукових досліджень: Навчальний посібник. Харків: «Федорко», 2014. 408 с.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Березова В. В.

магістерка факультету права, гуманітарних і соціальних наук,

Герасименко Л. В.

науковий керівник, доктор педагогічних наук, доцент кафедри психології,
педагогіки та філософії,

Кременчуцький національний університет імені М. Остроградського

Питання впровадження інформаційно-комунікаційних технологій навчання вчителів фізичної культури досить актуальна, адже сьогодення нашого світу постійно стає більш інтерактивним та йде вперед. Сучасні вимоги до закладів вищої освіти сприяють впровадженню нових інновацій у навчання майбутніх вчителів фізичної культури. Безсумнівно, вагомим стає перехід до значно ефективних інтерактивних методів, форм, засобів фізкультурно-оздоровчої роботи майбутніх педагогів з молоддю.

У науково-методичній літературі говориться, що методи навчання поділяються на пасивні, активні та інтерактивні. Пасивні методи характеризуються передачею знань від викладача до аудиторії, при цьому аудиторія виступає в ролі пасивних слухачів; у основі активних методів взаємодія педагога та аудиторії. Поняття «інтерактивний» значить вести діалог, бесіду з кимось, взаємодіяти. Тому, інтерактивні методи виступають більш ширшими на рахунок взаємодії не тільки викладача з аудиторією, а й на взаємодію усередині неї.

Мета інтерактивного навчання полягає в освітньому процесі, який організований так, що майже всі студенти задіяні у процесі пізнання. Розділяємо думку С. Сисоевої, яка вважає, що у порівнянні із традиційними методами навчання, в інтерактивних змінюється взаємодія педагога і студента, тобто активність викладача поступається місцем активності студентів, а завданням педагога є створення умов для їхньої ініціативи.

Застосування інтерактивного навчання майбутніх вчителів фізичної культури має відмінність від звичайного освітнього процесу, тобто не від теорії до практики, а від формування нового досвіду до його теоретичного осмислення через практичні дії. Як вважає І. Гринченко, коли учасники освітнього процесу діляться своїм фізкультурно-спортивним досвідом, теоретичними знаннями, вони беруть на себе частину навчальних функцій педагога. Це значно підвищує їх мотивацію та слугує більш продуктивній навчальній діяльності.

У деяких закладах вищої освіти під час проведення навчально-тренувальних занять викладачами використовуються такі інтерактивні методи навчання на лекціях: проблемні лекції, лекція-візуалізація, лекція-діалог. При вивченні фахових дисциплін майбутніх викладачів фізичного виховання застосовуються інтерактивні завдання, презентації, авторські навчальні курси, динамічні навчальні посібники з використанням різних комп'ютерних програм. Також, використовуються проблемний метод навчання і метод самооцінки успішності. Широко застосовуються різні відео-сюжети за допомогою мультимедійних технологій. Важливу позицію займають метод дискусії або «мозковий штурм», аналіз конкретних ситуацій, які є неодмінною складовою в системі інтерактиву.

Отже, використані інтерактивні методи у процесі навчання майбутніх вчителів фізичної культури засновані, перш за все, на принципах співпраці, взаємодії, ініціативності. Під час їх застосування відбувається активна взаємодія між педагогом та аудиторією. Інтерактивні методи формують ефективне навчання студентів і дають можливість у подальшому підвищити об'єктивне уявлення про предмет дослідження. Для більш ефективного використання інтерактивних методів у підготовці майбутніх вчителів фізичної культури необхідно з'ясувати їх можливості та умови використання в освітньому процесі.

Список використаних джерел

1. Гринченко І. Педагогічні технології навчання фізичної культури: формування інформаційно-педагогічної компетентності студентів в умовах інформатизації суспільства. *Науково-методичний журнал*. 2013. № 4, (76). С. 88–92.
2. Гринченко І. Інтерактивні технології в підготовці студентів: формування професійної компетентності в галузі фізичної культури. *Гуманітарний вісник. Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору»*. 2012. Вип. 27. С. 88–97.
3. Загірняк М. Медіапедагогіка. Друкарня «Мадрид». 2018. 316 с.
4. Сисоєва С. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник. ВД «ЕКМО». 2011. 324 с.
5. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-методичний посібник. Київ: А.С.К. 2004. 192 с.

ВСТАНОВЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ І СІМ'Ї У ПРОЦЕСІ ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ ПОВЕДІНКИ В ДОШКІЛЬНИКІВ

Бірюкова В.В.

студентка факультету дошкільної освіти,

Чернявська М.В.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і технологій дошкільної освіти,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Виховання культури поведінки в дітей дошкільного віку не обмежується навчально-виховною роботою у закладах дошкільної освіти, а передбачає обов'язковий взаємозв'язок з вихованням дітей у сім'ї. Забезпеченню єдності у процесі формування моральної культури дітей сприяють такі форми роботи з батьками, як: батьківські збори, консультації, створення спеціальних «папок-пересувок», оформлення консультативних стендів, відвідування вихователем

сім'ї дитини, дні відкритих дверей, поширення позитивного досвіду сімейного виховання тощо.

Головним завданням вихователя має бути підвищення педагогічної обізнаності та культури батьків у питаннях засвоєння дітьми загальнолюдських цінностей, виховання їх загальної культури [2, с.20]. Роботу з батьками вихователю слід спрямовувати у таких напрямках, як: вивчення досвіду сімейного виховання (здійснення аналізу досягнень і недоліків, як зі свого боку, так і з боку батьків); надання дієвої допомоги батькам у вихованні дітей; координація роботи з дошкільниками і батьками [1, с.28].

Основним змістом консультацій для батьків повинні стати загальні питання виховання культури поведінки, зокрема її значення, сутності, необхідності, передумов розвитку, можливостей дітей; свідчення про взаємодію дітей з однолітками протягом дня, наявність доброзичливого, чуйного, ввічливого ставлення один до одного та ін.

Список використаних джерел

1. Гузь В., Жейнова С., Таган Л. Організаційно-педагогічні умови ефективної взаємодії дошкільного закладу з сім'єю. *Молодь і ринок*. 2018 №3(158) С.27-30.
2. Желан А.В. Формування культури поведінки дітей дошкільного віку. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського*. 2014. Вип.1.45(106). С.20-24.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІНСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ НАУКОВЦІВ

Бовтрук Н.С.

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»,
доцент кафедри туризму, документних та міжкультурних комунікацій,
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Процеси реформування науки в Україні створюють необхідність перегляду підходів до розвитку та становлення майбутнього науковця в освітньому процесі наукових установ і закладів вищої освіти.

Сучасний науковець повинен володіти певними якостями, які можна поділити на чотири групи: професійно-наукові, організаційні, соціальнопсихологічні та моральні. Загалом, як відомо з теорії та практики науки, успіх самого науковця залежить від професійно-наукових здібностей особистості, його здатності реалізувати себе та обов'язково мати управлінський потенціал.

Необхідність розвитку управлінського потенціалу майбутніх науковців обумовлена соціальними й економічними факторами, мінливістю змін у різних сферах діяльності людства, які потребують експертів із відповідними вміннями щодо управління, дослідження та висвітлення всіх наукових процесів згідно з новими підходами з метою підвищення їх конкурентоспроможності. Сьогодні питання потенціалу кадрів управління розробляють В. В. Адамчук, Є. В. Воробйова, Б. М. Генкін, О. М. Харцій та інші.

Крім того, дуже чітко окреслена гуманістична спрямованість управлінської діяльності зумовила активні дослідження щодо більш повної реалізації «людського ресурсу», що є провідним у діяльності сучасних організацій. Адже конкурентоспроможність сучасної організації можна визначити за умови формування та розвитку своїх людських ресурсів, продукування, генерування та безпосереднього впровадження нових ідей.

На підставі аналізу наукової літератури серед соціально-психологічних якостей майбутнього науковця варто виділити такі: психологічну компетентність, управлінську культуру, розум, лідерські здібності, толерантність, уміння управляти конфліктами, стресостійкість, медіапсихологія, соціальна інженерія тощо.

Що стосується поняття «управління» в сучасних ринкових умовах, його основних характеристик в епоху інноваційного розвитку суспільства (гнучкості, адаптивності, рефлексивності, особистісної орієнтації) будемо розглядати та досліджувати «управління» як вид діяльності, що забезпечується сукупністю цілеспрямованих впливів на керовану систему, які узгоджені з механізмами її самоорганізації та спрямовані на підтримання функціонування системи та забезпечення її розвитку [2].

Отже, підвищення як наукового так і професійного рівня майбутніх науковців можливо, перш за все, за рахунок якісних перетворень, здійснюваних на базі нових технологій, організаційно-управлінських нововведень, розвитку управлінської та кадрової культури. У цьому світлі кадровий резерв розглядається як одне з джерел формування нового покоління управлінських кадрів, у тому числі «перших» наукових експертів в умовах, коли кардинальним чином змінилися вимоги до рівня і змісту їхнього професіоналізму, компетентності, до особистісних якостей, практичних навичок і вмінь [2].

Список використаних джерел

1. Лукашевич Н. П., Сингаевская И. В., Бондарчук Е. И. Психология труда : учеб.-метод. пособие. 2-е изд., доп. и перераб. Под ред. Н.П. Лукашевича. Київ : МАУП, 2004 -1 12 с.
2. Харцій О. М. Розвиток креативного потенціалу у майбутніх менеджерів організації. Diss. ОМ Харцій, 2006.

КУЛЬТУРА РИМСЬКОЇ ІМПЕРІЇ

Богданова І. В.

магістерка історичного факультету

Рябченко О. Л.

науковий керівник, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри
всесвітньої історії,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Культура Римської імперії з її особливістю та досягненням увійшла до складу європейської спадщини. Римське право стало благодатною основою для розвитку правової системи у світі. Римляни підкорили багато народів, але в культурі зберігали свої традиції і збагачували культурне досягнення завойованих територій.

У мистецтві Риму за часів імперії визначальну роль відігравала архітектура. Римляни створювали великі архітектурні споруди, які вражають своєю величчю і інженерною бездоганністю: багатство прикрас, чітка симетрія [1, с.144]. До цих споруд відносяться терми, амфітеатри, палаци імператорів, храмовий комплекс. Колізей, створений у першому сторіччі в Римі, став знаменитою на весь світ пам'яткою архітектури [2, с.125-128].

Унікальний архітектурний комплекс Пантеон-храм «усіх богів» вражає своєю грандіозністю. Удосконалення техніки аркового мистецтва допомогло побудувати храм [3, с.61]. Римські боги ототожнюються з грецькими, хоч вплив грецького світогляду простежується. У римлян могутній зв'язок релігії з правом, відсутність «касти жерців». Боги вказують римлянам про їхню особливість – суворість, військову дисципліну, мужність, незламність.

Скульптури вражають масивністю, але не красою, як у Древній Греції. У живопису домінує реалістичний портрет. Ідеї філософії пов'язують блага індивіда з благом держави [4, с.44-53].

З метою зміцнення існуючого лада римська держава використовувала вражаючі видовища. У цирках і театрах під час боїв гладіаторів виступали

величезні хори й оркестри, які прославляли велич і могутність Римської імперії та імператора. У Давньому Римі до професії актора ставилися ганебно, на відміну від Греції, де акторами були вільні та шановані люди. Простежується самотність культури Риму, а гостра політична боротьба сприяла виникненню низки прозаїчних жанрів: мемуарів, памфлетів, промов [5, с.336-375]. Майстрами прози були Цицерон і Варрон, твори яких мають значення і сьогодні.

Отже, Римська імперія – це блискуча цивілізація, яка лишила величезний вклад у розвиток суспільства й культури світу зі своєю специфікою: могутність, сила, утилітарність, велич. Римське право продовжує своє життя й дотепер.

Список використаних джерел

6. Глущенко Л.М., Назаренко О.Ю., Романюк І.А. Історія античної культури. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 144 с.
7. Д'ячков С.В., Лиман С.І, Сорочан С.Б. Історія Середніх віків. Навчально-методичний посібник. Харків: ХНУ, 2006.
8. Маслюк В. Олійник Л. Грецька мова. Навчальний посібник для студентів II-го курсу класичної філології. Львів, 2004. 61 с.
9. Новіченкова М.В. Шпори зі святилища біля перевалу Гурзуфське Сідло в Гірському Криму. *Археологія*. 2013. № 3. С. 44–53.
10. Пащенко В.І., Пащенко Н.І. Антична література. Вид.2. Київ: «Либідь», 2004. С. 336-375.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СМИСЛОВОЇ СФЕРИ В РАННІЙ ЮНОСТІ

Бодашевська Ю.С.

магістерка соціально-психологічного факультету

Шаюк А.В.

науковий керівник, кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри психології
розвитку та консультування,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Рання юність як один найважливіший онтогенетичний період людини має свої специфічні вікові особливості – новоутворення: особистісне самовизначення, становлення гендерної ідентичності, професійного самовизначення тощо. Ця вікова група в силу особливостей соціальної ситуації розвитку поставлена перед необхідністю вибору життєвої стратегії, формування особистих і професійних планів, соціальної і особистісної ідентифікації, самовизначення.

Вагомий вклад у розвиток уявлень щодо структурної організації смислової сфери особистості зробили О. Асмолов, О. Басіна, Б. Братусь, Г. Балл, О. Леонтьєв, Д. Леонтьєв, С. Рубінштейн, А. Серий, З. Фрейд та інші. Смилова сфера є важливим компонентом структури особистості.

Результати дослідження вказують, що смылова сфера опосередковує та визначає поведінку людини, її інтереси, вибір життєвого шляху та побудову життєвого простору, актуалізує її потенціал тощо. На думку вчених [1], смылова сфера стає усталеною та має змістовно-направлені форми, внаслідок чого формуються стратегії поведінки та взаємовідносини з іншим уявленням про себе («Я» - концепція, самооцінка), можливість ставити цілі, знайти місце в житті, сформувати свою життєву позицію та світогляд.

На думку Л. Божович [2], цей вік сензитивний для формування ціннісних і смислових орієнтацій як стійких властивостей особистості, які допомагають становленню світогляду, відношенню до навколишньої дійсності, посилення до саморефлексії.

Цей період завершується також виникненням особливого особистісного новоутворення – «самовизначення» [3]. Цей віковий етап, у якому здійснюється перехід від дитинства до початку дорослого життя, є етапом відповідного ступеня відповідальності, самостійності, прийняття конструктивних рішень різних проблем, у тому числі й професійного становлення. Юнаки та юнки здійснюють пошук своєї ідентичності, як відповідь на питання «Хто я?», «Який я?», «Ким я хочу бути» [3]. Як зазначав В. Франкл, питання про смисл життя часте та найбільш притаманне цьому віку, однак вони ніяк не є болючими [5].

Таким чином, у ранньому юнацькому віці формується смислова сфера, стає відносно стабільною, слугує внутрішньою системою координат, допомагає зробити подальші важливі життєві вибори.

Список використаних джерел

1. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания. СПб.: Питер. 2001. С. 288.
2. Божович Л.И. Психологические закономерности формирования личности в онтогенезе. *Вопросы психологии*. 1976. № 6. С. 34-44.
3. Кон И. Психология ранней юности: кн. для учителя. Москва. 1989. С. 256.
4. Леонтьев Д. А. Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности. Москва. 2003. С. 487.
5. Франкл В. Человек в поисках смысла. Москва. 1990. С. 366.

АКТУАЛЬНІСТЬ ЛАЗЕРНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ ЗАГОЄННІ ТРОФІЧНИХ РАН

Божко А. С.

магістерка природничого факультету,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Лікування хворих з великими глибокими трофічними враженнями шкіри й підшкірних тканин – складне й далеке від вирішення завдання сучасної медицини. Існуючі сучасні методи лікування складних відкритих ран вимагають тривалого часу та великих матеріальних витрат [1]. З XIX століття були відомі лікувальні властивості «концентрованого» світла, в 1903 році Н. Р. Фінсену була присуджена Нобелівська премія «за відкриття способу лікування шкірних хвороб, особливо *lupus vulgaris*, світловим опроміненням». У майбутньому це стало поштовхом для розвитку методу лікування лазерним опроміненням низької інтенсивності (*Low level laser therapy*). І дотепер дана терапія не втратила актуальності, є загальновідомою і визнаною у світі [2].

Цей неінвазивний немедекаментозний метод терапії в останнє десятиліття є провідним напрямом, що оснований на взаємодії кванта світла та клітинами і тканинами організму з поглинанням і трансформацією енергії лазерного променя. Трофічні рани є перспективною сферою застосування методу терапії опроміненням низької інтенсивності, адже прискорюється протікання репаративних процесів, скорочується термін очищення рани від некротичних тканин як наслідок стимуляції регенерації кровотоку [1, 3].

Для стимуляції репаративних процесів у рані ефективно монохроматичне червоне когерентне світло з довжиною хвилі 0,6328 мкм, яке випромінюють низькоенергетичні оптичні квантові генератори (ОКГ). Промені лазера надають місцеву стимулюючу дію на процеси регенерації в рані і загальну позитивну дію на організм. Деякі теорії, що пояснюють механізм цього явища, вказують на здатність структурних елементів тканин організму поглинати кванти червоного світла, що випромінюються ОКГ, що призводить до посилення обмінних

процесів у них, зокрема всі лазеріндуковані біологічні процеси є Ca_2^+ - залежними. Первинним механізмом терапевтичної дії низькоінтенсивного лазерного випромінювання є термодинамічний запуск Ca_2^+ -залежних процесів як на клітинному, так і на тканинному рівнях. Це єдиний механізм і єдина модель, що цілком пояснює всі наявні ефекти та закономірності [3,4].

В експерименті на тваринах та при лікуванні хворих у клініці виявляють протизапальні й аналгетичні властивості променів лазера, при цьому спостерігалися вкорочення фаз запального процесу, стимуляція репаративної регенерації та прискорення епітелізації ранових поверхонь. Терміни одужання хворих з післяопераційними ускладненнями ран при лазеротерапії достовірно коротші, ніж при застосуванні звичайних методів фізіотерапії. Результати експериментальних досліджень, клінічних спостережень низки авторів і свідчать про високу ефективність лазеротерапії при лікуванні ран і трофічних виразок. Однак є поодинокі повідомлення про вплив лазерного випромінювання на репаративні процеси у вогнепальних ранах [3].

Відомий французький фізик Луї де Бройль говорив: «Лазеру пророкую велике майбуття. Важко передбачити, де він буде застосовуватись, але я вважаю, що лазер – це ціла епоха». Дослідження в області застосування терапії лазером ведуться вже багато років, але всі перспективи напряду не є вичерпаними, а ефективність не повністю розкрита.

Список використаних джерел

1. Мнихович М.В., Еремін Н.В. Експериментально-морфологічний аналіз гистогенеза кожної рани под впливом низькоінтенсивного лазерного излучения. *Вестник новых медицинских технологий*. 2013. №2. с. 113-120. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/eksperimentalno-morfologicheskiiy-analiz-gistogeneza-kozhnoy-rany-pod-vliyaniem-nizkointensivnogo-lazernogo-izlucheniya>
2. Москвин С.В. Можно ли для лазерной терапии применять светоизлучающие диоды? *Вестник новых медицинских технологий*. 2017. №2.

Публикация 3-2. С. 240-252. URL:
<http://www.medtsu.tula.ru/VNMT/Bulletin/E2017-2/3-2.pdf>

3. Косачев И.Д., Варзин С.А. Стимуляция лазерным излучением раневого процесса в огнестрельной ране. *Вестник СПбГУ. Серия 11. Медицина.* 2006. №3. С. 1-9. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/stimulyatsiya-lazernym-izlucheniem-ranevogo-protssessa-v-ognestrelnoy-rane-1>

4. Абдрахманова А.И., Амиров Н. Б. Современные представления о механизмах лазерного воздействия. *Вестник современной клинической медицины.* 2015. №5. С. 1-12 URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennye-predstavleniya-o-mehanizmah-lazernogo-vozdeystviya>

**ОРГАНІЗАЦІЯ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
ТОВАРИСТВОМ «ЗНАННЯ» УКРАЇНИ (КІНЕЦЬ ХХ – ПОЧАТОК ХХІ
СТОЛІТТЯ)**

Бондар Т. В.

аспірантка кафедри педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Питання розвитку й реалізації освіти дорослих у наш час розглядається у контексті популярної в світі загальної освітньої концепції, окресленої як навчання упродовж життя (*lifelong learning*). В українському науково-політичному просторі це питання актуально представляти як *неформальна освіта дорослих*. Хоча освітньо-педагогічні зміни в національному масштабі відбуваються в контексті загальноцивілізаційних трансформацій, зумовлених впровадженням нових освітніх технологій, розширенням можливостей і потреб в індивідуальному, особистісному розвитку людини. Ці та інші чинники зумовлюють певний динамізм в освітньому національному просторі. Так, Законом України «Про освіту» (2020) [2] нормується неформальна освіта як складова освіти продовж життя та передбачає за мету реалізацію права кожної повнолітньої особи на безперервне навчання з урахуванням її особистісних

потреб, пріоритетів суспільного розвитку та потреб держави. Відповідно до зазначеного нормативного документу складниками освіти дорослих є післядипломна освіта, професійне навчання працівників, курси підвищення кваліфікації та перепідготовки, безперервний професійний розвиток, будь-які інші складники, що передбачені законодавством, запропоновані суб'єктом освітньої діяльності або самостійно визначені особою. Тож враховуючи вищезазначене актуальним постає вивчення досвіду організації освіти дорослих громадсько-просвітницьким Товариством «Знання» України у кінці XX – на початку XXI ст.

Вивчення архівних Матеріалів Товариства «Знання» України [3-6] дає підстави стверджувати, що організація освіти дорослих відбувалася за такими напрямками: культурно-просвітницький, організація курсів, семінарів, консультацій, видавництво.

Організація курсів та семінарів Товариством «Знання» України у кінці XX – на початку XXI ст. відбувалася переважно у екологічній, правовій, інформаційно-технологічній, мовній, науково-технічній галузях через науково-просвітницькі центри (НПЦ) Товариства. Наприклад, НПЦ «Кадри» з 1990-х р. має досвід співпраці з державними інституціями, такими як Міністерство фінансів, Міністерство палива та енергетики, Міністерство транспорту та організації навчання безробітних. Цей же НПЦ у 2000 р. набув права ліцензовано реалізовувати освіту дорослих за напрямками оператор персонального комп'ютера, бухгалтер, секретар керівника, продавець, бармен, офіціант, кухар. При Товаристві у визначений період також діяли безкоштовні Всеукраїнські лекторії з українознавства (НПЦ «Українознавство»), зокрема їх слухачами став склад Збройних Сил України та Міністерства внутрішніх справ України у різних містах держави. Водночас Товариством у зазначений період організовано для дорослого населення підвищення кваліфікації кадрів з українознавства, ліцензованих Міністерством освіти України, а також

підвищення кваліфікації фахівців з освіти шляхом їх участі в міжнародних конференціях, семінарах тощо.

Консультаційний напрям спрямовувався переважно на правову, політично-державну та міжнародну галузі. Зокрема, у цьому напрямі Товариство «Знання» України у визначений період має досвід організації роботи з політиками демократичного спрямування у питаннях роботи з громадськістю, з іноземними колегами тощо.

Культурно-просвітницький напрям спрямований окрім ліцензованого підвищення кваліфікації працівників освіти, на роботу організації тематично-наукових виставок, екскурсій тощо.

Освіта дорослих через *видавничий напрям* зосереджувалася у науково-популярних журналах як-от: «Трибуна», «Наше небо», «Технополіс», «Пульсар», «У світі математики», «Арсенал ХХІ століття», «Світ науки», «Людина і закон», «Мандрівець», «Авіація і час», «Джерело» та інші. Зокрема, матеріал у журналі «Світ науки» був представлений переважно з американського науково-популярного журналу «Scientific American» тільки перекладений українською мовою, тим самим даючи доступ українському читачеві до інформації про досягнення учених США [7].

Отже, Товариство «Знання» України у період кінця ХХ – початку ХХІ ст. може бути позитивним прикладом в організації освіти дорослих України. Має досвід досить широкого спектру напрямів для отримання освіти дорослим суспільством в Україні.

Список використаних джерел:

1. Бондар Т. В., *Розвиток, напрями діяльності науково-просвітницького Товариства «Знання» України (кінець ХХ–початок ХХІ ст.) у контексті неформальної освіти*. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах № 68/2020. Запоріжжя, 2020.

2. Законодавство України. Закон України Про освіту. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> дата звернення 21.04.2020.

3. Матеріали III З'їзду Товариства «Знання» України. *Архів Товариства «Знання» України*. Київ. 1999.
4. Матеріали IV З'їзду Товариства «Знання» України. *Архів Товариства «Знання» України*. Київ. 2004.
5. Матеріали V З'їзду Товариства «Знання» України. *Архів Товариства «Знання» України*. Київ. 2008.
6. Матеріали VI З'їзду Товариства «Знання» України. *Архів Товариства «Знання» України*. Київ. 2012.
7. Соціокультурні чинники розвитку інтелектуального потенціалу українського суспільства і молодь. Наукові праці та матеріали конференції. Київ, 2001.

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСІБНИКІВ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ВИЩОЇ ШКОЛИ

Бондаренко Я.В.

магістерка факультету іноземної філології,

Перлова В.В.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської фонетики і граматики,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Сучасні зміни, що відбуваються на даний час в системі освіти і спрямовані на створення інформаційно-комунікаційного суспільства та об'єднання студентів у єдиному освітньому просторі для навчання, вимагають модернізації методів та створення нових поколінь засобів навчання, які мають об'єднувати традиційний навчальний матеріал з дидактичними можливостями сучасних інформаційних і комунікаційних технологій. Зважаючи на це, інтеграція сучасних інформаційних і освітніх технологій повинна стати новим етапом впровадження електронних дидактичних ресурсів в систему освіти. На наш погляд, одним із шляхів такої інтеграції може стати електронний посібник.

Аналіз джерел засвідчує що за роки інформатизації освіти накопичено досить великий практичний досвід розробки та впровадження електронних дидактичних засобів навчання, зокрема електронних посібників. Під електронним посібником слід розуміти універсальний гіпермедійний засіб інтерактивного навчання, матеріал якого розширює межі підручника, містить додаткові, найновіші та довідкові відомості, які викладено у зручній формі гіпертекстового середовища. Використання сучасних медіатехнологій під час створення електронного посібника сприяє перетворенню його на принципово новий інструмент пізнання, який інтегрує функції інших елементів системи дидактичних засобів й так утворює навчально-пізнавальне середовище.

Рівень дидактичних можливостей сучасних електронних посібників має низку переваг. До них можна віднести можливість дистанціювати, диференціювати та індивідуалізувати процес навчання; контролювати навчальні досягнення студентів із діагностичною системою з подальшим знаходженням оптимальних шляхів подолання помилок; забезпечити самоконтроль навчальної діяльності за допомогою тестів з використанням он-лайн форм. Використання засобів мультимедіа в електронному посібнику дозволяє збагатити процес навчання наочним високоякісним ілюстративним матеріалом – двовимірними, об'ємними, статичними та динамічними зображеннями, звуковим супроводом відображеного на екрані матеріалу, що в свою чергу сприятиме підвищенню мотивації навчання та сприятиме активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів та учнів.

До перспектив нашої роботи можна віднести розробку такого електронного посібника засобами середовища MS Learning Content Development System, який буде містити не лише теоретичний матеріал, а й значну кількість навчальних прикладів, практичних вправ, питань для самоперевірки, спрямованих на більш глибоке опанування матеріалу. Крім цього, завдяки електронній формі подання означений засіб навчання здатний інтегрувати матеріали різних джерел, надавати миттєвий доступ до Інтернет-ресурсів,

включаючи мультимедійні, організувати ефективну перевірку знань студентів, а отже, утворює цілісне навчальне середовище.

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В США

Бондаренко А.В.

студентка факультету фізичної культури та спорту,

Рибалко Л.М.

науковий керівник, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник,
завідувач кафедри фізичної культури та спорту,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Спорт є національною ідеєю США. Саме тому при школах організовані та постійно працюють спортивні школи, які населення називає трампліном до національної збірної та побудови успішної спортивної кар'єри.

Особливістю фізичного виховання в США є наявність дієвих національних стандартів у сфері фізичної культури та спорту та методичних рекомендацій до організації та проведення фізкультурно-оздоровчої діяльності в закладах освіти, які включають навчальні програми з фізичного виховання.

Школа разом із вчителем фізичного виховання кожного округу штату США складають власну навчальну програму з фізичного виховання, враховуючи національні положення та рекомендації навчальних програм, розроблені науковими установами. Зміст навчальної програми розробляє вчитель фізичної культури, прислухаючись до порад директора, враховуючи прихильності школярів до певних видів спортивних ігор, фізичних вправ, спортивних розваг тощо. Проте всі програми з фізичного виховання мають яскраво виражену спрямованість на формування в дітей умінь і навичок здорового способу життя, всебічний розумовий, психічний і фізичний розвиток підростаючого покоління. Саме тому фізичне виховання учнівської молоді в США є обов'язковою та незамінною складовою виховання.

Більшість науковців вважають, що фізичне виховання в США – це організований процес впливу на учнів фізичними вправами, природними й гігієнічними чинниками з метою підготовки їх до гармонійного та безпечного життя. Адже, фізичне виховання є цілеспрямованою, чітко організованою системою фізкультурно-оздоровчої діяльності закладів освіти.

Більша частина уроків з фізичного виховання в США пов'язані зі спортивними змаганнями, командним і тренерським видом фізкультурно-оздоровчої роботи. Кожна американська школа має басейн і спортивні майданчики: баскетбольний, бейсбольний, для американського або європейського футболу.

Урок з фізичного виховання розпочинається з розминки, яка є досить тривалою й різноманітною на фізичні вправи. За словами американських педагогів, такий підхід до організації уроку дає змогу розігріти м'язи перед грою; дозволяє дітям виплеснути накопичену за попередні уроки енергію; організувати клас в єдину команду, що особливо працює в класах з поганою дисципліною. Після розминки школярі організовано займаються фітнесом. Для цього учнів поділять на групи, кожна з яких займається певним видом фітнес-програм або фізичних вправ. Наприклад, одна група стрибає на скакалці, інша – кидає м'яч, або віджимається. Потім заняття у групах змінюються. Така організація фізичного виховання в школах США стимулює в учнів інтерес до видів спорту, розвитку фізичних здібностей. Останню частину уроку приділяють спортивній грі. Найчастіше цією грою є баскетбол або волейбол [1].

Отже, у США учні постійно займаються спортом, оскільки він вагомо впливає на подальше життя та навчання. Високий бал з фізичної культури часто допомагає вступити до коледжу абітурієнтам за рівних умов. За сильного спортсмена коледжі готові поборотися між собою. А вже звідти він може зробити собі успішну професійну спортивну кар'єру.

Список використаних джерел

1. Сімончук О. Як займаються фізкультурою в школах різних країн світу: *Освіторія*: медіа журнал. Режим доступу: <https://osvitoria.media/experience/yak-zajmayutsya-fizkulturoyu-u-shkolah-riznyh-krayin-svitu/>

ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ МУЛЬТФІЛЬМІВ

Бурова Д. О.

студентка факультету іноземних мов

Дмитрієва М. В.

науковий керівник, викладач кафедри математики, інформатики та інформаційної діяльності,

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

У сучасному світі мультфільми стали об'єктами уваги не тільки дітей, а й дорослих. Сотні найцікавіших історій, створених мультиплікаторами, вже нікого не залишають байдужими. Багато людей вважають за краще вивчати англійську мову за допомогою мультфільмів і фільмів. У даній статті ми розкриємо плюси такого підходу, а також пропонуємо найпростіші та найефективніші сайти для перегляду англійськомовних мультфільмів.

Від простих і навчальних мультиків до повнометражних мультиплікаційних фільмів – сьогодні в інтернеті можна знайти англійські мультфільми найрізноманітнішої тематики та рівня володіння мовою. Такий спосіб розширює словниковий запас і допомагає розвинути навички аудіювання. Та й зайва порція добра ще нікому не зашкодила. Головне питання – в чому ж полягають переваги такого методу?

Розглянемо основні переваги вивчення іноземної мови за допомогою мультфільмів:

1. Доступна лексика та граматика. Більшість мультфільмів створюються не для дорослої, а для дитячої аудиторії. Їх головна мета – познайомити дитину з навколишнім світом максимально доступним чином.

Тому, ви не зустрінете в них складних граматичних форм або сленгових фраз. Лексика є досить простою і легкою для розуміння.

2. Повторення слів і виразів. Дуже часто в мультфільмах зустрічається досить яскраві персонажі, однією з головних характеристик яких буде якась коронна фраза, що виділяє його «з натовпу». Тому, в процесі спостереження за сюжетом, ви неодмінно запам'ятайте такі вирази, адже повторення – мати вчення!

3. Проста тематика. Як правило, історії в мультфільмах завжди прості та зрозумілі. Автори не ускладнюють сюжети незрозумілими діалогами або різкими поворотами. Звідси і простота мови, яку ви будете сприймати на слух, що стане хорошим тренуванням для людей з низьким рівнем іноземної мови.

4. Різна тривалість. Перегляд мультфільму завжди є більш зручною альтернативою в разі, якщо у вас немає часу на перегляд довгої кінокартини. Сьогодні вибір екранізованих історій просто широчезний, тому ми легко можемо знайти відповідний для нас за тривалістю мультфільм і приділити вивченню мови стільки часу, наскільки це можливо. Навіть якщо це 10-15 хвилин у день.

5. Музичний аспект. Сучасні мультики часто супроводжуються музикою у виконанні головних героїв або саундтреками, які часто перетворюються на справжні хіти. Як відомо, прослуховування та запам'ятовування пісень іноземною мовою є ще однією успішною практикою для вивчення лексики. А прості та мелодійні пісні з мультиків вивчити ще простіше, що дає набагато більш продуктивний результат, ніж заучування іноземних хітів для якихось бойовиків.

У ході дослідження нами було розглянуто безліч сайтів, на яких можна подивитися мультфільми англійською мовою, виділено найбільш доступні й прості джерела. З усіх розглянутих пропонуємо такі:

1. EnglishCentral. Тут можна не тільки переглядати цікаві мультфільми, але й відео на різні навчальні теми, а також відразу вивчати нові слова, які

будуть зустрічатися в процесі перегляду. Реєстрація абсолютно безкоштовна, а навчання легке й цікаве [3] .

2. Multimedia-English. Кумедні історії від British Council хоч і знаходяться в «дитячому» розділі, але будуть цікаві навіть дорослим. Смішні й повчальні історії можна дивитися з субтитрами або сприймати на слух. Під кожним з мультфільмів також розміщений тест із завданнями, які допомагають закріпити почуте [2] .

3. Cartoons On. Сайт з безкоштовними мультфільмами англійською. Тут ви навряд чи знайдете останні новинки, але обов'язково наштовхнете на давно знайомі мультфільми. Тут і всіма улюблений «Панда Кунг-фу», і класичний мультфільм про 101 далматинця. Субтитрів у мультиках немає, але герої говорять досить виразно, що не викликає особливих труднощів. До того ж, це ще одна можливість практикувати свій слух [4].

4. Magic English. — канал, який допоможе вивчити мову з будь-яких діснеївських мультфільмів. Відео представлені в наборах різних уривків із знайомих для кожного «Леді і Бродяга» або «Мауглі». У кожному відео подані фрази, які будуть корисні для навчання. Вони легко запам'ятовуються завдяки знайомим малюнкам і улюбленим героям [1].

Насправді сайтів з різними мультфільмами англійською мовою набагато більше. Великий вибір англійськомовних мультфільмів доступний на YouTube у вільному безкоштовному доступі. Вибір мультфільмів і їх жанрів залежить від рівня знань мови та поставленої мети. Ми рекомендуємо починати з більш простого відео та поступово переходити до повнометражного мультиплікаційного матеріалу.

Список використаних джерел

1. 123 Magic English [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/channel/UCwhz1-bozQNsTmb598f8KnQ>.
2. British Council. Short Stories [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <http://learnenglishkids.britishcouncil.org/short-stories>.

3. English Central. Учи англійський по відео с преподавателями [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://ru.englishcentral.com/videos#/browse-app?goal=6&difficulty=BEGINNER>.

4. Watch Cartoons Online in HD on all Devices [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://www.cartoonson.net/>

МОЖЛИВОСТІ МОНІТОРИНГУ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Вакуліч Т.Д.

здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Крутії К.Л.

науковий керівник, доктор педагогічних наук, професор, професор
кафедри дошкільної та початкової освіти,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Моніторинг мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку – це спеціально організоване, цільове, системне спостереження за якістю мовлення, що дозволяє відстежувати відхилення від мовленнєвих стандартів (середні показники за віком дитини). Моніторинг мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку дозволяє досягти *оптимального поєднання контролю процесу і результатів процесу*, але не тільки це є його основною характеристикою. Його мета не лише в пізнанні того, як здійснюється діяльність і які її результати. Вона полягає в створенні проекту нової діяльності, що розширює межі сьогоденних можливостей ЗДО.

Моніторинг мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку набагато ефективніший під час відстеження об'єкта у стані постійних змін, у стані розвитку, що пов'язано з порушенням стабільності, ніж будь-яка інша функція або метод.

Так, К.Л. Крутії розглядає моніторинг мовленнєвого розвитку як *засіб управління процесом*, форму організації збору, зберігання, обробки і

розповсюдження інформації про діяльність вихователя або логопеда, що забезпечує безперервне стеження за станом і прогнозування подальшого розвитку [1-2]. Перевага моніторингу мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку перед традиційними методами збору інформації полягає в оптимізації діяльності адміністрації ЗДО. Так, у кожному ЗДО педагоги проводять контроль-діагностичні зрізи знань, умінь і мовленнєвих навичок дітей, за результатами яких неможливо перевірити якість роботи педагога, виявити рівень і стан мовленнєвого розвитку дошкільників, оцінити ступінь проходження програми. На жаль, ця робота проводиться з метою демонстрації педагогам, що їхня діяльність перебуває на контролі в адміністрації. Контроль проводиться заради контролю, а не заради поліпшення стану мовленнєвого розвитку конкретної дитини.

Для вивчення та оцінки якості мовленнєвого розвитку дітей можна запропонувати групу параметрів, обмежених за кількістю, але які у своїй сукупності дозволяють досліджувати об'єкт моніторингу в повному обсязі. За критерії до кожного параметра нами взято основні, загальноприйняті в психолого-педагогічній практиці чинники, що піддаються вимірюванню. Для перевірки стану *мовленнєвого розвитку* нами виокремлено звукову культуру (фонематичний аналіз, синтез, сприйняття), словарний запас, граматичну правильність мовлення, зв'язне мовлення.

Отже, використання вимірювальних засобів дозволяє отримати первинну числову інформацію, яка, як правило, зберігається разом із даними про дітей. Ця інформація має бути узагальнена та проаналізована більш ретельно з використанням сучасних математично-статистичних засобів обробки первинних даних. Для цього під час проведення моніторингу мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку необхідно мати в розпорядженні відповідну, бажано автоматизовану, систему обробки даних.

Список використаних джерел

1. Крутій К.Л. Діагностика мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку: Монографія. Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2005. 208 с.
2. Крутій К.Л. Моніторинг мовленнєвого розвитку дітей старшого дошкільного віку. Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2005. 60 с.
3. Крутій К.Л. Актуальність упровадження моніторингу в систему дошкільної освіти. *Вихователь – методист дошкільного закладу*. 2008. № 10. С.17-23.

СПОСОБИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ МЕНЕДЖЕРІВ

Василюк Л.О.

магістр факультету психології і соціальної роботи,
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Робота менеджера є напруженою, вона часто пов'язана із стресовими та конфліктними ситуаціями, з яких завжди потрібно виходити із гідністю, зберігаючи реалістичне сприйняття реальності – себе та оточення. Щоб убезпечити себе від зовнішнього та внутрішнього напруження, невротичної та моральної тривоги, менеджеру важливо опанувати комплексом захисних механізмів. Зокрема, важливо навчитися усвідомлювати свої вчинки, виховувати в собі дисципліну розуму та почуттів, удосконалювати пам'ять, увагу та уяву.

Існують різні погляди зарубіжних та вітчизняних науковців щодо сутності психологічних захистів, а саме: як реакція на зовнішні та внутрішні чинники (О. Гошовська, П. Крамер, Р. Плутчик та ін.); як можливість зняття напруги психіки (Ф. Бассін, Г. Грачов, В. Рожнов, З. Фрейд, Г. Фрейд та ін.); як обмеження в розвитку особистості (А. Адлер, Ф. Василюк, К. Хорні, Р. Зачепицький, А. Налчаджян, К. Роджерс, В.Ташликов, Е. Фромм та ін.). До проблеми психологічного самозахисту менеджерів зверталися, зокрема Ю. Богоявленська, Т. Грабар, Є. Ходаківський, Є. Кайлюк, Ю. Коцюк, Г. Фесенко та багато інших дослідників.

Слід зауважити, що самоуправління психічним станом передбачає установку на позитивне мислення, знання й використання комплексу психічних захистів, спроможність до психокорекції та стійкості до різних стресів. Саме вміння запобігати стресам вимагає від особистості врахування своєї фізичної та психічної витривалості. Запобігати стресам вдається завдяки обізнаності та опануванню комплексом технік на розслаблення.

Щоб протидіяти стресу, менеджеру потрібно намагатися підтримувати й розвивати виробничі контакти, не замикатися в собі (оскільки чимало корисного для своєї роботи можна отримати від спілкування із керівництвом та співробітниками). Для психологічного комфорту істотно важливим є позитивне ставлення до себе та до своєї професійної діяльності, а також підтримка та добрі стосунки із родичами та друзями.

Для формування системи психологічних захистів менеджеру важливо:

- вести здоровий спосіб життя (дозувати навантаження, тренувати витривалість до стресів та переважно підтримувати позитивний настрій);
- навчитися швидко відновлювати власні фізичні та психічні сили;
- підтримувати позитивні ділові та особистісні контакти (як передумову виробничого успіху та власного психічного здоров'я);
- зберігати трудову активність, особливо у різних екстремальних ситуаціях;
- усвідомлювати внутрішні та зовнішні бар'єри, які перешкоджають професійному та особистісному зростанню і розвитку;
- використовувати психологічні тренінги для запобігання стресам;
- займатися самоаналізом із використанням методів адекватної самооцінки, а також долати власні недоліки і шкідливі звички.
- розвивати професійне мислення та власний творчий потенціал, підтримувати в собі захопленість професійною діяльністю тощо.

Список використаних джерел

1. Фесенко Г. Психологія управління та конфліктологія. Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ, 2013. 132 с.
2. Кайлюк Є., Фесенко Г. Психологія управління: Навч. посіб.; 2-ге вид., Харків, 2012. 183 с.

СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНОГО СПРИЙМАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Виноградський Є. Є.

магістр факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Сьогодні одним із ключових напрямів української освітньої політики є формування високоінтелектуальної та культурної особистості. Тому серед компетентностей Нової української школи особливої ваги набувають вимоги до загальнокультурної грамотності учнів, складниками якої є здатність розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід і почуття за допомогою мистецтва [1].

Реалізація цих вимог можлива шляхом формування музичного сприймання учнів, починаючи з перших днів навчання їх у школі. Це, в свою чергу, передбачає постановку завдань перед закладами вищої освіти, які спрямовуються на підготовку нової генерації вчителів, спроможних не тільки усвідомити й досягнути особливості музичного мистецтва як відображення цілісності уявлень про світ і своє місце в ньому, але й здатних залучити учнів до сфери прекрасного засобами музики.

Аналіз науково-методичної літератури засвідчив недостатність праць, присвячених проблемі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до формування музичного сприймання молодших школярів. Таким чином, актуальною постає проблема вдосконалення стану готовності майбутніх учителів до цієї діяльності.

Структуру готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до різних видів музично-освітньої діяльності учнів досліджували Т. Дорошенко, М. Зарванська, О. Мороз, Н. Овчаренко, Є. Чугунова та інші. Спираючись на різні підходи науковців до цієї проблеми, можна визначити такі структурні компоненти готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до формування музичного сприймання молодших школярів: мотиваційно-спонукальний (наявність інтересу до музично-педагогічної діяльності, бажання зробити свій внесок у розвиток музичної педагогіки, переконливе розуміння необхідності формування музичного сприймання школярів), творчо-оригінальний (уміння знайти свій педагогічний стиль та нові креативні підходи до вирішення проблем формування музичного сприймання молодших школярів), когнітивно-операційний (наявність ґрунтовної бази музично-педагогічних знань, володіння методикою і педагогікою музичного сприймання, уміннями та навичками вокально-інструментального виконавства), комунікативно-емпатичний (здатність до налагодження контакту та довірливих відносин з учнями в процесі організації музичного сприймання), рефлексивно-коригувальний (уміння визначати слабкі місця у власній музично-педагогічній діяльності та шляхи її оптимізації в процесі формування музичного сприймання молодших школярів).

Отже, визначення структури готовності створює подальшу перспективу для розробки проблеми підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до формування музичного сприймання молодших школярів.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої школи. Київ, 2016. URL: http://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/Anonces/2016/nova_shkola_proekt.pdf (дата звернення: 20.04.2020).

ПІДБІР ІГРАШОК ДЛЯ РОЗВИТКУ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Випирайло М.Р.

студентка факультету дошкільної освіти,

Кордубан М.В.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і
технологій дошкільної освіти,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Одним із показників загального розвитку дитини дошкільного віку є рухові функції людини, тобто моторика. Сучасна парадигма окреслює чотири ознаки оптимальності та цілеспрямованості рухів: правильність, швидкість, раціональність, винахідливість [2]. Поступовий характер удосконалення рухових здібностей дітей визначає особливості організації освітньої діяльності дошкільних педагогів з опорою на сензитивні періоди розвитку дошкільників. Процес розвитку загальної моторики дитини містить в собі й дрібну моторику, що формує рівень розвитку мовлення, пам'яті, уваги тощо, в цілому, вказує на готовність до навчальної діяльності в школі.

Безпосередній вплив дрібної моторики на загальний розвиток дитини зумовлює добір оптимальних іграшок для рухової активності. Зокрема, пісок вважається найдоступнішою, природньою, відповідною до психологічних і вікових особливостей дітей, ціннісною з педагогічної точки зору, іграшкою з розвитку дрібної моторики. Особливу зацікавленість грою викликає у дітей додавання до піску води. Також не менш ефективним є використання глини [1, с. 42]. У подальшому освітньому процесі доцільно застосовувати тісно та пластилін [2]. Виготовлення власноруч іграшок з цих матеріалів, окрім розвитку дрібної моторики, дозволяє реалізовувати безліч навчально-виховних завдань дошкільної педагогіки. Подібний ефект кінцевого результату ігрової діяльності мають ігри з папером. Створюючи іграшки з паперу, діти тренують рухи дрібної моторики згинання, розгинання, скручування, перегортання.

Ціла плеяда педагогів довела ефективність використання іграшок-шнурівок. Так, Марія Монтессорі та її послідовники вказали, що цей вид іграшок сприяє розвитку концентрації уваги, логічного мислення, пам'яті, готують руку дитини до письма [4, с.650].

Задля розвитку дрібної моторики в дошкільній педагогіці широко застосовуються іграшки, які складаються з мілких предметів. Зокрема, лічильні палички є дієвою іграшкою щодо розвитку дрібних м'язів пальців. З цією ж метою діти грають з намистинами, крупами (горох, квасоля, гречка, сіль тощо) гудзиками, мозаїкою. Корисними для розвитку дрібної моторики є іграшки конструктори, кубики, пазли, маленькі кульки, що також позитивно відзначаються на розвитку уваги, творчої уяви, фантазії, кмітливості [3].

Таким чином, правильний підбір іграшок для розвитку дрібної моторики з урахуванням синзетивних періодів розвитку дошкільників дозволяє ефективно впливати на загальний розвиток дітей.

Список використаних джерел

1. Домнінська О.П. Нетрадиційні форми роботи з розвитку дрібної моторики дошкільнят. *Таврійській вісник освіти*. Вип. 3(43). 2013. С. 39-47.
2. Притиковська С.Д. Сучасні уявлення про координацію рухів та її роль в загальному розвитку. *Корекційна педагогіка і психологія. Збірн. наук. праць Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. Івана Огієнка*. Вип. 21 (1). 2012. С. 223-231.
3. Тітаренко С., Іванюта Л. Засоби розвитку дрібної моторики у дітей раннього віку. *Науковий напрям*. 2014. С. 302-306.
4. Халік О.О. Дерипаска Т.О. Можливості використання психомоторних ігор та ігор дій для розвитку дрібної моторики дошкільників. *Проблеми сучасної психології*. Вип. 30. 2015. С. 647-657.

МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ В АСПЕКТІ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Візнюк І. М.

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології та соціальної роботи,

Поліщук А. С.

кандидат історичних наук, старший викладач кафедри всесвітньої історії,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Конкурентноспроможність будь-якої держави на світовому ринку та якість життя її населення напряму залежить від рівня професійної підготовки кадрів. Одним із провідних світових лідерів у сфері підготовки кваліфікованих кадрів на сьогодні виступає Європейський Союз, який завдячує цьому дуальній системі професійної освіти та навчання.

Дуальне навчання – це такий вид навчання, при якому теоретична частина підготовки проходить на базі освітньої організації, а практична – на робочому місці. Дуальна форма навчання у ЗВО передбачає здобуття освіти, шляхом поєднання навчання осіб у закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації на основі договору.

Дослідження ґрунтується на визначенні мотивації у студентів щодо дуальної освіти в наукових працях, у яких розглянуто питання оновлення підходів до підвищення рівня викладання і компетентності викладачів з урахуванням студентоцентрованого навчання у закладах вищої медичної освіти в Україні. Насамперед, це київська (К. Амосова, Я. Кульбашна) та львівська школи науковців (Н. Бутенко).

Метою тез є вивчення досвіду впровадження дуальної форми здобуття освіти в аспекті підвищення якості професійної підготовки здобувачів освіти. Для реалізації мети було використано такі методи дослідження: теоретичні (аналіз, синтез, опрацювання літератури), емпіричні (спостереження, анкетування, тестування, інтерв'ю, бесіда) та педагогічний експеримент із статистичним аналізом.

Експериментальна робота проводилася на базі Вінницького медичного коледжу імені акад. Д. К. Заболотного. В експерименті взяли участь 128 студентів віком від 16 до 18 років II та IV курсів медсестринського відділення. В ході

експерименту за допомогою особистісного опитувальника було визначено рівень мотивації до навчання та прагнення до професійної самореалізації у студентів II курсу і IV курсу медичного коледжу. Студентам пропонувалося відповісти на 20 питань щодо їх особистого бачення істинності або відповідності власній позиції тверджень щодо мотивації до навчання та прагнення до саморозвитку і оволодіння фахом медичної сестри. Відповіді могли бути «так», «ні», «не певна»; застосовувався підрахунок по двом шкалам. Так, при вірній відповіді додавався 1 бал до шкали фактору «мотивація», при відповіді «не певна» додавався 1 бал до шкали фактору «непевність». Студент вважався мотивований, якщо було набрано 11 або більше балів по шкалі «мотивація». Інакше, при наборі 8 або більше балів за шкалою «непевності», він вважався «непевним», а в інших випадках вважали, що студент переважно не визнає мотиваційні фактори.

В. Кіпень зазначає, що *студентоцентризований підхід* – тип освітнього процесу, в якому студент і педагог виступають як суб'єкти педагогічної взаємодії із метою професійного становлення студента, з урахуванням його ціннісних орієнтацій [1]. Відповідно, *студентоцентризоване навчання* – це процес якісної трансформації освітнього середовища для студентів та інших осіб, які навчаються, метою якого є розширення їх автономії і здатності до критичного мислення на основі результативного підходу, що передбачає нові підходи до розробки навчальних програм, викладання та навчання. Вищезазначене означає зміщення акцентів в освітньому процесі з викладання на навчання, при чому, студент стає центральною його фігурою, виступає повноправним суб'єктом відносин, бере на себе долю відповідальності за навчання.

У результаті діагностування з'ясовано, що студенти з високими інтелектуальними здібностями, але, маючи низьку навчальну мотивацію, показують низьку успішність, у той час як студенти, які навчаються з низькими можливостями, але мають чітку навчально-пізнавальну мотивацію, показують середню результативність навчального процесу. Це може бути пояснено тим, що для них внутрішня мотивація є надважливим фактором. Якщо студент отримує

задоволення від виконання певної навички, чітко розуміє, як її виконувати й для чого, то це викликає радісне творче збудження, підвищує самоповагу особистості та надає підвищений позитивний результат праці.

Отож, впровадження дуальної форми здобуття освіти в аспекті підвищення якості професійної підготовки здобувачів освіти зорієнтовано на запит роботодавців і, переважно, акцентовано на кваліметричні результати праці студентів, у той час як заклад освіти виконує їх замовлення і сприяє професійному становленню.

Список використаних джерел

1. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). Київ: ТОВ «ЦС», 2015. С 28–32.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Власенко Я. О.

магістр юридичного факультету,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Науково-дослідна діяльність у сучасному світі є однією з провідних галузей розвитку економічного та соціального добробуту в країні, а також ключовим фактором у побудові міжнародного престижу. Тому дуже важливо забезпечувати високий рівень як підготовки кадрів так і в особливості матеріально-технічного та фінансового забезпечення.

В Україні питання фінансового забезпечення науково-дослідної галузі стоїть дуже гостро ще з часів отримання незалежності. Незважаючи на отриману від СРСР потужну як промислову так і наукову бази, витрати на наукову та інноваційну діяльність постійно скорочувались і призвели до зниження конкурентоспроможності. Відповідно до Bloomberg Innovation Index за 2019 рік, Україна посідає 53-тє місце у світі за інноваційним складником економіки, поступаючись таким країнам як Туніс та Сербія [3].

Основною проблемою проблемного фінансового положення інноваційної сфери є її низька пріоритетність у сучасному політичному напрямі країни, а саме доволі довге невиконання Закону України «Про наукову і політичну діяльність», який зазначає, що держава забезпечує бюджетне фінансування наукової і науково-технічної діяльності у розмірі не менше 1,7 відсотка валового внутрішнього продукту України [2].

З 2000 по 2018 рік включно держава не забезпечувала навіть мінімального відсотку фінансування. Згідно із даними Державної Служби Статистики України, середній процент фінансування за 18 років складає 1.8%, що трохи вище мінімальної норми, встановленої законом. Але навіть ці цифри виглядають доволі оптимістично в порівнянні з тим, якщо подивитися на кожен рік у цілому. Так, найменша частка державного фінансування була у 2013-му році. Вона складала всього 0.2%. Найвища частка була у 2018 році і складала 5.1%. Це перевищує мінімальну норму фінансування, але така ситуація була всього у 6-ти роках із 18-ти і навіть тоді частка державного фінансування була не набагато вище мінімуму або ж і зовсім йому дорівнювала. Якщо розібратись з основним джерелом фінансування підприємств, то можна побачити, що за 2018 рік основним джерелом фінансування інноваційної діяльності підприємств, саме 88% є їх власні кошти. Далі йдуть інші джерела в розмірі 5.6% і тільки потім державне фінансування у розмірі 5.1% [1].

Також однією з проблем фінансування інноваційної галузі є проблема військового конфлікту на Сході країни, та перенаправлення великого пласту бюджетних коштів у оборонну сферу. Однак проблема на Сході не виключає також і політичну проблему, згідно з якою наукова та інноваційна діяльність не являє собою пріоритетний напрям розвитку, оскільки підняття із кризового стану науково-інноваційної сфери діяльності потребує достатніх коштів, а також достатньої кількості замотивованих спеціалістів, що куди важче, ніж виділення грошей на закупівлю іноземних розробок та в умовах військового стану, високого рівня корупції та пандемії «COVID-19».

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України. Розділ «Статистична інформація». Підрозділ «Наука, технології та інновації - Витрати на виконання наукових досліджень і розробок за видами робіт (2010-2018)». URL: <http://ukrstat.gov.ua>
2. Закон України «Про наукову і технічну діяльність». Стаття 48, абзац 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
3. Bloomberg Innovation Index 2019. URL: <https://datawrapper.dwcdn.net/3hi4O/2/>.

FUNCTIONS OF STUDENTS' PSYCHOLOGICAL BOUNDARIES

Volynchuk O.

Postgraduate Student, Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South-Ukrainian Pedagogical University named after K. D. Ushynsky»

Psychological boundaries play an important role in the formation of a personality, they allow to live according to person's desires, to maintain relationships with pleasant people and to refuse to communicate with unpleasant ones. Psychological boundaries provide an opportunity to be oneself, but only under the condition of their formation.

For studying this phenomenon we used the technique «Psychological boundary of the personality» by T. Levi. The respondents were first year students of Odessa National Academy of Food Technologies at the age of 16-17 years (19 people).

According to the results of the methodology indicators of six marks of students' psychological boundaries have been defined. The results demonstrate the level of development of these functions of psychological borders (according to T. Levi): not admitting, permeable, absorbing, giving, refraining and calm-neutral.

It is established that the vast majority (82 % of respondents) demonstrates the high level of not admitting function of psychological boundaries. Only 18% of

students are characterized by well-developed permeable function. These figures of the mentioned features can be explained by the age of respondents: adolescents strive to protect their psychological space from others.

Absorbing and giving boundary functions are also developed at a sufficient level and characterized by approximately the same results with a slight predominance in the direction of obtaining. These data can be explained by the desire of students not only to perceive others, but also to express themselves, their inner world.

Less developed are refraining and calm-neutral functions of boundaries, especially the latter. According to the results, the first one is clearly formed in 71 % of students. 29 % of adolescents demonstrate calm-neutral function as better formed. In our opinion, this result can be explained by the age peculiarities of students, too. We can assume that the formation of calm-neutral psychological function of borders will be solved with time.

So, according to the survey, it can be argued that the functions of students psychological boundaries are predominantly developed at a sufficient level and depend on their age peculiarities.

References

1. Levi T.S. (2013) Technique of Diagnostics of Person's Psychological Boundary. *Questions of Psychology*. No. 1. Pp. 131-146 [in Russian].

ВИКОРИСТАННЯ РАНКОВОЇ ГІМНАСТИКИ ТА ГІМНАСТИКИ ПІСЛЯ ДЕННОГО СНУ В РЕЖИМІ ДНЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Воропасва О.В.

студентка факультету дошкільної освіти,

Шип Н.Є.

науковий керівник, старший викладач кафедри фізичного виховання,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

На сьогоднішній день переважна кількість дітей саме дошкільного віку мають порушення постави, плоскостопість, слабкий імунітет, нервові розлади, зокрема гіперактивність. Більшість таких порушень зумовлені віковими

можливостями дошкільнят: зростає активність дитини, хребетний стовп схильний до деформувальних дій, що призводить до порушення постави, яка в дошкільньому віці лише формується. Також у дошкільників ще не завершений процес формування стопи. Тому важливо завчасно запобігти в дітей плоскостопості [5, с. 175].

Зараз особливої актуальності в закладах дошкільної освіти набувають заходи, спрямовані на зміцнення здоров'я дітей, попередження виникнення хвороб і підвищення фізичної та розумової активності. Одним із основних засобів фізичного виховання дітей дошкільного віку є гімнастика – ранкова та після денного сну [1, с. 270].

Надзвичайно важливо в режимі дня дітей дошкільного віку застосовувати гімнастику, адже вона спрямована на формування правильної постави у дитини, запобігає плоскостопості, позитивно впливає на такі фізіологічні процеси як дихання, обмін речовин, кровообіг тощо [2, с. 262].

Вправи ранкової гімнастики розвивають м'язи, рухливість суглобів та посилюють кровообіг. Завдяки ранковій гімнастиці «пробуджується» весь організм дитини та налаштовується на активну діяльність протягом дня. Адже дошкільники дуже рухливі та моторні, тому важливо ще вранці їх організм добре підготувати до цього. Цінність такої гімнастики також полягає у тому, що у дітей формується звичка виконувати фізичні вправи щоранку [3].

Після денного сну також щоденно проводиться комплекс гімнастичних вправ: загально розвиваючі вправи, які використовувалися вранці, також вправи для профілактики порушень постави та плоскостопості. У проведенні гімнастики пробудження важливо на початку не застосовувати швидкий біг та ходьбу, так як це призводить до різкого навантаження у дошкільнят опорно-рухового апарату, дихальної та серцево-судинної систем (пульс сягає 140 – 160 уд./хв.). Мета як ранкової так і денної гімнастики полягає в тому, щоб створити рухово-ігрові умови, за яких дошкільники матимуть змогу перейти від сну до активної діяльності. Корисно поєднувати гімнастику для дітей з музичним

супроводом та проводити її в провітреному приміщенні або на свіжому повітрі. Це сприятиме гарному настрою дітей та ще більшому оздоровчому ефекту [4].

Отже, гімнастика в режимному процесі дітей дошкільного віку має велике значення у зміцненні здоров'я, позитивно впливає на організм, виховує моральні та вольові риси. Крім того, проведення зарядки у формі фізкультурної казки сприятиме формуванню в дошкільників мотивації до занять фізичною культурою.

Список використаних джерел

1. Вілічковський Е.С. Життєвий шлях та науково – педагогічна діяльність: біобібліогр. покажч. / уклад. Ірина Свістельник. 2015. 290 с.
2. Вілічковський Е.С. , Куро О.І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 428 с.
3. Єфименко М.М. Ранкова гімнастика пробудження. *Дошкільне виховання*. 2013. № 11. С.10 -13.
4. Єфименко М.М. Фізкультура в дитсадку: час змін. *Дошкільне виховання*. № 8. 2013. С. 18-20.
5. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». Тернопіль: Мандрівець, 2012. 264 с.

ЗНАЧЕННЯ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Галкіна С.В.

студентка факультету дошкільної освіти,

Давидова М.О.

науковий керівник, доцент кафедри теорії і технологій дошкільної освіти та
мистецьких дисциплін,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Сфера мистецтва завжди розглядалась як простір, що сприяє формуванню творчо-естетичного потенціалу особистості. Сучасні вчені, які досліджують

проблеми дошкільної освіти, вважають, що синтез мистецтв найбільшою мірою впливає на внутрішні якості особистості та самореалізацію її творчого активу. Через цю думку стала актуальною проблема освіти й виховання дошкільників засобами театрального мистецтва як могутнього синтетичного засобу розвитку їх творчих здібностей.

Для розвитку творчого потенціалу дітей, їхньої фантазії, уваги, самостійності у втіленні ідей, задумів, пошуку шляхів їх реалізації в життя пропонується залучати дітей до різних видів роботи: інсценування, драматизація творів, придумування нових сюжетів зі знайомими героями, втілення творчих образів в образотворчій діяльності, виготовлення виробів із різноманітних матеріалів [2, с. 53-54]. Усе це дає значний поштовх для розвитку творчого потенціалу дошкільників, у яких розвивається уява, фантазія й виявляється вміння створювати щось нове, своє, індивідуальне.

Театр – органічний синтез образотворчого та ораторського мистецтв, музики, літератури й хореографії, і цим самим створює вдале середовище для виховання творчої особистості. Потреби дитини в самовираженні, спілкуванні, іграх, пізнанні себе й навколишнього світу реалізуються саме за допомогою театралізованої діяльності [1, с. 109-110]. Беручи до уваги зазначене вище, важливо відзначити, що заняття в театральних гуртках також позитивно впливають на інтелектуальний розвиток дошкільників. А саме: збільшується обсяг словникового запасу, об'єм пам'яті, покращується усне мовлення.

Таким чином, театр – це диво, казка, безкінечний простір для творчого росту дітей дошкільного віку. Беручи участь у театралізованій діяльності, діти знайомляться з навколишнім світом у всьому його різноманітті через образи, фарби, звуки, міміку та рухи. Правильно поставлені завдання примушують їх думати, аналізувати, узагальнювати, вибирати основне, робити висновки, сприяють розвитку розумових здібностей. Не мало важливо, що чарівний світ театру розкриває найпотаємніші дверцята дитячої душі, дає поштовх до розквіту творчості та польоту думок.

Список використаних джерел

1. Артемова Л.В. Театр і гра. Київ. Томіріс, 2002. 144 с.
2. Макаренко Л. В. Все про театр і дитячу театралізовану діяльність. Київ. Шк. світ, 2008. 128 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Гафіяк А. М.

к.е.н., доцент кафедри комп'ютерних та інформаційних технологій і систем,
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Сфера освіти є досить затребуваною з точки зору бізнесу, оскільки має безліч варіантів для заробітку та невисоку конкуренцію, серед них різноманітні ІТ тренінгові центри, ІТ-семінари, курси з програмування тощо. Проте дуже часто такі курси є відокремленими від університетів, що породжує певну проблему – технічної організації цього процесу. Застосування інформаційного ресурсу в процесі формування компетентності фахівців з інформаційно-комунікаційних технологій має довгу історію у філософії освіти. У його результаті інформація перетворюється на стратегічний ресурс суспільства та потребує технічної підготовки фахівців.

Аналізу також потребує проблема планування, проведення та звітності освітніх процесів у дистанційному режимі. Не можна забувати, що з ростом технологій зростає і попит до якісної освіти, що потребує технічної та технологічної організації процесу підготовки фахівців, зокрема з інформаційно-комунікаційних технологій. Проблема технічної організації дистанційного навчання, із збереженням балансу теорії і практики, різних типів завдань вирішується засобами проведення Zoom-конференцій і відповідної синхронізації їх із розкладом у Outlook. Саме така організація процесу навчання допомагає більш ефективно, з технічної точки зору, організовувати доступ до онлайн занять, не повторюючи зайвий раз назви конференцій та паролі до них (за

умови відкриття доступу користувачів до календаря). Враховуючи те, що заняття проводяться з певною періодичністю, доцільно створити їх один раз, та за допомогою Outlook вказати їх періодичність, а також виконати їх налагодження за потребою.

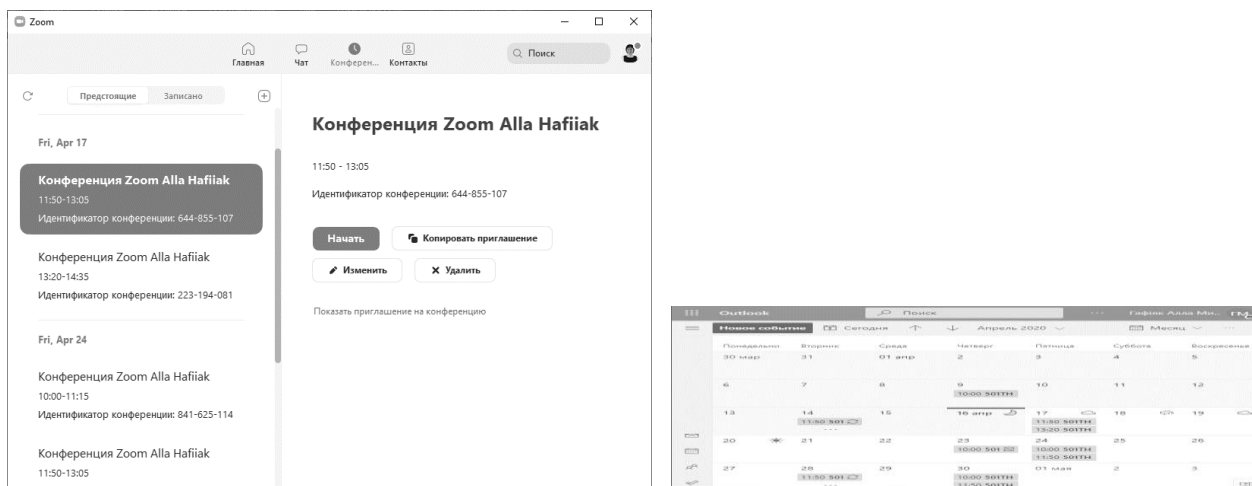

Рис. 1 Розклад занять, синхронізований засобами Outlook та Zoom.

Розв'язання низки проблем потребує накопичення та обробки великих обсягів інформації, а саме технологічної, технічної та методичної підготовки викладачів. Завдання реалізації та технології використання інформаційного ресурсу спрямовані на вирішення завдань у таких пріоритетних напрямках: нормативно-правове забезпечення процесів інформатизації освіти; розвиток інфраструктури інформатизації освіти; забезпечення конституційних прав особи в освітньому інформаційному просторі; забезпечення національних інтересів України у сфері освітніх ІКТ, її інформаційного суверенітету, створення захищеного інформаційного простору; інформатизація освітніх процесів; інформатизація в сфері науки, освіти і культури.

Список використаних джерел

1. Гриценко В.Г. Формування навчального середовища з використанням соціальних хмарних сервісів. *Хмарні технології в освіті: матеріали Всеукраїнського науково-методичного інтернет-семінару* (Кривий Ріг, 21 грудня 2012 р.). Кривий Ріг. 2012. С. 29–30.

2. Биков В.Ю. Хмарні технології, ІКТ-аутсорсинг і нові функції ІКТ підрозділів освітніх і наукових установ. *Інформаційні технології в освіті*. 2011. № 10. С. 8–23.

МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОЗИЦІЙ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО

Геворкова Р.А.

магістерка факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Світ стрімко рухається вперед, однак потреби наших дітей залишаються такими ж самими що й півстоліття тому. Основна відмінність сучасних дітей полягає в тому, що вони зовсім не піддаються застарілим методам виховання. З боку малюк може здаватися невдячним, егоїстичним, неслухняним, перекірливим. Насправді ж, дитина просто хоче самостійності та поваги з боку дорослих. До неї потрібно ставитися як до рівної, хвалити за успіхи та вміти дослухатися до її прохань.

Організація освітнього процесу сучасного закладу дошкільної освіти передбачає використання особистісно орієнтованих технологій навчання та виховання дітей. Зараз, як ніколи, стає актуальним звернення до гуманістичної основи педагогічних робіт В.О. Сухомлинського. Український вчитель, Н. Адаменко відзначила, що великий педагог називав «школою сердечності» виховання дітей 6-10 років. Він радив вчителям виховувати у дітей добро, любов, милосердя [1, с. 8].

В.О. Сухомлинський у своїй праці «Серце віддаю дітям» писав, що за допомогою слів можна створити прекрасні ноти душі, але можна й нанести величезну шкоду, спотворивши її. З цих слів можна зробити висновок: якщо ми будемо використовувати добре слово, то його неповторна краса і барви, ніжний відтінок залишить незабутній слід у тендітній дитячій душі [2, 105].

Літературна спадщина великого педагога дає можливість активно використовувати її у різноманітній роботі з дітьми вже з дошкільного віку. Твори В.О. Сухомлинського відрізняються доступністю сприйняття, сюжет простий та зрозумілий. Юний слухач може відразу ясно уявити змодельовану ситуацію, дійових героїв, приміряти на себе їхні ролі. Основою сюжетів є опис короткотривалих ситуацій спілкування і взаємодії між дітьми, дитиною і батьками, учнями та педагогами, між казковими істотами тощо, у процесі якого постає значуща моральна, духовна або пізнавальна проблема. Націленість сюжету на таку проблемність яскраво підкреслюють заголовки текстів. Такі твори, як «Образливе слово», «Красиві слова і красиве діло», «Соромно перед соловейком», «Бо я - Людина», «Добре слово», «Важко бути людиною», «Материнське щастя», «Чого синичка плаче?», «Що посієш, те й пожнеш», «Який слід повинна залишити людина на землі?», «Він зненавидів красу», «Народження егоїста» та ін. Моральна ідея не завжди визначається в тексті. У художніх творах автор приховує зміст морального виховання дітей, їхню мету та морально-виховну проблему діти в молодшому шкільному віці вже можуть виявити самостійно.

Українські педагоги вважають, що педагогічною заповіддю для наступних поколінь є слова: «На любові до дітей тримається світ» [3, с. 95]. При цьому В.О. Сухомлинський у своїх працях стверджував, що для того щоб любити – треба мати могутню духовну силу. А місія старших поколінь полягає в тому, щоб вдихнути в дитину цю мудрість.

З особистого досвіду можу стверджувати, що всі людські чесноти педагоги в змозі виховувати у сучасних дітей засобами літературних творів Василя Олександровича Сухомлинського. Його казки, легенди, оповідання – це багатющий матеріал, за допомогою якого діти засвоюють загальнолюдські цінності й високу мораль.

Список використаних джерел

1. Адаменко Н. Виховання доброти у дітей молодшого шкільного віку за ідеями В. О. Сухомлинського. *Початкова школа*. 2014. № 9. С. 8-9.
2. Кондратенко Н. В. В.О.Сухомлинський про розвиток творчої особистості школярів: індивідуальний і диференційований підходи. *Педагогічний вісник*. 2013. №2/3. С. 103-106.
3. Романовська Н., Ратушна О. Проблема духовності в творчості В. О. Сухомлинського. *Педагогічний вісник*. 2013. №2/3. С. 91-95.

ПАРТНЕРСЬКІ ВІДНОСИНИ ЯК СКЛАДНИЙ ПРОЦЕС ВЗАЄМНОЇ АДАПТАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Головчук Ю.О.

кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу та реклами,
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

На сьогоднішній день нова економічна реальність призвела до того, що концепція підприємства і її взаємовідносин з іншими підприємствами та державою зазнали значних змін в останні роки. Розуміння цього особливо важливо для економіки України, де підприємство будує свої взаємини із зовнішнім середовищем на іншій основі, ніж підприємства адміністративно-командної економіки. Проблеми розвитку підприємств України пов'язані не тільки з руйнуванням колишніх зв'язків, але і з тим, що виникає інше зміст взаємовідносин з контрагентами, з якими потрібно налагоджувати співпрацю в бізнесі. Потрібна істотна реорганізація діяльності підприємства на підприємницьких засадах, до чого більшість підприємств виявилися неготові.

Стає все більш складно точно окреслити межі сьогоднішніх організацій. Сучасні інформаційні технології дають можливість дешевшими способами здійснити координацію між організаціями й сформувати нові зв'язки між підприємствами. Нова концепція управління підприємством полягає в зміщенні

акценту з внутрішнього на зовнішній аспект діяльності, з точки зору контролю за діяльністю партнерів [1, с. 43; 2, с. 68].

У результаті політика формування партнерських зв'язків є однією з різновидів корпоративної стратегії та виступає основою успішної конкурентної боротьби. Партнерський зв'язок демонструє складний і цілеспрямований процес взаємної адаптації підприємницької діяльності кожного суб'єкта економічного життя до інтеграційних процесів. Партнерська взаємодія утворює особливу інфраструктуру, яка змінює середовище існування бізнесу і розширює територіальні межі індивідуального бізнесу. [3, с. 143; 4, с. 122].

Таким чином, правильно організовані партнерські зв'язки забезпечують підприємствам доступ до більш різноманітних ресурсів, ніж могла б мати або придбати кожне підприємство окремо. Звідси метою сучасних партнерських відносин для підприємства завжди є отримання необхідного доступу до ресурсів (матеріально-технічних ресурсів, готової продукції, фінансових коштів), ринків, технологій і каналів розповсюдження.

Список використаних джерел

1. Stadnyk V.V., Holovchuk Y.O. Marketing resources and technologies for innovative potential of industrial enterprise. *International Journal of Economics and Society*. 2017. Vol. 2. Iss. 9. P. 39–45. URL: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/handle/123456789/6597>

2. Головчук Ю. О., Пчелянська Г. О. Особливості формування стратегії підвищення конкурентоспроможності підприємства на основі парадигми інноваційного розвитку. *Економіка та держава*. 2020. №3. С.66-70. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/3_2020/14.pdf

3. Стадник В., Соколюк Г., Головчук Ю. Функція маркетингу в мінімізації ризиків партнерської взаємодії в бізнес-системах індустрії туризму. Соціально-економічні проблеми і держава. 2019. Вип. 2 (21). С. 132-145. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2019/19svvbit.pdf>

4. Струк Н. С. Концептуальні засади розвитку маркетингу партнерських відносин підприємств. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 30(1). С. 121-126.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОЗДОБЛЕННЯ ШВЕЙНИХ ВИРОБІВ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Гонсалес Ю. С.

магістерка фізико-математичного факультету,

Єжова О. В.

науковий керівник, доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка

Важливим завданням підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій є формування їхньої готовності до оцінювання та забезпечення якості виготовлених учнями виробів. У зв'язку з цим актуальним є завдання розроблення методичного забезпечення оцінювання якості виробів, зокрема швейних. Як показав аналіз моделей підготовки фахівців індустрії моди [2], студенти повинні вміти оцінювати та забезпечувати високу якість виробів з текстильних матеріалів. Типовим способом прикрашання швейних виробів є оздоблення вишивкою. У сучасному дизайні одягу часто застосовують комп'ютеризовані вишивальні машини, але вони не завжди дозволяють отримати вишитий напівфабрикат належної якості. Як обґрунтовано в статті [1], при вишиванні текстильних напівфабрикатів машинним способом можуть виникати такі дефекти: 1-вимірні – дефекти стібка; 2-вимірні: дефекти зап'ялювання, дефекти вишивання; 3-вимірні: деформація вишитої ділянки; деформація ділянки, прилеглої до вишитої; деформація матеріалу по лінії п'ялець.

Для запобігання вказаних дефектів вчителю та учням необхідно виконувати наступні дії: 1) підбір якісних дизайнів вишивок; 2) правильний

підбір матеріалів для вишивання, зокрема ниток та стабілізатора; 3) дотримання режиму дублювання при стабілізації основного матеріалу; 4) дотримання правил зап'ялювання та налаштування режимів вишивальної машини. Для усунення можливої деформації напівфабрикату необхідно стабілізувати тканину і заправити її в п'яльця з невеликим натягом, як показано на рис. 1.

Рис. 1. Приклад виконання практичного завдання з машинної вишивки

На кафедрі теорії і методики технологічної освіти, охорони праці та безпеки життєдіяльності застосовують комп'ютеризовану вишивальну машину Brother Innovis 750 при вивченні дисципліни «Машини і апарати легкої промисловості», виконанні курсових і кваліфікаційних робіт, творчих колекцій одягу в підготовці фахівців спеціальності 014 Середня освіта. Трудове навчання та технології, а також 015 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості). Дотримання вимог якості при виконанні вишивання забезпечує високу якість швейних виробів, оздоблених машинною вишивкою.

Список використаних джерел

1. Yezhova O., Pashkevich K., Kolosnichenko M., Abramova O., Nazarchuk L. Provision of the quality of decoration of semi-finished fashionable clothes, made of suiting fabrics with cotton content (denim type). *Vlákna a textil*. 2018. № 25(4). P. 94-102.
2. Yezhova O.V., Pashkevich K.L., Manoilenko N.V. Comparative analysis of foreign models of fashion education. *Revista Romaneasca pentru Educatie*

Multidimensional. 2018. Vol. 10(2). p. 88-101. doi:
<https://doi.org/10.18662/rrem/48>.

ТЕОРІЯ ПРОКСИМІЗАЦІЇ П. ЦАПА ЯК МЕТОДОЛОГІЯ ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Гонтова Т.

магістерка факультету іноземної філології,

Сазонова Я.Ю.

науковий керівник, доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри
англійської фонетики і граматики,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Сучасний стан лінгвістичної прагматики знаходиться на етапі активної розбудови термінологічної бази й теоретико-методологічних засад досліджень. Одним із доробків учених, які вивчають політичний дискурс, стала розробка теорії проксимізації, що використовується для аналізу моделей конструювання загрози.

Основою теорії проксимізації стала теорія дискурсивного простору (Chilton 2014), яка пропонує геометричне унаочнення уявлення мовця про комунікативну ситуацію, де мовець, час і модальність формують суміш фактичного й когнітивного аспектів у поєднанні зі ставленням мовця до комунікативної ситуації. Багато вчених застосовували цю модель для аналізу політичного дискурсу (Baldi and Franko (2015), Kaal (2017), Tileagă (2007), адже вона дозволяє сформулювати мапу певної соціально-культурної або політичної ситуації. Пізніше теорія П. Чілтона набула варіативності в одному з аспектів – тому, що називається модальною віссю. Думки розділилися щодо природи цієї вісі: Б. Каал називає її віссю ставлення, П. Цап – аксіологічною віссю. Видається, що термін П. Цапа є більш пристосованим саме для вивчення політичного дискурсу, адже аксіологія відбиває не просто ставлення мовця до предмету комунікації, а ціннісні засади, заґрунтовані на ідеологічному підґрунті. Як вказує П. Цап: «розрізнення центру / периферії [дискурсивного простору]

потребує не просто елементарної географічної або геополітичної дистанції, а й ідеологічної» (Сар 2013: 74).

Вважаємо, що використання теорії проксимізації П. Сапа дозволить провадити виважені й об'єктивні дослідження політичного дискурсу, адже дозволяє висвітлити протиставлення опозиційних об'єктів за принциповою для політики ознакою – ідеологічною.

Список використаних джерел

Baldi, B., and L. Franco (2015). (De)legitimization strategies in the 'Austere Prose' of Palmiro Togliatti. *Quaderni di Linguistica e Studi Orientali / Working Papers in Linguistics and Oriental Studies* 1: 139-158.

Cap, P.: Proximization: The Pragmatics of Symbolic Distance Crossing. Pragmatics & Beyond New Series. Vol 232. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. Amsterdam-Philadelphia (2013)

Chilton, P. (2014). *Language, Space and Mind: the Conceptual Geometry of Linguistic Meaning*. Cambridge: Cambridge University Press.

Kaal, B. (2017). *Worldview and Social Practice: a Discourse-Space Approach to Political Text Analysis*. Unpublished PhD Thesis. Vrije Universiteit, Amsterdam, Holland.

Tileagă, C. (2007). Ideologies of moral exclusion: A critical discursive reframing of depersonalization, delegitimization and dehumanization. *British Journal of Social Psychology* 46: 717-737.

ПРОБЛЕМА ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОГНОСТИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Горєлова В. О.

аспірантка соціально-гуманітарного факультету,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

Вивчення прогнозування як форми випереджаючого відображення дійсності виступає наразі як одне з актуальних завдань сучасної психології, оскільки дослідження будь-якого психологічного явища приводить ученого у сферу антиципаційних процесів, що охоплюють широке коло проявів функцій психіки. Б. Ф. Ломов, Є. М. Сурков стверджували, що ця проблема пронизує всю проблематику психологічної науки. Вона в тій чи тій формі виникає при вивченні і психічних процесів, і психічних станів, і психічних якостей людини [2, с. 3].

Досліджуючи прогнозування як фундаментальну якість психічного, вчені аналізують прояви антиципації за такими основними функціями: когнітивною, регулятивною, мотиваційною та комунікативною. Функції психіки виявляються в феноменах антиципації в нерозривній єдності, що дозволяє розглядати їх як системні процеси, тобто специфічні інтегральні характеристики психічної діяльності [2, с. 13].

Розглянемо більш детально когнітивну функцію, адже саме ця функція забезпечує пізнання майбутнього в різноманітних формах. Когнітивна функція виявляється в активізації всіх пізнавальних процесів при включенні в діяльність. У процесі діяльності людина сприймає та переробляє отриману інформацію, зосереджує увагу на своїй діяльності, запам'ятовує та відтворює отриману інформацію, використовує засвоєні знання, вміння та навички, прогнозує розгортання певних життєвих ситуацій, осмислює різні варіанти своїх вчинків і дій. Отже, прогнозування має когнітивну природу і тому важливим є розвиток всіх пізнавальних процесів.

Сенситивним періодом для розвитку психічних процесів є саме молодший шкільний вік. У цей період психічні процеси набувають опосередкований характер, стають усвідомленими та вільними.

Оскільки увага є динамічною гранню всіх пізнавальних процесів та саме спрямованість і зосередженість свідомості забезпечують підвищення рівня сенсорної, інтелектуальної активності особистості, то бачимо доцільним розпочати вивчення когнітивних процесів саме з уваги.

Розвиток уваги молодших школярів пов'язаний з оволодінням провідним видом діяльності – навчальною діяльністю. Вона формує нові інтереси, розширює кругозір, сприяє оволодінню новими методами практичної діяльності. Навчальна діяльність ставить нові вимоги до молодшого школяра, до розвитку уваги і разом з тим приводить до створення внутрішніх умов, від яких залежить його подальший розвиток. Дитину потрібно навчити бути уважною, щоб вона могла контролювати свої дії і вчинки, перевіряти результати своєї діяльності. Удосконалення механізмів уваги передбачає розвиток її властивостей: вибіркової, концентрації, стійкості, переключення, розподілу та обсягу.

Подальшу роботу вбачаємо у емпіричному вивченні уваги як одного з пізнавальних психічних процесів, що забезпечують розвиток прогностичних здібностей дітей молодшого шкільного віку.

Список використаних джерел

3. Варій М. Й. Загальна психологія: підр. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 1007 с.
4. Ломов Б. Ф., Е. Н. Сурков Антиципация в структуре деятельности. Москва: Наука, 1980. 279 с.
5. Регуш Л. А. Психология прогнозирования. Успехи в познании будущего. СПб. : Речь, 2003. 352 с.

ІСТОРИЧНІ УМОВИ ВИНИКНЕННЯ, РОЗВИТКУ І ОСОБЛИВОСТІ ДАВНЬОЄГИПЕТСЬКОЇ РЕЛІГІЇ

Горохов В.В.

студент факультету політичних наук,

Шевченко Н.В.,

науковий керівник, старший викладач, кандидат історичних наук,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв)

Релігія давнього Єгипту одна із найстарших у світі. Вона формувалася поступово і пройшла багато етапів і змін в пантеоні богів, тому про релігію Єгипту повинен знати кожен. Політичний і духовний розвиток Єгипту був певною мірою зумовлений його геополітичним становищем. Повну безпеку від сусідів йому гарантували Пустелі, море і гори. Війни, завоювання та племінні стосунки, що проходили в долині Нілу, мали внутрішній характер і потроху приводили до територіального розширення. В умовах мирних століть в основному розвивалася культура. Саме тому історія релігії Стародавнього Єгипту може бути благодатним матеріалом спонтанних законів релігійного розвитку [3].

Одним із перших проявів релігії в Єгипті був фетишизм. З давніх часів в Єгипті шанували особливий фетиш у вигляді двох перехресних стріл або лука, з'єданого в футлярі, який згодом став священним символом богині Нейт, дерев'яний різьблений предмет, «гострі» зуби бога Сопту, прикрашений пір'ям і стрічками папірусний посох бога Ух і ціла низка аналогічних чаклунських предметів. Залишки цього примітивного фетишизму зберігалися в давньоєгипетській релігії аж до пізнього періоду.

Древні єгиптяни вірили в те що смерть не є кінцем життя, а лише перехід від одного світу в інший, це вірування має глибокі коріння починаючи з часів родового ладу. Так як і інші народи світу єгиптяни малювали загробне життя як абстрактне відображення цього світу.

Державним культом який зміцнив централізацію влади був бог сонця Ра його позначали ієрогліфом коло з крапкою по середині, він став державним культом під час епохи стародавнього царства [1, с. 146-152].

Також у стародавньому Єгипті були культи тварин. Єгиптяни дуже шанували биків. З усіх цих рогатих тварин ретельно вибирався один, якого в подальшому вважали божеством. До мангустам єгиптяни мали щирі почуття. Ці відважні пухнасті звірята вважалися священними тваринами. Про хоробрість, якою володів єгипетський мангуст в бою з гігантськими кобрами, складали легенди, а стародавні єгиптяни навіть виготовляли статуї тварин із бронзи, вішали на шії амулети із зображенням звірів і містили їх дома. Місто Крокодіополіс вважалося релігійним центром Єгипту, присвяченим божеству Себеку, який зображувався у вигляді людини з крокодилячою головою. Серед єгиптян вважалося, що жуки-скарабеї містичним шляхом зароджуються в екскрементах і наділені чарівними можливостями. Шанувалися в Єгипті і птахи. Бога мудрості Тота, що зображав з головою ібіса, поважали всі стародавні єгиптяни [2].

Отже, давньоєгипетська релігія немало чого зробила для людства, була важливим внеском у розвиток людської цивілізації. Звичайно, вона зіграла значну роль і в суспільному піднесенні єгипетського народу, сприяла зміцненню державного устрою, становленню національної свідомості єгиптян.

Список використаних джерел

1. Всеволод А. И. История Древнего Востока / Издательский дом: ОГИЗ, 1948. 338 с.
2. Культи животных в Древнем Египте [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://archeonews.ru/kulty-zhivotnyx-v-drevnem-egipte/> (Дата звернення 18.04.2020) Назва з екрана.
3. Лубський В.І. Лубська М.В. Історія релігій / [2-ге вид.]. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 776 с.

ВИКОРИСТАННЯ ГЛЮКОЗО-ТОЛЕРАНТНОГО ТЕСТУ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАСВОЄННЯ ГЛЮКОЗИ З РІЗНИХ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

Горошанська Т. М.

магістерка природничого факультету,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Підтримка глюкози в межах норми є важливим складником нормального функціонування організму і одним з завдань клітин організму є спроможність її засвоювати. При коректній роботі механізму зворотного зв'язку «глюкоза-інсулін», рівень глюкози в крові є відносно стабільним. При порушенні цього балансу і збільшенні кількості цукру в крові організм прагне відновити його, за допомогою вироблення підвищеної кількості інсуліну та виведення глюкози з сечею [3]. У нормі рівень глюкози в плазмі крові незначно підвищується після прийому їжі, але інсулін знижує її кількість.

Метою нашої роботи є вивчення рівня засвоєння глюкози з різних харчових продуктів за допомогою глюкозотолерантного тесту.

Такі стани, як гіпер- і гіпоглікемія є досить небезпечними для життя людини, так як можуть викликати порушення роботи різних органів і систем. При хронічному підвищенні рівня глюкози в крові може відзначатися пошкодження нирок, очей, серця, кровоносних судин і нервової системи. Основна небезпека хронічної гіпоглікемії полягає в тому, що вона може стати причиною ураження мозку та нервової системи [1].

Для більшості здорових людей згідно з глюкозотолерантного тесту значення нормального рівня цукру в крові є такими: 3,5 - 5,5 ммоль /л та до 7,8 ммоль/л - через 2 години після прийняття їжі.

Важливим показником ефективності засвоєння глюкози є глікемічний індекс (ГІ), за допомогою якого можна дослідити як різні компоненти їжі впливають на рівень глюкози в крові. Він порівнює відповідь організму на певний продукт з його реакцією на вживання глюкози, її ГІ – 100, решта продуктів мають індекс від 0 до 100 і більше. Слід вказати, що ГІ – непостійна

величина і залежить від кількості та виду вуглеводів, наявності або відсутності клітковини в продукті, способу термічної обробки їжі, ступеня дозрівання плодів.

За рівнем ГІ продукти розділяють на декілька груп: низький ГІ – не вище 55; середній ГІ – 56-69 та високий ГІ – 70 і вище. Високий рівень ГІ мають продукти, після вживання яких рівень глюкози зростає швидко. До таких речовин можна віднести ді- і моносахариди (сахароза, глюкоза, фруктоза), які дуже швидко всмоктуються і викликають стрімке збільшення глюкози крові – вже через 10 хвилин після їх вживання.

Продукти, які повільно всмоктуються, мають низький рівень ГІ і їх роль у підвищенні рівня глюкози крові незначна. Полісахариди (крохмаль й інші) довго розщеплюються в кишечнику і тому всмоктуються довше. Після їх прийому підвищення глюкози настає приблизно через 30 хвилин.

Список використаних джерел

1. Кручаниця М.І., Миронюк І.С., Розумикова Н.В., Кручаниця В.В., Брич В.В., Кіш В.П. Основи харчування. 2019. С. 35-38.
2. Зубар Н.М., Руль Ю.В., Булгакова М.К. Фізіологія харчування. Київ. 2013. С. 25.
3. Олексієнко Я. І., Шахматов В. А., Верещагіна О. П. Харчування та його вплив на здоров'я людини: навч.-метод. посібник. Черкаси. 2014. С.12-13.

ВИКОРИСТАННЯ МУЗИЧНОЇ СПАДЩИНИ КОМПОЗИТОРІВ-КЛАСИКІВ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНІЙ РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ

Губська А.В.

студентка факультету дошкільної освіти,

Чернявська М.В.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і технологій дошкільної освіти,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Музичне мистецтво є могутнім засобом формування особистості дитини, її всебічного розвитку. Тому важливим є питання збагачення повсякденного життя дошкільників кращими зразками музичного мистецтва відомих композиторів-класиків. Особливу художню цінність у цьому аспекті становлять казки, за сюжетами яких написані класичні музичні твори: опери «Казка про царя Салтана» М. Римського-Корсакова, «Коза-дереза» М. Лисенка, «Лисичка, котик і півник» К. Стеценка, балети «Лебедине озеро», «Спляча красуня», «Лускунчик» П. Чайковського, «Попелюшка» С. Прокоф'єва та ін. [2, с. 5]. Завдяки музичному втіленню казок діти глибше сприймають казкові образи, відчують особливості казкових персонажів. Разом із цим, значна кількість інструментальної музики присвячена темі дитинства, яскравими взірцями якої є дитячі альбоми Р. Шумана, П. Чайковського, С. Прокоф'єва, Д. Кабалевського, С. Майкопара, О. Гречанінова та інших композиторів, симфонічна казка «Петрик і вовк» С. Прокоф'єва тощо [1, с. 40-63].

Задля підсилення інтересу дошкільників до слухання класичної музики бажано використовувати художні ілюстрації на тему музичного твору, залучати дітей до створення малюнків, аплікацій після прослуховування «музичних казок». У зв'язку з цим, сучасний вихователь закладу дошкільної освіти має бути компетентним у питаннях ефективного здійснення музичного виховання дітей у різноманітних видах діяльності дошкільників.

Список використаних джерел

1. Болгарський А.Г. Мистецтво: завдання та тести. Київ : Генеза. 1993. 144 с.
2. Лютько Л. Музика в казці та казка в музиці. *Музичний керівник*. 2015. №1. с. 4–6.

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА КІЛЬКІСНЕ ВИЗНАЧЕННЯ 4-АМІНОБЕНЗЕНСУЛЬФОНОВОЇ КИСЛОТИ

Гурбанов Б.

магістр природничого факультету

Макєєв С.Ю.

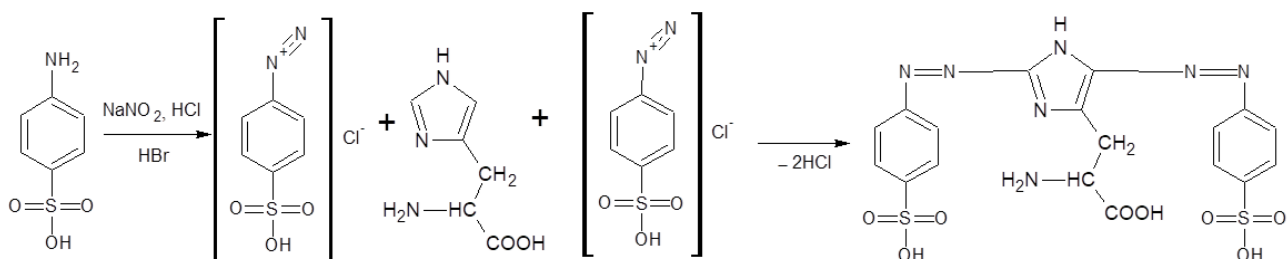
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри хімії,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

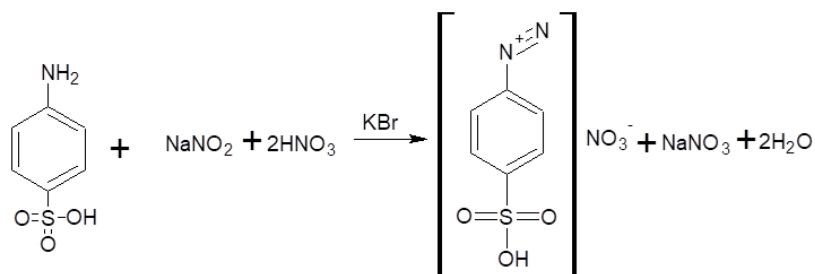
4-амінобензенсульфонова кислота (сульфанілова кислота) є джерелом для одержання великої групи сульфаніламідних лікарських засобів, об'єднаних за своєю хімічною будовою і фармакологічною дією: стрептоцид (сульфаніламід), альбуцид, сульгін, сульфідин, сульфадимезин, сульфазол, етазол та ін. Вони володіють широким спектром фармакологічної дії, а саме протизапальною, жарознижуючою та анагетичною. Також сульфанілова кислота використовується як аналітичний реагент для визначення нітритів і виявлення деяких металів (Os, Ru та ін.); застосовується у синтезі барвників. Беручи до уваги широке застосування сульфанілової кислоти, проведення її ідентифікації та кількісного визначення є актуальним.

Сульфанілова кислота (назва за IUPAC: 4-амінобензен-1-сульфонова кислота, $C_6H_7NO_3S$, стр. $NH_2-C_6H_4-SO_3H$) за хімічною будовою є внутрішньою сіллю, в якій аміногрупа NH_2 нейтралізована залишком сульфокислоти, тому вона не утворює солей з мінеральними кислотами, але її сульфогрупа SO_3H може бути нейтралізована лугами. Кислота утворює біло-сірі кристали, що розкладаються при 280-300 °С, малорозчинні у воді (1 г / 100 г при 20 °С).

Ідентифікація базується на реакції діазотування кислого розчину сульфанілової кислоти натрій нітритом, потім одержана речовина (4-діазобензенсульфонова кислота) при взаємодії з гістидином утворює азосполуку (2,5-дисульфобензеназогістидин) вишнево-червоного кольору:

Найбільш широко для кількісного визначення сульфанілової кислоти використовуються нітритометричне та броматометричне титрування. Більш поширеним є метод нітритометрії, але, не зважаючи на це, його валідація у літературі не описана. Метод базується на реакції діазотування вільної ароматичної аміногрупи сульфанілової кислоти та описується реакцією:

Індикатори – розчини тропеоліну-00 і метиленового синього. Використаний у нітритометричному визначенні робочий 0,1 М розчин натрій нітриту стандартизувався за стандартним розчином калій перманганату. Валідація методики визначення сульфанілової кислоти нітритометричним титруванням: $\bar{x} = 94,40\%$; $S = 0,41$; $S_{\bar{x}} = 0,20$; $\Delta\bar{x} = 0,65$; $\varepsilon = 0,7\%$.

Проведена валідація нітритометричного методу показала, що відносна невизначеність середнього результату не перевищує 0,7 %, отже цей метод може широко використовуватися для визначення сульфанілової кислоти.

Список використаних джерел

1. Безуглий П.О., Українець І.В., Таран С.Г. Фармацевтична хімія: навч. посіб. / за ред. П.О. Безуглого. Харків: Вид-во НФаУ, 2002. 218 с.

2. Болотов В.В., Свєчнікова О.М., Колісник С.В., Жукова Т.В. Аналітична хімія: навч. посіб. Харків: Вид-во НФаУ, 2004. 480 с.

3. Фармацевтична хімія: підручник / за заг. ред. П.О. Безуглого. Вінниця: Нова книга, 2008. 560 с.

ФОРМИ РЕФЛЕКСІЇ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

Гусенко К.В.

студентка українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка,

Собченко Т.М.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Перед сучасною людиною постають численні виклики сьогодення, пов'язані передусім із вимогами до людини як суб'єкта соціальних відносин, цілеспрямованої, конкурентоспроможної особистості, здатної до об'єктивного аналізу, оперативного й адекватного реагування на ті чи ті ситуації. Для учнів старшої школи, перед якими постає проблема складного життєвого вибору, украй важливо вміти аналізувати власну навчальну діяльність, осмислювати свої судження й дії відповідно до поставленої мети.

Мета статті полягає у з'ясуванні сутності та ролі педагогічної рефлексії в процесі формування системи знань з української мови та літератури в учнів старшої школи. Власне, потребою окреслення найбільш ефективних і найчастіше застосовуваних учителями-мовниками форм рефлексії й зумовлена актуальність даного дослідження. Та перш ніж перейти до характеристики цих форм, слід звернути увагу на те, що ж таке педагогічна рефлексія, які її цілі й форми.

Педагогічна рефлексія – «це навичка, яка дозволяє не тільки контролювати спрямованість уваги, а й усвідомлювати власні думки, почуття й загальний стан. Від того, наскільки людина освічена і вміє себе контролювати,

залежатиме глибина рефлексії» [3, с.17-25]. Рефлексія спрямована насамперед на формування в учнів самоконтролю й самоаналізу (уміння помічати власні помилки, адекватно реагувати на них і прагнути до самовдосконалення), розвиток навичок осмисленого підходу до дійсності, а також стимуляція критичного, аналітичного мислення.

Серед основних форм рефлексії можемо виокремити такі:

- ретроспективна (осмислення попереднього досвіду);
- проспективна (проектування схем і засобів імовірної майбутньої діяльності);
- інтроспективна (ускладнення розумових процесів під час навчальної діяльності) [3, с.57-60].

Розрізняють кілька видів рефлексій: за змістом (усна, письмова), за формою (індивідуальна, групова чи колективна), за способом проведення (анкетування, опитування, схеми тощо), за функціями (фізична, сенсорна, інтелектуальна, духовна) тощо [5].

Серед прийомів проведення рефлексії слід наголосити на таких: рефлексія емоційного стану (зумовлена потребою у встановленні емоційного контакту з класом на початку уроку), рефлексія діяльності (актуалізація раніше набутих знань, умінь, навичок) та рефлексія змісту навчального матеріалу (сприяє усвідомленню змісту матеріалу) [2, с.18].

Детальне вивчення блогів учителів української мови та літератури дало змогу виокремити найпоширеніші й найефективніші форми рефлексії. Серед них на особливу увагу заслуговують такі:

- «бортовий журнал» (форма фіксації інформації за допомогою ключових слів, графічних моделей, коротких речень та умовиводів, питань);
- літературознавчий щоденник (дозволяє учневі здійснити більш вдумливу рефлексію, як відстежуючи безпосередній процес, так і порівнюючи свої дії в часі («відкладена» рефлексія));

- незакінчене речення («Я ставлюся до героя так, тому що...», «Автор хотів наголосити на ...» тощо);
- саморефлексія («На які роздуми наштовхнув мене цей твір?», «Чи справдилися мої очікування після ознайомлення з твором?»);
- сенкан, асоціативне гроно, «кола Вена» (спосіб творчої рефлексії, що дозволяє оцінити, чи належним чином учні опанували навчальний матеріал) тощо.

Таким чином, використання різноманітних форм педагогічної рефлексії дає можливість учителеві визначити, якою мірою учні засвоїли необхідний навчальний матеріал і на що слід звернути їхню увагу в опануванні курсу. Найголовніше, що в такий спосіб учні старшої школи вдосконалюють раніше набуті навички самоконтролю й самоаналізу, стимулюють власне критичне мислення, навчаються усвідомлювати власні думки й почуття, а також адекватно, осмислено реагувати на виклики сьогодення.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа: «Порадник для вчителя». Розділ 7. Особливості оцінювання навчальних досягнень учнів. URL: <https://nuschool.com.ua/lessons/elementary/1adviser/8.html>.
2. Тур Р.І. Педагогічна рефлексія – основа формування творчого саморозвитку особистості. *Управління школою*. Харків, 2004. №13. С.17-23.
3. Паламарчук В.Ф. Дидактические условия формирования мышления учащихся в процессе обучения: дисс. доктора пед. наук: 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». Київ, 1984. 327с.
4. Полякова Г. Показники педагогічної творчості вчителя. *Психолог*. 2006. № 35. С. 3-5.
5. Швець О. Рефлексія як складова сучасного уроку. URL: <https://urok-ua.com/refleksiya-yak-skladova-suchasnogo-uroku/>.

ОСОБЛИВОСТІ ПОРУШЕННЯ ГОЛОСУ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Давиденко К.А.

здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Перетяга Л.Є.

науковий керівник, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри
спеціальної педагогіки,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Голос є невід'ємним компонентом процесу комунікації. Мовне спілкування не може повноцінно здійснюватися при порушенні голосоведення. Розлади голосу різного генезу ускладнюють, як процес відтворення мови самим мовцем, так і сприйняття її оточуючими. У майбутньому проблеми з голосом можуть обмежувати вибір професійної діяльності. Тому питання розвитку голосу, збереження його сили, звучності, витривалості, а також своєчасної корекції голосових порушення займає вагомe місце в низці проблем корекційної педагогіки.

Голосові перевантаження, соматичне ослаблення, негативні психоемоційні фактори сприяють значному збільшенню кількості дітей, що мають різноманітні порушення голосу. У логопедичній літературі проблема дисфоній розглядається як самостійна патологія у зв'язку з іншими мовними розладами, у структурі яких є порушення просодичного компонента. Відсоток порушень голосу серед дітей дошкільного віку з такими видами мовленнєвої патології, як ринолалія, заїкання, дизартрія, алалія досягає 41%. Дану проблематику розглядали О. Алмазова, О. Артемова, І. Єрмакова, М. Іпполітова, В. Лаврова, Л. Лопатіна, І. Панченко, Т. Філічева, Н. Чевельова, Г. Чіркiна та інші.

Порушення голосу в дітей – складна проблема, яка потребує пильної уваги фахівців. У багатьох випадках причини порушень незрозумілі, тому таких дітей необхідно ретельно та всебічно обстежити, оскільки без точного діагнозу

неможливо розробити вичерпний план лікування. Встановлення діагнозу та реабілітація, як правило, вимагають тривалого часу й терпіння [1].

Суперечливі дані зустрічаються в літературі не тільки з питання поширеності порушень голосу в дітей, а й щодо переважання тих чи тих клінічних форм захворювань. Деякі автори на перше місце ставлять порушення голосу, в основі яких лежать органічні зміни гортані, захворювання резонаторних органів у дітей, хвороби вуха. Інші дослідники посилаються на велику частоту функціональних дисфоній [3].

За дослідженнями Т. Гаращенко та Є. Радциг, які проводили фібрларінгоскопію гортані більш ніж 650 дітям, починаючи з трирічного віку, зі скаргами на періодичне порушення голосової функції. Лише близько 30% мали органічну патологію, а решта – різні функціональні дисфонії (за гіпотонічним, гіпертонічним та змішаним типом). У своїх дослідженнях Ю. Степанова і В. Жавнерова виявили, що в більшості хворих діагностуються вузлики голосових складок, мутаційна дисфонія, хронічний ларингіт. Решта – пацієнти з вродженими вадами розвитку гортані, функціональної афонії, функціональної дисфонії [2].

Таким чином, можна зробити висновок, що більшість порушень голосу проявляється як самостійні, причинами їх виникнення є захворювання та різноманітні зміни голосового апарату. Вони можуть супроводжуватись іншим більш важкими порушеннями мови, входячи в структуру дефекту при афазії, дизартрії, ринолалії, заїкання. Спільна робота фоніатрів, отоларингологів і логопедів дозволяє виявляти та коригувати порушення в самому ранньому віці.

Список використаних джерел

1. Алмазова Е.С. Логопедическая работа по восстановлению голоса у детей. Учеб. Пособие для студентов дефектолог. фак-тов пед. ин-тов. Москва: Просвещение, 1973. 151 с.
2. Орлова О.С. Нарушения голоса у детей. Москва: АСТ: Астрель: Транзиткнига, 2005. 125 с.

3. Осадча Т.М. Етіопатогенетичні аспекти порушень голосу у дітей. Серія 19. *Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. Зб. наукових праць. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. № 21. С. 191-194.

ОСМАНСЬКА ІМПЕРІЯ У ПЕРІОД ТАНЗИМАТУ

Дадашева О.О.

магістерка історичного факультету заочної форми навчання

Беззубенко А.В.

науковий керівник, кандидат історичних наук,

доцент кафедри всесвітньої історії,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Поглиблення кризи Османської імперії наприкінці XVIII ст., економічний і політичний занепад, поразки у війнах, сепаратизм окраїн, безперервні повстання змусили правлячу владу задуматися про зміни, які б могли б поліпшити становище країни, однак зберегти при цьому основи існуючого ладу. Період 1839 – 1876 рр. в історії Османської імперії отримав назву «Танзимат», що в перекладі з турецької означає «упорядкування». Цей етап османської історії був позначений спробами модернізації економіки та державного устрою.

Реформи Танзимату були викликані об'єктивними потребами розвитку країни. Правляча еліта Османської імперії прийшла до думки, що без реформ за західним зразком країну неможливо розвивати шляхом прогресу. Причинами проведення реформ стали такі: 1) низька боєздатність Османської імперії; 2) подальше наростання місцевого сепаратизму; 3) активне іноземне втручання у внутрішні справи країни; 4) необхідність подальшої культурно-технологічної модернізації.

Початком періоду Танзимату вважають листопад 1839 р., коли султан Абдул-Меджид I (1839 – 1861 рр.) проголосив Гюльханейський хат-і шеріф, який гарантував усім підданам недоторканість життя, честі, майна, ліквідацію свавілля, справедливі податки, ліквідацію відкупної системи (ільтізам), термін військової служби було скорочено до 4-5 років, створені світські школи,

немусульмани могли на рівні з мусульманами виступати в якості свідків на суді тощо.

Діячі періоду Танзимату шукали можливості безболісної перебудови традиційних мусульманських інститутів, але не мали чіткого уявлення про шляхи розвитку традиційного суспільства за умови його успішного співіснування з передовими капіталістичними державами Європи.

Час Танзимату прийнято поділяти на два періоди. Перший період хронологічно охоплює 1839 – 1853 рр. У цей час реорганізовано податкову систему; проведено перетворення у військовій сфері; здійснено судову реформу; створено мережу світських початкових шкіл; оголошено про створення університету західного зразка; прийнято низку актів, що гарантували права й свободи мусульманському та немусульманському населенню.

У 1853 р. реформи були призупинені, оскільки Туреччина брала безпосередню участь у подіях Кримської війни 1853 – 1856 рр.

Другий період Танзимату припадає на 1856 – 1876 рр. У цей час вдалося прийняти земельний кодекс; реформувати систему вищих органів влади; заснувати загальнонаціональний Османський банк; прийняти низку актів, що гарантували права й свободи мусульманському і немусульманському населенню; розширити права іноземців; реформувати судочинство; оголосити здобуття початкової освіти обов'язковим та безкоштовним. У 1876 р. було прийнято першу конституцію.

Так як реформи Танзимата певною мірою суперечили усталеним традиціям і шариату, а також зачіпали матеріальні й соціальні інтереси чиновників, духовенства й інших привілейованих верств, то їхня реалізація вимагали значних зусиль і часто виявлялася мало результативною. Проголошені права, гарантії та свободи в основному не дотримувались. Реформи Танзимата не виправдали сподівань і надій, проте досягнуті успіхи мали велике значення для подальшого історичного розвитку держави.

Отже, реформи періоду Танзимата ознаменували та зумовили найважливіші економічні, політичні, соціальні, культурні перетворення в житті османського суспільства. Вони стали вагомим результатом нехай повільного, але поступального соціально-економічного та політичного розвитку Туреччини на поворотному етапі її історії та одночасно активним джерелом протиборства «старого» і «нового».

Список використаних джерел

1. Евдокимова А.А. История стран Востока в Новое время. Уфа: Изд-во БГПУ, 2009. 238 с.
2. Петросян И.Е., Петросян Ю.А. Османская империя: реформы и реформаторы (конец XVIII – начало XX в.). Москва: Восточная литература, 1993. 186 с.
3. Танзимат. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Танзимат>
4. Шмакова Н.Н., Каманова А.Н. Второй период Танзимата в Османской империи. *Наука и образование: проблемы и стратегии развития*. 2016. № 1(2). С. 17-18.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЕТНІЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА ТОЛЕРАНТНОСТІ

Денисова Я. В.

студентка факультету української філології та соціальних наук,

Прокоф'єва Л.О.

науковий керівник, викладач кафедри загальної та практичної психології,

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Останнім часом серед досліджень проблеми ідентичності зростає інтерес до вивчення тенденцій збереження і збагачення своєї національної культури, своїх традицій і звичаїв, культурної самобутності народів. Етнокультурне різноманіття сучасного суспільства в контексті інтеграційних процесів

фактично охоплює весь цивілізований світ. Цей феномен вчені назвали «етнічним парадоксом сучасності».

Значний внесок у розробку концепту «ідентичність» вніс Е. Еріксон [3, с. 57-80]. Він зазначав, що «ідентичність є процесом організації життєвого досвіду в «Я», що відбувається в процесі життєдіяльності людини». Дж. Марсія розробив статусну модель ідентичності, відповідно до якої він розглядав ідентичність як особливу структуру «Его». Припущення Дж. Марсія про патерни розв'язання проблем, що проявляються через дану структуру, дає підставу говорити про взаємозв'язок проблем безпосередньо саморозвитку, які проявляються в соціальній сфері, особистому житті, системі ціннісних орієнтацій, з етнічною ідентичністю [4, с. 114].

У сучасних соціально-психологічних науках толерантність, поряд з поняттям ідентичності, знаходить в центрі уваги все більшого числа досліджень [2, с. 157]. Вперше до даного поняття звернулися Вольтер та Дж. Локк. В даний час проблема етнічної толерантності представлені в роботах зарубіжних Е. Аронсон, Д. Кемпбелл, Д. Мацумото, С. Московічі і вітчизняних психологів А. Ананина, І. Андрушак, Н. Лебедєва, Б. Паригіна, Т. Стефаненко.

Дискусія про природу толерантності близька дискусії про сутність ідентичності, зокрема етнічної ідентичності. Толерантність – це певне ставлення людини до інших людей, що не обмежується тільки передбаченням допомоги і підтримати інших, це ставлення лояльності, терпимості і в крайньому випадку нейтральне ставлення до людей [6, с. 222]. Вивчення толерантності як етнокультурної норми свідчить про те, що в різні епохи і в різних етнокультурних контекстах вона набуває різного сенсу, в основі якого лежать універсальні цінності. Толерантність розуміється як універсальна категорія, що символізує універсальність, більш того, вона примиряє дві суперечливі тенденції: прагнення до інтеграції і прагнення до мультикультурності. Етнічна толерантність в свою чергу характеризується наявністю: схожого світогляду, мотиваційних компонентів для взаємодії етносів;

ставленням до представника іншого етносу як до рівноправного суб'єкта; перспективи розвитку взаємин з урахуванням збігу інтересів етнічних груп. При всьому різноманітті сенсів і концептуальних позицій толерантність в даний час несе в собі заряд позитивних і конструктивних взаємодій між людьми. Толерантність дозволяє будувати відносини співпраці з тими людьми, з якими не збігаються в думках і переконаннях. Проблема взаємозв'язку етнічної ідентичності та толерантності в умовах соціальних, комунікативних, релігійних відмінностей стає актуальною проблемою.

Згідно з принципами гуманізму, толерантність є критерієм демократичної злагоди, морального рівня розвитку суспільства, здатності протистояти насильству і авторитаризму, психологічної готовності людини надати оточуючим вибір власної стратегії поведінки, способу мислення і незалежного світогляду, усвідомлення своєї власної ідентичності [5, с. 318]. Уміння конструктивно взаємодіяти з представниками різних етнічних груп, володіння навичками побудови толерантних відносин визначають рівень міжетнічної компетентності в процесі міжкультурної комунікації. Як характеристики міжетнічної компетентності виступають рівень етнічної обізнаності про власну та іншу етнічну групу, рівень етнічної толерантності, система знань про культуру, устрій життя, побут, цінності, усвідомлення етнічної ідентичності.

Список використаних джерел

1. Лебедева Н. М., Татарко А. Н. Методы этнической и кросскультурной психологии: учебно-методическое пособие. Москва. 2011. С. 123-124.
2. Стефаненко Т. Г. Этнопсихология. Москва: Академический проект. 1999. С. 157-160.
3. Еріксон Е. Ідентичність: молодість і криза. W. W. Norton & Company. 1994. С. 56-80.
4. Марсія, Е., Дж. Уотерман. Его-ідентичність: Довідник з психосоціальних досліджень. Стрибун. 2011. С. 113-115

5. Prokofieva L. The Problem of Ethnic Self-identity of Students of the Ukrainian Danube Region. Journal of Danubian Studies and Research. Galați, Romania : Editura Universitară Danubius, 2016. Vol. 6. No 1. P. 222-235

6. Prokofieva L. The Problem of the Prevention of Ethnic Conflicts in the Educational Space in the Context of a Poly-national Region. Journal of Danubian Studies and Research. Galați, Romania: Editura Universitară Danubius, 2017. Vol. 7. No 2. P. 318-329.

ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КІЛЬКОСТІ У ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТАХ

ЛЕСЯ ТАНЮКА

Дечко А. О.

студентка українського мовно-літературного факультету імені Г. Ф. Квітки-Основ'яненка,

Павлова І. А.

науковий керівник, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Поняття кількості є невід'ємною частиною життя. Усе, що нас оточує, ми звикли підраховувати, упорядковувати, вимірювати, нумерувати, тобто формувати певну систему. Засобами вираження кількості в українській мові можуть бути різні частини мови: іменник, прикметник, прислівник, дієслово, займенник, але основне значення кількості виражає числівник.

У різних ракурсах й у різний час числівник активно досліджували такі зарубіжні й вітчизняні науковці, як І. Бодуен де Куртене, П. Флоренський, І. Мельчук, Ю. Шевельов, М. Івченко, Ю. Апресян, Н. Арутюнова, М. Всеволодова, А. Вежицька, В. Акуленко, К. Городенська, Г. Арполенко, К. Щербатюк, Т. Лукінова, С. Жаботинська та ін [1].

У своїй поезії Л. Танюк використовує незначну кількість числівників, проте вони виконують як свою безпосередню функцію – називання кількості або порядку при лічбі, так і зображують додаткові значення. Числівники, які виконують свою первинну функцію складають трохи більше половини від усіх

слововживань: І так сидять вони, дві сестри, – / Душа і Зоря, що зірвалася з неба (Л. Танюк, «Осяяння»); Перебирав я години / і клав на дві купи їх (Л. Танюк, «Малюнок думки»); Було їх четверо... Довкіл / Стелився відчайдушних жах (Л. Танюк, «Чорні полковники»); П'ять літ в концтаборах іржавих (Л. Танюк, «Анкета...»); Скільки мов Земля на собі носить, / Знаних і незнаних – ой багато! / Десь понад дві тисячі п'ятсот їх (Л. Танюк, «Анкета...»), та ін.

Найчастіше поет використовує такі числівникові форми – один, два, перший, при чому такі назви чисел першого десятка, як шість, сім, вісім і дев'ять повністю відсутні, а назви чисел другого десятка майже взагалі не вживаються (окрім числівника двадцять).

Власне-кількісний числівник один Л. Танюк використовує для зображення різних значень, наприклад: абстрактних почуттів і прагнень людей: В тінях білої скорботи / Об однім тебе молю («Скарга аркуша чистого паперу»); значення неозначеного займенника «яке-небудь», «щось»: Чи хоч одне між ефемер / надбання є в розвешті? («З текстів до мюзикла «Мсьє де Пурсоньяк»»); значення частки «лише» або «тільки»: Обіймімось, мільйони! / – Смерть одна розлучить нас! («Анкета...») та ін.

Цікаве наповнення має числова форма нулі, яка має значення нижче за статусом, рангом, водночас іменник одиниця вказує на верховенство над нулями: Десятириться кожна одиниця, / Коли за нею йдуть малі нулі («Сонет № 1»).

Найчастіше числівникові форми сто і мільйон вживається на позначення великої невизначеної кількості або приблизної кількості: Ним все скарикатурено / На років сто вперед! («З текстів до мюзикла «Мсьє де Пурсоньяк»»); Мертвим світлом мільйони літ («Сповідь»).

Л. Танюк досить цікаво утворює форму порядкового числівника: Тридцять чорний іспанський рік. / Не знаю, чи чула Європа наш крик... («Анкета...»). Однак автор відхиляється від норм творення складеного порядкового числівника і використовує другим компонентом прикметник, зосереджуючи увагу на важливості події. Ідеться про 1938 рік (рік народження

поета). Як відомо, це були часи «Великого терору», які залишили свій відбиток у пам'яті мільйонів людей.

У своїй поезії автор використовує різні частини, які мають певний відтінок кількості: іменник (семиструнка, третина, двобій і т. д.), прикметник (стоголосий, двомовну, тисячолітньою, стоголосий і т. д.), прислівник (двічі, тричі, уперше).

Можна зробити висновок, що основним засобом вираження кількості у поетичних текстах Л. Танюка є числівник, який наповнений різноманітними значеннями. Також у поезії шістдесятника наявні відчислівникові утворення, які репрезентовані іменниками, прикметниками та займенниками.

Список використаних джерел

1. Семантика й прагматика дискурсивного слова та його потенціал для діагностики психотипу мовної особистості: аспектуальний опис: монографія / За наук. ред. проф. Т. Космеди. Харків : Харківське історико-філологічне товариство, 2019. с. 77.
2. Танюк Л.С. *Vita memoriae*. Вибрані поезії та переклади. Київ : Смолоскип, 2017. 232 с.

РОБОТА КОМІСІЇ НАД МЕМОРАНДУМОМ СЕРБСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК ТА МИСТЕЦТВ

Дикань Р. С.

аспірант факультету філології та історії,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Тема дослідження «Робота комісії над меморандумом Сербської академії наук та мистецтв (САНМ)» була вибрана тому, що допоможе зрозуміти історичні та політичні процеси в Соціалістичної Федеративної Республіки Югославія (СФРЮ) Розпад СФРЮ на рубежі 80-х – 90-х рр. XX ст. став результатом системної кризи, складовими елементами якого стали криза центральної влади, криза міжнаціональних відносин і глибока економічна криза.

Одним із симптомів кризи міжнаціональних відносин стало відродження ідеології етнічного націоналізму в республіках Югославії, в тому числі і в Сербії, де відродження націоналізму прийнято пов'язувати з меморандумом САНМ.

Зазначеному вище питанню присвячена низка наукових праць, що складають історіографію даної теми. Роботу комісії над меморандумом САНМ досліджували Є. Гуськова [1], J Dragovic-Soso [2], D. Jovic [3] та Mihailovic, Krestic Vasilije [4]. Однак особливості роботи комісії над «Меморандумом про актуальні суспільні питання» є малодослідженими.

Передумовою для написання меморандуму САНМ стали події в Косово в травні 1985 року, а саме жорстоке побиття албанцями сербського військового службовця Д. Мартиновича. Після цих подій 23 травня 1985 року в регіоні було скликано засідання Академії наук та мистецтв, де було прийнято рішення про формування «Комітету з підготовки Меморандуму про актуальні суспільні питання», у який спочатку увійшли 16 членів САНМ (Павло Івич, Антоніє Ісаакович, Душан Каназіч, Михайло Маркович, Мілош Мацура, Дейа Медакович, Мирослав Пантич, Нікола Пантич, Любиш Ракич, Радован Самарджич, Миомир Вукобратович, Василь Крестич, Іван Максимович, Коста Михайлович, Стоян Джелич та Никола Кобелик) [4].

Наступним кроком у роботі САНМ, було скликання 28 червня 1985 року засідання комітету з підготовки меморандуму про актуальні суспільні питання, на якому було прийнято рішення про призначення головою даного комітету Д. Каназіча, а його заступником став А. Ісаакович. На цьому засіданні було затверджено формат роботи над документом. Пізніше комітет був перейменований у «Комісію з підготовки Меморандуму про актуальні суспільні питання», а його склад розширився до 23 осіб [4].

Дана комісія провела протягом 1986 року п'ять засідань, останнє засідання відбулося 23 вересня. Наступного дня з'явилася стаття в «Белградській газеті», в даній газеті повідомлялося про таємну роботу Академії

над документом, якому, на думку автора цієї публікації, був заклик до громадянської війни. У цій статті був опублікований робочий варіант у вигляді неузгодженого тексту (на засіданнях комісії і робочих груп вдалося узгодити лише 30 сторінок з 73) [1].

Більшість версії про публікацію незавершеного документу зводиться до того, що автором публікації був зять члена Комісії академіка Й. Джорджевича, журналіст А. Джуканович, який без дозволу опублікував уривки з незавершеного Меморандуму у своїй статті, яку назвав «Закликом до безнадійності» [3].

Відразу після публікації Меморандуму цей документ накрила хвиля інспірованої владою критики. Так газета «Сегодня» назвала Меморандум «Шовіністичні памфлетом», «Політичний експрес» – «Торгівлею сумлінням», «Боротьба» писала про нього – «Не випадковість, але закономірність», «Політика» – «Меморандум – ненависть як принцип», а журнал «Комуніст» назвав його «Меморандумом руйнування» [2].

У грудні 1986 року відбулося засідання «Комісії з підготовки Меморандуму про актуальні суспільні питання», на якому було засуджено даний документ за вимогою сербського керівництва. Цю позицію відстоював голова сербського уряду В. Булатович, який заявив, що Академія повинна засудити даний документ, тому що «він представляє думку незначної меншості». Але його позицію підтримали лише двоє членів комісії: фізик-ядерник Павло Савич, член комуністичної партії з довоєнного періоду, і найвідоміший історик Васа Чубрілович [2].

Слобадан Милошевич на той час був головою президії ЦК Союзу комуністів Сербії та відстоював ідею етноцентризму тобто, захисту сербської культури та історії. Ідея захисту культури та історії Сербії була викладена у «Меморандумі про актуальні суспільні питання», але він С. Милошевич ніколи не підтримував і не посилався на цей документ. Хоча, на думку Сватолюбана Джукіча, він С. Милошевич «був лідером, який сам схилявся до ідей,

закладених у меморандумі, але він знав, що кожен відступник від офіційної лінії може поплатитися політичною кар'єрою» [1].

Отже, можна сказати що робота комісії САНМ над «Меморандумом про актуальні суспільні питання» – це була спроба пояснити історичні та політичні процеси СФРЮ. Робота даної комісії була дуже важливою, тому що це була спроба розробити документ, який міг змінити історію. Але цей документ лише погіршив ситуацію в країні та викликав величезну критику серед влади та ЗМІ.

Список використаних джерел

1. Гуськова Е.Ю. История Югославского кризиса (1990 – 2000). Москва, 2001. С. 73.
2. Dragovic-Soso J. Spasioci nacije: intelektualna opozicija Srbije i ozivljane nacionalizma / *Sengeskog prevela Ljiljana Nolic* Beograd, 2004. S.271.
3. Jovic D. Jugoslavija: drzava koja odumrla: uspon, kriza I pad Kardeljeve Jugoslavije: (1974-1990). Zagreb, 2003. S. 362
4. Mihailovic Krestic Vasilije. Memorandum of the Serbian Academy of Sciences and Arts: Answers to Criticisms. Belgrade : *Serbian Academy of Science*, 1995. P.14-15.

ГОТОВНІСТЬ ДО ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК УМОВА ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Дмитришин Н. О.

студент гуманітарно-педагогічного факультету,

Квасниця І. М.

науковий керівник, викладач кафедри теорії і методики фізичного виховання і спорту,

Хмельницький національний університет

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується динамічними й інтенсивними змінами, що охоплюють усі сфери життєдіяльності людей. Особистість має бути підготовленою до життєдіяльності в умовах, що постійно

й інтенсивно змінюються, в середовищі з високим рівнем непередбачуваності. Іншими словами, людині в сучасному світі, щоб бути успішною, необхідно володіти певними особистісними якостями – бути рухливою, готовою до будь-яких змін, уміти швидко й ефективно адаптуватися до нових умов, тобто бути професійно мобільною (Сушенцева Л., Іванченко Є., Вороновська Л та ін.).

Нині обсяг знань зростає дуже швидко й за той короткий термін навчання у ЗВО студенти не в змозі набути того об'єму знань, якого вистачить на весь термін їхньої професійної діяльності. Саме тому першочергове завдання фізкультурно-спортивної професійної освіти України – сформувати в майбутніх фахівців спортивних спеціальностей прагнення до безперервного оновлення знань, умінь і навичок.

Крім того, характерною особливістю сучасного суспільства й економіки є інтенсивний розвиток і оновлення техніки і технологій, що безперервно змінюють якість і умови професійної діяльності. Завданням освіти є забезпечення підготовки високоосвічених людей і висококваліфікованих фахівців, здатних до професійного росту та професійної мобільності в умовах інформатизації суспільства і розвитку нових наукомістких технологій.

Отже, проблема формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів актуалізується на тлі швидких темпів входження особистості в інформаційне суспільство, а також розвитку сучасних технічних засобів та інформаційних мереж.

Для ефективного використання в освітньому процесі дистанційних освітніх технологій у Хмельницькому національному університеті впроваджено та активно використовуються платформи MOODLE, Електронний університет, Електронна бібліотека тощо. Дистанційне середовище навчання є орієнтованим на впровадження в навчальний процес принципово нових моделей навчання, що передбачають проведення конференцій, самостійну роботу студентів з інформаційними полями з різних банків знань, проєктні роботи, чат-заняття, тренінги й інші види діяльності з комп'ютерними технологіями. Така

організація процесу навчання припускає дещо інший підхід до навчання, зокрема: самостійність пошуку, аналізу, систематизації й узагальнення інформації, самоорганізацію й самоконтроль.

Під готовністю майбутнього фахівця фізичної культури і спорту до використання дистанційних освітніх технологій ми розуміємо інтегративну, динамічну соціально-професійну якість особистості, що характеризується єдністю її знань, умінь і здібностей до творчого використання технологій дистанційного навчання в професійній діяльності, що виражається у взаємодії мотиваційно-орієнтованого, змістовно-операційного та контрольної-оцінювального компонентів. Усе вищезазначене обумовлює теза про те, що готовність майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання дистанційних освітніх технологій може розглядатися як одна з умов професійної мобільності.

Список використаних джерел

1. Сушенцева Л. Професійна мобільність як сучасна педагогічна проблема. *Креативна педагогіка* : наук.-метод. журн. 2011. № 1. С. 129–136.
2. Хом'юк І. В. Теоретико-методичні засади формування базового рівня професійної мобільності: монографія. Вінниця: ВНТУ. 2012. 379 с.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬО-НАУКОВОМУ ПРОСТОРИ

Дорожко А.О.

аспірантка кафедри педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

У наш час дотримання академічної доброчесності надає навчальним закладам неабияку перевагу на ринку освітніх послуг, забезпечуючи гарну репутацію, особливо в умовах децентралізації освіти. Як показує практика зарубіжних країн, саме академічна доброчесність і ставлення до неї в

університеті заохочує грантодавців і фінансових донорів до перспективи їх подальшої співпраці з закладом освіти [2].

Не зважаючи на те, що академічна доброчесність є відносно новим поняттям у сучасному освітньо-науковому просторі, воно вже є досить актуальним не тільки для системи вищої освіти, а й для України взагалі. Нерідко ще академічну доброчесність ототожнюють з моральним кодексом та етичними правилами цивілізованого наукового та освітнього співтовариства.

Невід'ємним складником академічної доброчесності є академічна культура. На думку Т. Добко та В. Турчицького, академічна культура не може бути запозичена або перенесена, вона має пройти тернистий шлях ціною спроб і помилок. На їх думку, академічна культура не є раз і назавжди сформованою та сталою, вона вимагає постійних перетворень й оновлень [3, с. 49].

На нашу думку, важливим компонентом у формуванні культури академічної доброчесності є дотримання ключових цінностей академічного середовища. Як визначає Бухарестська Декларація з етичних цінностей та принципів вищої освіти в Європейському регіоні (2004) такими цінностями є чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність і підзвітність. Зокрема у документі зазначено таке:

«...2.3. Чесність, насамперед, має починатися з самого себе і лише потім розповсюджуватися на інших членів академічної спільноти. Але цей процес має бути послідовним без прояву будь-яких форм обману, брехні, шахрайства, крадіжки або інших форм нечесної поведінки, які здатні негативно впливати на стан якості академічних ступенів.

2.4. Довіра має взаємно поділятися між усіма членами академічної спільноти та бути основою робочої обстановки, що сприятиме вільному обміну ідеями, творчості та індивідуальному розвитку.

2.5. Забезпечення справедливості у викладанні, оцінці успіхів студентів, наукових дослідженнях, кар'єрному просуванні та інших починаннях,

пов'язаних із присвоєнням ступенів, повинно ґрунтуватися на законних, прозорих, справедливих, передбачуваних, послідовних і об'єктивних критеріях.

2.6. Вільний обмін ідеями і свобода самовираження ґрунтуються на взаємній повазі, яку поділяють усі члени академічної спільноти, незалежно від їх ієрархічного статусу. Без такого обміну рівень академічної та наукової творчості знижується.

2.7. Відповідальність повинні нести всі члени академічної спільноти, що дозволяє забезпечити підзвітність і вільне вираження поглядів ...» [1].

Отже, з усього вищезазначеного можна зробити висновок, що, дійсно, дотримання таких цінностей, як чесність, довіра, справедливість, повага та відповідальність сприятиме доброякісному формуванню культури академічної доброчесності та підвищенню якості освіти в цілому.

Список використаних джерел

1. The Bucharest Declaration concerning Ethical Values and Principles for Higher Education in the Europe Region. Режим доступу: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03797720500083922?journalCode=chee20>
2. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.
3. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ : Таксон, 2016. 234 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЦИСТИЧНОЇ ПРАЦІ ІВАНА БАГРЯНОГО «ЧОМУ Я НЕ ХОЧУ ВЕРТАТИСЬ В СРСР?»

Дубина Л.І.

магістр історичного факультету,

Рябченко О.Л.

науковий керівник, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри
всесвітньої історії,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Іван Багряний – поет, прозаїк, драматург, художник, публіцист, видавець, журналіст і політичний діяч [4] . Справжнє прізвище митця Лозов'яга. Під впливом творів Миколи Хвильового, який любив уживати епітет «багряний», обрав собі псевдонім – Багряний. Вступив у боротьбу із тоталітарною системою і вижив, довівши правоту своєї позиції й силу української людини.

Актуальність тез полягає в тому, що напрям публіцистики досліджений ще не зовсім ретельно, хоча увага на дану статтю все ж зверталась, особливо в кінці 50-х на початку 60-х років ХХ століття. У цей період критики виступали проти поезії автора, бо вона заважала жити тоталітарній системі в СРСР.

Іван Багряний – один з найяскравіших і найдраматичніших постатей в українській літературі першої половини і середини ХХ ст. На батьківщині за радянських часів переслідувався і був покараний за звинувачення «у проведенні контрреволюційної агітації» в УРСР, його роботи піддавались постійній критиці, політичні погляди та позиція ставала предметом протиріччя, негативу, перекручень та наклепів. Серед політиків, були такі, що погрожували фізичною розправою, аж до знищення. Під час Другої світової війни, Іван Багряний подався у підпілля, де працював над патріотичними статтями, писав пісні та малював карикатури і агітаційні плакати. Емігрувавши в 1945 р., Багряний писав у «Листах до приятелів», що «в еміграції теж не було свободи», його літературному та політичному світогляду протистояла гітлерівська Німеччина [3].

Упродовж повоєнних років творчість Багряного була заборонена в Україні і тільки в часи перебудови він став популярним та відомим широкому колу

читачів. З'являються публікації романів, за мотивами його творів знімають фільми, науковці досліджують його творчість. У березні 1992 р. з'являється постанова Кабінету Міністрів України, в якій Іван Багряний, помертно, отримав найвищу відзнаку – Державну премію України ім. Тараса Шевченка [5]. Таким чином Іван Багряний був реабілітований і визнаний в літературних колах.

Митець у своїх творах викриває систему більшовицького терору, виступає проти тоталітарного радянського режиму, поєднує ідею національного визволення України з ідеями соціальної демократії та справедливості. Рушійною силою визвольного руху в Україні він вважав робітників, селян і трудову інтелігенцію.

Памфлет «Чому я не хочу вертатись в СРСР?» перекладався багатьма мовами, мав велике поширення та визнання серед українських емігрантів у світі [1]. Це – один із шедеврів багатогранної і темпераментної публіцистики Івана Багряного, яка стала частиною історії української політичної думки та визвольного руху українського народу. Памфлет був віддзеркаленням на декларативні заклики радянської пропаганди та на несправедливі дії західних урядів, щодо насильницької репатріації біженців до радянських концтаборів [2]. Це була відповідь патріота України, який використав становище емігранта для боротьби за її свободу та справедливість.

Список використаних джерел

1. Багряний І. Публіцистика. Київ, 1996. 856 с.
2. Братусь М. Кольористичний епітет як ознака тоталітарної доби (за творами І. Багряного). *Дивослово*. 2000. №10. С. 14-15.
3. Дзюба І. Громадянська снага і політична прозорливість (Про публіцистику І.Багряного). *Слово і час*. 1996. №10. С. 82-84.
4. Загребельний П. Іван Павлович Багряний. *УЛЕ: у 5 т. Т. 1*. Київ: Головна редакція УРЕ ім. М.П. Бажана. 1988. С. 108.
5. Гром'як Р., Ковалів Ю. та інші. Літературознавчий словник-довідник. Київ: Академія, 1997. 752 с.

ЗАСОБИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ІКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Єсікова І.В.

аспірантка кафедри педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

У нинішній час гостро постає проблема неспроможності класичних занять як форми навчання стимулювати учнів до вивчення нового матеріалу. Це зумовлює їх перегляд та трансформацію з метою підвищення рівня освіченості школярів, зокрема й з особливими освітніми потребами. Інформаційно-комунікаційні технології посідають провідне місце в процесі навчання, вони впроваджуються практично в усі сфери суспільного життя, значно полегшуючи освітній процес та ефективно стимулюючи пізнавальну діяльність.

Сучасні можливості комп'ютера сприяють перетворенню інформації з однієї форми в іншу та подання її в різних видах та модульностях. Саме тому актуальним є впровадження та використання інформаційно-комунікаційних технологій в інклюзивне навчання як допоміжного засобу в навчанні дітей з особливими освітніми потребами. Застосування комп'ютерних технологій сприятиме формуванню в учнів позитивної мотивації навчання, психологічного комфорту, більшої свободи вибору форм і засобів діяльності під час розв'язання навчальних завдань. Водночас створюються умови для забезпечення учнів системою належної допомоги. Цінним є те, що під час роботи з комп'ютером створюються сприятливі умови для залучення учнів до вирішення проблемних навчальних ситуацій, а не подання знань у готовому вигляді [1, с. 18-19].

Аналіз літератури з теми дослідження показав, що проблеми використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі розглядали Б. Герушинський, Т. Лавіна, М. Лапчик та інші. Доцільність впровадження в навчально-виховний процес спеціальних шкіл і закладів загальної середньої

освіти розглядають у своїх працях науковці Б. Айзенберг, О. Белоножко, О. Легкий, С. Солпитер, І. Холковська, А. Юдилевич та інші.

Так, О.Легкий у своїх наукових дослідженнях доводить, що корекційно-розвивальна суть застосування комп'ютерних технологій полягає у перспективі реалізації основної їх переваги порівняно з іншими засобами – індивідуалізації корекційного навчання в умовах класу, забезпечення кожній дитині адекватних саме для неї темпу і способу засвоєння знань, надання можливості для самостійної продуктивної діяльності, яка підтримується необхідною системою допомоги [2].

Цілісне осмислення проблеми використання комп'ютерних технологій у навчанні дітей з особливими потребами в умовах загальноосвітніх шкіл поки не отримало достатнього відображення в науковій літературі. *Метою* дослідження є виявлення засобів інформаційно-комунікаційних технологій в інклюзивному навчанні.

У ході дослідження виявлено низку засобів інформаційно-комунікаційних технологій, котрі застосовуються в інклюзивному середовищі. Серед них варто зазначити мобільний додаток «Сурдофон» для забезпечення комунікації між педагогом та слабочуючими учнями, що перетворює слова у мову жестів. Для здійснення зворотнього зв'язку достатньо надрукувати текст у цьому ж додатку. Текст відтворено і голосом, і жестами одночасно. Єдиний недолік «Сурдофону» – відсутність україномовної варіації програми, адже російський та український варіанти мови жестів мають певні відмінності [1, с. 65].

Для дітей з такими захворюваннями як аутизм, синдром Дауна, ДЦП, алалія, дислексія, заїкання, в нагоді стануть засоби альтернативної комунікації, які здатні компенсувати порушення в мовленні та письмі.

Серед засобів інформаційно-комунікаційних технологій в інклюзивному середовищі набирає популярності онлайн-комунікатор російського виробництва Govori.org з готовим набором карток та можливістю створювати та роздруковувати власні. З карток можна формувати набори для аудіо відтворення.

Функціональність цього сайту дозволяє користувачам спілкуватися між собою за допомогою планшетів чи комп'ютерів [1, с. 67].

Отже, у ході дослідження серед засобів інформаційно-комунікаційних технологій в інклюзивному середовищі виявлено мобільний додаток «Сурдофон», онлайн-комунікатор Govori.org. З'ясовано, що ці засоби покращують формування логічного та творчого мислення, розвитку здібностей, розширюють можливості вчителів та учнів, сприяють повноцінному розкриттю творчого потенціалу кожної дитини. Крім того, залучення улюблених гаджетів до процесу навчання значно посилять інтерес до вивчення предмету, оскільки для сучасних дітей важко знайти щось цікавіше, ніж інтернет, планшет, нетбук, комп'ютер. Їх застосування в інклюзивному навчальному середовищі є одним із пріоритетних напрямів розвитку освіти. Вони є найбільш оптимальним інструментом для здобуття усіма дітьми якісної освіти та створення передумов для інтегрованого навчання.

Список використаних джерел

1. Казачінер О.С., Вірич Ю.О. Інформаційно-освітній простір для навчання дітей з особливими освітніми потребами. Сер.: Б-ка журн. «Англійська мова та література». 12 (192). Харків. : Вид. гр. «Основа», 2018. 94 с.
2. Легкий О. Корекційні можливості застосування комп'ютера у спеціальній школі. *Дефектологія*. 2002. № 1. С. 36–39.

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЗАСОБАМИ ХМАРНОГО СЕРВІСУ CANVA

Зайка О.С.

студентка факультету соціально-педагогічних наук та іноземної філології,

Хміль Н.А.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри
інформатики,

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

З кожним роком зростає потреба в знаходженні ефективних методик візуалізації, які допоможуть підвищити представлення навчального матеріалу, зацікавити учнів, підвищити їх мотивацію до вивчення предмета, стимулювати розумову діяльність і розвивати їхній творчий потенціал. Цікаві можливості для цього надає інфографіка – графічний спосіб подачі інформації, даних і знань з метою полегшення її розуміння та пришвидшення отримання і засвоєння відомостей. Основа її мета – інформування [1; 2].

Існує значна кількість хмарних сервісів, які можна використовувати для візуалізації навчального матеріалу. Серед прикладів таких сервісів можна назвати Pictochart, Infogr.am, Easel.ly, Canva та інші.

З метою методичної допомоги освітянам нами розроблений алгоритм роботи із хмарним сервісом Canva для створення інфографіки. Розглянемо його детальніше:

1. Зареєструйтесь на сервісі. Для цього в рядку адреси пошукової системи введіть <https://www.canva.com/>. У результаті відкриється головна сторінка сервісу.

2. Зареєструйте власний акаунт на сервісі. Для чого натисніть кнопку «Зареєструватися». У вікні, що відкрилося, заповніть відповідні поля потрібними даними. Зауваження! Реєстрацію можна здійснити скориставшись акаунтом Google або Facebook.

3. Для створення інфографіки натисніть у блоці «Створити дизайн» кнопку «Інфографіка» (див. рис. 1).

Створити дизайн

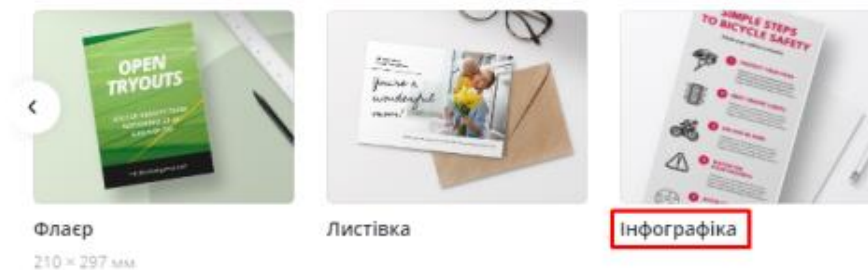

Рис. 1. Блок Створити дизайн головного вікна сервісу Canva

4. Створіть потрібне зображення, обравши один із запропонованих шаблонів. Зауваження! Сервіс надає безкоштовні та платні шаблони, які згруповані за різними категоріями, зокрема є Інфографіка для освіти.

Для створення зображення можна скористатися таким функціоналом сервісу: вибрати фото, які розподілені за категоріями; вставити різні елементи з прозорим фоном; додати текст (заголовок, підзаголовок, основний текст і поєднання шрифтів); вставити міні-відео з представленого списку та з можливістю пошуку; змінити фон (можливо зробити фон одного кольору або обрати картинку); додати власні зображення та відео.

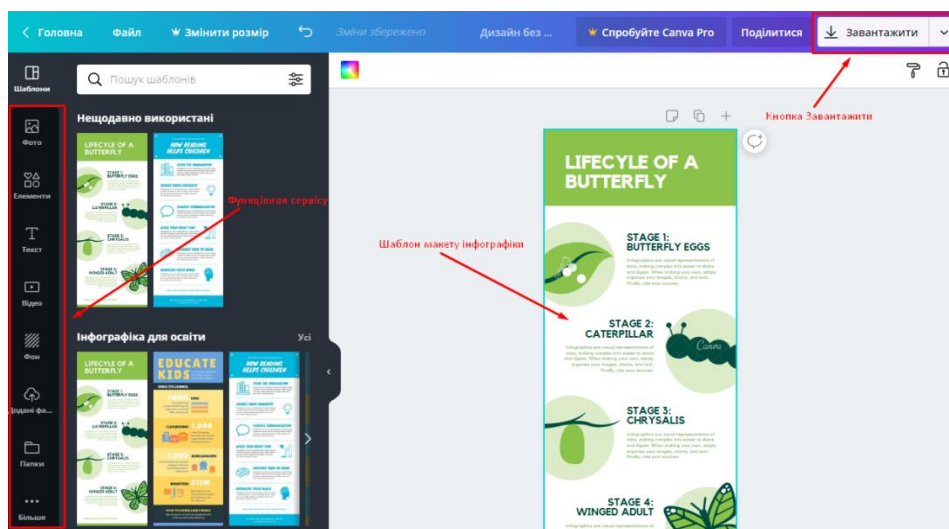

Рис. 2. Вікно сервісу для редагування шаблону інфографіки

5. Завантажте створене зображення на комп'ютер, натиснувши кнопку «Завантажити», або збережіть його в обліковому записі на вкладці «Усі ваші дизайни».

Отже, запропонований нами алгоритм допоможе освітянам створювати інфографіку, яку можна використовувати в освітньому процесі для проєктування різних навчальних завдань, зокрема пов'язаних з пошуком, аналізом, перетворенням інформації тощо.

Список використаних джерел

1. Кондратюк С. Ю. Інфографіка як засіб візуалізації навчального процесу : навч-метод посіб. Черкаси : КНЗ «ЧОПОР ЧОР», 2018. 36 с.
2. Тихонова Т., Захар О. Інфографіка як інформатична технологія візуалізації навчальних матеріалів. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*. 2015. №2-3. С. 20-26.

ВИВЧЕННЯ АКСІОЛОГІЇ МОВИ Й МОВЛЕННЯ: СУЧАСНИЙ СТАН

Закірова Д.В.

магістерка факультету іноземної філології,

Сазонова Я.Ю.

науковий керівник, доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри
англійської фонетики і граматики,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Ціннісні орієнтації мовця, відбиті в його мові й мовленні є предметом дослідження аксіології. Ціннісний компонент у мові «фіксується у вигляді конотацій одиниць, а у висловленні представлений модальністю суб'єктивної оцінки» (Селіванова 2011: 19). Цінності включають об'єктивний і суб'єктивний аспекти. Ціннісна свідомість людини (думки, оцінки, смаки, ідеали, норми) і світ цінностей формують аксіосфери. Виділяють дві основні системи, в яких функціонують цінності: культура і дискурс.

До вивчення аксіологічних аспектів мови й мовлення долучилися Арутюнова Н. Д., Бацевич Ф. С., Вежбицька А., Долінін К. О., Кібрік О. О., Космеда Т. А., Растьє Ф., Слишкін Г.Г., Філлмор Ч. та багато інших. Вчені заснували комплексний підхід до вивчення аксіологічного аспекту мови й

мовлення, тому вони зверталися й до суміжних гуманітарних наук – психології, політології, соціології, філософії. Учені констатують семантичну й стилістичну природу оцінки, доводять зв'язок гносеологічних і аксіологічних аспектів мовленнєвої діяльності, розробляють лінгвістичні типології оцінки, змальовують цінність як базову характеристику лінгвокультурного концепту. Значна увага приділена розвитку теорії контексту; аксіоматичними визнані тези про те, що стереотипи зберігаються у формі вербальних і когнітивних структур, сценарії використовуються як когнітивні схеми у процесі інтерпретації реальності або текстів.

Текст відбиває, зберігає й передає цінності й сам є цінністю в контексті наївного або наукового пізнання. Вивчення оцінки й цінностей, інтеграційні процеси в сучасній науці зумовлюють зацікавленість лінгвістів у аксіологічних концепціях, без урахування яких неможливий, наприклад, аналіз медіа-політичного тексту. Лінгвістичний аксіологічний аналіз дозволяє створити модель тексту й модель ціннісної свідомості людини.

Думка про принципіальну неможливість вибудувати ієрархію цінностей базується на положеннях про історико-культурну динаміку ціннісних ієрархій, про ситуативність цінностей, про індивідуальний характер ціннісної картини світу, про нееквівалентність духовних і ментальних феноменів і вербальних знаків, про руйнування усіляких ціннісних ієрархій і втрату аксіологічних домінант в епоху постмодерну. Однак людська свідомість потребує системі координат (навіть в тому випадку, якщо цю роль відіграватимуть негативні цінності).

Список використаних джерел

1. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля, 2011.
2. Космеда Т. А. Аксіологічні аспекти прагмалінгвістики: формування і розвиток категорії оцінки. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2000.

РОЗВИТОК ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПЕРШОКЛАСНИКІВ В УМОВАХ ПОЗАУРОЧНОЇ РОБОТИ

Захарова А. А.

студентка факультету початкового навчання,

Ємець А. А.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики викладання філологічних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Для початкової школи особливого значення набуває формування читацької компетентності, під якою розуміють не лише обсяг літературних знань, читацьких умінь і навичок, уміння відтворити зміст прочитаного чи прослуханого, а й здатність школяра самостійно здобувати знання, вміло застосовувати їх у нових умовах та у власній літературній творчості [1].

Аналіз наукових доробків з досліджуваної проблеми (О. Джежелей, М. Наумчук, О. Савченко, Н. Светловська, Н. Скрипченко та ін.) довів, що винятково важливе значення має звертання до художньої літератури не тільки в урочний, а й позаурочний час.

У науковій роботі ми зосередили увагу на застосуванні методу театралізації, який у ХХІ столітті, у програмі НУШ, уперше став обов'язковою змістовою лінією, яка проходить скрізь усе навчання школярів. Задля вирішення мети дослідження – формування читацької компетентності молодших школярів у позаурочний час – нами були розроблені заняття гуртка «Читаємо та граємо в театр», які апробувалися в перших класах Харківського приватного НВК «Авторська школа Бойка». Основними завданнями гуртка було навчання учнів розуміти й відтворювати під час інсценізації емоції літературних персонажів, використовуючи голос, міміку, жести, рухи, розвиток творчих здібностей, емоційної сфери дитини шляхом театралізованої гри.

У програмі гуртка були використані такі твори: С. Маршак «Вовк та лисиця», «Два кота»; Д. Хармс «Кораблик», В. Сутєєв «Мишеня та олівець», «Казка про дурне мишеня», «Казка про розумне мишеня», В. Осєєва «Добра

господиня», О. Олесь «Киця»; народна казка «Кіт та Лисиця», англійська народна пісня у перекладі С. Маршака «Будинок, який побудував Джек».

Заняття побудовані на основі утворення суб'єкт-суб'єктних зв'язків, де учасники гуртка разом із керівником відкривали нові форми роботи. На кожному занятті учні знайомилися з новим різновидом шкільного театру (пальчиковий, театр рукавичок, настільний театр, театр тіней), виготовляли ляльки та декорації для них, а також розвивали навички акторської майстерності: відтворювати характер персонажа твору через міміку, жести, рухи. Після заняття діти переставали бути акторами і навчали своїх однолітків тим іграм-імітаціям творів, яких навчилися в гуртку. Таким чином вони опановували не тільки роль актора, а ще й режисера.

У кінці першого півріччя було проведене підсумкове заняття гуртка, на якому відбулася перевірка техніки читання, а також індивідуальне опитування першокласників. Аналіз результатів показав, що учні оволоділи знаннями та навичками, визначеними програмою гуртка: вони навчилися на елементарному рівні відтворювати емоції літературних персонажів під час інсценізації (використовуючи голос і мову тіла); оволоділи вмінням створювати прості медіапродукти за допомогою дорослих (передавали своє враження від побаченого в малюнках; створювали в групі афішу, реквізит, костюми, маски, декорації). Учні, які читали по складах, перейшли до читання цілими словами, техніка читання кожного зросла на 3-5 слів за хвилину.

Отже, позаурочна гурткова робота дозволила створити сприятливі умови для розвитку читацької компетентності першокласників, сприяючи самовираженню і самореалізації дитини

Список використаних джерел:

1. Вашуленко О. Читацька компетентність молодшого школяра : теоретичний аспект. *Початкова школа*. 2011. № 1. С. 48-50.

РИМ ЧИ ВІЗАНТІЯ: ПРОБЛЕМИ СПІВВІДНОШЕННЯ

Захарченко М.Г.

студент факультету політичних наук

Шевченко Н.В.

науковий керівник, кандидат історичних наук, старший викладач кафедри
політичних наук,

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Візантія – це перша по-справжньому християнська імперія, держава, яка впливала на розвиток людської цивілізації майже протягом тисячоліття. Вона перебувала у великій близькості до слов'янського світу, держава, культура якої великою мірою вплинула на розвиток нашої. Візантія – вкрай цікава держава, з цікавою історією, яка, одночасно будучи продовжувачем ідей Римської імперії, зуміла закласти підвалини сучасної дипломатії, релігійної політики та принципу християнської імперії. Для дослідження Візантії варто встановити, що візантійці не використовували це поняття, а називали себе ромеями. І тут постає питання: яке коріння у поняття «Візантія» і чому воно використовується.

З писемних свідочств відомо, що в 1557 році вчений-бібліотекар в Аузбурзі Ієронім Вольф увів у вживання латинське слово для позначення культури грецького православного сходу: він взяв давню грецьку назву міста «Візантій», щоб сформулювати поняття Візантія [2, с. 607].

Одночасно з проблемою виникнення Візантії існує інше питання – ідея безперервності Римської імперії. Бюрі виступає у своїй праці представником ідеї безперервної Римської імперії з I до XV ст. Немає іншого періоду в історії, говорить він в передмові до першого тому, який був би настільки затемнений неправильними й плутаними назвами, як період пізньої Римської імперії [3]. Історики, які стояли за назву «Візантійська імперія», не сходяться у визначенні, де кінчається Римська імперія і починається Візантійська. Іноді кордоном цих двох історій вважається підстава Константинополя Костянтином Великим, іноді смерть Феодосія Великого, іноді царювання Юстиніана Великого, іноді, як це робить уже відомий нам Фінлей, вступ на престол Льва Ісавра; причому історик,

який приймає одну поділку, не може стверджувати, що історик, який приймає інший розподіл, неправий, так як усі подібні поділи абсолютно довільні [1, с. 27].

Також ще одним пунктом для ідеї нерозривності Візантії й Риму є той факт, що Ромейська державна доктрина продовжує давньоримську «*Rex Romana*». Для римлян головним принципом у «Римському світі» була концепція миру в середині держави, принцип, згідно з яким існує тільки римський цивілізований світ, а з «зовнішніми варварами» не можна вистроїти нормальних дипломатичних відносин без їх завоювання. Цю саму концепцію активно використовувала Ромейська держава, але вона перейшла з рамок прямого військового контролю на контроль культурний. Ромея – держава-експортер власного способу життя «культурного життя». Вона вбачаючи себе апологетом християнських цінностей, розглядала себе як єдиного чільника серед християн. Дуже гарно пояснює цю концепцію офіційний девіз Ромеїв: Βασιλεὺς Βασιλέων, Βασιλεύων Βασιλευόντων (Від грец. – «Цар Царів, що панує над царями») і перші літери якого зображувались на імперських штандартах.

Отже офіційна історіографія має велику кількість проблем, розбіжностей та протиріч. Починаючи з дати створення держави і закінчуючи питанням існування Візантії, адже не існує тієї чіткої грані, за якою завершається Римська цивілізація і починається ромейська.

Список використаної літератури

1. Васильев А.А. Византийская Империя до крестовых походов. Москва: Алгоритм, 2012. 432 с.
2. Маккалох Д. Христианство. Три тысячи лет. 2 издав. Москва: Эксмо, 2018. 1200 с.
3. J.B. Bury. A History of the Later Roman Empire from Arcadius to Erine (395-800), London, 1889, том I.

ТЕХНОЛОГІЇ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У ВИЩІЙ ОСВІТІ КНР

Зеленська К.Р.

студентка факультету іноземної філології

Башкір О.І.

науковий керівник, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Виникнення Номо Virtualis – людини, орієнтованої на віртуальність, людини віртуальної культури, – стало значущою соціально-культурною ознакою функціонування віртуальної реальності. Формування Номо Virtualis як нової соціально-культурної спільноти призводить до того, що сучасна молодь віддає перевагу віртуальному, що зумовлює розробку технологій віртуального навчання і їх упровадження в освітній простір.

Одним з найбільш популярних напрямків розвитку віртуальної реальності є освіта, яка із застосуванням технологій віртуальної і доповненої реальності здобувачі закладів вищої освіти зможуть взаємодіяти з предметами у віртуальному просторі або брати участь у важливих історичних подіях [2].

Технології віртуальної реальності у КНР створюють реалістичне інтерактивне середовище з використанням комп'ютерів або інших суміжних пристроїв, що дозволяє учасникам взаємодіяти у віртуальному середовищі природним і захоплюючим способом. Ці технології містять у собі можливості створення високоякісних засобів стереозображень, 3-D електронних освітніх ресурсів, презентаційних та інформаційних матеріалів, віртуальних лабораторій і практикумів тощо. У процесі професійної підготовки студентів можна використовувати як віртуальні лабораторії, практикуми, моделюючи середовища, так і цілі віртуальні світи [1; 3, с.208-209; 4].

Отже, віртуальну реальність у КНР пов'язують із телебаченням, Інтернетом, електронними засобами комунікаціями, комп'ютерними програмами, технологіями зондування, штучним інтелектом, 3-D мультисенсорним середовищем тощо.

Список використаних джерел

1. Вей Інмей. Технологія віртуальної реальності. Пекін: В-во електронної промисловості. 2005.
2. Волинець В.О. Віртуальна реальність: поняття та сутність. *Питання культурології*: зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ, 2014. Вип. 30. С. 35-41.
3. Климнюк В.Є. Віртуальна реальність в освітньому процесі [Електронний ресурс]. DOI: 10.30748/zhups.2018.56.28
4. Ху Сяоцян. Основи і застосування технологій віртуальної реальності. Пекін: Пекін-Пошта і телекомунікація університетської преси. 2009. Ч.2.

MEDIA LINGUISTICS AS A CORE BASIS OF PR

Zolotukhina N.

magister Faculty of Foreign Philology,

Tuchina N.

PhD, Professor at the Department of the English Philology

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Public relations (PR) discourse, like any other part of media linguistics, is created in a specific communication situation where participants have social roles and attitudes, have their own goals and characteristics. There are personal and institutional types of it. The latter is viewed as communication in a given framework of status-role relations.

The terms “media linguistics” and “PR” have been formed by analogy with the whole set of similar terms, used to denote new developments formed at the junction of several fields of research, such as sociolinguistics, media psychology, media economics etc. PR is the practice of deliberately managing the spread of information between an individual or an organization (such as a business, government agency, or a nonprofit organization) and the public. Media linguistics investigates the

relationship between language use and public discourse conveyed through the media and PR.

PR as a is characterized by a set of features:

- communicative-semiotic (ways of indicating the phenomena of reality, on the basis of which positions and opinions are formed in the public communicative space);
- cratological (the implementation of self-presentation, legitimation, identification);
- structural and analytical (constructing a symbol, the formation of mental images and evaluation matrices among social subjects) [1, p.72].

The following basic strategies can be distinguished as the main strategies in PR discourse: 1) a positioning strategy aimed at creating a specific position and a planned perception of the promotion object to the addressee; 2) an optimizing strategy aimed at increasing the effectiveness of the message in adverse conditions communication; 3) a strategy of positive self-presentation aimed at building a positive image of the object [2, p.23].

A special kind of PR, the so-called 'black PR', is represented by explicit or implicit defamation of the opponent or competitor by ruining their positive image and ascribing negative characteristics to the proposed actions, policies, measures as well as the competitor's personal traits.

Media linguistics research is organized around such topics as the status of media language within the framework of contemporary linguistic studies, functional stylistic classification of media key points, influence on the current trends in linguistics etc. The methodology applied for the study of media texts incorporates the whole range of techniques used in textual analysis. So, it may be concluded, that PR is one of the professional sublanguages, that is characterized by special vocabulary and stylistic devices.

References

1. Bell A. Approaches to Media Discourse. London: Blackwell, 1998. 304 p.
2. Fowler R. Language in the News: Discourse and Ideology in the Press. London: Routledge, 2001. 254 p.

CREATIVE THINKING AS A SUBJECT OF PHILOSOPHICAL AND PEDAGOGICAL ANALYSIS

Isachev A. Ya.

a 3rd year student of the Technology and Biology Department
Mozyr State Pedagogical University named after I. P. Shamyakin

Bolbas G.V.

Ph.D. in Pedagogy, docent
Mozyr State Pedagogical University named after I. P. Shamyakin

Within the context of contemporary education the issue of formation of creative thinking in schoolchildren acquires particular relevance. The main thing is that the acquired knowledge would allow the younger generation to implement their individual creativity, on the one hand, and transform the world around, on the other. Moreover, creative thinking allows a person to respond effectively to rapid changes and find non-standart solutions under uncertainty, unpredictability and intensive updating of knowledge.

Such a type of thinking makes an individual aim at discoveries and fundamentally new results. One of its main components is figurative thinking, imagination. In the process of creative thinking the way to a discovery is often found after the discovery was made. This is often resulting from the fact that the very first thought must not have obstacles. First and foremost, free consciousness should encompass everything possible with no need to explain and classify. Fundamentally new phenomenon can't be understood only through laws and generalizations known to a subject. In this case, a contradictory to common sense illusion formed from previous experience arises. All the critical moments of cognition inevitably involves "shocking novelty".

M. N. Epstein describes creative act as being tripartite: the first element is anomaly, i.e. a deviation from a system, a rule violation; the second is analogy, i.e. the creation of a rule from the violation itself. But in their transition a third thing, a mysterious one that is characteristic of thinking acts only occurs. The third thing is considered to be the pause; this is something in between the first and the second, that

doesn't have a targeted expression. This is a clear interval – the moment of switching from an old system into a new one [2, p. 72].

This interval was captured by many thinkers, who interpreted and represented it in their philosophical systems as a moment of exclusion from current, inertial forms of activity and awareness of a certain void and emptiness in the world structure; it can possibly go beyond its limits.

German psychologist K. Jaspers correlated the above mentioned interval with “transcendence” that goes beyond the world limits, remains outside an action and reasoning. No matter how our imagination about the world would expand, a bottomless depth of the unknowable will always remain. He claims that there is always something unknowable in this world for the mankind to be found out.

A famous scientist and philosopher M. Bakhtin used to call such a moment “out-of-findability”, i.e. a view from the outside on one or another culture or situation that makes it possible to detect in it a new idea that slips away from those who remain inside of it [1, p. 266]. The very judgment indicates that a way of looking at things from unusual sides allows finding something new.

Thus, the formation of creative thinking in schoolchildren in a modern school necessitates first of all a deep understanding of the nature of creativity, acknowledgement of the value of individual man's intuition, rational and emotional beginning of his true nature.

References

1. Bahtin M. M. Jestetika slovesnogo tvorchestva [Aesthetics of verbal creativity] / Sost. S. G. Bocharov, primech. S. S. Averincev i S. G. Bocharov. Moskva : Iskusstvo, 1979. 423 s.

2. Jepshtejn M. N. Ot znanija – k tvorchestvu : Kak gumanitarnye nauki mogut izmenjat' mir [From knowledge to creativity: How the humanities can change the world]. Moskva–Sankt-Peterburg : Centr gumanitarnyh iniciativ, 2016. 480 s.

ГОТОВНІСТЬ ДО САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-МУЗИКАНТІВ

Іванова В.Ю.

викладач кафедри загальноосвітніх, гуманітарних та соціально-економічних
дисциплін,

Одеський коледж мистецтв імені К. Ф. Данькевича

Однією з найважливіших проблем сьогодення є забезпечення готовності майбутніх фахівців до постійної самоосвіти впродовж життя, до професійного саморозвитку та самовдосконалення. У цьому контексті формування готовності майбутніх фахівців-музикантів набуває неабиякої актуальності.

Аналіз джерел [1; 2] дозволяє дійти висновку про те, що від майбутнього фахівця-музиканта, зокрема молодшого спеціаліста музичного мистецтва, вимагається здатність аналізувати сучасні проблеми в галузі мистецтва і культури, критично оцінювати різноманітні культурні заходи, переносити знання у площину викладання музичного мистецтва тощо. Це актуалізує необхідність розширення знань студентів як із загальних питань культури, так і проблем викладання мистецьких дисциплін в різних закладах освіти.

Наголосимо, що готовність до самоосвітньої діяльності передбачає, насамперед, володіння системою знань професійного спрямування. У професійній підготовці майбутнього молодшого спеціаліста музичного мистецтва ці знання концентровано відображаються у змісті таких навчальних дисциплін, як «Культурологія», «Теорія музики», «Сольфеджіо», «Аранжування», «Диригування» та інші. Важливим є ознайомлення студентів й з основами сценічно-постановочної та репетиційної діяльності. Саме ці знання майбутні фахівці розширюють у процесі постійної самоосвіти, порівнюючи вітчизняні та зарубіжні здобутки, власний рівень результатів з досягненнями відомих виконавців. Оскільки йдеться про підготовку майбутніх педагогів, має сенс акцентувати й на значущості знань психолого-педагогічного циклу: «Методика навчання гри на інструменті», «Методика навчання естрадному співу» тощо. Саме цей блок знань визначає успішність професійно-педагогічної

діяльності викладача початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (наприклад, фортепіано, народні інструменти, струнні інструменти).

Слід підкреслити, що результативність самоосвіти визначається й тим, наскільки повно сформовані знання студентів й про самоосвітню діяльність, наприклад, принципи, вимоги, цілі, задачі її організації. Окремим блоком виокремлюються знання про методи самоосвіти й вміння їх щоденно реалізовувати (самоаналіз, самопереконання, самопримус, самоконтроль). Неабиякої ваги набувають й такі заходи, як відвідування додаткових лекцій, концертів, зустрічей з відомими митцями, участь у відеоконференціях, онлайн-курсах, вебінарах, проведення досліджень за певними темами. Для цього студентам необхідно опрацьовувати різні наукові джерела, укладати каталог прочитаних праць, обирати певний матеріал, критично його оцінювати, писати анотації, резюме.

Як свідчить досвід організації самоосвітньої діяльності студентів Одеського коледжу мистецтв імені К. Ф. Данькевича, значний інтерес викликають у майбутніх фахівців такі методи, як розробка презентацій з окремих проблем мистецтвознавства та їх захист з повною аргументацією своїх думок протягом практичних занять, проєктування концертів (з підбором учасників, творів, які виконуватимуться), конкурсів (наприклад, «Що? Де? Коли?» з порівняльного мистецтвознавства).

Отже, готовність до самоосвітньої діяльності майбутніх молодших спеціалістів музичного мистецтва відображає систему професійно орієнтованих знань, а також знань про методи самоосвіти, самовиховання та самонавчання.

Список використаних джерел

1. Профіль освітньо-професійної програми. Молодший спеціаліст з музичного мистецтва. Київський інститут музики ім. Р. М. Глієра (коледж). 2018. [Електронний ресурс]. <http://www.glierinstitute.org/ukr/rules/2018/04/osp-ms.pdf>

2. Kniazian M., Khromchenko O. The ESP Lecturers' Self-Development Competence in Higher Educational Context. *The Journal of Teaching English for Specific and Academic Purposes*. 2019. Vol. 7, No 3. P. 385-393.

РЕСУРС СМІХУ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ВЗАЄМОДІЇ

Іванова О. С.

аспірантка соціально-гуманітарного факультету,
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського»

На сьогоднішній час цінністю в педагогічній діяльності є виявлення гумору, дотепності та сміху, адже людина, яка вміє сміятися, проявляти свої емоції та почуття, викликає прихильність до себе.

Ш. Амонашвілі констатує: «Педагогічна посмішка як духовний стан учителя, як якість його духу, супроводжує його постійно, він нарощує в собі її міць. Він сам стає Посмішкою і розповсюджує навколо себе еманацию добра і надії» [1]. Компетентний педагог у своєму різноманітті дидактичних прийомів у змозі виявляти свої здібності, реагуючи на зауваження й критично оцінюючи власні дії та вчинки. Сміх активується і задля захисту. Так, часто в учнів перед складним уроком або задачею іспиту підвищується стресовий стан. Багато хто починає жартувати – саме сміх і самоіронія допомагають переключитися з трагічного сприйняття реальності на іронічне, менш травмуюче. Так само сміх додає впевненості та допомагає зняти заборони й поставлені кордони. Сміх є відмінним інструментом для придбання свободи, так як сміючись, людина звільняється від недоліків і прищеплює собі імунітет від дурості [4].

Видатний педагог, який досліджував феномен комічного та сміху, Володимир Пропп дає цінну пораду: «Викладачам, які нездатні зрозуміти та сприйняти хороший дитячий сміх, які не розуміють жартів, які не уміють ніколи посміхатися, варто було б рекомендувати змінити професію» [2]. В. О. Сухомлинський був переконаний: «Навчити дітей користуватися зброєю

сміху – одна з найтонших і найскладніших речей у формуванні моральних поглядів, переконань, смаків». Характеризуючи дитячий колектив великий педагог-гуманіст зазначав: «Здатність правильно сміятися – показник морального здоров'я колективу й особистості» [3]. Комічні приклади подачі інформації запам'ятовуються учнями набагато краще й швидше. Згадуючи після уроку жарт педагога, учні таким чином повторюють отримані знання. Сміх, як прийом педагогічного впливу, допомагає дотримуватися загальноприйнятих соціальних норм поведінки, дозволяє уникнути багатьох «незручних» ситуацій й обійти «гострі кути» в спілкуванні. Саме сміх вносить ігровий елемент, роблячи спілкування між педагогом й аудиторією інтригуючим і захоплюючим, що спонукає учнів до самостійного «пошуку істини». Гарний жарт у педагогічному процесі повинен привертати увагу, а не перетворювати викладача в клоуна, від якого навколишні чекають лише розваг і хорошого настрою. Сміх є засобом демократизації педагогічного спілкування на противагу авторитарним способам взаємодії, він дозволяє уникнути конфліктних ситуацій. Беручи на озброєння непрямі форми впливу й обмежуючи використання прямих прийомів впливу на аудиторію, педагог гармонізує відносини з учнями. Саме сміх дає можливість розрядити обстановку, зняти емоційну напругу й активізувати інтелектуальну діяльність учнів.

Таким чином, ресурс сміху в міжособистісній взаємодії досить потужний, сповнений непередбачуваності та важливості як для встановлення сприятливої взаємодії на рівні особистість-особистість, так і задля підвищення ефективності навально-виховного процесу. Однак, не дивлячись на простоту й очевидність, даний ресурс часто залишається поза межами розгляду. Тож напрямом подальших наукових пошуків є виявлення його функціонально-ресурсних характеристик.

Список використаних джерел

1. Амонашвілі Ш. Посмішко моя, де ти? Думки в учительській. Хмельницький: Подільський культурнопросвітительський центр ім. М. К. Реріха, 2007. 32 с.
2. Пропп В. Проблемы комизма и смеха. Москва : Искусство, 1976. 183 с.
3. Смех и юмор в работе педагога. URL: <http://ru.osvita.ua/school/method/technol/43238/>
4. Сміх як найзагадковіша людська здібність. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/psychology/10154/>

ПІЗНАВАЛЬНИЙ ІНТЕРЕС ЯК УМОВА ОВОЛОДІННЯ ЛЕКСИЧНОЮ КОМПЕТЕНТНІСТЮ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Ільченко А.Р.

студентка факультету іноземної філології

Башкір О.І.

науковий керівник, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Пізнавальний інтерес, у сутності якого розкривається прагнення досягнути природу явищ, пізнати їхні теоретичні та наукові основи [1], є найсильнішим мотивом навчання. У ньому відображені визначальні складники особистості: воля, інтелект, система цінностей, прагнення, схильності, простежується зв'язок з емоційною сферою людини.

Перетворення об'єктивно цікавого в особисто значиме є головним у процесі становлення пізнавального інтересу школяра до вивчення англійської мови, зокрема оволодіння лексичною компетентністю, збуджуючи дитину до пошуку істини та сприяючи набуттю досвіду пошукової діяльності в атмосфері загального захоплення цікавою справою [2].

Процес формування пізнавального інтересу до вивчення іншомовної лексики складається з трьох етапів: *створення умов*, які сприяють виникненню

потреби в знаннях та їхньому засвоєнню, роботі з ними; *формування позитивного ставлення до навчального предмету й діяльності; організація діяльності*, в якій формується справжній пізнавальний інтерес [1].

Визначальний вплив на рівень пізнавального інтересу в учнів мають ступінь складності навчального матеріалу, комплексність використаних вчителем у навчально-виховному процесі методів, способів і прийомів, їхня відповідність рівню розвитку учнів та диференційованість. Крім того, повинні бути дотримані загальнодидактичні й методичні принципи діяльності, свободи вибору, трудності й доступності, міцності, активності, а також опори на лексичні правила [3].

Однією з найважливіших умов розвитку інтересу до навчання є активізація пізнавальної діяльності через залучення учнів до розв'язання складних пізнавальних завдань на уроках англійської мови, що забезпечує формування навичок продуктивного та довгострокового засвоєння знань, аналітичного й системного мислення та стійкої концентрації уваги.

Отже, пізнавальний інтерес сприяє оволодінню лексичної компетентністю учнів на уроках англійської мови, перетворює об'єктивно цікаве в особисто значиме, активізуючи дитину до навчання, творчого пошуку та самовдосконалення.

Список використаних джерел

1. Актуальные вопросы формирования интереса в обучении : учеб. пособие для вузов / под ред. Г. И. Щукиной. Москва : Просвещение, 1984. 176с.
2. Бібік Н. М. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів. Київ : Віпол. 1987. 96 с.
3. Бухбиндер В., Штраусс В. Основы методики преподавания иностранных языков. Київ : Вища школа, 1986. 335 с.

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ АЛГОРИТМІЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Дудар Є.П.

магістр факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв
імені В. Волошиної

Імбер В.І.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної та
початкової освіти,

Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського

Нині інформатика є однією з фундаментальних галузей наукового знання, що формує системно-інформаційний підхід до аналізу навколишнього світу, вивчає інформацію та інформаційні процеси. Це наука, яка стрімко розвивається й постійно розширює сферу практичної діяльності людини та пов'язана з використанням інформаційних технологій.

Зміст курсу інформатики постійно оновлюється темами у зв'язку з розвитком нових інформаційних технологій, але зберігається теоретичний, фундаментальний складник науки. Це – формування сучасної картини світу, розвиток алгоритмічного мислення, отримання навичок користувача.

З поняттям алгоритмів діти зустрічаються в початковій школі, за алгоритмами створюють малюнки в графічних редакторах, розуміють що таке виконавець алгоритму, що таке досягнення мети виконавця алгоритмів, знають основні засоби організації дій, уміють знаходити помилки в алгоритмі.

Ми виокремили такі *шляхи розвитку алгоритмічного мислення* на уроках у початковій школі:

- 1) використання спеціальних комп'ютерних завдань, спрямованих на розвиток алгоритмічного мислення молодших школярів;
- 2) використання математичних завдань на уроках у початковій школі;
- 3) упровадження інтерактивних методів навчання для формування алгоритмічного стилю мислення учнів:

- метод вирішення творчих завдань;
- метод «мозкового штурму»;

- метод зразків (алгоритмічний аналіз);
- метод проєктів;

4) використання спеціальних комп'ютерних завдань, спрямованих на розвиток алгоритмічного мислення молодших школярів.

Створені цілі системи виконавців алгоритмів: «Кенгуру», «Садівник» та «Восьминіжки», де є можливість ознайомитися з азами алгоритмізації, та технологією роботи з середовищем програмування.

- 5) використання математичних завдань на уроках у початковій школі.

Одним з найулюбленіших завдань на виконання алгоритмів є *диктанти по клітинках*. У 1-му і 2-му класах дані завдання не дуже складні і звичайно в результаті виходять прості фігури, але дітям дуже подобаються ці завдання. Учитель може придумати сам кілька простих диктантів по клітинках (можна проводити його на початку або в кінці кожного уроку).

Завдання на встановлення ознак у одного чи кількох об'єктів. Мета таких завдань – звернути увагу школяра на значимість тієї чи іншої ознаки предмета. Також пропонуються завдання на визначення ознаки предмета, і згрупувати об'єкти по вибраній ознаці (розміру, кольору тощо).

6) упровадження інтерактивних методів навчання для формування алгоритмічного стилю мислення учнів.

Наприклад, *метод «мозкового штурму»* – це ефективний метод колективного обговорення, пошук рішень, який спонукає учнів виявляти свою уяву та творчість. Він передбачає вільне висловлення думок усіх учасників і допомагає знаходити багато ідей і рішень. Для прикладу, даний метод ми використовували у такому завданні: «Як витягти ріпку із землі? Запропонуйте алгоритм дій героїв у казці». Діти разом висловлюють свої пропозиції, щодо включення того чи іншого етапу дії до загального алгоритму, спілкуються, висловлюють припущення.

Отже, шляхів розвитку алгоритмічного мислення на уроках у початковій школі існує чимало. Проте вчитель повинен розумно поєднувати різні методи і

прийоми навчання, але не використовувати їх у великій кількості на уроках, оскільки це може знизити інтерес учнів до навчання.

МОТИВАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ КАРАНТИНУ В УКРАЇНІ

Дукова Н. В.

магістерка соціально-гуманітарного факультету,

Казанжи М. Й.

науковий керівник, доктор психологічних наук, професор кафедри загальної та диференціальної психології,

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»

Проблема мотивації професійної діяльності вирізнялась своєю актуальністю в усі часи, адже існування людини завжди пов'язано з працею, яка дає змогу забезпечувати себе та проявляти в значущій і соціально корисній діяльності. Наявні розлогі дослідження щодо конкретних мотивів, які виявляються у спонуканні людини до діяльності. Заробітна плата, задоволення матеріальних потреб, психологічний клімат у трудовому колективі, задоволення власними професійними досягненнями тощо – цей перелік можна довго продовжувати та мотивація професійної діяльності в цьому контексті досить вивчена, власне, як і створено відповідні концепції, побудовано певні теорії тощо.

Наразі нас зацікавила мотивація професійної діяльності, яка ймовірно могла змінитися з-за трансформацій умов праці, які виникли зовсім зненацька і фахівці не мали змоги ні психологічно, ні з точки зору вимог професії щодо якісного виконання своїх обов'язків підготуватися до цих змін. Відтак, у межах даного повідомлення мова йтиме про результати онлайн-опитування фахівців, які були змушені працювати в дистанційному режимі в умовах карантину в Україні. Загалом в онлайн-режимі було опитано 128 осіб.

Зауважимо, що основні групи мотивів професійної діяльності, що наразі встановлені в науці, були наявні й у опитуваних респондентів. Це і спонукання суспільного характеру, що виявлялися у бажанні бути корисними суспільству, надавати допомогу іншим, і розуміння необхідності трудової діяльності тощо. Водночас, наприклад, бажання допомагати іншим виявлялося не тільки у виконанні прямих професійних обов'язків (за що людина отримувала матеріальну винагороду) а й у наданні безоплатної допомоги іншим людям з використанням своїх саме професійних знань, умінь і навичок – з'явилося безліч безкоштовних онлайн-курсів (з вивчення мов, отримання знань у певній сфері, зайняття певними видами спорту, психологічної допомоги, безкоштовні семінари та багато іншого).

Отримання матеріальних благ для себе, заробляння коштів для забезпечення своїх рідних і близьких також є актуальним мотивом професійної діяльності в умовах карантину. Цей мотив є особливо значущим, оскільки в частини респондентів прибутки значно скоротилися, а в деякого їх взагалі не стало, тому що здійснювати професійну діяльність в дистанційному режиму через низку факторів виявилось просто неможливим.

В умовах вимушеної самоізоляції досить задіяними були мотиви самоактуалізації, самореалізації, самоздійснення. Часто опитувані підкреслювали, що вони почали займатися чимось новим (і, звичайно ж, мова не йде про перегляд кінофільмів чи поїдання тістечок), респонденти почали здійснювати в професії щось таке, на що раніше не вистачало часу або ж насаги. Загалом, переважна більшість респондентів підкреслили знаходження в соціальному середовищі та неопосередковану комунікацію з людьми як важливий важіль мотивації фахової діяльності. Ізоляцію респонденти переживали досить важко, сконцентруватися і працювати вдома на сто відсотків як на робочому місці переважній кількості опитаних було досить складно, а продуктивність власної діяльності вони оцінювали невисоко.

Відтак, підсумовуючи дане повідомлення, що містить лиш невеликий обсяг отриманої інформації, відмітимо складнощі в організації, здійснення професійної діяльності в умовах вимушеної ізоляції, а також необхідність знаходження нових форм і методів професійної мотивації.

САЛАХ АД-ДІН – СУЛТАН ЄГИПТУ, ПЕРЕМОЖЕЦЬ ХРЕСТОНОСЦІВ

Калмикова Я.К.

студентка історичного факультету

Беззубенко А.В.

науковий керівник, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Салах ад-Дін Юсуф ібн Айюб, на нашу думку, особа, котру важко однозначно віднести чи до героя, чи до злочинця. Оскільки для мусульман він був визволителем Єрусалиму, а для християн – його загарбником. Особистість Саладіна (європейський аналог звучання Салах-ад-Дін) весь час привертала увагу дослідників.

За мусульманським звичаєм хлопчик до 6 років жив у жіночій частині дому. Перейшовши у чоловічу частину будинку, його навчанням займалися батько та дід. Салах ад-Дін захоплювався філософією, арифметикою, релігією, на що вплинуло захоплення хрестоносцями Єрусалиму в результаті Першого хрестового походу 1096 – 1099 рр. Здається, ніщо не віщувало військової кар'єри. Хлопчик часто чув розповіді про військові здобутки мусульман, про жахливі вчинки християн, котрі мали вселити в молоде покоління ненависть і бажання помсти. Вже тоді Саладін піддавав сумнівам сказане, що зіграло не останню роль у його військовій та політичній кар'єрі.

Однак, за наполяганням родичів він все-таки зайнявся військовою справою. У 1169 р. Салах ад-Дін воював поряд зі своїм дядьком Асадом ад-Діном Ширкухом, разом з яким вони завоювали Єгипет. У цьому ж році Саладіна було обрано візиром Єгипту. З цього часу він зарекомендував себе як

рішучий і самостійний правитель. У 1170 р. йому вдалося організувати ефективну кампанію проти європейців-хрестоносців. У 1171 р. Салах ад-Дін стає султаном Єгипту.

Найбільшої слави Салах ад-Дін заслужив як об'єднувач мусульман Сходу на боротьбу проти хрестоносців. Спочатку він завойовує Сирію. Вирішальна битва за Єрусалим відбулася в 1187 р. при Хаттіні, результатом якої стала перемога єгипетського султана, єрусалимський король Гі де Лузінья, великий магістр ордена тамплієрів Жерар де Рідфор та інші представники європейського лицарства потрапили до полону. Саладін підпорядкував собі практично всю Палестину. Хрестоносці організували Третій хрестовий похід, але спроба відвоювати назад землі закінчилася безславно. Саладін і Річард Левове Серце підписали мирний договір, за яким Єрусалим залишався за Єгиптом, а за хрестоносцями – невеликий шматок узбережжя Середземного моря.

Султан Єгипту був неоднозначною людиною. Наприклад, практично всіх полонених після битви за Єрусалим він помилював, окрім представників лицарських орденів, яких вважав найбільшими ворогами ісламу. І навіть у ті часи він ставився з повагою до полонених, а відрубання голови було слідуванням віруючої людини 47 сурі 4-го аята. Не можна не взяти до уваги, що й хрестоносці проявляли невидану жорстокість до мусульманського населення.

Салах ад-Дін був людиною простою, демократичною, ніколи не приймав серйозних і доленосних рішень наодинці. За словами П. Люкімсона, Салах ад-Дін – «людина прикордоння». Саладіна характеризують як ідеального правителя, віруючого мусульманина, ідеалізують образ еміра. Фактом залишається те, що це була людина свого часу. Отримавши гарну освіту, Салах ад-Дін вирішив, що буде корисним для країни саме у ролі військового, а не поета. Незважаючи на свою непримиренну боротьбу з хрестоносцями, у пам'яті європейців Саладін залишився істинним лицарем. Він проявив милосердя до християн при захопленні Єрусалиму, а після Третього хрестового походу надав паломникам недоторканність і заступництво, щоб вони спокійно могли

відвідувати Святу землю. При ньому Єрусалим став дійсно Священним містом, де не було місця насильству та жорстокості.

Список використаних джерел

1. Баха ад-Дин. Саладин – победитель крестоносцев / Пер. с араб. М.-С.-Пб.: Диля, 2009. 432 с.
2. Люкимсон П.Є. Саладин. Москва: Молодая гвардия, 2016. 335 с.
3. Салах ад-Дин: избавитель от крестоносцев. URL: <https://diletant.media/articles/37285338/>

THE ROLE OF EMOTIONS IN THE PPROCESS OF LEARNING

Kananchuk O.

Undergraduate student, the specialty «Educational management»
Mozyr State Pedagogical University named after I. P. Shamyakin

Recent scientific research in the field of neuroeducation shows that there is a dependence of the success of learning process from the emotional state of learners. Emotions can stimulate or obstruct the learning of educational material but most of all they influence the formation and regulation of memory process: e.g. positive emotions influence the fixing of learning material in the longterm memory and they also reinforce attention; while stressful situations which cause negative emotions sometimes can block memorization [1, p. 241]. Stress and negative emotions deteriorate concentration span, they also don't promote rational thinking and the ability of making up conclusions on the basis of information learned, as well as they reduce the ability of associative thinking and creative interpretation of the material learned [2, c. 241]. When learners are under negative emotions they start thinking stereotypically and superficially, they tend to do conventional tasks and do things automatically.

Unfortunately, modern learning process is organized in such a way that the role of emotional impact on learners doesn't always take into account. Teaching methods refer to development of rational and logical thinking and cognitive activity; but the

role of affectivity, the importance of which was mentioned by K. D. Ushinsky [3, c. 512-513], is lowered noticeably or even ignored. Nevertheless, we should take into account that learners memorize and analyze information better when they are in a state of emotional flow, which is stipulated by the peculiarities of brain working: new information always gets into sensory cortex, so the conditions of its getting and processing influence on its transition to long-term memory. If a lesson starts with a sudden, playful or sweeping teaching method, new information is memorized better, faster and more lasting, while brain which is situated under the influence of certain hormones enhances the stability of memorizing the material learned, even if it is provided in a traditional form by a teacher [4, p. 24].

Every teacher faces the problem of teaching certain topics or material which are not interesting for their learners, because they are not their sphere of interest, although this material can be an important part of an academic subject. In these cases it is advisable to apply different teaching methods which cause emotional reactions such as surprise, shock, suddenness or novelty. Here we can use such teaching methods as unexpected effects in presentations, unusual videos or music; we can also change the rhythm or the quality of a voice, use long pauses in speech or even change teacher's movements while they are lecturing. When we present material with the help of unusual facts or in a new manner, discuss thought-provoking statements on a topic, use visual effects or conduct a lesson in an unusual place (another room or hall, a museum etc.), all these things promote the emergency of surprise reactions, emotional stimulation, which make the process of memorization more active and knowledge become more long-termed [4, p. 78].

Thus, the most important emotions which learners experience during the process of learning are surprise and joy, which start the process of getting enjoyment from the information learned. Surprise helps concentrate, develops the skills of attention management, focuses on the most important aspects of learning material and that's why it promotes its memorization and reconstruction, which activates the cognitive functions of a higher level, such as analysis, synthesis and critical thinking.

References

1. Il'in E. P. *Jemocii i chuvstva [Emotions and feelings]*. Sankt-Peterburg : Piter, 2001. 752 s.
2. Kompernelle T. *Mozg osvobozhdenyj [Liberated brain]*. Moskva : Al'pina Pabliher, 2017. 571 s.
3. Ushinskij K. D. *Materialy k tret'emu tomu «Pedagogicheskoy antropologii» [Materials for the third volume of “Pedagogical anthropology”]. K. D. Ushinskij. Sobranie sochinenij [Collected works.]. T. 10. Moskva–Leningrad : Izd-vo APN RSFSR, 1950. 668 s.*
4. Willis J., Willis M. *Research-Based Strategies to Ignite Student Learning: Insights from Neuroscience and the Classroom. Revised and Expanded Edition.* ASCD book, 2019. 243 p.

КІНОТЕРАПІЯ ТА ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ Каргіна Н.В.

кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри практичної психології,
Одеський національний морський університет

Кінотерапія є цікавим методом щодо психологічної допомоги особам із різним рівнем психологічного благополуччя. Відтворення історії на основі візуалізації дозволяє відчувати й усвідомити психологічну колізію в певному заданому творцем фільму ключі, зберігаючи, проте, широкі можливості особистісного осмислення та інтерпретації побаченого, маючи вплив на психологічне благополуччя людини [2].

Г. Соломон [1] оперує терміном «кінотерапія» (використання фільмів, створених для великого екрану або телебачення під час терапевтичного процесу). Дослідник вважає, що кінотерапія допомагає людям почати процес зцілення й отримувати повідомлення, яке сприяє їх особистісному зростанню та психологічному благополуччю. Клієнти мають змогу побачити й усвідомити власні рішення, а також речі, які вони не бажали усвідомити самотійно.

Г. Соломон [1] рекомендує використовувати кінотерапію як індивідуально, так і в групі. Існує також метод синемалогії (А. Менегетті), у якому головний акцент роблять не на змісті фільму, а на переживаннях глядача. На думку А. Менегетті, кінофільм – це комплексна дія на глибинне життя людини [1].

Кінотерапія розглядається як психотерапевтична практика, що має вплив на психологічне благополуччя особистості. Аналізуючи психологічні механізми впливу на глядача, дослідники звертаються до процесу ідентифікації глядача з героєм художнього твору. Глядач вибирає героя, який йому найбільш близький на даному етапі життя за типом поведінки, за способом розв'язуваної задачі, за подібною життєвою ситуацією. Це забезпечує йому можливість емоційного включення [1]. Результатом такої ідентифікації стає «зараження емоційним станом героя з подальшим глибоким катарсисом. Художній твір не тільки дозволяє глядачеві подолати захисні механізми і випробувати «пристрасті та бажання», що стримуються людиною в повсякденному житті, але в метафоричній формі пропонує спосіб вирішення проблемної ситуації. Відповідно, істотною умовою ефективності терапевтичного впливу є наявність схожості сюжету з актуальною життєвою ситуацією, в якій знаходиться клієнт, маючи вплив на психологічне благополуччя людини. Крім того, можливість ідентифікації з героєм досягається особливими прийомами збудження симпатії, забезпечуючи можливість виникнення співпереживання глядача[2].

Отже, зазначимо, що коло питань, які стають предметом обговорення після перегляду фільму, включають такі теми: почуття, емоції переживання, які відчуває клієнт під час перегляду фільму, перш за все, найбільш інтенсивні, що викликають в нього занепокоєння, дискомфорт, що здаються несумісними з подіями, що відбуваються у фільмі; найбільш значущі символи; ідентифікація з одним із героїв фільму, з'ясування, з ким саме та чому; риси персонажів фільму, що викликали захоплення або заздрість; хто з героїв фільму не сподобався та чому; сцени, що викликали сильні емоції – що відбувалося і що було сказано; який вплив справив фінал фільму; хто з героїв фільму нагадував про когось з

минулого клієнта або його сьогодення; що найбільше сподобалося у фільмі; що найменше сподобалося у фільмі; сцени, що викликали відторгнення, небажання дивитися фільм; сцени, що найбільш запам'яталися, які справили найбільше враження на клієнта; основна думка фільму, його місія; що саме в фільмі хотілося б застосувати у своєму власному житті, що має вплив на психологічне благополуччя людини.

Список використаних джерел

1. Красин С.А. Введение в режиссируемую фильмотерапию. Харьков: ФЛП Рубашкин, 2018. 84 с.
2. Ballard M.B. The Family Life Cycle and Critical Transitions: Utilizing Cinematherapy to Facilitate Understanding and Increase Communication. *Journal of Creativity in Mental Health*. 2012. Vol. 7(2). P. 212–219.

СТАН АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ МІСТ КРАМАТОРСЬКА ТА МИКОЛАЇВКИ

Карпенко Л.М.

магістерка природничого факультету,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Забруднення атмосферного повітря є однією з основних проблем санітарного стану довкілля. Воно є однією з причин захворюваності. За оцінками вчених через забруднення атмосферного повітря у всьому світі стається більше 4 мільйонів випадків передчасних смертей. У зв'язку з цим важливим завданням природокористування є визначення показників, що дозволяють оцінити природні і природно-антропогенні впливи на атмосферу.

Мета роботи: визначити та порівняти показники якості атмосферного повітря м. Краматорська і м. Миколаївки.

Рівень забруднення довкілля оцінюють за допомогою нормативів. Такі з них, як «Керівні принципи ВООЗ за якістю повітря» (2005 р.) є одним із основних документів, де зазначені порогові значення та максимально

допустимі рівні основних забруднювачів повітря, що представляють ризик для здоров'я. Згідно з керівних принципів, аналіз стану повітря проводиться за показниками твердих часток (ТЧ), озону (O_3), двоокиси азоту (NO_2), двоокиси сірки (SO_2) та ін.

Основними компонентами ТЧ є сульфати, нітрати, аміак, хлористий натрій, сажа, мінеральний пил і вода. Частки діаметром менше 10 мікрон (\leq ТЧ10) здатні проникати глибоко в легені і осідати в них. ТЧ2,5 можуть долати аерогематический бар'єр і потрапляти в кровоносну систему. Хронічна дія твердих часток посилює ризик розвитку серцево-судинних і респіраторних захворювань, а також раку легенів. У керівних принципах ВООЗ зазначено такі рівні шкідливих речовин: тонкодисперсні тверді частки (ТЧ2.5) – середньодобовий рівень $25 \mu g/m^3$, крупнодисперсні тверді частки (ТЧ10) – середньодобовий рівень $50 \mu g/m^3$.

Аналіз стану атмосферного повітря у м. Краматорську та м. Миколаївці проводився за даними «Автоматизованої системи моніторингу довкілля у Донецькій області» (2019 рік). Було проаналізовано середньодобові концентрації речовин за 30 діб у період з 20.03-18.04.19 у м. Краматорську по вулиці Ювілейній, 34 та м. Миколаївці на Комунальному підприємстві міської ради.

Упродовж цього періоду спостерігалися перевищення середньодобових показників ГДК таких речовин, як озон (у 2 рази), ТЧ2 (у 1,5-2 рази) та ТЧ10 (у 1,5 рази). За іншими показниками перевищень не було. Для оцінки забрудненості атмосфери Краматорська та Миколаївки наведеними речовинами ми розраховували комплексний індекс забруднення атмосфери за формулою (1):

$$I(m) = \sum_i^m I_i = \sum_i^m (X_i / ПДК_i)^{C_i} \quad (1)$$

Середньомісячні концентрації речовин по м. Краматорську: озон $45,10196 \text{ мкг/м}^3$, ТЧ2,5 $16,94639 \text{ мкг/м}^3$, ТЧ10 $26,65571 \text{ мкг/м}^3$, по м. Миколаївці: озону $36,1138 \text{ мкг/м}^3$, ТЧ2, 5 $12,2548 \text{ мкг/м}^3$, ТЧ10 $13,7896 \text{ мкг/м}^3$.

Визначено, що індекси забруднення атмосфери для м. Краматорська шкідливими речовинами озonom (I_{1K}) дорівнюють таким значенням: 1,843; (I_{2K}) ТЧ_{2,5} – 0,997; (I_{3K}) ТЧ₁₀ – 0,793 та комплексний індекс забруднення $I_K(m)$ – 3,633. Для м. Миколаївка $I_{1M}, I_{2M}, I_{3M}, I_M(m)$ відповідно: (I_{1K}) – 1,321; (I_{2K}) – 0,757; (I_{3K}) – 0,453 та $I_K(m)$ – 2,531. Згідно з загальноприйнятій класифікації, показник $I(m)$ від 2, 5 до 7,5 свідчить про слабо забруднену атмосферу, тому можна вважати, що в м. Краматорську та в м. Миколаївці в цілому слабо забруднена атмосфера. В обох містах основною забруднювальною величиною є озон.

Список використаних джерел

1. Петренко О.В., Павленко В.О. Моніторинг довкілля: навч. посіб. Київ: ВПЦ «Київський університет». 2015. 214 с.
2. Лисенкова А.Д. Влияние климата на здоровье человека. [Електронний ресурс]. URL: <https://scienceforum.ru/2017/article/2017029647>.
3. Аавтоматизована система моніторингу довкілля у Донецькій області. [Електронний ресурс]. URL: <http://ecology.donoda.gov.ua/avtomatizovana-sistema-monitoringu-dovkillya-u-doneckij-oblasti/>.

ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ РУКОПАШНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ІЗ УРАХУВАННЯМ НОВИХ СТАНДАРТІВ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Катихін В.М.

викладач кафедри фізичної підготовки та спорту,

Хацаюк О.В.

заслужений тренер України, суддя НК з боротьби самбо,

заступник начальника кафедри фізичної підготовки та спорту,

Національна академія Національної гвардії України

Сучасний етап реформування вищих військових навчальних закладів освіти до стандартів НАТО передбачає внесення змін до існуючих програм професійної підготовки майбутніх офіцерів, зокрема програми спеціальної фізичної підготовки, що в подальшому забезпечить якісне виконання ними завдань за призначенням. Використання новітніх педагогічних технологій під час практичних занять по застосуванню заходів фізичного впливу (рукопашного бою) із майбутніми офіцерами Національної гвардії України (НГУ) під час їхнього професійного становлення забезпечить набуття ними необхідного рівня готовності (професійних компетентностей) до виконання завдань за призначенням та є актуальним напрямом наукових досліджень.

Моніторинг діючих нормативно-правових документів [1, с.42-54, с.111-118], програм підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів НГУ [3] зі спеціальної фізичної підготовки у напрямі вдосконалення техніки та тактики застосування заходів фізичного впливу свідчить про те, що на сьогодні не в повній мірі відображені всі необхідні складники системи рукопашної підготовки майбутніх офіцерів, що потребує додаткових досліджень і внесення відповідних коректив у нормативно-правові документи та освітні програми їх підготовки.

У відповідності до теоретичного аналізу стандарту бойової підготовки військовослужбовців армії США (ТС 3-25.150 «Combatives») [2] нами визначено ефективний технічний і тактичний арсенал службово-прикладного

рукопашного бою, який відсутній у програмах рукопашної підготовки майбутніх офіцерів НГУ [3], а саме: тактичні пересування у стійці та в положенні лежачи; прийоми самозахисту в положенні лежачи; прийоми визволення від захватів у положенні лежачи; прийоми обеззброєння в положенні лежачи; способи конвоювання супротивника двома та більше військовослужбовцями; тактичні комбінації (зв'язки) у стійці та партері; контрприйоми в стійці та в положенні лежачи. Зазначений вище техніко-тактичний арсенал внесено у програми рукопашної підготовки майбутніх офіцерів НГУ.

Список використаних джерел

1. Лещеня С.В., Орленко І.П., Мелешко А.О., Забродський С.С. Інструкція з організації фізичної підготовки в Національній гвардії України: інструкція. Київ, 2014. 140 с.
2. Стандарт TC 3-25.150. Combatives No. 3-25.150. *Headquarters Department of the Army Washington, DC*. URL: file:///C:/Users/User/Desktop/TC-%20325.150-%208FEB%202017.pdf (дата звернення: 15.04.2020).
3. Хацаюк О.В. Спеціальна фізична підготовка: роб. прог. навч. дисц. (галузь знань 25. – Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону.). Харків, 2019. 56 с.

USING VISUALS IN TEACHING SPEAKING

Kitsenko A.

Master of the Faculty of Foreign Philology,

Tuchyna N.V.

PhD, Professor at the Department of the English Philology

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Methodologists believe that visual aids should be integrated in the language classroom due to the positive effects they have on students. In our classrooms we will have to face a wide variety of learning styles, such as visual learners, who can

benefit largely from the use of visual aids, as they feel confused when following oral instructions and conversations. But they are not the only kind of learners helped by visual aids, “kinesthetic and tactile learners enjoy working with tangible objects, collages and flashcards too” [5, p. 360].

Some other researches as Barry [1] have claimed that persuasion tend to be accomplished in both children and adolescents almost exclusively through imagery, and that those images and visuals speak directly to us in the same way experience does: holistically and emotionally. Pictures help increasing motivation, focusing attention, clarifying text content, decreasing interference decay, processing the information. They also serve as mental models.

Studies carried out by Mukherjee and Roy [4] have found that the use of visual aids to contextualize spoken speech is a great help for students as they can understand 30% more than without the visual support. Following this path, Canning-Wilson [2] researches suggest that visuals can be used to enhance the meaning of the message conveyed by the speakers thanks to the paralinguistic cues.

Moriarty [3] also claims that human beings develop their visual language skills before the verbal language development and they serve as the foundation for the last one. This is a possible explanation for the need of pictorial information rather than textual among young students.

Taking into account views of all of the above mentioned researches, we are going to test their ideas in a Ukrainian school in order to find out what kind of visual aids can help in developing speaking English and how these visuals should be used to affect the effectiveness of teaching speaking to young teenagers.

References

1. Barry A.M. Faster than the speed of thought: Vision, perceptual learning, and the pace of cognitive reflection. *Journal of Visual Literacy*, 2001, vol. 21, no. 2, p. 107-122.

2. Canning-Wilson C. Visuals and Language Learning: Is there a connection? *The Weekly Column*, article 48, 2001, February [E-resource]. URL: <http://www.eltnewsletter.com/back/Feb2001/art482001.html>
3. Moriarty S.E. Visual Communication as a primary system. *Journal of Visual Literacy*, 1994, vol. 4, no. 2, p. 11-21.
4. Mukherjee N. & Roy, D. A Visual Context-Aware Multimodal System for Spoken Language Processing. [E-resource]. URL: http://www.iscaspeech.org/archive/eurospeech_2003/e03_2273.html
5. Oxford R.L. Language Learning Styles and Strategies. *Teaching English as a second or foreign language*/ Celce-Murcia, M. (ed.). Boston: Heinle and Heinle. 2000. P. 359-367.

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ВИХОВАННЯ СТЕСОСТІЙКОСТІ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Кобрін В. С.

курсант факультету Протиповітряної оборони Сухопутних військ

Цимбалюк Ж.О.

канд. фіз. вих. і спорту, доцент

Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Військова служба – складне випробування для будь-якої людини, особливо для його психологічної стійкості. На військовослужбовця впливають різні фактори, які можуть призвести до стресового стану. У складних бойових ситуаціях можуть виникати невпевненість у фізичній підготовці, неочікувані факти прямого зіткнення із супротивником, страшні поранення, жорсткі обстріли, ідеологічні та психічні зради.

Молодій людині, яка потрапляє на військову службу, доводиться адаптуватися до нових умов життя, звикати до колективу. Зміна способу життя – це вже стрес [3]. А ще додаються інші чинники: високі вимоги, накладення стягнень (особливо колективного характеру), порушення планування праці та

відпочинку (тривале недосипання), відсутність близьких і друзів, неможливість побути на самоті та інше.

Насамперед небезпечний не сам стрес, а реакція на нього. Стресостійкість залежить від уміння бачити мету і сенс своєї служби, а також від психофізичної здатності долати труднощі [2].

Кожного полководця завжди цікавили тільки сильні духом і тілом воїни. Але як людині, якій властивий страх і стрес, які впливають на її стан, вести себе на полі бою як воїн, а не пуститися у втечу посеред бою?

Досить подивитися реальні факти історії воєн і воїнів. Наприклад, серпень 1915 року. Осовець. Героїчний подвиг здійснили солдати 13 роти 226 Землянського полку російської імператорської армії під командуванням підпоручика Котлинського. Вони зробили зухвалий контрнаступ, після атаки отруйним хлором, вмираючи від отрути, 60 бійців пішли в контратаку на противника, який по кількості перевершував їх. Близько 6000 німців побачивши цю картину пустилися навіть, а сам цей героїчний подвиг увійшов в історію як «Атака Мерців». І таких фактів героїзму достатньо: екіпаж флагмана Крігсмаріне «Бісмарк», 28 панфіловців, будинок Павлова, Широнинці тощо. Що ж спонукає людей на цей героїзм і як вони змогли побороти страх?

З давніх-давен відомо багато методів впливу на людину і вони постійно поліпшувались, щоб тренувати безстрашних воїнів для армії. Римляни застосовували децимації для підтримання дисципліни, німецькі племена застосовували мухоморні відвари, які змушували їх воїнів забути про страх і не відчувати біль, інші обіцяли матеріальну винагороду і дарували землі, деякі роздавали титули, деяким прощали злочин. Так, наприклад, у Вермахті 40-х років минулого століття активно застосовувалися наркотики і шоколад для підвищення боєздатності армії. В СРСР використовували алкоголь перед боєм, так звані 100 грам для хоробрості. Використовувалися й інші засоби, але це все історія.

Зараз необхідні сучасні рішення. Низка авторів [1, 4] вважають, що для подолання стресових ситуацій необхідна віра в свої фізичні та психологічні можливості, готовність до зіткнення з супротивником «обличчям до обличчя», вміння надати першу допомогу при пораненнях, вмотивоване ставлення до своєї участі в бойових діях (найкраще ідеологічне). Ці аспекти діють комплексно та створюють сприятливі умови для виховання справжнього воїна.

Список використаних джерел

1. Барабанщиков А.В. Методика исследования проблем военной педагогики и психологии. Москва: ВПА, 1987. С. 104–108.
2. Леонова А., Костикова Д. На грани стресса. *В мире науки*, 2004. № 4.
3. Маклаков А.Г. Общая психология. СПб, 2003. С. 45–88.
4. Леонова Е. Стрессоустойчивость: что это и как ее повысить. URL: <https://hurma.work/ru/blog/zachem-nuzhna-stressoustojchivost-i-kak-ee-povysit/>

ЛІТЕРАТУРНА ГРА У ТВОРІ АЙРІС МЕРДОК «ЧОРНИЙ ПРИНЦ»

Коваленко О.Ю.

магістерка факультету іноземної філології,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

У поданих тезах розглядається одна з найхарактерніших рис у творах Айріс Мердок – літературна гра як особливий зв'язок між світом читача та автора. Роман «Чорний принц» дослідники, літератори часто характеризують як «роман у романі», «книга в книзі», адже авторка створює власний світ, у який саме і занурюється читач, відчуючи себе одним із героїв. Для цього автор використовує багато методів: «передмова» від імені друга автора та самого автора, «післямова» головних героїв із власним баченням ситуації, діалоги та монологи головних персонажів, гра слів, різноманітні психологічні прийоми, які дають читачеві відчуття спілкування з героями. Завдяки таким фразам, як «Мій друже...» автор досягає можливості впевнити читача в тому, що герої знаходяться поруч і розповідають йому свою історію.

У «передмові» Бредлі Пірсон не тільки детально розповідає про своє дитинство, відносини з родиною, але й ділиться з читачем подробицями свого особистого життя, емоційного стану, своїх почуттів і навіть хворобами. Таку бесіду про інтимні моменти свого життя, зазвичай, ведуть тільки з друзями, або з людьми, яким довіряють. Звідти й відчуття довіри в читача – він довіряє автору, адже той перший поділився з ним подробицями свого життя.

З перших рядочків роману авторка змушує читача повірити в реальність того, що відбувається: усі почуття, емоції, думки читач переживає нібито на власному досвіді. У філософському плані можна сказати, що авторці роману вдається спілкуватися з читачем через головних героїв.

Постать головного героя Бредлі Пірсона також використовується автором для своєї гри – читач повинен розібратися в усіх «обличчях» героя: то він суворий і вимогливий щодо близьких йому людей, то щирий і закоханий, то самовпевнений і егоїстичний.

Авторці у своєму творі вдається не тільки звернути увагу читача на певні життєві та моральні цінності й філософські роздуми, але й передати послання: життя – свого роду гра, все визначено «автором».

Айріс Мердок завжди дає уяві читача можливість створити певні сценарії розвитку подій, і саме таким чином, автор «грає» з читачем: не дивлячись на «запланований» читачем сценарій, автор несподівано змінює траєкторію події на зовсім неочікувану. І ось тут проявляється приреченість, яку відчуває читач після таких різких «поворотів долі».

Список використаних джерел

1. Murdoch J. The black prince. Penguin Classics, 2003. 408 p.
2. Матійчак А.А. Феномен гри у творчості А. Мердок. *Питання літературознавства*. 2004. Вип.11 (68). С.35-45

ПРОБЛЕМА САМОРУЙНІВНОЇ ПОВЕДІНКИ

Ковальська Х.Л.

аспірант кафедри загальної та диференціальної психології,
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д.Ушинського»

У сьогоденному українському суспільстві дуже гостро стоять такі проблеми, як хімічна залежність, лудоманія, віктимна поведінка, навмисне самопошкодження та суїцид. Науковці детально досліджують ці явища як окремі, але вони мають один загальний для усіх елемент – саморуйнування. Взагалі, саморуйнування так чи інакше хоча б раз проявлялось у житті кожної людини, але в декого воно може характеризуватися як мінливий стан, що виникає у стресовій, руйнівній ситуації, а в інших як властивість особистості, котра виявляється у стійкій схильності особистості до саморуйнації, навіть в емоційно-нейтральних ситуаціях.

Проблема саморуйнівної поведінки особистості, являючись предметом уваги багатьох дослідників у різних галузях науки про людину, набула особливої гостроти в сучасних умовах. Дослідження саморуйнування на сьогодні являється одним із основних напрямів дослідницької, лікувально-діагностичної та профілактичної роботи в психології, психіатрії, суїцидології.

Поняття саморуйнації пройшло тривалий період свого осмислення в історії психологічної думки. Складність у підході до розв'язання феномена саморуйнації виявляється у багатовимірності цього процесу, який торкається всіх сфер життєдіяльності людини, її зовнішнього та внутрішнього світу [4].

На сьогоднішній день трактування терміну «саморуйнування» являється неоднозначним. В українській мові існують декілька синонімів цього терміну. Найчастіше зустрічаються такі поняття, як «саморуйнівна поведінка», «самодеструктивна поведінка», «аутоагресія», «аутодеструктивна поведінка», «суїцидальна поведінка», які частіше за все використовуються як

синоніми й уключають в себе різноманітний спектр руйнівних дій від легких форм проявів до актів, які наносять шкоду особистості [2].

Саморуйнування або самодеструкції –

це думки, емоції, і дії деструктивного характеру, які усвідомленим або неусвідомленим чином спрямовані на самого себе. Усе ж таки в психології найчастіше використовують термін «аутоагресія». У біологічній основі всіх живих організмів складником їх існування є агресія на зовнішні подразники (виникаючі небезпеки, загрози і т.п), а ось схильність до саморуйнування (саморуйнівної поведінки, аутоагресії і т.п) – притаманна людській природі [5].

Отже, на підставі аналізу літератури виявлено наявність абсолютно різних точок зору тлумачення поняття «саморуйнування». Тривалий час до саморуйнівної поведінки відносили тільки фізичне самознищення, суїцид, понівечення свого тіла тощо. Тільки згодом поняття саморуйнування розширилось та набуло теперішнього значення. До нього також стали відносити самоприниження, самозвинувачення, почуття злості та почуття відрази, ненависть до себе, реальні дії, які спричиняють біль, страждання. Також латентні самодеструктивні дії котрі виражаються в алкоголізмі, наркоманії, травматичних видах спорту, віктимній поведінці, лудоманії та ін [3].

Список використаних джерел

1. Андреева Г.М. Социальная психология: учеб для высших учебных заведений. - Москва.: Аспект Пресс, 2004. 365 с.
2. Грись А. «Я-образ» як психологічний чинник соціальної дезадаптації особистості. *Соціальна психологія* №3 (29) 2004. С.22-25.
3. Пилягіна Г.Я. Проблема саморуйнуючої поведінки серед населення України. *Новости медицины и фармации*. 2007. № 215.С. 10–11.

4. Понедилок А.И. Историко-философские основы проблемы саморазрушения человека. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого* № 4 (14). 2012. С.102-104

5. Реан А.А. Психология человека от рождения до смерти. *Серия «Психологическая энциклопедия»* Санкт-Петербург: ПРАЙМ, 2002. 286 с.

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ІГРАШКИ ЯК ЗАСІБ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Козачок Є.М.

студентка факультету дошкільної освіти

Кордубан М.В.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і технологій дошкільної освіти,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Ігрова діяльність в період дошкільного віку акумулює в собі безліч видів занять доступних для дитячого усвідомлення, тому виступає важливим чинником у всебічному розвитку дитини. Включення до змісту фізичного виховання дошкільників народних ігор безсумнівно збагачує освітній процес, зокрема дозволяє наблизити вихованців до традицій та звичаїв українців, прилучає до культури, виховує національну самосвідомість.

Як зазначає А.Я. Смаль, народні іграшки є важливим атрибутом під час проведення з дітьми дошкільного віку рухливих ігор [3, с. 89-111], як засобу універсального розвитку та виховання дитини [2]. Наприклад, така поширена іграшка як м'яч в українській народній традиції має свої цікаві особливості. У дослідженні О. Богініч зазначено, що для виготовлення повстяного м'яча використовували бичачу шерсть [1, с. 76-77]. Задля цього її скочували руками і змочували у воді, щоб м'яч був міцнішим. Разом з укріпленням іграшки, вона набувала ваги. Тому таким тяжким м'ячем грали діти старшого дошкільного віку. Ремінний м'яч на противагу повстяному був м'яким і легшим. Його також могли скочувати із шерсті, або застосовувати для виготовлення такі різні

матеріали як пух, пір'я, очерет. Ремінний м'яч був придатний для рухливих ігор дітей молодшого і середнього дошкільного віку.

Дослідники української культури доводять, що іграшки для рухливих ігор не завжди мали бути заздалегідь виготовленими [1]. Спеціальними іграшками для рухливих ігор могли бути будь-які предмети та матеріали. Зокрема, науковець А. Цьось зауважив, що в народних іграх широко використовувались особливі приладдя з природних матеріалів, такі як: галка – дерев'яна палиця або дощечка для відбивання м'яча; скраклі – круглі дерев'яні обрубки; ходулі; цурка – загострена палиця невеликого розміру, приблизно 20-30 см; швигалка – гнучка хворостина довжиною близько 1 метра тощо [1].

Цікавими є наукові дописи А. Рогальської. Дослідниця вказала, що в рухливих народних іграх діти використовували в якості іграшок все, що їм потрапляло в око. Так, для ігри «Шкандибки» доречним було застосування ціпка, а в грі «Перевести бабусю» діти могли обмежитись камінцями або черепками [1, с. 76]. Зазначений підхід у створенні іграшок з будь-чого набуває особливого педагогічного значення в наш час, коли велика кількість виробників перенасичують увагу дітей дошкільного віку готовими іграшками і безліччю гаджетів, таким чином, витісняючи місце фантазії та розвитку уяви дитини-маленького винахідника.

Отже, застосування народної іграшки через рухливі ігри надає процесу фізичного виховання дітей дошкільного віку загальнорозвиваючий характер, значно підвищують емоційність виконання фізичних рухів, формують стійке позитивне ставлення дошкільників до занять фізичною культурою, морально-вольові якості особистості.

Список використаних джерел

1. Богініч Ольга. Фізичне виховання дошкільників засобами гри : навч.-метод. посібн. Київ : Шк. світ., 2007. 120 с.

2. Вільчковський Е.С. Курок О.І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. 428 с.

3. Смаль А.Я. Формування рухового режиму дітей старшого дошкільного віку з використанням засобів народної фізичної культури : дис. ...к.п.н. : 13.00.02 / Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2017. 205 с.

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ПЛАТФОРМИ ДИСТАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Колмогоров О.В.,

викладач кафедри тактики та загальновійськових дисциплін

Кушпета Р.Ю.

старший викладач кафедри тактики та загальновійськових дисциплін,

Харківський національний університет Повітряних Сил

імені Івана Кожедуба

Сьогодні, коли світ стоїть на порозі світової економічної кризи та бореться з пандемією (COVID-19), освітній процес у закладах вищої освіти потребує змін та впровадження нових форм навчання. Одна з них – дистанційна (онлайн) форма навчання, позитивними сторонами якої є економія як фінансового, так і часового ресурсу.

Дистанційне навчання – це форма навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів та студентів на різних етапах навчання.

У закладах освіти України все частіше використовують програмне забезпечення Moodle, Zoom, Skype, Google Hangouts, Cisco Webex Meetings та GetCourse. При цьому кожне з них показало свою недостатню ефективність. При великій кількості одночасно задіяних користувачів, ці програмні продукти не спроможні працювати стабільно. Тому після проведеного їх аналізу запропонована альтернатива для ініціаторів конференцій, а саме корпоративна платформа Microsoft Teams або соціальна платформа Discord.

Microsoft Teams може забезпечувати пряму трансляцію до 10 тисяч чоловік одночасно, а робота буде достатньо стабільною та комфортною. При цьому до 50 осіб можуть брати участь у повноцінній бесіді. У Microsoft Teams немає жодних обмежень і платних функцій.

Discord не може похвалитися такими якостями, як конкурент, але має дуже зручний інтерфейс, багато можливостей для персоналізації та створення ієрархії учасників у конференції. Незламним аргументом щодо переваги цих продуктів є їх власники та творці. Microsoft є бесперечним лідером у створенні програмного забезпечення, а дуже потужні сервери гарантують стабільний зв'язок великої кількості користувачів протягом будь-якого обсягу часу. Тому Microsoft Teams витримає на порядок більше навантаження, ніж вище перераховані конкуренти. Discord не є власністю великої компанії, але теж зможе витримати велику аудиторію учасників освітнього процесу.

Використання цього продукту у Харківському національному університеті Повітряних Сил ускладнено у зв'язку з тим, що дисципліни мають обмежений доступ користування, але розглядається можливість впровадження цих систем у навчальному процесі.

Тому закладам вищої освіти пропонується сформувати нову систему дистанційного навчання на основі програмного забезпечення, названого у цій тезі, яка стане альтернативою для програм, що не виправдали себе на прикладі Zoom, Moodle або GetCourse.

Список використаних джерел

1. Сравнение семи популярных платформ для вебинаров и конференций. URL: (<https://habr.com/ru/company/leader-id/blog/495094/>)

СОЦІАЛЬНО ОБДАРОВАНИЙ СТУДЕНТ ЯК СУБ'ЄКТ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Коломієць Ю.О.,

магістерка навчально-наукового інституту педагогіки, психології, підготовки
фахівців вищої кваліфікації,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

В Україні в останні роки волонтерський рух набуває широкого поширення, формується як суспільне явище і напрям діяльності соціальних служб й організацій, закладів вищої освіти. Молодь у цілому, студентство зокрема, є традиційно найбільш соціально активною демографічною групою, яка є основою волонтерського руху. На думку О. Кін [4, с. 207], волонтерська діяльність є професійно значущим етапом у системі практичної підготовки студентів гуманітарних спеціальностей, дає широкі можливості для актуалізації професійних якостей, формування почуття громадянської значущості, соціалізації особистості.

Потенційними суб'єктами такої діяльності є майбутні фахівці соціономічного профілю, оскільки обрана ними професія за своєю сутністю є хелперською. Погоджуємося з позицією О. Демченко [2], що участь студентів у волонтерській діяльності сприяє розвитку важливих некогнітивних якостей (соціального й емоційного інтелекту, організаторських здібностей і лідерських якостей), необхідних для виконання професійних функцій педагога, психолога, соціального працівника. Високий рівень сформованості цих характеристик засвідчує про соціальну обдарованість студентів-волонтерів. Такий вид обдарованості дослідниця тлумачить як спеціальний, що передбачає сформованість в особистості здібностей у сфері соціальних взаємодій, спілкуванні та лідерстві.

Ознакою соціальної обдарованості є суб'єктність особистості, її активність у соціально-комунікативній сфері, яка є важливою як для педагогічної, так і волонтерської діяльності. *Суб'єктність волонтера як соціально обдарованої особистості* в умовах інклюзивного освітнього простору виявляється у високому

рівні соціальної мотивації, стійкій потребі до спілкування з людьми з особливими освітніми потребами, участі в громадському житті та благодійних акціях; постійній готовності допомагати людям з особливостями психофізичного розвитку; самостійності суджень, незалежності, ініціативності, рішучості, наявності власної позиції й оригінального стилю поведінки в ході розв'язання соціально-комунікативних завдань, пов'язаних з підтримкою людей з інвалідністю [3].

Аналіз досвіду волонтерства в Україні показав, що така робота серед молоді набуває масового характеру в різних сферах діяльності: освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення, служб для молоді тощо [1]. До прикладу, у ВДПУ ім. М. Коцюбинського за підтримки ректорату було створено «Школу Волонтерства» [5]. Засновниця соціального проєкту Я. Пилипенко та його учасники є соціально активна й здібна молодь. Студенти-волонтери здійснюють громадську, суспільно корисну й благодійну діяльність, спрямовану на допомогу різним категоріям дітей з особливими потребами.

Отже, в процесі професійної підготовки майбутніх соціальних працівників важливе значення має активна участь студентів у волонтерській діяльності. Волонтерська робота дозволяє молодій людині здобувати досвід майбутньої професійної діяльності, здобувати професійно важливі спеціальні знання й уміння, формувати професійно зумовлені особистісні якості.

Список використаних джерел

1. Волонтерський рух в Україні (Громадські об'єднання в Україні. Навчальний посібник / за ред. В.М. Бесчастного. Київ: Знання, 2007. 415 с.
2. Демченко О.П. Типологія соціальної обдарованості в контексті підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до роботи з обдарованими дітьми. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. Випуск LXXVIII. Том 2. Херсон, 2017. С.117-123.
3. Демченко О.П. Формування суб'єктності соціально обдарованої особистості в культурно-освітньому просторі як умова її соціалізації. *Вісник*

Київського Національного університету імені Тараса Шевченка. Серія психологія. 2017. №6. С.47-51.

4. Кін О.М. Розвиток волонтерської діяльності студентської молоді України наприкінці ХХ століття. *Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія»*. Харків, 2015. Вип. № 50. С.201- 212.

5. Соціальний проект «Школа Волонтерства»: сайт. URL: <https://www.facebook.com/shkolavolonterstva/>.

ЖІНКИ В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ: ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС

Кононьчук Ю. М.

студентка гуманітарно-технологічного факультету

Скакальська І. Б.

науковий керівник, доктор історичних наук, професор кафедри української філології та суспільних дисциплін,

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Роль і місце жінки в суспільстві та політиці – одне з одвічних питань. Історично склалося так, що жінка мала менше можливостей для вияву своїх здібностей, ніж чоловік. Причиною цього є ставлення соціуму до даної проблеми. Залучення жінок на рівні з чоловіками у сферу політики – одна з важливих ознак забезпечення гендерної рівності. На міжнародному рівні в різноманітних звітах питання доступу жінок до ресурсів та влади є важливим критерієм рівних можливостей та економічного добробуту суспільства і показником розвитку демократії.

В історії існують численні факти того, коли жінки нарівні з чоловіками захищали свою Батьківщину від ворогів. Вони скріплювали ряди вояцтва, підтримували його дух, часто самотійно керували громадськими і державними справами.

Яскравим прикладом політичної діяльності жінок є Олена Левчанівська, просвітянка, активна політкіня, депутатка польського парламенту від

Волинського воєводства у міжвоєнний період ХХ ст. Вона активно захищала інтереси своїх земляків. Марія Соколовська – одна з дівчат-отаманів у 1917 – 1920 рр. Разом з братом, Ю. Соколовським, діяла в Радомильщині, поблизу Києва, мабуть, у своїх рідних місцях. Жінка відзначилася надзвичайною сміливістю та суворістю. Початок її повстанчої діяльності припадає ще на часи походу Українських Армій на Київ. Загинула під час рятувальної місії полковника Чорного та його військ.

Софія Соколовська, дочка Чернігівського судді, 17-літньою гімназисткою захопилася більшовизмом й під час навали Муравйова–Коцюбинського на Україну її обрано головою Чернігівського ревкому. Червоногвардійці лаштувалися справити населенню Чернігова «криваву лазню». Своєю рішучою позицією спротиву Софія Соколовська вбивств не допустила. Однак при відступі муравйовських банд і вона безслідно зникла.

Боротьба за незалежність України – це й еволюція жіночої емансипації, участі жінок у державотворчих процесах. Шлях українок до влади був складним, але завдяки активній політичній позиції жінок ситуація змінилася.

В Україні керівництво державою досі вважають переважно «чоловічою справою», а дипломатія – і поготів. Проте в історії новітньої України жінка була прем'єр-міністром – Ю. Тимошенко. Останнім часом суттєво зросла кількість жінок на посадах послів України. Вони представляють Україну у Великій Британії (Н. Галібаренко), в Естонії (М. Беца), у Македонії (Н. Задорожнюк), у Португалії (І. Огнівець), в Угорщині (Л. Непоп). Відомою є О. Зеркаль – екс-заступниця Міністра закордонних справ з питань європейської інтеграції, яка була представлена в делегаціях України на переговорах з ЄС, ООН, НАТО та Радою Європи. Жінка відповідала за координацію та планування завдань у сфері наближення законодавства України до стандартів Євросоюзу та юридичного перекладу, експертизи законопроектів, а також співробітництво з ЄС у сфері юстиції, свободи та безпеки тощо.

Отже, Україна ще потребує гендерної рівності в політиці та більш широкого представництва жінок на керівних владних посадах. Це у свою чергу можливе на основі подолання гендерних стереотипів у суспільстві, законодавчої та фінансової підтримки жінок з боку держави.

Список використаних джерел

1. Луговий О.В. Визначне жіноцтво України. Київ: Ярославів Вал, 2007.
2. Марценюк Т.О Залученість жінок у політику: країни ЄС і України. 2016. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/9579/Martseniuk_Zaluchenis_t_%20zhinok%20_u_polityku.pdf?sequence=1&isAllowed=y
3. Тишко І. Жінки в політиці України: 100 років еволюції. 2019. URL: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/polityka/zhinki-v-polititsi-ukraini-100-rokiv-evolyutsii-134913.html>

ПРОБЛЕМИ ПРАКТИЧНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Конотоп О.С.

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мов і методики їх викладання,

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Метою дослідження є визначення проблем практичної іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи (ПШ). Сьогодні в Україні підготовка педагогічних працівників здійснюється у 93 закладах вищої освіти: 53 – державної форми власності, 33 – комунальної, 7 – приватної [2, с. 3]. Проведений нами аналіз даних, які розміщені на сайті <http://www.vstup.info/>, станом на 01.09.2018 та 01.09.19 дозволив укласти список із 48 закладів вищої освіти (ЗВО), що становить 51,6 % від загальної кількості педагогічних ЗВО, які готують студентів за освітньо-професійною програмою галузь знань 01

Освіта/Педагогіка, спеціальність 013 Початкова освіта освітня програма 013.00.01. Освітній рівень – перший (бакалаврський), освітня кваліфікація – бакалавр з початкової освіти (термін навчання 3 роки 10 місяців) денної форми навчання. Це дозволяє нам дійти висновків про те, що у більшій половині педагогічних ЗВО відбувається підготовка майбутніх учителів ПШ і даний напрям користується популярністю серед майбутніх абітурієнтів. Відтак якісна підготовка вчителя ПШ набуває першорядного значення.

Як відмічають дослідники, рівень володіння англійською мовою (АМ) в Україні є низьким [1]. Відповідно до рейтингу English Proficiency Index (EPI) (Індекс володіння АМ: Щорічний індекс чи рейтинг країн за рівнем володіння АМ на основі онлайн-тестування з АМ, що проводить організація Education First, в 2016 році Україна посіла 41 місце серед 72 країн, які входили в дослідження.

Результати дослідження Британської Ради у партнерстві з Міністерством освіти та науки України щодо визначення стану викладання й рівня володіння студентами АМ професійного призначення на базі ЗВО України протягом 2014-2016 років у межах проєктного дослідження «Англійська мова для університетів» серед 15 класичних і технічних університетів показали недостатню відповідність модулів навчальних програм і кредитів реальним вимогам Болонського процесу, до якого Україна офіційно приєдналася ще в 2005 році: результати випускних іспитів не оцінюють за шкалою CEFR; університети переважно не проводять вступних іспитів з АМ, а якщо й проводять, то результати не завжди співвідносні зі шкалою CEFR, тож верифікувати рівень студентів при вступі неможливо [1, с. 51].

Експерти також дійшли до висновків, що: 1. Викладання АМ для студентів нелінгвістичних спеціалізацій відрізняється залежно від закладу і може передбачати вивчення загальної АМ, загальної АМ для академічних цілей або спеціалізованої АМ для академічних цілей. Загальноприйнятих стандартів не існує. 2. Кількість контактних годин для вивчення АМ сильно різниться від

закладу до закладу і навіть від факультету до факультету в межах однієї установи. 3. Викладання фахових дисциплін АМ проводиться фрагментарно за ініціативи відділень, факультетів і навіть окремих лекторів [1, с. 27-28].

Отже, можемо констатувати низький рівень володіння іноземною мовою у сучасних студентів ЗВО України, невідповідність навчальних планів європейським вимогам підготовки фахівця. Перспективами подальших досліджень вбачаємо у визначенні реального стану рівня іншомовної практичної підготовки на освітньому ступені «бакалавр» у педагогічних ЗВО України, що готують студентів за спеціальністю 013 Початкова освіта та аналізі чинних документів і проведенні відповідного тестування студентів.

Список використаних джерел

1. Болайто Р., Вест Р. Інтернаціоналізація українських університетів у розрізі англійської мови : проект «Англійська мова для університетів». Київ : Видавництво «Сталь», 2017. 154 с.
2. Концепція розвитку педагогічної освіти. Проект. Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorenniyaproekt-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення 1.03.2020)

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ ВИКЛАДАЧА В НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Коркішко А.В.

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки вищої школи,
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Професія викладача є особливим видом діяльності, що вимагає, окрім знань, умінь і навичок, специфічних особистісних якостей та високого рівня педагогічної майстерності. Імідж як багатофункційна система є найважливішим її компонентом. Становлення особистого та професійного іміджу забезпечує створення власного образу педагога, формує індивідуальний стиль викладацької

діяльності та надає своєрідність процесу педагогічної взаємодії.

Аналіз історико-педагогічних джерел дає підстави стверджувати, що різні аспекти досліджуваної проблеми знайшли своє відбиття в класичній зарубіжній (Аристотель, К. Гельвецій, Демокрит, Д. Дідро, А. Дістервег, М. Квінтіліан, Я. Коменський, Дж. Локк, Н. Макіавеллі, Й. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо, Цицерон та ін.) та вітчизняній (Х. Алчевська, І. Борецький, Б. Грінченко, М. Грушевський, О. Духнович, А. Макаренко, І. Огієнко, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, Леся Українка, К. Ушинський, І. Франко, Г. Хоткевич, Я. Чепіга, Т. Шевченко та ін.) спадщині та вплинули на розвиток навчально-виховного процесу тогочасної освіти. Результати дослідження поглядів корифеїв історико-педагогічної думки дозволяють констатувати, що всі вони свідомо чи підсвідомо звертали увагу на цінність іміджу особистості педагога та необхідність його формування.

Останні десятиліття в науковій літературі багато уваги приділено питанням, які пов'язані з формуванням професійного іміджу, оскільки поняття іміджу обговорюється в контексті вивчення проблем виховання, навчання особистості та її професійного самовдосконалення. Різні аспекти зазначеної проблематики знайшли своє відображення в галузі іміджології – Н. Барна, Л. Браун, В. Волкова, А. Голошубова, Ф. Джефкінс, Р. Квеско, С. Квеско, С. Наумова, Ю. Палеха, Г. Почепцов, Е. Семпсон, В. Шепель та ін. Аналіз літератури з іміджології дає підстави інакше поглянути на процес підготовки студентів у закладах вищої освіти та на феномен педагога-фахівця.

Аналіз наукової педагогічної літератури показав, що поняття «імідж» може вживатися як мінімум у двох основних значеннях: педагогічному та професійному. Проблема педагогічного іміджу стала предметом наукових розвідок таких учених, як Н. Гузій, З. Капустіна, А. Оводова, В. Орешкін, О. Петрова, А. Рацул, І. Симонова та ін. На сьогодні є багатогранна палітра поглядів сучасних дослідників на особливості формування професійного іміджу фахівця: професійний імідж учителя (О. Горовенко, Н. Дрозденко, В. Зінченко, Д. Пащенко, Л. Хоружа та ін.); професійний імідж викладача (Н. Бутенко, О. Грейлих,

Т. Демчук, Л. Донська, Л. Кайдалова, Ф. Кузін, С. Романова та ін.); професійний імідж майбутнього педагога (Н. Гайдук, Т. Гнєзділова, Л. Качалова, О. Ковальова, Л. Ковальчук, Т. Марєєва, Л. Оршанський, Н. Савченко та ін.) [1].

Окрім того, низкою дисертаційних праць останніх десятиліть визначено різні аспекти формування іміджу фахівців педагогічних спеціальностей: майбутнього вчителя технологій (В. Бондаренко), студентів мистецьких спеціальностей (Ю. Дзядевич), майбутніх викладачів вищої школи (В. Ісаченко), учителя (А. Калюжний), сучасного педагога (А. Кононенко), викладача іноземних мов (Н. Прус), учителів початкових класів (Г. Бриль, І. Размолодчикова), майбутніх учителів філологічних спеціальностей (М. Сперанська-Скарга) та ін.

Отже, ми бачимо, що існують різні підходи до поняття «імідж», а відповідно й до «професійного іміджу». Аналіз історико-педагогічної та сучасної науковій літературі дає можливість зазначити, що імідж – бажаний образ, який відтворює людина для підвищення певного соціального статусу. Виходячи з цього, «професійний імідж» – це цілеспрямовано сформований образ, який повністю відповідає специфіці майбутньої професії, залежить від особистісних і професійних якостей, усвідомлено створюваний із метою досягнення професіоналізму, педагогічної майстерності та кар'єрного росту, спираючись при цьому на отриману спеціальну підготовку в закладі вищої освіти та на власний практичний досвід.

Список використаних джерел

1. Коркішко А. В. Педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх магістрів педагогіки вищої школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет». Слов'янськ, 2018. 357 с.

**POSITIVE AND NEGATIVE POLITENESS STRATEGIES IN
THE DISCOURSE OF THE HISTORICAL DRAMA *THE CROWN*:
RESEARCH FRAMEWORK**

Корнєєв М.В.

магістр факультету іноземної філології,

Podufalova T.V.

Associate Professor, PhD (Philology),

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

The way humans communicate has always been of immense interest to scholars of various disciplines. A deeper understanding of communication as a phenomenon, its aspects and functions is key to a better understanding of who we are. On a day-to-day basis we communicate with dozens of people from different backgrounds but rarely notice what language is used for a communicative situation to be successful. The English language is particularly interesting in this respect because there is no distinction between a polite and familiar ‘you’. It means that the speakers of the language exploit other linguistic means to express politeness. *The Crown*, the historical drama on which the given research is based, is a vivid example of how individuals from different social backgrounds use linguistic means depending on who they are interacting with and thus choosing appropriate politeness strategies.

Therefore, the **aim** of the research is to identify how positive and negative politeness strategies manifest themselves in the communication between *The Crown* characters and how these strategies are used to achieve various communicative ends.

At the **preliminary** stage of the study, the researcher collects theoretical data by reviewing linguistic sources in the fields of pragmatics and communication. After that, the collected data are analysed and the basic terms and concepts to be used in the research are defined, namely the concepts of positive and negative face, the Model Person (MP), rationality, the rational agent, face-threatening acts (FTAs), redressive action, and film discourse.

At the **second** stage, the researcher reviews the material on which the study will be based and by means of systematic sample selection chooses excerpts from *The*

Crown where positive and negative politeness strategies are exemplified. At the next analytical stage, the selected excerpts will be further subdivided into categories according to the circumstances determining the speaker's and the hearer's choice of strategy.

The **third analytical** stage of the research presupposes the accomplishment of two tasks:

- 1) Discourse analysis of what speakers and hearers achieve by using positive and negative politeness strategies.
- 2) Semantic and stylistic analysis of linguistic means determined by these strategies.

In conclusion, the research model of positive and negative politeness strategies in the discourse of the historical drama *The Crown* is as follows: 1) a review of literature; 2) preparation of material for the research; 3) comprehensive analysis of the collected data.

ФОРМУВАННЯ ТРУДОВИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ОРГАНІЗОВАНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Костюк С.П.

магістр факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв імені Валентини Волошиної.

Крутій К.Л.

науковий керівник, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної та початкової освіти,

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Розкриваючи теоретичну основу трудового виховання дітей старшого дошкільного віку ми виходили з того, що праця є основною умовою людського життя і складає виняткове надбання людини і людського суспільства. *Трудове виховання* – цілеспрямований процес формування в дітей трудових навичок і вмінь, поваги до праці дорослих, звички до трудової діяльності.

Під організованою діяльністю маємо на увазі ті форми освітньої роботи, завдяки яким під безпосереднім керівництвом педагога, за його участі вихованці залучаються до *різноманітних видів специфічної дитячої діяльності*, зокрема ігрової, навчально-пізнавальної, трудової (індивідуальні й групові трудові доручення, чергування, колективна праця тощо), художньої, комунікативно-мовленнєвої, рухової. За сучасним трактуванням організована діяльність ґрунтується на засадах партнерства, співробітництва педагога з колективом вихованців, підгрупою та окремою дитиною, а також дітей між собою з урахуванням їхніх вікових, індивідуальних можливостей та потреб розвитку.

Аналіз педагогічної літератури показав, що на формування позитивного ставлення до праці впливає різноманіття чинників і виховання позитивного ставлення йде поетапно. У дошкільному віці діти цілком здатні користуватись трудовими навичками, результати використання яких важливі не тільки для самої дитини, але й для інших дітей, дорослих [1-2].

Під трудовою навичкою дитини старшого дошкільного віку розуміємо вміння, що створено, здобуте звичкою, вправою; як практичне знання в елементарній трудовій діяльності. З'ясуємо особливості трудового виховання дітей старшого дошкільного віку та зміст формування трудових навичок за програмою «Дитина в дошкільні роки» [1].

Дитині старшого дошкільного віку доступне розуміння суспільної значущості праці дорослих, способів досягнення її результатів. Старшого дошкільника цікавить не лише процес праці, а й прямий результат і те, задля чого він працює, тобто головна мета, яка відображає в ідеальному вигляді цей результат, – його суспільне спрямування. Проте низка дослідників вважають, що в старшому дошкільному віці значно знижується педагогічна цінність трудових навичок, рекомендованих програмами, що сприяє зниженню інтересу до праці, безсистемній участі дітей у праці, а це позначається на недостатню підготовленість дітей до навчальної діяльності в школі [2].

Отже, на основі аналізу програмно-методичних документів ми прийшли до висновку: у програмно-методичних документах не визначено конкретно зміст трудових навичок і не подано системи їх формування. Необхідно також підвищити педагогічну цінність сформованих трудових навичок у старшому дошкільному віці, так як вони в цьому віці поступово переходять в обов'язки.

Список використаних джерел

1. Дитина в дошкільні роки : комплексна освітня програма / автор. колектив; наук. керівник К. Л. Крутій. Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2016. 160 с.
2. Крутій К.Л., Грицишина Т.І., Стеценко І.Б. Створюємо освітній простір, дружній до дитини. Природничо-наукова освіта дошкільників: Осінь-арабеска. Запоріжжя : ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2018. С.6-26.

ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ ШЛЯХЕТНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЖІНКИ У ПІДЛІТКІВ

Кохан Д.М.

аспірантка кафедри педагогіки,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Сьогоднішній інтенсивний розвиток інформаційно-комунікаційних засобів, активне використання їх у повсякденному житті висуває нові вимоги до молодого покоління як до члена суспільства. Шалений потік великої кількості інформації зі ЗМІ, соціальних мереж не завжди вдається правильно тлумачити та фільтрувати, особливо це важко вдається дітям підліткового віку. Виховання підлітків потребує особливої уваги, адже це період їх входження в доросле життя, становлення як особистості, соціалізація. На жаль, сьогоднішні реалії свідчать про часті випадки невихованості, жорстокості, байдужості, безвідповідальності, егоїзму в ставленні до інших, а, отже, є потреба в удосконаленні системи виховання дітей підліткового віку.

У дослідженнях науковців (О. Столяренко, С. Наход, О. Постильна та інші) вказано на доцільності дослідження розв'язання проблеми формування моральної поведінки через діяльнісний підхід. Багато вчених, зокрема А. Леонтьєв, С. Рубінштейн, І. Колеснікова, Н. Боритко, Н. Селіванова та інші, охарактеризували основу діяльнісного підходу, заснованого на розумінні особистості, набутому досвіді в процесі активної діяльності.

Суть діяльнісного підходу полягає в дослідженні процесу взаємодії особистості з іншими людьми, із самою собою, з навколишнім світом, її здатності до самовдосконалення, саморозвитку, самореалізації [3, с. 80]. Розкриваючи шляхетне ставлення до жінки в підлітків, важливо брати до уваги діяльнісний підхід. Як зазначають учені: «Відповідно до такого підходу особистість розглядають як похідну від системи діяльності людини. Її глибинна характеристика криється у сфері мотивів і потреб та їх співвідношеннями з цілями» [1, с. 38]. Тобто у процесі певної діяльності мотиви та потреби виникають, усвідомлюються та перетворюються у звички та якості людини. Особистість визначається в діяльності й усі моральні якості формуються через систему моральних дій, вчинків, поведінки.

В основі діяльнісного підходу лежать принципи єдності свідомості та діяльності, інтеріоризації-екстеріоризації. Відповідно до першого, умовою подальшого самовдосконалення особистості є діяльність, у якій відбувається формування свідомості та психічних процесів, що і є її ругуляторами. Слід зазначити, що індивідуальні якості людини розвиваються під впливом вимог діяльності, набуваючи рис пристосованості до тих норм і правил, які прийняті в суспільстві. Другий принцип полягає у засвоєнні людиною суспільно-історичного досвіду. Завдяки засвоєнню зовнішньої соціальної діяльності формується внутрішня, психологічна система діяльності [2, с.163].

Отже, з огляду на діяльнісний підхід, процес формування шляхетного ставлення до жінок розглядаємо як вид діяльності, у ході якого основна роль належить активності суб'єкта, внаслідок якої змінюються зовнішній світ і

формується специфічний внутрішній; відбувається переосмислення цінностей шляхом раціонального обговорення різних поглядів на питання, що розглядається; здійснюється вплив на свідомість підлітка, його мотиви та потреби, результатом якого є оцінення власних вчинків, коригування власної поведінки та стимулювання до самовиховання певних моральних якостей і звичок.

Список використаних джерел

1. Колесникова И. А., Борытко Н. М., Поляков С. Д., Селиванова Н. Л. Воспитательная деятельность педагога: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. 3-е изд. Москва: Изд. Центр «Академия», 2007. 336 с.
2. Гавриш І. В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Харків, 2006. 572 с.
3. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.

МОВЛЕННЄВИЙ РОЗВИТОК МАЛЮКА У СПІЛКУВАННІ ЗІ ЗНАЧУЩИМ ДОРОСЛИМ

Красножон А.М.

магістерка факультету дошкільної, початкової освіти
та мистецтв імені Валентини Волошиної

Крутій К.Л.

науковий керівник, доктор педагогічних наук, професор, професор
кафедри дошкільної та початкової освіти,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Розвиток мовлення – складний, творчий процес, який повинен проходити повноцінно та гармонійно в сензитивному періоді життя дитини.

Оцінюючи рівень психомоторного розвитку дитини потрібно підходити до процесу диференційовано, враховувати всі особливості розвитку загальної моторики, тонкої моторики рук, зорово-моторної координації, пізнавальних

функцій, сприйняття й мовлення. І, нарешті, важливо оцінити особливості соціально-емоційного розвитку дитини, так як мовленнєвий і соціально-емоційний розвиток безпосередньо пов'язані між собою.

Порушення соціально-емоційного спілкування зі значущим дорослим сильно позначається на загальному розвитку малюка і, в першу чергу, на мовленнєвому. Завдяки спілкуванню з дорослими в дитини виформовуються перші передумови для становлення мови і розвитку мовлення [2]. Якщо в сензитивному періоді розвитку мовлення дитина схильна до впливу будь-яких «шкідливих» чинників, то нормальний процес розвитку порушується. «Шкідливими» чинниками (або чинниками «ризик») є такі: відсутність або порушення умов сприятливого мовленнєвого середовища (брак спілкування з дорослими, часткова або повна втрата мовлення тощо); поява нових чинників ризику (часте шумове оточення, зміна мовленнєвого середовища, поява численних нових дорослих в оточенні дитини тощо); різноманітні нервово-психологічні й соматичні захворювання, емоційно-мовленнєва депривація, обмеження спілкування тощо. Усе зазначене призводить до порушення, затримки, спотворення й патології мовленнєвого розвитку.

Становлення мовленнєвої функції в онтогенезі характеризується строгою послідовністю стадіальністю етапів довербальних і вербальних форм спілкування малюка [1]. Якщо системно і послідовно допомагати дитині на кожному етапі становлення її мовлення уникати різних порушень, спотворень, мовленнєвої пасивності, то вже до п'яти-шести років вона буде спілкуватися приблизно на тому ж рівні (словниковий запас, граматичні конструкції, зв'язне мовлення тощо), а може навіть і на більш високому, ніж більшість дорослих.

Отже, динаміка психомоторного та мовленнєвого розвитку в перші три роки життя малюка залежить від багатьох чинників, насамперед від спадкових особливостей організму, загального стану здоров'я, статі, навколишнього середовища. Крім того, розвиток у ранньому віці відбувається нерівномірно,

тому його оцінка завжди вимагає динамічного спостереження як з боку педагогів, так і батьків.

Список використаних джерел

1. Крутій К.Л. Формування граматичної правильності мовлення в дошкільників у контексті комунікативного розвитку: термінологічне поле. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. № 3 (137). 2018. С.28-35.

2. Kateryna Kruty, Larysa Zdanevych. Overcoming Communicative Deadaptation of Speech Passive Children of Pre-School Age. *Psycholinguistics. Психолінгвістика. Психолінгвістика: зб. наук. праць. Серія : Психологія*. Переяслав-Хмельницький : ФОП Домбровська Я.М. 2019. Вип. 26 (1). URL: <https://psycholing-journal.com/index.php/journal/article/view/710>
<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57211396974>

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО КОЛАБОРАЦІОНІЗМУ В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Кремінська Ю. В.

студентка факультету політичних наук,

Котляр Ю.В.

науковий керівник, доктор історичних наук, професор,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Проблема колабораціонізму в Україні у роки Другої світової війни є досить дискусійною в історії нашої держави. Це спричинено декількома нюансами. По-перше, новими поглядами у вивченні цієї теми, необхідністю всебічного аналізу даної проблеми. По-друге, колабораціонізм – типове явище для усіх часів і періодів історії. В період Другої світової війни з окупантами співпрацювала певна частина населення європейських і азіатських країн. Масового характеру це явище набуло на зайнятих військами агресорів територіях Радянського Союзу, в тому числі й на українських землях.

Але, український колабораціонізм мав кілька ознак, пов'язаних з військово-політичними, соціально-економічними, етнічними, культурними, релігійними, морально-психологічними, історичними чинниками [3]. Крім цього, тема колаборації уживалася з зусиллями самостійницького табору, який був спрямований на відновлення суверенної національної держави у період війни. Вона також пов'язана зі стратегією виживання багатомільйонного населення окупованих земель України, характером міжнаціональних стосунків, специфікою релігійного життя і т. д. [1, с. 56].

Колабораціонізм – це поняття, яке дуже довгий час було незрозумілим для багатьох громадян колишнього Радянського Союзу. У радянській історіографії його зазвичай ототожнювали з іноземним аналогом зрадництва, а зрадниками тут вважалися всі, хто виявився не в лавах захисників Радянського Союзу у роки Другої світової війни. Але коли відбувся розпад Радянського Союзу, єдиної ідеології, єдиної історії, то на тих людей обрушилася інформація зовсім іншого роду. Для значної частини людей вона стала свого роду «новою історією» [2, с. 84].

На сучасному етапі, коли наша держава переживає складний і водночас доленосний період, проходить переосмислення історичного розвитку, українські землі перебувають під дією російської агресії, усе це, породжує нові види та форми колабораціонізму на тимчасово окупованих територіях. Тому, поводячи паралель між колабораціонізмом в роки Другої світової війни та на сучасному етапі дана доповідь може стати поштовхом для подальшого вивчення цієї теми та її докорінного переосмислення.

Список використаних джерел

1. Коваль М. В. Україна у Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939–1945 рр.): Спроба сучасного концептуального бачення. Київ: Ін-т історії України НАН України, 1994. 57 с.

2. Кудряшов С. Предатели, «освободители» или жертвы войны? Советский коллаборационизм, 1941–1942. *Свободная мысль*. 1993. № 14. С. 84–98.

3. Семиряга М. И. Коллаборационизм: природа, типология и проявления в годы Второй мировой войны. Москва: РОССПЭН, 2000. 863 с.

ФУНКЦІОНАЛЬНО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МЕДІА-ЖАНРУ «ГОРОСКОП»

Крохмалюк Н.В.,

магістерка факультету іноземної філології,

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Медіа-стилістика як одним із прогресивних напрямів лінгвостилістики досліджує мову медіа-текстів, їх жанрово-стильові особливості, структуру та функції. Сучасні мас-медіа покликані створювати громадську думку або виробляти певне ставлення суспільства до тих чи тих явищ і подій. Таким чином преса мобілізує всі можливості, всі ресурси мови для впливу на розум і почуття читачів. На відміну від інших стилів літературної мови, в публіцистичному переконання виступає як головна функція мови, крім того, адресованість висловлення до незчисленної за кількістю й різномірної за складом аудиторії визначає принципи відбору мовних засобів.

Медіа-жанр «гороскоп» репрезентує групу інформаційно-пізнавальних медіа-текстів. Їх основна функція – забезпечення потреб читачів у дозвіллі та отриманні додаткової нової або оновленої інформації. Окрім того, варто виділити й інші функції: маніпулятивну, організаторську (запропонувати читачеві можливу картину подій, у яких може розгортатися його життя), популяризаторську («сонник», «посівний календар», «народний календар тощо»). Авторство таких текстів різне: одні – підготовлені професійними астрологами, інші – редакторським колективом.

Коло наших інтересів складають гороскопи, які представлені в німецькомовних журналах. Встановлено, що їх зміст розкриває прогнози, що стосуються різних сфер особистого життя, кар'єри, здоров'я, дозвілля тощо. У дослідженні І. О. Тарабана виокремлено такі види гороскопів: *Babyhoroskop*, *Beziehungshoroskop*, *Blumenhoroskop*, *Charakterhoroskop*, *Diäthoroskop*, *Erholugshoroskop*, *Erotikhoroskop*, *Fashionhoroskop*, *Finanzhoroskop*, *Fitnesshoroskop*, *Flirthoroskop*, *Frauenhoroskop*, *Freundehoroskop*, *Liebehoroskop*, *Krimihoroskop*, *Partnerhoroskop*, *Partnerschaftshoroskop*, *Romantikhoroskop*, *Schuhhoroskop*, *Versicherungshoroskop*, *Wochenendehoroskop*, *Wohnhoroskop*, *50plus-Horoskop* [1, с. 106].

Тексти гороскопів мають низку особливостей, а саме: своєрідну жанрово-стильову оформленість, що обумовлено його «адресністю»; «цілеспрямованістю», яка зорієнтована на конкретну особу або коло осіб з певними інтересами. Представлена у гороскопах інформація має соціально-психологічний феномен – реагуючи на потреби читацької аудиторії, журналісти, так би мовити, ведуть мисленнєвий діалог, дотримуючись певного стилю. Їхній мовний стиль і стилістичні засоби досить різноманітні (широке використання неологізмів, англіцизмів, модифікованих ФО).

Серед лексичних особливостей відзначимо такі: вживання специфічної астрологічної термінології (назви планет, сузір'їв, понять китайської астрології); атрибутів магічних ритуалів, стихій, талісманів; назв каміння.

Особливе значення мають й типові морфолого-синтаксичні складники: числівники, займенники (для підсилення «адресності» висловлювання), дієслова з маніпулятивною семантикою (наказова форма, дієслова зі значенням модальності, умовності); вставні конструкції (для висловлення припущення).

Окрім того, високою частотністю відзначається вживання прислів'їв, парних фразеологізмів, афоризмів, сталих порівнянь [2, с. 22-23]. Основна мета використання фразеологічних одиниць у мові мас-медіа емоційне підсилення

висловлювання, переконання читача. Експресивність і стислість сталих виразів особливо важливі у короткому тексті, яким є гороскоп.

Список використаних джерел

1. Тарабан І.О. Функціонування фразеологізмів із соматичним компонентом у текстах астрологічних прогнозів: *Науковий вісник ДДПУ І. Франка. Серія «Філологічні науки».* Мовознавство. Т.2. №8. 2017. С.105-109.
2. Burger H. Phraseologie. Eine Einführung am Beispiel des Deutschen. Berlin : Erich Schmidt Verlag. 2003. S. 22-68 22-23.

МЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ КУРСІВ ЛІДЕРСТВА

Кузнецов М.В.

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, старший викладач кафедри
фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту

Петрук А.П.

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, заступник начальника кафедри
фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту,
Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

Фізична готовність військовослужбовців до вирішення навчально-бойових завдань, як складник індивідуальної бойової готовності військовослужбовців Збройних Сил України, багато в чому залежить від якості організації проведення фізичного виховання та спеціальної фізичної підготовки. Тому у військових закладах вищої освіти в курсантів формують методичні знання, уміння та навички з проведення занять із різних дисциплін професійної підготовки, в тому числі з фізичної підготовки [2]. Експеримент у військовій освіті з чотирьохрічного на річний термін служби (**курси лідерства – для осіб, які вже здобули вищу освіту не нижче бакалавра**), відповідає сучасним вимогам бойової практики до фізичної готовності військовослужбовців, потребує вдосконалення методичного складника курсантам курсів лідерства військового закладу вищої освіти (ВЗВО) з фізичного виховання особливої актуальності.

На жаль, у щорічних звітах державної екзаменаційної комісії відзначається відносно низький рівень методичної підготовленості курсантів у ВВНЗ та офіцерів у військах [3,4]. Особливо актуальною є ця робота на даний час, оскільки нещодавно створені курси лідерства випускають молодих офіцерів за один рік навчання на базі здобутої раніше вищої освіти, вивчаючи тільки військові спецдисципліни; а також потрібно пам'ятати що вже шість років на сході України іде неоголошена війна з однією з терористичних, агресивних, підступних армій світу – російською.

Згідно з програмою навчання, формування методичної підготовленості курсантів починається у процесі їхньої професійної підготовки у військовому закладі вищої освіти в рамках навчальної дисципліни «Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка» і відбувається з дотриманням певних закономірностей [1, 5]. Правильне розуміння цих закономірностей прискорює формування методичної підготовленості майбутніх керівників фізичної підготовки. Найвагомішими закономірностями формування та вдосконалення рівня методичної підготовленості військовослужбовців є такі:

4. формування педагогічних навичок і вмінь відбувається ефективніше, коли воно проходить одночасно з вивченням техніки виконання фізичних вправ, прийомів і дій;

5. формування окремих методичних (педагогічних) знання навичок є взаємопов'язаним;

6. навички керівництва особовим складом (подання команд, надання розпоряджень та ін.) формуються швидше, ніж інші методичні навички. Це зумовлено тим, що вони формуються у військовослужбовців і в процесі інших предметів професійної підготовки та переносяться на фізичну підготовку;

7. темпи розвитку методичних (педагогічних) навичок і вмінь мають зворотну залежність від їх вихідного рівня;

8. ступінь збереження методичних навичок і вмінь залежить від їх складності та характеру. Складні навички та вміння (організація фізичного

тренування, дозування навантаження, застосування методів навчання та розвитку) втрачаються швидше і меншою мірою зберігаються;

9. навички, що базуються на рухових діях (показ вправ, прийомів і дій, надання страховки та допомоги), з часом змінюються дуже повільно.

Список використаних джерел

1. Петрук А., Воронцов О., Балдецький А., Смовж А. Вплив авторської програми на формування методичної підготовленості курсантів ВВНЗ у процесі фізичної підготовки. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2017 В. 3. С.143–147.

2. Петрук А., Воронцов О., Демків А. та ін. Методична підготовка курсантів в процесі фізичного виховання у командних вищих військових навчальних закладах Збройних Сил України. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2016. Вип. 3. С. 164–168.

3. Петрук А. Методична функція фізичної підготовки військовослужбовців. *Молодіжний науковий вісник Східноєвроп. нац. ун-ту імені Лесі Українки*. Серія: Фізичне виховання і спорт. 2016. №.24. С. 42–45.

4. Петрук А.П. Програма формування методичної підготовленості курсантів ВВНЗ у процесі фізичної підготовки. *Науковий часопис Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова*. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ, 2017. Вип. 5(86). С. 256–261.

5. Петрук А.П. Рівень методичної підготовленості офіцерів, як складової фізичної підготовки підрозділу. *Науковий часопис Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова*. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ, 2017. Вип. 3 (84), С. 353–358.

ВИХОВАННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ ЛЮБОВІ ДО УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ

Кузнецова Д.Д.

студентка факультету дошкільної освіти,

Чернявська М.В.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і технологій дошкільної освіти,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

В умовах розвитку української державності актуальним є питання виховання у дітей, розпочинаючи з раннього віку, любові й шанобливого ставлення до творчості рідного народу. Тому одним із першочергових завдань закладів дошкільної освіти має стати прищеплення дітям любові до рідної країни, української мови, національного мистецтва, а також пробудження в них патріотичних почуттів. Для ефективного вирішення цієї проблеми необхідна відповідна підготовка вихователів до проведення цього виду роботи, яка передбачає певне методичне забезпечення, добір належної дитячої літератури, народних пісень, віршів, різноманітних наочних посібників для занять з декоративного малювання, творів декоративно-ужиткового мистецтва.

Звернення до духовних цінностей і традицій українського народу має відбуватися як під час занять, так і в повсякденній діяльності дошкільників. Особливу цінність для виховання у дітей інтересу до традицій рідного народу становлять різноманітні народні ігри «Гуси», «Подольночка», «Мак», «Кривий танок», «Ой ходить Іванко», «Квочка» та інші, а також зразки усної народної творчості (загадки, прислів'я, приказки) [1, с.58; 2, с.9]. Велику роль у розв'язанні цієї проблеми відіграватиме створення спеціальних українських куточків, у яких зберігатимуться кращі зразки української народної творчості: вишиванки, декоративний посуд, ілюстративний матеріал, аудіоматеріали та ін.

Список використаних джерел

1. Борисова Н.А. Патріотичне виховання дітей дошкільного віку. *Таврійський вісник освіти*. 2017. №1 (57). с.53–59.

2. Синяк І.М., Самсонова О.О. У світі музичних ігор. Харків: Вид-во «Ранок». 2017. 144 с.

ПИТАННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ХАРЧУВАННЯ СТУДЕНТІВ

Кулікова К.В.

студентка факультету економіки і права,

Маракушин А.І.

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, завідувач кафедри
фізичного виховання та спорту,

Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця

В історії науки сформувалися дві повноцінні теорії харчування: перша, антична теорія (Гален, Аристотель), пов'язана з процесом трансформації харчових речовин в інші тканини та органи, які є джерелом будівельного матеріалу і енергії, друга – класична (збалансоване харчування). Академік І.П. Павлов зазначав про те, що харчування має бути справжнім мистецтвом, що вимагає дотримання певних правил, встановлених фізіологією та народною мудрістю. Пропагувати культуру харчування необхідно в сім'ї, в ЗДО, школі, ЗВО, на виробництві, в інших установах як вчення про здоровий спосіб життя, продовження життя людини.

Також, в останні роки гостро постала проблема зниження фізичної активності, яка негативно впливає на розвиток підлітків. Підростаюче покоління в наші дні веде малорухливий спосіб життя, все більше часу проводить за переглядом телевізійних передач, відеоігор, біля екрану комп'ютера. Наслідком цього стало зменшення витрати використаної енергії. Однією з актуальних проблем сучасного світу і охорони здоров'я є проблема зайвої ваги у дітей і підлітків, що становить загрозу для життя людей і набуває соціальний характер. Маса тіла людини в першу чергу залежить від генетичних факторів, віку, статі та служить відносним показником його фізичного розвитку і здоров'я. Надлишкова маса тіла проявляється в двох формах: накопичення жиру в організмі, не пов'язане з будь-якими захворюваннями, а також

ендокринними змінами в організмі людини. Причинами порушення харчової поведінки студентів можуть бути: генетичні, конституційні, культуральні, національні, сімейні традиції; особливості виховання (їжа як заохочення, нагорода, заспокоєння; їжа як захист від стресу); відсутність інших способів реагування на стрес; особливості особистості, висока соціальна орієнтованість; стресодоступність; психологічна незрілість: особливості способу життя [1].

Проведене дослідження серед студентів-економістів першого курсу показало низький рівень знань в області харчування. Так, у запропонованій анкеті містилися питання про прийом їжі, про небезпеку зайвої ваги тіла, про принципи й варіанти харчування, про побудову добового режиму, про особливості харчування при корекції ваги тіла. На жаль, в даний час не проводяться ознайомчі роботи, відсутні програми, які навчають культурі харчування, це і пояснює відсутність високого рівня знань у студентів з питань харчування. Як результат, існує необхідність проведення певної роботи з підвищення рівня грамотності населення, зокрема, студентів з питань харчування, а саме: реклама здорового способу життя; розвиток структури спортивних споруд та забезпечення умов їх доступності для всіх верств населення; розвиток міської інфраструктури таким чином, щодо заохочення населення до фізичної активності (будівництво пішохідних, велосипедних доріжок тощо) [2].

Отже, повинна проводитися безперервна робота з молоддю в напрямку підвищення рівня знань в області здорового харчування, розробити персоніфікований комплексний підхід корекції раціону харчування, організації дозвілля молоді, залучення до занять у спортивних секціях, а також пропаганди здорового способу життя.

Список використаних джерел

1. Горчаков В. Харчування, що гармонізує, – міф чи реальність? *Науковий світ*. 2008. № 9. С. 12-13.

2. Цимбаліста Н. В. Стан фактичного харчування населення та аліментарно обумовлена захворюваність. 2008, №1-2. С. 32-35.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ІГРАШОК В ОСВІТНЬМУ ПРОЦЕСІ СУЧАСНОГО ЗДО

Лаврухіна В.В.

студентка факультету дошкільної освіти,

Кордубан М.В.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і технологій дошкільної освіти,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Іграшка є універсальним засобом розвитку дітей дошкільної освіти. У Базовому компоненті дошкільної освіти задекларовано положення щодо розвитку дошкільників через художньо-продуктивну діяльність, зокрема театральну, а відтак освітнім процесом ЗДО передбачається широке використання значного різноманіття театральної іграшки [1]. У такий спосіб дошкільні педагоги отримують ефективний інструментарій щодо надання дітям знань з різних сфер життя й можливість опанування дошкільниками будь-якими видами діяльності.

Великий арсенал театральних іграшок дозволяє на практиці втілювати театральну діяльність через непередметні та предметні ігри.

Непередметні ігри реалізуються в іграх-драматизаціях за допомогою деяких видів театральних іграшок. Особливість цього виду театралізованих ігор полягає у тому, що дитина сама виступає в якості актора. Для відтворення художнього образу персонажу дошкільник презентує власні акторські, сценічні вміння та управління відповідними театральними іграшками; до них належать пальчикові ляльки або спеціальні атрибути та ляльки бі-ба-бо [2, с. 25].

Найбільшу групу театральних іграшок становлять іграшки для предметних ігор, тобто всіх видів театру. У дошкільній педагогіці прийнято поділяти театральні іграшки на дві підгрупи: настільні іграшки та стендові [2,

с. 21]. Настільні іграшки застосовуються в театрі іграшок і театрі малюнків. Так, особливостями іграшок цієї підгрупи є те, що вони можуть бути виготовлені власноруч з будь-якого матеріалу та не падати під час їхнього пересування на столі; всі малюнки персонажів і декорацій мають бути двосторонніми. Ціннісною особливістю настільних театральних іграшок є, власне, їхнє педагогічне призначення – сприяти розвитку уяви та фантазії дошкільників.

До стендових іграшок відносяться стенд-книжка, фланелеграф, іграшки для тіньового, пальчикового та лялькового театрів (театр Петрушок, естрадних ляльок, маріонеток, рукавичок, театр-пуп, магнітний театр). Особливостями використання стендових іграшок є те, що вони дозволяють показувати декілька сюжетів; розвивають ініціативність та самостійність дітей у підборі малюнків для фланелеграфа; задіють мілку моторику під час постановок тіньового та пальчикового театрів; сприяють розвитку емоційного інтелекту та моральних якостей дітей в ході показу вистав лялькового театру. Ляльковий театр містить в собі: ляльки, що надіваються на руки, ляльки-маріонетки, ростові ляльки, рукавички, іграшки з подушок, іграшки з магнітами.

Таким чином, використання театральних іграшок створює великі виховні можливості в освітньому процесі сучасного ЗДО, сприяє стрімкому інтелектуальному й емоційному розвитку дошкільників, дозволяє моделювати нові соціальні ситуації, розкриває творчий потенціал кожної дитини.

Список використаних джерел

1. Макаренко Л. Театралізована діяльність дошкільників як фундамент базових компетенцій. *Освітній простір України* : наук. журн. Івано-Франківськ. Вип. 3. 2014. С.154-160.
2. Олійник О.М. Театрально-ігрова діяльність в умовах дошкільного навчального закладу : навч.-метод. посібн. Кам'янець-Подільський : Волощук В.О., 2017. 163 с.

3. Черчата Ю.П. Соціально-моральне виховання дітей дошкільного віку засобами театралізації. *Таврійський вісник освіти*. №2(42). 2013. С. 120-126.

МОЖЛИВОСТІ АРТ-ТЕРАПІЇ В КОРЕКЦІЇ ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ОСОБИСТОСТІ ДОШКІЛЬНИКА

Лаврухіна В.В.

студентка факультету дошкільної освіти,

Давидова М.О.

науковий керівник, доцент кафедри теорії і технологій дошкільної освіти та
мистецьких дисциплін,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Нині спостерігається стрімке зростання комплексного використання різних психокорекційних методик, серед яких особливе місце займає арт-терапія. Арт-терапія – це синтез декількох галузей наукових знань: медицини, педагогіки, психології та мистецтва. Важливо зауважити, що основу для духовного росту й самовизначення особистості складає мистецтво, а базою його життєздатності є нерозривні зв'язки з духовними інтересами та потребами людей [2, с. 10]. Арт-терапія в освітньому процесі – це системна інновація, яка визначається комплексом теоретичних і практичних ідей, нових технологій; розмаїттям зв'язків із соціальними, психологічними та педагогічними явищами; відносною самостійністю від інших елементів педагогічної дійсності; здібністю до інтеграції, трансформації [1, с. 7].

У дошкільному віці необхідно використовувати гнучкі форми психокорекційної роботи, тому арт-терапія є найбільш влучною, бо вона надає можливість переживати, усвідомлювати проблему найбільш зручним для психіки дитини способом. Методи арт-терапії мають вплив на підсвідомий рівень та допомагають розкрити, осмислити та виявити у ньому проблему, перенести її в рівень свідомості, в предметний світ, проявляючи її в діях і продуктах діяльності. Після того, залучаючи спеціаліста, можна працювати над даною проблемою, користуючись професійними методами та знаходячи напрями її вирішення.

Застосування арт-терапевтичних методів у роботі з дошкільниками дозволяє досягнути таких результатів:

- 1) послаблення процесу комунікації для замкнутих, сором'язливих або слабо орієнтованих на спілкування дітей;
- 2) можливість невербального контакту, подолання комунікативних бар'єрів і психологічних захистів;
- 3) створення сприятливих, придатних умов для розвитку довірливості та здатності до саморегуляції. (Ці умови забезпечуються завдяки результатам образотворчої діяльності, що під час роботи вимагає планування та регуляції діяльності на шляху досягнення цілей.);
- 4) додатковий вплив на усвідомлення дитиною своїх почуттів, переживань й емоційних станів;
- 5) підвищення особистісної цінності, утворення позитивної «Я-концепції» і підвищення рівня впевненості в собі за рахунок соціального визнання цінності продукту, створеного дитиною.

Отже, доречним у дошкільному віці є використання групових та індивідуальних форм арт-терапії, що відповідають поставленим завданням. Перевагами в застосуванні арт-терапії в роботі з дошкільниками є такі: простота та легкість у застосуванні технік; зацікавленість та інтерес дітей у ході процесу арт-терапії; значна ефективність терапії. Арт-терапія допомагає знижувати негативні реакції, розвиває в дітей дошкільного віку інтелект і формує досвід соціальної взаємодії, допомагає їм подолати внутрішні психологічні бар'єри.

Список використаних джерел

1. Ільченко І.С. Арт-терапія: навч. посібник. Умань: Візаві, 2013. 150 с.
2. Литвиненко В.А. Застосування арт-терапії в логопедичній роботі з дошкільниками та молодшими школярами: навч.-метод. посіб. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2011. 112 с.

ДІЯЛЬНІСТЬ ХАРКІВСЬКОЇ ГУБЕРНСЬКОЇ КОМІСІЇ ПО БОРОТЬБІ З НАСЛІДКАМИ ГОЛОДУ (1921-1923 рр.)

Лаврушина Н. М.

аспірант кафедри педагогіки,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Період 1921-1923 рр. видався дуже важким для селян України. Від голоду загинули сотні тисяч людей. Задля надання допомоги населенню уряд створив Центральну комісію допомоги голодуючим, яку очолював Г. І. Петровський. Також допомогу надавали міжнародні організації, письменники, учені [1].

Харківська Губернська комісія по боротьбі з наслідками голоду бере свій початок від Губернської комісії допомоги голодуючим, яка існувала з 1.10.1921 р. і була перейменована 1.10.1922 р. Комісія продовжила роботу з її 35 дитячими закладами (Охтирське дитяче містечко, колонії ім. Короленка, Р. Люксембург, Яковлева і Раковського), які утримували 2170 дітей, мали сільськогосподарський інвентар, худобу, земельні, садові й лісові ділянки (загалом, до 1500 десятин).

Серед основних завдань Губернської комісії по боротьбі з наслідками голоду були такі [2]:

- залучення коштів нетрудового населення (проведення комерційних операцій і різних кампаній). Так, протягом року від початку існування комісії з торгово-промисловців було зібрано 6981584 карб.; був отриманий прибуток від кооперації, яка існувала протягом трьох місяців при Губернській комісії по боротьбі з наслідками голоду, у розмірі 258847 карб.; проведені кампанії (допомоги дітям, 1-го травня) і різні пожертвування дали прибутку 4163911 карб.;

- організація дитячих будинків, нічліжок, притулків, їдалень тощо;

- робота з населенням (прийом дітей до дитячих будинків, ночівель, відправлення їх до місця проживання, індивідуальне задоволення потреб у харчуванні, одязі, взутті тощо).

Губернська комісія по боротьбі з наслідками голоду забезпечувала харчуванням не лише дітей дитячих установ і лікарень, але й дорослих (інвалідів, безробітних селян). Також їй надавали допомогу іноземні організації [2].

У 1923 р. відбулося злиття Губернської комісії по боротьбі з наслідками голоду, Губернського соціального захисту дітей і Міської комісії. Через ці зміни втрапився і послабився зв'язок з іншими організаціями, які займалися допомогою дітям, ускладнився зв'язок з округами. Після реформування адміністративна й господарча частини перейшли до Губернського відділу охорони здоров'я і Губернського відділу народної освіти; будинки для ночівлі, їдальні і харчові пункти знаходились у віданні Губернського соціального забезпечення і Червоного Хреста.

На початку березня 1923 р. Харківська Губернська комісія по боротьбі з наслідками голоду ліквідувала свої справи і передала свій актив у сумі 3195839 карб. і пасив у сумі 146682 карб. Харківській Губернській комісії допомоги дітям.

Таким чином, можна сказати, що за досить короткий час Харківська Губернська комісія по боротьбі з наслідками голоду надала допомогу чималій кількості бездоглядних дітей і незахищеним категоріям населення завдяки залученню коштів нетрудового населення, організації дитячих будинків, нічліжок, притулків, їдалень та активній роботі з населенням.

Список використаних джерел

1. Веселова О.М., Марочко В.І., Мовчан О.М. Голодомори в Україні 1921-1923, 1932-1933, 1946-1947: Злочини проти народу. Київ-Нью-Йорк: Вид-во М. П. Коць, 2000. 270 с.
2. Доповіді губернських комісій допомоги дітям. *ДАХО України* (Державний архів Харківської області). Ф. 199. Оп. 1. Спр. 5. Арк. 26
3. Лупаренко С. Є. Питання дитинства у вітчизняній педагогіці ХХ століття: теорія та практика. Харків: ФОП Бровін О. В., 2015.

ПРОБЛЕМА НЕГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Левацька А.С.

студентка факультету початкового навчання

Смолянчук Н.М.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики викладання природничо-математичних дисциплін у початковій, дошкільній та спеціальній освіті,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Уже близько десяти років триває процес активного перелаштування системи освіти на новий рівень, а саме такий, що дав би змогу навчатися всім дітям, у тому числі з особливими потребами. Однак на цьому шляху виникає низка суперечностей. У той час, коли нормативно-правова база теоретично гарантує впровадження інклюзивного навчання, практичне виконання цього неможливе. Це викликано невідповідністю освітнього середовища в багатьох закладах освіти, неготовністю педагогів до інклюзивного навчання, фінансовими труднощами та інше.

Ми цілком поділяємо думку науковця В. Бондаря, що в Україні впровадження інклюзивного навчання відбулося досить стихійно, занадто поспішно, навіть, як зазначає автор, характеризується певним волюнтаризмом [1].

І. Малишевська переконана, що в Україні, впроваджуючи інклюзивне навчання, не передбачили ймовірність виникнення проблеми забезпечення педагогічними кадрами закладів освіти для дітей з особливими освітніми потребами [2]. Тому недостатня кількість спеціальних педагогів та відсутність попередньої підготовки вчителів до роботи в інклюзивному класі стало справжнім викликом для українських шкіл, які відкривали такі інклюзивні.

Про недостатню готовність та необхідність підготовки вчителів початкової школи до роботи в інклюзивному класі наголошують М. Бевзюк, І. Демченко, М. Ліхницька, І. Садова, Л. Хомич, В. Шищенко та ін. У сучасних умовах вони повинні оволодіти не тільки загальними, а й спеціальними

компетентностями. Однак освітніми програмами минулих років цього не було передбачено.

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди одним із перших перейнявся проблемою забезпечення кадрів для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Так, у 2017 році було відкрито нову спеціальність «Спеціальна освіта», а на факультеті початкового навчання з'явилася нова освітня програма «Початкова освіта з методиками спеціальної освіти». У такий спосіб університет долучився до вирішення проблеми.

Так, новою освітньою програмою факультету початкового навчання передбачено, що майбутній учитель початкових класів буде компетентний у сфері міжнародного та національного законодавства про інклюзивну освіту, концептуальних засад інклюзивної освіти, психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі; знатиме закономірності та особливості розвитку дітей з особливими освітніми потребами; володітиме спецметодиками навчання таких дітей тощо [3].

Список використаних джерел

1. Бондар В. Освіта дітей з особливими потребами : пошуки та перспективи. URL: http://www.fl-life.com.ua/inclusion/?page_id=454>.
2. Малишевська І. Підготовка спеціальних педагогічних фахівців до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2016. № 8 (62). С.264-274.
3. Порошенко М. А. Програма навчальної дисципліни «Інклюзивна освіта. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 60 с.

ПРОПАГАНДА СРСР У РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Левченко О.В.

магістерка історичного факультету,

Беззубенко А.В

науковий керівник, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

У роки Другої світової війни ворожі країни воювали не лише на полі бою, а й у сфері пропагандистської діяльності. Радянську пропаганду іноді називають «третім фронтом». Окрім мети мобілізації нових сил і протидії німецькій пропаганді на окупованих територіях, вона активно використовувалася радянським керівництвом для прищеплення радянському народові думки про необхідність наступальних дій на чужій території, навіювання неминучої перемоги комунізму в усьому світі, формування негативних уявлень про Захід, та вироблення «імунітету» до «згубного впливу Заходу».

Стратегію комуністичної «ідеологічної боротьби» та державної пропаганди визначав Центральний Комітет на чолі з Політбюро КПРС. Безпосереднє політично-бюрократичне керування ідеологічною роботою здійснювало Управління пропаганди й агітації ЦК та створене у 1940 р. Головне управління політичної пропаганди Червоної Армії (ГУПП ЧА), що у липні 1941 р. було реорганізоване у Головне політичне управління РСЧА (ГОЛОВПУ РСЧА) та Головне політичне управління ВМФ (ГОЛОВПУ ВМФ).

Популярними сферами для радянської пропаганди стали освіта, література, ЗМІ, мистецтво та кіно. Будь-яка організація чи інститут, поряд з основною роботою, займалися ще й пропагандою. За допомогою цієї комунікативної технології об'єктивна інформація просто витіснялася. Результатом ставало уміле маніпулювання свідомістю населення, оскільки опозиційна критика була відсутня. Тривала монополізація у сфері пропаганди, до якої так прагнуло керівництво як СРСР, так і Німеччини.

Проаналізовані нами матеріали вказують на те, що пропаганда з боку СРСР полягала у такому: 1) викритті несправедливого, загарбницького характеру війни, розв'язаної німецьким фашизмом та його союзниками проти СРСР; 2) демонстрації неухильного зростання сил Радянського Союзу й ударної могутності Радянської Армії та флоту; 3) переконанні про неминучу поразку Німеччини та її сателітів; 4) розкритті внутрішніх суперечностей в Німеччині та її союзників; 5) значимості антифашистського руху серед народів держав, окупованих Німеччиною тощо.

З радянської сторони активно використовувалися плакати, листівки, радіопередачі, трансляція записів у ворожих окопах. Бойове життя радянських солдат висвітлювалося письменниками. Лектори і художники також допомагали поширювати інформацію у навчальних закладах, лікарнях, заводах, у військових лавах. А головне, що інформація, яка подавалася, носила простий і доступний для населення характер.

Таким чином, Радянський Союз усвідомлював важливість пропагандистської діяльності як серед власного народу, так і у ворожому оточенні. Радянське керівництво у сфері пропаганди уміло пристосовувалося до змін, враховуючи ситуацію на фронті, особливості міжнародного життя, змінюючи форми та методи пропагандистської діяльності.

Список використаних джерел

1. Інформаційно-психологічне протиборство у роки Другої світової війни (1939–1945pp.). URL: https://pidruchniki.com/1595021036981/politologiya/informatsiynopsihologichne_prot_iborstvo_roki_drugoyi_svitovoyi_viyni_1939-1945
2. Леонтьєва Л.Є. Пропаганда як інформаційно-психологічний складник політичних процесів. Київ-Львів, 2004. 298 с.
3. Скуленко М.И. История политической пропаганды. Киев, 1990. 168 с.

4. Шандра В.А. Газета, пропаганда, жизнь: вопросы теории и методики. Москва, 1982. 143 с.

5. Яковлєва Н. Політична пропаганда у період Другої світової війни.
URL: <http://upgroup.org.ua/politichna-propaganda-u-period-velikoyi-vitchiznyanoyi-viyni/>

PRONUNCIATION SKILLS IN READING ALOUD

Leiba K.Y.

магістерка факультету іноземної філології,

Perlova V.V.

candidate of pedagogical sciences, associate professor

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Reading aloud is the foundation for literacy development. Moreover, reading aloud is a quite common activity in academic and professional life; therefore this skill cannot be neglected by teachers in schools.

When we deal with pronunciation skills in reading aloud, we should consider phonological competence, phonological awareness and orthoepic competence.

Phonological competence involves “the knowledge of, and skill in the perception and production of:

- the sound-units (phonemes) of the language and their realization in particular contexts (allophones);
- the phonetic features which distinguish phonemes (distinctive features, e.g. voicing, rounding, nasality, plosion);
- the phonetic composition of words (syllable structure, the sequence of phonemes, word stress, word tones);
- sentence phonetics (prosody);
- sentence stress and rhythm;
- intonation;
- phonetic reduction (vowel reduction; strong and weak forms; assimilation; elision.)” [1].

Phonological awareness, in its turn, can be defined “as an understanding of the structural characteristics of a language, or the awareness of the sound structure of words and the ability to manipulate these sounds” [1].

“Orthoepic competence is the knowledge of, and ability to use the correct pronunciation of written forms. This may involve:

- knowledge of spelling conventions;
- ability to consult a dictionary and a knowledge of the conventions used there for the representation of pronunciation;
- knowledge of the implications of written forms, particularly punctuation marks, for phrasing and intonation;
- ability to resolve ambiguity (homonyms, syntactic ambiguities, etc.) in the light of the context” [1].

Phonological competence and phonological awareness manifest themselves through pronunciation skills that can be defined as ability of a particular individual to say a word or speak a language.

Orthoepic competence has a direct connection with pronunciation skills in reading which also include knowledge of sound-spelling correspondences.

So, it is possible to say that pronunciation skills in reading aloud are the sum of phonological knowledge, pronunciation and orthoepic skills.

References

1. Common European Framework of Reference for Languages. Strasbourg: Cambridge University Press. 2001.

ОСОБЛИВОСТІ СПОРТИВНОГО ТРЕНУВАННЯ ПЛАВЦІВ

Лісовська Ю. М.

магістерка факультету фізичного виховання і спорту

Крук М. З.

науковий керівник, доцент кафедри фізичного виховання та спортивного
вдосконалення,

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Спортивне тренування в плаванні – це багаторічний педагогічний процес дії на організм плавця системи фізичних вправ та інших засобів підготовки, що викликають у його організмі стійкі позитивні морфофункціональні та психологічні пристосувальні (адаптивні) зміни, які на кожному етапі тренування визначають стан і рівень підготовленості плавця.

У процесі спортивного тренування плавця вирішуються різні загальні й часткові завдання, що забезпечують міцне здоров'я, гармонійний фізичний розвиток, високу технічну, тактичну майстерність, необхідний рівень фізичних і психічних якостей і знань з теорії та методики плавання [2].

Під впливом спортивного тренування підвищується рівень загальної та спеціальної тренуваності плавця, а саме загальна тренуваність досягається завдяки використанню різних вправ, спрямованих на зміцнення здоров'я, підвищення рівня розвитку фізичних здібностей, функціональних можливостей стосовно до різновидів м'язової діяльності. Спеціальна тренуваність є наслідком вузькоспеціалізованого вдосконалення, завданням якого є максимальний розвиток здібностей плавця до рухових дій, регламентованих особливостями спеціалізації.

Відповідно до цього, спортивна підготовка плавця може бути розділена на загальну фізичну та спеціальну фізичну підготовку. Загальна фізична підготовка спрямована на різнобічний розвиток рухових здібностей, органів і систем організму, що забезпечують певний рівень узгодженої м'язової діяльності і є базою для спеціальної фізичної підготовки. Для реалізації завдань загальної фізичної підготовки, крім безпосередньо плавання, використовуються ще і

засоби легкої атлетики, веслування, лижного спорту, велоспорту, гімнастики, важкої атлетики, спортивних і рухливих ігор тощо.

Спеціальна фізична підготовка – це розвиток здібностей, котрі обумовлюють певний рівень досягнень у конкретному різновиді м'язової діяльності, наприклад, у тому чи тому способі спортивного плавання. Вирішуються питання максимального вдосконалення як основних, так і спеціальних рухових здібностей, що забезпечують високий рівень аеробно-анаеробної продуктивності організму. Для реалізації завдань спеціальної фізичної підготовки застосовується великий арсенал вправ на суші (імітаційні та спеціально-підготовчі вправи, вправи з обтяженнями, ізотонічні та ізометричні вправи, вправи на різних тренажерах та пристосуваннях тощо) і у воді (плавання з різною швидкістю; плавання з гідрогальмами, лопатками та іншими засобами; плавання за допомогою тільки рук чи ніг; старту та повороти тощо), що виконуються в режимах відповідно до конкретної мети кожного заняття.

До основних вправ, включених у спеціальну фізичну підготовку в воді, відноситься плавання обраним способом з використанням дистанційного, інтервального, повторного й змінного методів тренування. Ці вправи не тільки забезпечують функціональну підготовку організму плавця, а й відіграють вирішальну роль у його технічній, тактичній і психологічній підготовці. Найбільший вплив при плаванні виявляється на серцево-судинну систему. Скелетні ж м'язи відчують менше навантаження, а отже, і менший стимул до розвитку, хоча їх робота створює силу тяги і в кінцевому рахунку визначає результат плавця [1].

Список використаних джерел

1. Каунсилмен Д.Е. Спортивное плавание /пер. с англ. Л.И. Макаренко. Москва: Физкультура и спорт, 1982. 208 с.

2. Крук А.З., Крук М.З., Биканов С.Р., Саламатов П.В. Теорія і методика викладання плавання: Курс лекцій. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2018. 71с.

ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ ОЛІЙНОГО ЖИВОПISY

Лі Янь

аспірант кафедри педагогіки,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Завдяки засобам образотворчого мистецтва формується готовність майбутніх учителів художньо-педагогічних спеціальностей до творчої самореалізації. Наведена теза вимагає наукових обґрунтувань. Одним з таких обґрунтувань є те, що засоби образотворчого мистецтва, зокрема олійний живопис, мають виховний потенціал, а його розкриття є складним і важливим процесом самопізнання й самоствердження особистості. Як відомо, олійний живопис є різновидом художньої техніки з використання різних фарб на органічній олії, яка добре висихає та утворює плівки на поверхні.

З педагогічної точки зору, нас цікавлять художні твори олійного живопису – картини, що мають не лише художню цінність, але й виховні функції. У Харківському художньому музеї [2] зберігається портрет актриси і перекладачки Тетяни Щепкіної-Куперник, написаний Рєпіним І. Ю. (1914 р.). Завдяки віртуальній техніці відомий український художник І. Рєпін відтворив веселу вдачу та прагнення до творчої діяльності 40-річної жінки. Тонке поєднання вікових особливостей і високого рівня життєздатності, яке ми бачимо на картині, надихає на позитивне сприйняття себе і розкриття потенційних можливостей. Суть виховних функцій (пізнавальна, життєтворча, розвивальна тощо) таких картин полягає в тому, що таке споглядання допомагає осмислити сенс життя, проаналізувати власні досягнення і перешкоди, що заважали досягненням, намітити перспективи саморозвитку.

У своїй науковій праці Сунь Ке [1] описує китайський олійний живопис з позиції митця. Однак, нас цікавлять механізми виховної дії на людину, наприклад при сприйнятті картини «Таджицька наречена», яку написав Цзінь Шаньї в 1983 р. Ця картина передає таджицькі етнічні звичаї народу у формі свята. На картині зображено червону шаль, що покриває голову нареченої, починається вгорі та спадає до нижньої білизни. Обруч, намисто, сережки також в червоному кольорі, лише зовнішній край обручу зображений темно-червоним кольором. Поєднання червоного кольору прикрас з золотим відтінком свідчить про дотримання національного колориту. Картина відбиває почуття нареченої як радість, так і збентеженість майбутнім подружнім життям. Вираз обличчя, гарні очі, в яких читається пригнічена радість, повні й круглі губи викликають симпатію до образу нареченої. Виховний потенціал цієї картини, на наш погляд, полягає в розкритті особливостей таджицького народу, його звичаїв. Поєднання кольорів чорного (картина зображена на чорному кольорі) і різних відтінків червоного, форм чітких і овальних також відбиває національний колорит. Образ нареченої є приємним і симпатичним, що й виховує естетичне сприйняття художнього твору.

Зазначимо, що виховний потенціал художніх творів олійного живопису тісно переплітається з основними ідеями педагогічної акмеології – розкриття потенційних можливостей майбутніх учителів образотворчого мистецтва, використання педагогічних засобів для виховання їхніх естетичних смаків і світобачення. Доцільно зауважити, що вивчення потенціалу працездатної дорослої людини, зокрема й учителя, та допомога в пошуках нових шляхів професійної самореалізації є завданнями андрагогіки.

Отже, картини з олійного живопису мають виховний потенціал, який доцільно використовувати в педагогіці, педагогічній акмеології, андрагогіці.

Список використаних джерел

1. Сунь Ке. Китайський олійний живопис періоду «шрамів мистецтва» та виникнення неокласицизму. *Вісник Львівської нац. академії мистецтв*. Вип. 37. 2018. С. 285–304.

2. Щепкіна-Куперник Тетяна Львівна. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A9%D0%B5%D0%BF%D0%BA%D1%96%D0%BD%D0%B0-%D0%9A%D1%83%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%A2%D0%B5%D1%82%D1%8F%D0%BD%D0%B0_%D0%9B%D1%8C%D0%B2%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0

СУЧАСНІ ПСИХОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ЛІДЕРСТВА

Логвись О. Я.

аспірантка кафедри психології розвитку та консультування,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Швидкі темпи розвитку освіти і науки вимагають від сучасного успішного педагога не лише професійних знань, умінь та навичок, а й наявності лідерських якостей. Тема лідерства опрацьована науковцями достатньою мірою, проте підготовка лідерів є й надалі перспективним напрямом як з теоретичної, так і з практичної точки зору. Дуже часто лідерство розуміється чисто функціонально. У багатьох визначеннях лідер – це той, хто має вплив у групі та здатний нею керувати.

Багатогранність і складність поняття «лідерства» зумовили появу низки психологічних поглядів та теоретичних підходів. Основні з яких – теорія рис (Ф. Гальтон, К. Берд, Г. Дженнінгс), ситуативні теорії лідерства (Е. Хартлі, Г. Герт і Р. Ч. Міллс, М. Стогдилл і Шатлі, Р. Кеттел, Ф. Фідлер, П. Херсі, К. Бланшард), гуманістична теорія (Р. Блейк, Дж. Макгрегор), мотиваційна теорія (У. Мітчел, Е. Еванс та інші), теорії обміну (Дж. К. Хоманс, Д. Марч,

Г.А. Саймон) [2]. Упевнено розвиваються інноваційні концепції емоційного інтелекту (Д. Гоулман, П. Саловей, Дж. Май'єр та ін.) [1]. Загальновідомі праці Г.М. Ашина, І.П. Волкова, В.Д. Гончарова, Є.М. Дубрівської, Н.С. Жеребової, І.С. Кона, Р.Л. Кричевського, Є.С. Кузьміна, І.С. Полонського, Б.Д. Паригіна, Л.І. Уманського та ін. [3]. О.О. Савельєва пропонує розглядати лідерство «як здатність підняти людське бачення на рівень більш високого кругозору, вивести діяльність людини на рівень більш високих соціальних стандартів, також формування особистості, виходячи за звичайні рамки, котрі її обмежують» [2]. Згідно з Дж. Террі, «лідерство – це вплив на групи людей, який спонукає їх до досягнення спільної мети». Р. Танненбаум, І. Вешлер і Ф. Массарик визначали лідерство «як міжособистісну взаємодію, яка проявляється у конкретній ситуації за допомогою комунікативного процесу та спрямована на досягнення цілей» [1]. Кожен дослідник акцентує увагу на певних гранях лідерства, тому визначень лідерства існує безліч і кожне по своєму висвітлює цей багатоаспектний феномен. Зазначимо, що в у перелічених визначеннях чітко прослідковується загальна тенденція взаємовпливу лідера на групу й групи на лідера, а також використання різних джерел влади, направлених на спонукання людей до досягнення спільних цілей.

Узагальнюючи різні визначення можна вивести єдине, яке на нашу думку, буде відповідати самій суті цього поняття. Отже, лідерство – це не лише особистість, а й взаємовідносини. Це соціально-психологічний феномен внутрігрупового розвитку, який характеризує ці відносини, і виникає у процесі диференціації групової структури та її постійного вдосконалення. А ефективні лідери – ті, які знаходять у нас найкраще, застосовують гармонійні відносини, створюють атмосферу надії, уважності та співчуття.

Список використаних джерел

1. Д. Гоулман, Р. Бояціс, Е. Маккі. Емоційний інтелект лідера. Київ: Наш формат, 2019. 288 с.

2. Ильин В. А. Психология лидерства: учебник для бакалавриата и магистратуры. Москва: Издательство Юрайт, 2015. 311 с.
3. Татенко В. О. Лідер XXI / Leader XXI. Соціально-психологічні студії. Київ: Корпорація, 2004. 198 с.

ІГРОВІ ФОРМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Лукашенкова Г. Г.

магістерка природничо-географічного факультету

Христова Т. Є.

науковий керівник, доктор біологічних наук, професор кафедри теорії і методики фізичного виховання та спортивних дисциплін,

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Б. Хмельницького

Формування незалежної системи освіти України обумовлює пріоритетні напрями роботи для всіх її ланок з метою забезпечення належного рівня здоров'я дітей, їхнього повноцінного розвитку. Це стосується й шкільної освіти як важливого компоненту національної освітньої платформи.

Молодший шкільний вік – надважлива фаза становлення особистості дитини, сенситивний період у забезпеченні належного формування здорової, соціально активної, творчої людини, а рухливі ігри є універсальним засобом гармонійного розвитку організму школяра. Ігрові форми рухової активності – специфічний вид діяльності дитини, що виникає у відповідь на соціальний запит підготовки молодого покоління до життя [1].

В умовах реалізації Концепції Нової української школи (2016) впровадженню ігрових форм рухової активності належить чільне місце в програмі фізичного виховання, переважна більшість навчального часу запланована на освоєння рухливих ігор в 1-4 класах. Найкращими «сучасними ліками» для учнів початкової школи від рухового «голоду» є різноманітні форми фізичної активності з елементами рухливих ігор.

Народні рухливі ігри за змістом і формою проведення є простими та доступними для дітей різних вікових груп. Вони виступають універсальним

засобом фізичного вдосконалення молоді [2]. На уроках фізичної культури народні ігри сприяють адаптації локомоторної системи, вдосконаленню рухових навичок та зміцненню здоров'я. Перед заняттями або між уроками доцільно проводити короткі ігрові паузи середньої або малої інтенсивності, а на уроках та в позаурочний час – більш динамічні. Руханки у формі інтенсивної та цікавої гри дають дітям можливість опрацьовувати певну кількість різноманітних і координаційно складних рухових дій, що сприяє розвитку силових та координаційних здібностей, гнучкості.

Суттєвий здоров'язбережувальний ефект має реалізація ігрових технологій на свіжому повітрі, незалежно від пори року. Такі заходи зміцнюють мускулатуру дітей, оптимізують діяльність кардіореспіраторної системи, збільшують рухливість суглобів, стимулюють метаболічні процеси, позитивно впливають на сенсомоторну сферу, підвищують загальну опірність організму.

Ігрові заходи привчають долати психофізичні навантаження, створюють у дітей позитивний психоемоційний фон. Важливою специфічною ознакою руханки є те, що вона уособлює у собі універсальний вид фізичних вправ. містить всі види природних рухів: ходьбу, біг, стрибки, вправи з предметами, а тому є пріоритетним засобом фізичного вдосконалення дітей початкової школи. Ігрові форми рухової активності фокусують розумові здібності, удосконалюють сприйняття, формують механізми координації й управління рухами, розвивають фізичні та психічні якості особистості.

Отже, в умовах сьогодення використання ігрових технологій у фізичному вихованні з урахуванням вікових особливостей учнів не втрачає актуальності. Рухлива гра – екстраординарна форма навчання, яка дозволяє зробити кожен урок цікавим, захопливим, унікальним. Упровадження ігрових форм фізичного виховання сприяє підвищенню творчого потенціалу школярів, осмисленому та швидкому засвоєнню матеріалу. Рухова активність учнів на уроках фізичної культури та позаурочний час позитивно впливає на рівень здоров'я дітей.

Список використаних джерел

1. Вольчинський А.Я., Вольчинська Н.О. Українські народні рухливі ігри в системі фізичного виховання дошкільнят: монографія. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2009. 148 с.
2. Христова Т.Є., Андронов А.В. Професійна підготовка майбутнього вчителя фізичної культури до спортивно-ігрової діяльності в умовах сучасної школи. *Бъдещите изследвания – 2017: материали за XIII междунар. научна практ. конф.*, 15-22 февруари 2017 г. София, 2017. Vol. 7. С. 12–14.

ПРОЄКТУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ТРЕНАЖЕРУ ДЛЯ ШКОЛЯРІВ З РОЗВ'ЯЗАННЯ КОМБІНАТОРНИХ ЗАДАЧ

Майстрюк І.С.

магістерка фізико-математичного факультету,

Гризун Л.Е.

науковий керівник, доктор педагогічних наук, професор кафедри математики, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

З розвитком інформатики та інформаційних технологій арсенал дидактичних засобів для закладів загальної середньої освіти розширився. Для здійснення педагогічної підтримки учнів розробляється велика кількість електронних тренажерів, програм, комплексів тощо.

Значна кількість робіт стосується саме розробки та проєктування електронних тренажерів. Так, у працях І.О. Башмакова та О.І. Башмакова виділяють чотири стадії у проєктуванні електронного тренажеру: загальне проєктування, моделювання, реалізація та підготовка до апробації [1].

Проєктування електронного тренажеру здійснюється у вісім етапів: цільовий, аналітичний, етап створення структурної моделі, методично-інструментальний, конструювальний, етап попередньої апробації, апробація, корекційно-рефлексивний етап [2].

На цільовому етапі визначають мету, що спрямована на досягнення пізнавальних, розвивальних та виховних цілей. Важливим елементом є точність,

за допомогою якої буде досягнена основна мета у використанні електронного тренажеру.

На аналітичному етапі передбачається з'ясування традиційних складностей, що виникають у школярів при опануванні теми, у нашому випадку, з розв'язання комбінаторних задач.

На етапі створення структурної моделі важливо враховувати індивідуальні особливості школярів (темперамент, темп роботи та опанування навчального матеріалу).

На методично-інструментальному етапі необхідно продумати зміст і об'єм інформації, яку школярі будуть бачити на комп'ютері. Важливим є підбір теоретичного матеріалу, практичних завдань, зміст самостійних і контрольних робіт і запитань.

На конструювальному етапі відбувається наповнення розробленої структури середовища заздалегідь підготовленими матеріалами.

На етапі попередньої апробації відбувається первинна експертиза. Значну увагу приділяють перевірці якості реалізації електронного тренажеру.

На етапі апробації електронного тренажеру необхідно з'ясувати, чи потрібно встановлювати на комп'ютери школярів додаткове програмне забезпечення.

На корекційно-рефлексивному етапі відбувається аналіз виконаної роботи з урахуванням апробації електронного тренажеру.

Отже, якщо розробити електронний тренажер з розв'язання комбінаторних задач, постійно його удосконалювати та пропонувати його школярам, то можна подолати труднощі в опануванні навчального матеріалу.

Список використаних джерел

1. Башмаков А.И., Башмаков И.А. Разработка компьютерных учебников и обучающих систем. Москва: Информационно-издательский дом «Филин», 2003. 616 с.

2. Білоусова Л.І., Олефіренко Н.В. Дидактичні функції електронних навчальних ресурсів. *Інформаційні технології і засоби навчання*: наукове фахове видання, 2012. 96 с.

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА МЕТОДИКИ НАДАННЯ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ УЧНЯМ У ВИВЧЕННІ МАТЕМАТИКИ
Майстрюк І.С.**

магістерка фізико-математичного факультету,

Дейніченко Т.І.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри математики,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Експериментальна перевірка методики надання педагогічної підтримки старшокласникам у вивченні елементів комбінаторики та розв'язуванні рівнянь й нерівностей з параметрами проводилась протягом 2017-2019 навчальних років під час освітнього процесу в Харківському ліцеї № 107.

Організація навчання старшокласників потребувала надання адекватної педагогічної підтримки в залежності від характеру утруднень учнів у навчальній діяльності з математики, що потребувало з'ясування рівнів сформованості реальних навчальних можливостей школярів (РНМ) за такими виділеними критеріями: наочність (навченість, інтелектуальні й загальнонавчальні уміння, самостійність учнів у навчанні) і навчальна працездатність (фізична працездатність, пізнавальний інтерес, впевненість у своїх силах, наполегливість у навчанні, рівень хвилювання).

Вивчення РНМ дозволило провести умовний розподіл учнів класу на типологічні групи з високим, достатнім та елементарним рівнем їх сформованості. Тому, за результатами діагностики кожного учня з експериментального класу було віднесено до певного типу в такий спосіб:

- до першої групи школярів з високими навчальними можливостями (В) увійшли учні, що мали рівні сформованості параметрів наочності і навчальної працездатності ВВ, ВД, ДВ відповідно;

- другу групу (Д) склали учні, які мали достатній рівень сформованості навчальних можливостей з поєднанням рівнів параметрів навчуваності й навчальної працездатності ДД, ВЕ, ЕВ відповідно;

- третю групу школярів (Е) з елементарним рівнем РНМ складали учні, які мали показники рівнів сформованості параметрів ДЕ, ЕД, ЕЕ [1].

Вивчення учнів за допомогою виділених критеріїв, діагностика їхніх РНМ, дозволили зробити аналіз характеру утруднень кожного учня у навчанні для здійснення педагогічної підтримки в індивідуальній і груповій роботі.

Аналіз отриманих результатів надає підстави засвідчити, що з 27 учнів експериментального класу на початок експерименту 11 учнів (40,7%) мали низький рівень сформованості РНМ, 9 – середній рівень (33,3%) та 7 школярів виявили високий рівень сформованості РНМ (25,9%). Рівні навчальних можливостей школярів контрольного класу на початок експерименту виявились дещо вищими: 30,8%; 38,5%; 30,8%, відповідно.

У ході проведення порівняльного аналізу рівнів успішності учнів експериментального 11-А та контрольного 11-Б класів на кінець експерименту було встановлено, що кількість учнів з високим рівнем сформованості РНМ збільшилась в експериментальному класі на +7,4% (у контрольних класах кількість таких учнів залишилась незмінною); 11,1% учнів підвищили свій рівень за цим параметром до середнього (у контрольних класах приріст склав +3,9%); кількість школярів з низьким рівнем РНМ зменшилась на 18,5 (проти 3,9% у контрольних класах).

Отже, перевірка запропонованої в роботі методики вивчення елементів комбінаторики та рівнянь і нерівностей з параметрами виявила її позитивний вплив на набуття учнями “ключових” компетенцій, підвищення РНМ школярів, а саме: на рівні тенденції в учнів експериментального класу було виявлено зростання показників навченості, пізнавального інтересу до математики, зокрема комбінаторики, параметричних рівнянь і нерівностей; ставлення учнів до навчання, групової роботи, наполегливості в навчанні та зменшення рівня

загального хвилювання.

Список використаних джерел

1. Дейніченко Т.І. Сутність педагогічної підтримки та її застосування при викладанні математики. *Теорія та методика навчання математики, фізики, інформатики*: зб. наук. пр. Вип. 4: В 3-х томах. Кривий Ріг: НМетАУ, 2004. Т. 1: Теорія та методика навчання математики. 338 с.

СТОРИТЕЛЛІНГ ПРИ ВИВЧЕНІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Макітренко К.О.

студентка факультету іноземної філології,

Башкір О.І.

науковий керівник, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Основною метою Нової української школи є формування комунікативної компетентності, яка сприяє розвитку творчих здібностей школярів. Вона вимагає роботи таких складників літературно-творчих здібностей, як сприйняття, мислення, творча уява, мовлення. Ця компетентність дає змогу одночасно розкритися почуттєвій та інтелектуальній сфері школяра. Одним із найважливіших завдань удосконалення якості української освіти є формування особистісної готовності дітей до активного життя, до творчої самореалізації в демократичному суспільстві. Організувати мовну діяльність дітей, озброїти їх умінням точно й образно висловлювати свої думки та почуття – мета роботи кожного вчителя.

Навчальний матеріал, поданий у вигляді цікавої захоплюючої історії, сприяє розвитку особистісних якостей, демонструє унікальність уяви кожної дитини, дозволяє проявити активність і творчість. Для цього чудово підходить метод «STORYTELLING».

«Сторітеллінг» (у перекладі з англійської *story* означає історія, а *telling* – розповідати) – це мистецтво захоплюючої розповіді та передачі за її допомогою

необхідної інформації з метою впливу на емоційну, мотиваційну та пізнавальну сфери слухача [1].

На сьогодні його використовують в основному для вивчення іноземних мов дітьми шкільного віку. На початковому рівні навчання іноземної мови надається перевага усному мовленню. Як ніщо інше, навички усного мовлення мають позитивний вплив на розвиток учнів [2].

Основним завданням учителя англійської мови є організація процесу формування в школярів компетентності в спілкуванні іноземною мовою. Компетентнісний підхід призводить до оволодіння знаннями та навичками в комплексі, оскільки метою розвитку іншомовних компетентностей є формування готовності до іншомовного спілкування. Метод «Storytelling» спрямований на поліпшення використання словникового запасу й граматики іноземних мов у всіх типах мовної діяльності. Його використовують, щоб навчити учнів складати розповідь на основі допоміжних слів на задану тему, формувати вміння лаконічно та послідовно висловлювати свої думки, удосконалити навички літературної вимови, розвивати увагу й уяву [4].

Основною характерною ознакою вправ на створення оповідання є вільний вибір змісту повідомлення, засобів для його створення, що зумовлені особистими інтересами учня. Застосовувати метод «Storytelling» можна різними способами: для молодших школярів це може бути складання оповідань за послідовно розкладеними картинками, що сприяє формуванню вмінь складати розгорнуту розповідь; складання розповіді про себе, свою сім'ю та випадки із власного життя [3]. Для учнів старших класів можна провести урок у вигляді прес-конференції (неохідною умовою є використання слів з теми, яка вивчається в цей момент). Виступи на публіці та підготовка до них допомагають краще засвоїти та застосовувати нову лексику й мовні конструкції.

Отже, можна зробити висновок, що метод «Storytelling» є актуальним в період реформування освітнього простору. Він сприяє пробудженню в школярів інтересу до навчання, забезпечує спрямованість навчального процесу на

використання набутих учнями знань, умінь, навичок не тільки в навчальних, а й у життєвих ситуаціях.

Список використаних джерел

1. Сторітеллінг як метод навчання. URL: <https://www.creativeschool.com.ua/storytelling/>
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376с.
3. Коломинова О.О., Роман С.В. Сучасні технології навчання англійської мови у початковій школі. Іноземні мови, 2010. №2
4. Котенко О. В. Методика навчання іноземних мов у початковій школі: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 356 с.

ЗНАЧЕННЯ ІГРАШОК ДЛЯ ВСЕБІЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Максимова О.Р.

студентка факультету дошкільної освіти

Кордубан М.В.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і технологій дошкільної освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Дошкільний вік характеризується стрімким розвитком дитини. Найсприятливішим середовищем, що задовольняє потреби дошкільника в фізичному, інтелектуальному, емоційному, соціальному, трудовому, моральному, естетичному, творчому становленні, визнано ігрову діяльність [1, 2, 3, 4]. Відтак, іграшка як невід'ємна складова ігри, має безпосередній вплив на всебічний розвиток особистості дитини дошкільного віку.

У дошкільній педагогіці з успіхом застосовуються іграшки для фізичного виховання дошкільників. До цього виду іграшок належать спортивно-моторні іграшки [4, с. 221]. Вони представлені різноманітними м'ячами, гойдалками, обручами, ходунками, кубиками, гімнастичними палицями, кубиками,

вітрячками, повітряними кульками, настільні спортивні іграшки тощо. Іграшки є обов'язковими елементами розумового розвитку дошкільників. Так, виконувати дидактичну функцію можуть будь-які види іграшок (настільні, сенсорні, настільні, друковані тощо). Важливе значення у формуванні соціальної поведінки дошкільників відіграють сюжетно-рольові ігри. Для їхньої реалізації в освітньому просторі ЗДО широко використовуються ляльки, фігурки людей і тварин, героїв казок, дитячих оповідань тощо, іграшкові предмети лялькового вжитку [2]. У такий спосіб дитина як безпосередній учасник ігри відтворює безліч соціальних ситуацій і ролей.

З глибини віків іграшки імітували знаряддя праці і в сучасних ЗДО вихованці активно граються з цим видом іграшок. Зокрема, діти отримують трудових навичок за допомогою імітаційних інструментів, іграшкового транспорту, техніки, споруд [4, с. 220]. Іграшки є дієвим способом розвитку емоційного інтелекту дітей дошкільного віку. Так, маніпулюючи різними іграшками-образами (ляльками, тваринами, персонажами дитячої літератури, мультфільмів тощо), дитина набуває важливих навичок емпатії. Могутнім засобом розвитку емоційної сфери дошкільників виступають музичні іграшки. З метою становлення творчої складової особистості дитини використовують різноманітні матеріали для виготовлення іграшок власноруч.

Особливе місце у всебічному розвитку дошкільників посідає народна іграшка, яка є уособленням народної мудрості, моралі, естетичних уявлень. Доступність художніх образів дитячому сприйманню, генетичний код закладений в них, наділяє народні іграшки особливою привабливістю в розвитку дитини [3].

Таким чином, іграшки є обов'язковими складниками освітнього процесу сучасного ЗДО, невід'ємною частиною дитинства та відіграють важливу роль у всебічному розвитку дітей дошкільного віку.

Список використаних джерел

1. Завязун Т.В. Вплив ігрової діяльності на всебічний розвиток дитини-дошкільника. *Педагогічні науки: реалії та перспективи* : науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Київ. Вип. 24'2018. С. 93-96.

2. Загарницька І.І. Роль сучасних іграшок в житті дитини. *Нова парадигма*. Вип. 103. С. 11-17.

3. Кільова Г. Народна іграшка як засіб виховання дітей. *Рідна школа*. №6. 2010. С. 59-63.

Платонова А.Г., Яцковська Н.Я., Шкарбан К.С., Саєнко Г.М. Характеристика асортименту та тривалості контакту дітей з іграшками у дошкільному навчальному закладі. *Гігієна населених місць* : ДУ ІГМЕ. №65. 2015. С. 218-225.

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Марчук Л.С.

аспірантка кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин,
Національний Технічний Університет «Харківський Політехнічний Інститут»

Управління підприємством являє собою сукупність взаємопов'язаних функцій: мотивації; контролю; організації та планування, котрі у свою чергу забезпечують досягнення цілей підприємства.

Процес планування показує саме ту мету, якої прагне досягти підприємство. Для цього повинен бути чітко розроблений план, у якому відображається інформація щодо використання ресурсів, випуску та реалізації продукції, отримання фінансового результату. Виживання підприємства та його успіх залежить від стратегії, яка лежить в основі планів і програм. При цьому стратегія розвитку підприємства повинна враховувати зміни в його господарській діяльності.

Ефект організації – це поєднання матеріальних, трудових, фінансових, енергетичних, інформаційних ресурсів та їх раціональне використання у виробничому процесі [1; 2; 3].

Елемент управління, що спрямований на прийняття рішень, має назву мотивація. Передбачає розробку положень про винагороду працівників за значні досягнення в діяльності підприємства, при цьому винагорода повинна спонукати до зросту продуктивності праці та якості продукції, одночасно до зниження виробничих витрат.

Контроль – це інструмент, що забезпечує всі ланки управління інформацією щодо стану підприємства. Контрольна діяльність забезпечується вдалим функціонуванням системи, своєчасним виявленням відхилень від норм на підприємстві, необхідним впливом на колектив, прийняттям раціональних рішень тощо.

Аналіз світових тенденцій розвитку сучасних підприємств показав, що найважливіше значення має концепція управління трудовими ресурсами. Таким чином, основою для формування інтелектуального потенціалу підприємств являється персонал. Тому постає наукове завдання – провести аналіз показників, які впливають на результати управління інтелектуального потенціалу підприємств машинобудівної галузі. Важливість та ефективність конкурентних переваг залежить від впливу фактору стану сучасного ринку (внутрішній, зовнішній, регіональний, локальний, місцевий тощо), показники якого в певний проміжок часу будуть значно відрізнятися [4].

Значущість конкурентних переваг визначається видом продукції, галуззю виробництва, кон'юнктурою ринку, вподобаннями споживачів, способами просування, наявністю робочої сили.

Список використаних джерел

1. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь / за заг. ред. В.М. Гейця та ін. Київ : НАН України, 2015. 336 с.

2. Маркетингові аспекти управління інноваційним розвитком: монографія / за заг. ред. С. М. Ілляшенка. Суми: Папірус, 2014. 480 с.

3. Інноваційне підприємництво креативність, комерціалізація, екосистема: навчальний посібник для вищих навчальних закладів / за ред. Ю.М. Бажала. Київ: Пульсари, 2015. 278 с.

4. Перерва П.Г., Марчук Л.С. Інтелектуальний потенціал як економічна категорія. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»* (економічні науки) : зб. наук. пр. Харків : НТУ «ХПІ», 2018. № 15 (1291). С. 53-63.

ПРОБЛЕМИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В ЗВО

Маслова Я.Р.

студентка факультету економіки і права

Золотухін О.О.

науковий керівник, викладач кафедри фізичного виховання та спорту,
Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця

Необхідно відзначити, що інклюзія в ЗВО – процес постійного включення студентів з інвалідністю в активне студентське життя. Вона передбачає розробку і застосування окремих рішень, які дозволяють кожному здобувачу рівноправно брати участь у суспільному житті, процес включення осіб з особливими освітніми потребами в загальну освітню середу. На сьогоднішній момент можна виділити кілька основних проблем інклюзивної освіти: відсутність освітніх стандартів; відсутність у викладачів уявлень про особливості психофізичного розвитку осіб з обмеженими можливостями, методик і технологій організації освітнього і корекційного процесів; недостатнє матеріально-технічне оснащення установ (відсутність пандусів, ліфтів, спеціального навчального реабілітаційного спортивного обладнання, спеціально обладнаних навчальних місць); відсутність в штатному розкладі освітніх установ додаткових ставок педагогічних, медичних працівників, здатних здійснювати діяльність в рамках інклюзивної освіти; нестача матеріальних

ресурсів, обладнання [1]. Отже, в умовах ЗВО стає необхідним організація взаємодії в конкурентному середовищі (емоційність, чутливість), діалогу між усіма учасниками освітнього процесу (психологічні тренінги), архітектурної доступності; участі в громадських, навчальних, спортивних заходах і святах нарівні з іншими студентами.

Список використаних джерел

1. Ахметов З.Г. Педагогіка та психологія інклюзивної освіти: Київ, 2013. 256 с.

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ Ф. П. ШЕВЧЕНКА 1972-1989 РОКИ

Маховицька Л. С.

магістерка історичного факультету,

Гончарова О. С.

науковий керівник, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України,
Харківський національний педагогічний Університет імені Г. С. Сковороди

Федір Павлович Шевченко – яскрава постать в українській науці. Член кореспондент Академії наук України, професор, автор низки праць, присвячених широкому колу питань. Навіть в умовах проведення політики, спрямованої на придушення всього українського, що здійснювалася радянським урядом в Україні після приходу на посаду першого секретаря ЦК КПУ свідомого русифікатора В. Щербицького, він доклав чимало особистих зусиль для осмислення та популяризації багатої історичної спадщини минулих поколінь.

У досліджуваний період Ф.П. Шевченко, як й інші українські історики, зазнав адміністративних репресій і соціально-психологічного тиску. У січні 1972 р. він був усунений від керівництва «Українським історичним журналом», у серпні – звільнений із посади директора Інституту археології. 5 вересня 1972 р. з'являється постанова ЦК КПУ з типовою бюрократично-образливою назвою «Про наслідки перевірки заяв про неправильну поведінку директора Інституту археології АН УРСР т. Шевченка Ф. П. та нездорову обстановку в колективі інституту». У ній Ф.П. Шевченка звинувачували у безкласовості («відхід від

класових інтернаціоналістських позицій в оцінці окремих історичних подій») та націоналізмі («припускався націоналістичних трактовок в оцінці окремих історичних положень») [2, с. 354].

Поява цієї постанови мала наслідком усунення вченого від високих адміністративних посад у наукових установах УРСР. Однак Ф.П. Шевченко зберіг деякі репрезентативні академічні позиції, зовнішні ознаки успіху – отримував урядові нагороди, державні премії, зберігав статус академічного співробітника, зокрема старшого наукового співробітника відділу історії феодалізму Інституту Історії АН УРСР (1972-1971 рр.), відділу історії дружби народів СРСР (1974-1978 рр.), керівника неструктурованої групи з історичної географії та картографії відділу джерелознавства й допоміжних дисциплін Інституту історії (1978-1982 рр.), головного наукового співробітника відділу джерелознавства та допоміжних історичних дисциплін Інституту Історії (1987-1995 рр.) Своєрідним виявом зовнішнього бюрократичного етикету стали почесні регалії історика – низка медалей, орден «Знак пошани», Почесна грамота Президії Верховної Ради України до чергового ювілею (1984 р.), Державна премія Української РСР (1984 р.).

Ціною за цей зовнішній успіх стала творча несвобода. У цей період Ф.П. Шевченко від розробки теоретико-методологічних, історіографічних проблем переходить до вивчення регіональних сюжетів (Історія рідного Поділля), проблем краєзнавства, працює над статтями для «Української радянської енциклопедії», структуруванням дисципліни історичної географії. Учений здебільшого займався науковим редагуванням, рецензуванням, написанням передмов [1. С. 190], практично був відтиснений на адміністративну й теоретичну периферію української радянської науки.

Таким чином, за часів «суловсько-маланчуківської» реакції Ф.П. Шевченко на собі відчув усі прояви ідеологічного тиску, що полягали в приниженні людської гідності, честі науковця, замовчуваннях, навмисних перекрученнях. Основна суперечність доби застою в історичній науці в цілому, і в

творчій біографії історика зокрема, полягала в зовні безперешкодному існуванні та внутрішній несвободі.

Список використаних джерел

1. Колесник І.І. Федір Шевченко: інтелектуальна генеалогія українського радянського історика. *Істину встановлює суд історії*. Київ: Інститут історії України НАН України, 2004. Т. 1. С. 178-192.
2. Пінчук Ю. Шевченко Федір Павлович. *Українські історики ХХ ст.. Бібліографічний довідник*. Київ, Львів: Наукова думка, 2003. С. 353-354.

РОСІЙСЬКО-ГРУЗИНСЬКА ВІЙНА 2008 р.

Мачарадзе В.В.

магістерка історичного факультету,

Беззубенко А.В.

науковий керівник, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Початок 1990-х рр. позначився в історії Грузії низкою міжетнічних конфліктів. Південноосетинська війна 1991–1992 рр. та війна в Абхазії 1992–1993 рр. спричинили втрату офіційним Тбілісі Південної Осетії й Абхазії та появу т.зв. «тимчасово заморожених» конфліктів і самопроголошених республік [4, с. 85].

У 2008 р. ці проблеми знову загострилися. Головними причинами активізації конфлікту стали такі: 1) визнання незалежності Косово в 2008 р., що дало надію Південній Осетії і Абхазії; 2) недооцінка Заходом можливостей Москви втрутитися в новий етап розвитку етнічного конфлікту на території Грузії; 3) результати саміту НАТО в Бухаресті 2-4 квітня 2008 р., на якому Грузія й Україна приєдналися до Плану дій щодо членства в НАТО (ПДЧ НАТО); 4) підтримка Росією Південної Осетії та Абхазії, що фактично потрапили під її контроль; 5) прагнення офіційного Тбілісі силовим шляхом

розв'язати цю проблему й повернути втрачені території до складу Грузії.

Загострення ситуації на кордоні між Південною Осетією та Грузією тривало наприкінці липня – на початку серпня 2008 р. У відповідь на численні провокації з боку південноосетинців грузинська армія уніч 8 серпня вступила до столиці Південної Осетії Цхінвалі. Було проголошено про відновлення територіальної цілісності держави. У цей же день Росія ввела свої війська, було розв'язано російсько-грузинську війну. Між 7 і 12 серпня 2008 р. Москва направила до Грузії 40 тис. військових. Уже в перші дні війни російські танки наблизилися до Тбілісі та перебували менш ніж за дві години їзди від грузинської столиці [2].

Грузини не були готові до серйозних боїв і не мали чітких оборонних планів. Звернувшись за допомогою до США, М. Саакашвілі почув, що Грузія «не є частиною НАТО, і що Вашингтон не зобов'язаний її захищати...» [4, с. 185]. Насправді Росія не планувала захоплення Тбілісі, грузинська армія і без того була переможена. 7 серпня 2008 р. М. Саакашвілі з легкістю розв'язав війну, яку Грузія не могла виграти. А завершити її було набагато складніше, ніж розпочати. Грузія звернулася за допомогою до США. Дж. Буш вів переговори з В. Путіним і прагнув, щоб ЄС також чинили тиск на Росію з метою припинення війни. За результатами переговорів між Н. Саркозі і Д. Медведевим, Росія вивела свої війська з районів, прилеглих до Абхазії і Південної Осетії, але залишила на їх територіях. У цьому сенсі «політика Заходу щодо реалізації своїх цілей провалилася...» [4, с. 214].

Отже, грузинсько-російський конфлікт похитнув упевненість країн Заходу в тому, що війни в Європі залишилися в минулому, а в сучасному світі їх не може бути. Саме тому Європа не помітила ознак наближення конфлікту [1, с. 117]. Причини останнього корінилися не стільки у міжнаціональних протиріччях грузинського, абхазького і осетинського народів і не в необхідності визначення статусу їх етнічних територій, а у тому, що Росії цей конфлікт був необхідний для вирішення власних проблем у відносинах із Заходом взагалі і

США зокрема.

Список використаних джерел

1. Вершинина М.И., Агапов П.В., Конфликты в Южной Осетии и Абхазии и российско-грузинские отношения: проблемы регионального и международного сотрудничества. *Вестник Московского ун-та. Серия: Социология и политология*. 2010. № 2. С 115-129.
2. Грузинский военный врач об августе 2008-го. Радио Свобода. URL: <https://www.svoboda.org/a/29417259.html>
3. С чего начиналась военная агрессия РФ. URL: <http://argumentua.com/stati/podzhigateli-8-mifov-o-rossiisko-gruzinskoi-voine>
4. Asmus R.D. A little war that shook the world: Georgia, Russia, and the future of the West. N.Y.: Palgrave Macmillan, 2010. 254 p.

ВПЛИВ ФІЗИЧНОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ЛЮДИНИ

Мелешенко М.О.

студентка факультету психології та соціології,

Гогіна Т.І.

науковий керівник, кандидат біологічних наук, доцент кафедри фізичного виховання,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Поняття «психологічне благополуччя» близько пов'язане з такими поняттями, як душевне здоров'я, осмисленість життя, гармонія і відчуття цілісності. Як описував П. П. Фесенко у своїх роботах, психологічне благополуччя визначається не об'єктивною оцінкою або показником, а емоційним забарвленням відчуттів особистості з приводу власного життя.

В опитувальнику «Психологічне благополуччя» К. Ріфф виділила шість основних компонентів даного терміна: позитивне ставлення до інших як здатність до емпатії і вміння дбати про добробут оточуючих, самосприйняття як показник усвідомлення і прийняття різних сторін «Я», автономність, яка

виражається в умінні слідувати власним переконанням, компетентність, виражена в здатності контролювати й управляти власним життям, наявність цілей, які надають сенс життя, особистісний ріст як показник самореалізації [1].

На підставі узагальнення вищезазначених складників можна зробити висновок, що психологічне благополуччя пов'язане з такими особистісними якостями, як впевненість у собі, адекватна самооцінка, позитивний погляд на життя, доброзичливість, товариськість, емоційна стабільність. Психологічне благополуччя безпосередньо впливає на настрій особистості, на продуктивність діяльності, на успішність поведінки та на міжособистісну взаємодію.

Що ж тоді є регулятором психологічного благополуччя? Відповідь проста: фізична форма самої особистості, її спортивна підготовленість і, в цілому, ставлення до фізичних навантажень.

Спорт розглядається як один з основних факторів, що впливає на емоційну стабільність особистості; способів, що допомагає зняти напругу, поліпшити настрій і розумову працездатність. Розглянемо наукові дослідження, які підтверджують факт позитивного впливу фізичної активності на психологічне благополуччя.

Перший експеримент був проведений в 1970 році: для участі вибрали дві групи юнаків. Перша група тренувалася протягом шести тижнів за програмою, у яку були включені пробіжки, плавання, їзда на велосипеді. Друга група вела свій звичайний малорухливий спосіб життя, без спорту. Результат показав, що юнаки, які перебувають у першій групі випробовуваних, набагато швидше виходили з пригніченого стану, ніж юнаки з другої групи [2].

Це засвідчує про те, що під час заняття спортом організм виробляє ендорфіни – природні антидепресанти і так звані «гормони щастя». Іншими словами, фізичні навантаження викликають активний приплив кисню до всіх органів тіла, в тому числі і до головного мозку [2]. Це сприяє усуненню багатьох психічних занепокоєнь, таких як смуток, депресія, стрес, безсоння.

У другому експерименті досліджували рівень тривожності у юнаків та дівчат до і після 45-хвилинного заняття з аеробіки. Результат показав, що у випробовуваних значно знижувався рівень тривоги відразу ж після фізичного навантаження й повертався він до вихідного показника тільки через 4-6 годин. [4]. Через добу середній показник рівня тривожності був такий же, як і перед тренувальним заняттям. Це свідчить про те, що регулярне виконання фізичних навантажень швидко знижує рівень тривоги, а також запобігає розвитку хронічної тривожності.

Також було проведено ще одне дослідження по професійному вигорянню, і як фізична активність допомагає запобігти цьому процесу [3]. В експерименті брали участь вчителі з високим рівнем вигорання. Випробовувані були поділені на дві групи, одна з яких брала участь у тренінгу з об'ємом в 36 годин з метою підвищити продуктивність і набути навички впевненої поведінки. Другій групі запропонували займатися фізичними навантаженнями 4 рази на тиждень по 45 хвилин протягом 6 тижнів. Результати показали таке: в учасників тренінгу показник вигоряння наближався до вихідного, а в учасників, які займалися спортом, показник емоційного виснаження значно покращився. Більш того, учасники відзначили, що настільки звикли до фізичних навантажень, що заняття спортом стали приносити їм задоволення.

Чому ж знаючи такий позитивний вплив спорту на психологічний стан, більшість юнаків і дівчат пасивно ставляться до спорту?

Психологи вирішили провести дослідження на цю тему та запросили для участі в опитуванні студентів [3]. Аналіз відповідей показав, що більшість здобувачів вищої освіти нейтрально ставляться до спорту через такі фактори, як несформована потреба займатися фізкультурою і низька мотивація. Студенти вважають, що краще приділяти увагу внутрішньому стану, ніж фізичному. Їх організм ще занадто молодий і здоровий, тому займатися спортом для поліпшення фізичного стану просто немає необхідності. А також студентам не вистачає знань про взаємозв'язок між психологічним і фізичним здоров'ям.

Виходить, щоб студенти могли в цьому переконатися, тобто, перевірити позитивний вплив спорту на психологічне здоров'я, їм потрібно включити фізичне навантаження у свій розпорядок дня.

А. Нечаєв у своїй монографії писав: «Пора, нарешті, визнати, що не можна говорити про повну вихованість там, де відсутнє виховання рухів». Спорт сприяє формуванню таких життєво важливих вольових якостей особистості, як наполегливість, цілеспрямованість, сміливість і рішучість, самодисципліна та ініціативність. Крім того, спорт має і важливу практичну користь: для людей, що регулярно займаються фізичною активністю, зменшується тривожність і напруга. Спорт – це антидепресант, допомагає на якийсь час забути про свої проблеми, повернутися в позитивний лад і провести час з користю.

Список використаних джерел

1. Смирнова М. «Психологічне благополуччя». URL: <https://www.psychologos.ru/articles/view/psihologicheskoe-blagopoluchie>
2. Аулова В.А. Вплив спорту на психологічне здоров'я. URL: <https://scienceforum.ru/2017/article/2017029646>
3. Ільїна Н.Л. Вплив фізичної культури на психологічне благополуччя». URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/vliyanie-fizicheskoy-kultury-na-psihologicheskoe-blagopoluchie-cheloveka/viewer>

АСТРІД ЛІНГРЕД – ЗВИЧАЙНА ПИСЬМЕННИЦЯ, ЯКА ЗМІНИЛА ДОЛЮ

Мельник А. О.

студентка природничого факультету,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Запобігання жорстокому поводженню з тваринами у XXI ст. є вагомим елементом громадського та політичного життя всіх економічно розвинутих

держав. До гуманного ставлення до живого слід заохочувати з дитинства, зокрема на виховних годинах біоетичного спрямування в закладах освіти.

Питання охорони тварин від жорстокості в сучасних реаліях не є суто міркуваннями про захист суспільної моральності або довкілля. Відсутність подібних виховних заходів спричиняє формування почуття байдужості до страждань живих істот, відтворення кримінальної активності та загострення духовної кризи. Тому слід заохочувати школярів до розуміння цих глобальних проблем різними шляхами.

Більшість учнів упевнена, що маленька людина нездатна нічого зробити в цьому великому світі, оскільки не має змоги вирішувати проблеми на світовому рівні. Учитель може допомогти учням не опускає руки і надалі відстоювати свою думку під час виховних годин, роблячи посилення на біографії людей, які змогли силою слова спровокувати інших змінювати світ.

Астрід Ліндгрєн – шведська письменниця всесвітньо відомих творів, які тільки на перший погляд здаються дитячими. Навесні 1985 року, коли дочка фермера публічно заговорила про утиски сільськогосподарських тварин, до неї прислухався сам прем'єр-міністр. А. Ліндгрєн почула про погане поводження з тваринами на великих фермах Швеції та інших промислових країн. Вона відправила відкритий лист до найбільших міських газет. У листі містилася казочка про люблячу корову, яка протестує проти поганого поводження з худобою. Цією казкою письменниця започаткувала рух, що тривав три роки.

Перший закон, що передбачав відповідальність за жорстоке поводження зі звірами, з'явився в Швеції ще в 1857 році. З 1907 року його дія поширилася і на диких тварин. Цей закон у Швеції називають «Lex Lindgren» (законом Ліндгрєн).

Досягнення Астрід Ліндгрєн у галузі благодійності були відзначені премією миру німецької книготоргівлі за 1978 рік (22 жовтня 1978 р.) і медаллю Альберта Швейцера за 1989 рік (Animal Welfare Institute). Зворушлива промова Астрід Ліндгрєн і сьогодні залишається актуальною. І справді, кожен з нас у дитинстві читав відомі твори Астрід Ліндгрєн «Малюк та Карлсон», де

головному герою, маленькому хлопчикові необхідна буда увага та турбота батьків. Справжнього друга він намагався знайти в собаці. У творі «Пеппі довгапанчоха» розповідається про маленьку дівчинку, котра також потребувала любові батьків, якої їй дуже не вистачало. Вона фантазувала, що її мати – янгол, а тато – негритянський король. Вона жила і товаришувала з мавпою Паном Нільсоном і конем. Ці твори дають підростаючому поколінню зрозуміти, що тварини на рівні з людиною можуть стати найкращим другом і навіть краще, оскільки вони не здатні до жорстокості та зрадництва, як люди.

Отже, морально-етичне ставлення людей до тварин – це надзвичайно мінливий, комплексний та залежний від змін соціально-економічних формацій і науково-технічного прогресу феномен, що пройшов довгий шлях еволюції, проте більшість все ще залишаються на початковому етапі жорстокості та байдужості. Головна проблема в наявності такої спільноти – відсутність нав'язування любові до живого, що можна відзначити, як одне з основних завдань учителя в його виховній діяльності.

Список використаних джерел

1. Астрід Ліндгрєн. Українська літературна енциклопедія [в 3 т.] Київ: Головна редакція УРЕ. 536 с.
2. Ліндгрєн Астрід. *Зарубіжні письменники* : Енциклопедичний довідник. : у 2 т. / За ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2006. Т. 2 С. 56.

РОЗВИТОК ШЕСТИРІЧНИХ УЧНІВ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Мельник І.С.

здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Крутій К.Л.

науковий керівник, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної та
початкової освіти,

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Під розвитком дитини в науковій літературі зазвичай розуміються еволюційні зміни: як кількісні (зростання, дозрівання, старіння), так і якісні (удосконалення, зміна). Розвиток виражається в тому, що дитина набуває здатності діяти, існувати ефективніше, ніж раніше.

Свого часу відома італійська педагогиня Марія Монтессорі писала, що виховують не тільки батьки й вихователь, але й середовище, організоване в найбільш вигідний спосіб. Саме М. Монтессорі назвала середовище «третім вихователем».

На жаль, освітнє середовище, яке створюється для дітей шестирічного віку в умовах НУШ, не завжди відповідає сучасним завданням розвитку дитини. Освітнє середовище початкової школи є надзвичайно важливим чинником розвитку шестирічних учнів, тому що саме до нього діти в силу вікових особливостей найбільш сенситивні. Воно допомагає дитині сприйняти освіту як особистісно-значущу цінність, оволодіти способами ефективної взаємодії з іншими людьми, осмислити завдання свого життя; задовольняє основні потреби особистості (фізіологічні, ідеальні, в безпеці, повазі, самоактуалізації тощо). До особливостей сучасного освітнього середовища відносять такі: цілісність, інтегративність, багатоаспектність, варіативність, конкурентоспроможність [2].

Умовами, необхідними для ефективного функціонування початкової школи як чинника розвитку учнів є взаємодія дорослих із дітьми на принципах співпраці, співтворчості; прагнення вчителів до постійного самовдосконалення

та вдосконалення освітнього середовища; активне включення батьків в освітнє середовище; гнучкість структури шкільного дня, що відповідає індивідуальним потребам та інтересам учнів.

Так, К.Л. Крутій *внутрішнім тлом моделі освітнього простору* визначає використання традиційних підходів і сучасних авторських адаптованих до дошкільного й молодшого шкільного віку інноваційних технологій. Реалізація моделі освітнього простору в закладі освіти веде до особистісного розвитку та зростання як дитини, так і педагога. Наявний емпіричний досвід дозволяє представити вплив середовища на дитину в такому вигляді: *середовище гальмує розвиток дитини* (несприятливе в емоційному і фізичному планах); *середовище нейтральне у своїй дії на дитину* (не гальмує, але і не стимулює розвиток); *середовище стимулює розвиток дитини* (сприятливе, розвивальне середовище) [1].

Отже, освітнє середовище допомагає людині в розкритті сенсу свого буття у світі шляхом розуміння характеру та способів взаємодії з цим світом. Головна мета, призначення освітнього середовища полягає в осмисленні людиною свого місця у світі, в оволодінні способами взаємодії з ним. У прикінцевому рахунку йдеться про сприйняття дитиною освіти як особистісно-значущої цінності, адже в освітньому процесі відбувається збагачення, розвиток особистості дитини.

Список використаної літератури:

1. Крутій К.Л. Освітній простір дошкільного навчального закладу: Монографія: У 2-х ч. Частина перша. Концепції, проектування, технології створення. Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2009. 320 с.
2. Крутій К.Л. Освітній простір дошкільного навчального закладу: Монографія : У 2-х ч. Частина друга. Концепція, програма розвитку та освітні програми ДНЗ. Запоріжжя: ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2010. 284 с.

СПІЛКУВАННЯ ДИТИНИ, ЯКА МАЄ ТРУДНОЩІ В НАВЧАННІ, ЗІ ЗНАЧУЩИМ ДОРОСЛИМ

Мельничук І.В.

здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Крутій К.Л.

науковий керівник, доктор педагогічних наук, професор кафедри
дошкільної та початкової освіти,

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

У підході до вирішення завдання побудови схеми супроводу розвитку дитини, що має труднощі в навчанні, необхідно також враховувати особливості взаємодії дитини і дорослого в родині, як більш широкого загалу родинних зв'язків (бабусі, дідусі, тітки та ін.), виходячи з можливих конструктів, які беруть участь у формуванні поведінки особистості, а саме: стилю сімейного / родинного виховання, якому віддається перевага дитиною, значущого дорослого, особистісних особливостей дитини, стратегії поведінки значущого для дитини дорослого тощо. Розуміння динамічної системи «батьки - діти» та її підсистемі «дитина - значущий дорослий» дозволяє оптимізувати завдання корекції труднощів у навчанні дитини. У першому наближенні, а саме – привласнення знань з навколишнього світу, – дитина, вступаючи у взаємодію з більш емоційно привабливим дорослим, запасається багажем сенсорно-пізнавальної діяльності, які демонструє значущий дорослий у взаємодії з навколишнім світом, у діяльності.

Позначена нами функціональна залежність поширюється і на підсистему «дитина - значущий дорослий (батьки)». Використовуючи цей підхід схеми супроводу сенсорно-пізнавального розвитку і взаємодії поведінки в системі «дитина - значущий дорослий», ми можемо визначити площину рівня взаємодії в сенсорно-пізнавальному розвитку системи «дитина - значущий дорослий». Досліджуючи динамічну систему «дитина - значущий для дитини дорослий» у кожному віковому етапі становлення стратегії поведінки, вченими виявлено таке: *«Дошкільний вік»* – модель поведінки дитини ідентична (конгруентна)

моделі приховуваних форм поведінки значущого дорослого («реальна реальність» - психоенергетична сутність взаємодії); «Молодий шкільний вік» – модель поведінки дитини відображає основні мотиви стратегії соціальної поведінки дорослого («реальна віртуальність» – нова соціально бажана роль); «Молодий підлітковий вік» – поведінка молодшого підлітка є провідним переконанням «сімейних правил» («віртуальна віртуальність» – нігілізм батьківських установок). Діагностичне дослідження проводилося нами поетапно [1].

На першому етапі обстеження дитиною визначався значущий дорослий у сім'ї за допомогою проєктивних методик («Кінетичний малюнок сім'ї», проєктна частина методики фільму-тесту Рене Жіля, соціограма ранжирування значущості соціального оточення) і визначалися особистісні характеристики та ситуаційний стан дитини як за допомогою проєктивних методик, так і за допомогою опитувальних методів у залежності від віку випробовуваних, а саме: кінетичний малюнок сім'ї (кольоровий), проєктивна частина тесту Р. Жіля, бесіда [2].

Отже, системність у взаємодії з батьками дає можливість вибудувати низку заходів щодо формування пізнавального досвіду та розуміння особливостей сімейних відносин, що впливають на середовище розвитку й спілкування дитини, яка має певні труднощі в навчанні.

Список використаних джерел

1. Крутій К. Л. Освітній простір дошкільного навчального закладу: монографія у 2-х частинах. Частина перша. Концепції, проектування, технології створення. Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2009. С. 86-102.
2. Хромов Н.И. Методы обучения детей с различными типами обучаемости Москва : Айрис-пресс, 2008. 128 с.

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ

Микитюк В.О.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін і
трудового права ім. проф. О.І. Процевського,

Микитюк С.О.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри суспільно-правових дисциплін і
менеджменту освіти,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Розроблення стандартів вищої освіти, зорієнтованих на компетентнісний підхід, сприяє успішній адаптації студентів у соціумі, рішенню ключових проблем сучасного життя, їхньому професійному самовизначенню. Особливо актуальними є виклики, пов'язані з формування громадянської компетентності: виховання активного та відповідального громадянина з високим почуттям власної гідності, стійкою громадянською позицією, готовністю до виконання громадянських обов'язків.

Окремі аспекти громадянської освіти, методики викладання громадянської освіти досліджували такі науковці, як Т. Бакка, Т. Мелешенко, О. Пометун, Т. Ремех, Т. Усатенко, які зазначили, що громадянська освіта означає інтерактивну педагогічну технологію формування громадянських цінностей, чеснот, вона є освітнім проєктом, важливим для людини, бо навчає її бути вільною, знати свої права й обов'язки [1, с. 39].

Метою роботи є визначення особливостей формування громадянської компетентності в умовах модернізації сучасної системи освіти, в рамках запровадження громадянської освіти в закладах загальної середньої та вищої освіти.

Імплементатії міжнародних норм в освітній процес української системи освіти, зокрема пріоритетність компетентнісного підходу в організації навчально-виховного процесу визначена у прийнятих нових нормативних документах: Закон України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р., Концепція

розвитку громадянської освіти. Так, Національна стратегія розвитку освіти в Україні передбачає необхідність кардинальних змін, спрямованих на підвищення якості та конкурентоспроможності освіти в нових економічних і соціокультурних умовах, прискорення інтеграції України у міжнародний освітній простір [2]. Крім того, Закон України «Про освіту» закріплює 12 ключових компетентностей, необхідних сучасній людині для успішної життєдіяльності.

Однією з ключових компетентностей є громадянська, яка базується на розумінні ідей, пов'язаних з індивідуумами, групами, організаціями, суспільством, економікою та культурою і включає усвідомлення цілей, цінностей і політики соціальних і політичних рухів, а також сталого розвитку, зокрема кліматичних і демографічних змін на глобальному рівні та їхніх основних причин; усвідомлення різноманітності та культурної самобутності різних суспільств і народів; критичною для цієї компетентності є здатність ефективно взаємодіяти з іншими людьми в суспільних інтересах, зокрема щодо сталого розвитку суспільства. Йдеться про навички критичного мислення і конструктивної участі у діяльності громади та у прийнятті рішень на всіх рівнях – від місцевого і національного до європейського та міжнародного. Повага до прав людини передбачає також бажання брати участь у демократичному ухваленні рішень на всіх рівнях, підтримання соціальної та культурної різноманітності, гендерної рівності, соціальної згуртованості, готовності поважати приватність інших людей і брати на себе відповідальність за навколишнє середовище; інтерес до політичних і соціально-економічних подій та міжкультурного спілкування має бути основою для подолання упереджень, пошуку компромісів та забезпечення соціальної справедливості та правосуддя [3].

Формування громадянської компетентності передбачає створення системи громадянської освіти й охоплює всі складники освіти, рівні та ступені освіти, стандарти освіти, заклади освіти. Так, у вищій освіті формування громадянської

компетентності передбачає розвивання здатності до самостійного прийняття рішень виходячи з цінностей громадянського суспільства, зокрема, справедливості, рівності та верховенства права; налаштовування на командну роботу, на пошук компромісів та спільне управління, зокрема у закладах освіти, участь у громадській діяльності, у тому числі, у студентському самоврядуванні; розвиток компетентностей спілкування і співпраці; розвиток здатності громадян, необхідних для ефективної взаємодії з органами державної влади та органами місцевого самоврядування [4].

Отже, формування громадянської компетентності в умовах модернізації сучасної системи освіти передбачає запровадження громадянської освіти на всіх рівнях і ступенях освіти, введення її до стандартів освіти й означає прищеплювати розуміння власної громадянської ідентичності, державної приналежності; знання принципів демократії та здатність застосовувати їх у повсякденному житті.

Список використаних джерел

1. Усатенко Т. Громадянська освіта в контексті українознавства. Київський національний університет імені Т.Шевченка. *Українознавчий альманах*. Випуск 18. С. 38-41
2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (дата звернення 02.04.2020)
3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145 – VIII. Дата оновлення: 02.04.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 01.04.2020)
4. Про схвалення Концепції розвитку громадянської освіти в Україні від 3 жовтня 2018 р. № 710-р. Дата оновлення: 26.02.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80> (дата звернення 01.04.2020)

ВПЛИВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

Мірошниченко А.Д.

студентка факультету менеджменту і маркетингу,

Маракушин А.І.

науковий керівник, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,

завідувач кафедри фізичного виховання та спорту,

Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця

Фізичне виховання не тільки є засобом зміцнення здоров'я студента, його фізичного вдосконалення, однією з форм проведення дозвілля, засобом підвищення соціальної активності, але й істотно впливають на інші сторони людського життя: на трудову діяльність, моральні та інтелектуальні якості; на процес самопізнання і самовдосконалення, на формування волі [1].

В сучасних умовах фізичне виховання покликане виконувати свою основну місію – формувати тіло й формувати особистість, виступає складовою частиною підготовки до ефективної роботи, і як найважливіший компонент гармонійної особистості, покращуючи самоорганізацію, сприяючи самоосвіті, забезпечуючи формування здорового свідомого мислення особистості. Однак, розвиток комп'ютерних технологій в останні десятиліття значно поліпшило комунікаційний процес в суспільстві, а також створило деякі небажані ефекти відносно фізичного здоров'я та фізичних вправ (малорухливий спосіб життя). Таким чином, молодій людині необхідно активно рухатися та взаємодіяти з навколишнім середовищем [2].

Фізичне виховання – це цінності, знання, вміння, навички, життєдіяльність, що дозволяють реалізувати здоровий спосіб життя студента, сприяє забезпеченню навчальної діяльності, і, відповідно, професійній підготовці учнів і програма дисципліни «Фізичне виховання» спрямована на формування і розвиток особистості студента.

В ХНЕУ імені С. Кузнеця приділяється велика увага розвитку таких видів спорту як: настільний теніс, волейбол, баскетбол, аеробіка, бокс. На заняттях

студент при бажанні може досягти не тільки високого спортивного рівня, а й розвинути в собі волю і моральні якості.

Дослідження, проведене викладачами кафедри фізичного виховання, визначило рівень зацікавленості студентів у вдосконаленні свого тіла за допомогою фізичних вправ, а також вплив спорту на особистість. Опитування проводилося серед здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня першого та другого року навчання. Так, більшість студентів не вважає фізичний розвиток свого тіла досконалим і відвідує спортивні секції, використовують ефективні й популярні форми фізичного виховання, що впливає на їх психо-емоційний стан, а також притаманне прагнення бути здоровим і красивим.

Отже, для всебічного та гармонійного розвитку особистості засобами фізичного виховання в Україні досить активно пропагується здоров'я нації: з'являються спортивні майданчики, в тому числі й для воркаута, досить інформації у вільному доступі про правильне харчування, програму занять, гігієнічні норми й правила, консультації. Фізичне виховання є фактором позитивного розвитку морально-вольової складової людини, виховує силу волі, сміливість і самовладання, рішучість, упевненість у своїх силах і силах колективу, витримку і дисциплінованість.

Список використаних джерел

1. Круцевич Т. Фізичне виховання як соціальне явище. Теорія і методика фізичного виховання. Київ: Олімп. л-ра, 2008. 46 с.
2. Никифоров Ю.Б., Матевосян Ю.Ю. Взаимосвязь физического и духовного совершенства человека в профессиональном спорте. *Научно-методический электронный журнал «Концепт»*. 2018. № 6.

СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД У РЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Могильникова Н. В.

студентка 2 курсу групи БПСЗ Навчально-наукового інституту педагогіки,
психології, підготовки фахівців вищої кваліфікації,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Майбутні фахівці, починаючи свою самостійну діяльність через призму знань із підручників, посібників, методичних рекомендацій, а не з власного досвіду, керуються запозиченими вміннями та стереотипами. Ефективність навчання, згідно чого, вимірюється ступенем засвоєння студентами «...авторитетних суджень про професійну діяльність, що приводить до уніфікації оціночного ставлення до творчості». За таких умов студент звикає до готових штампів, тим самим втрачає здатність до формування власної позиції. Актуальною є проблема переорієнтації технологій навчання згідно зі стимулюванням навичок самокерування, саморегулювання, самонавчання та самовиховання. У цьому сенсі синергетичний підхід вбачається сучасним пріоритетом виховання молоді, здатної до креативності, самостійного оціночного ставлення до дійсності, змотивованого особистісного росту.

Складність сучасного педагогічного процесу обґрунтовуються із позицій синергетики В. Гребневою, О. Князевою, Г. Хакеном, за яких *синергетичний підхід* – це процес, який супроводжується суперечностями в процесі трансформації ціннісних орієнтацій, пізнавальної і виховної активності особистості. Згідно його ключових ідей, професійні рішення та дії визначаються не лише розуміннями психопедагогічних закономірностей, сформованими вміннями і навичками, змістом і результатами, а й через розуміння власних психічних процесів, аналізу особливостей власного стилю роботи, власного «Я» майбутніх фахівців [2].

Самоорганізація як складова синергетичного підходу, – це самовдосконалення, робота над собою, вдосконалення своїх емоційних та вольових рис характеру у всіх видах діяльності, спрямована на розвиток та особистісні завдання. Самоорганізована особистість виховує свої вольові риси в

самому суспільстві і використовує їх для своїх потреб. Важливу роль у самоорганізації виконує суспільство. Завдяки суспільству особистість може набутися емоційні та волевові риси характеру, які й будуть розвивати індивідуальну самоорганізацію у вигляді творчих, уніфікованих надбань.

Найбільш суттєвими рисами творчої особистості є обдарованість, яка включає креативність, уяву, інтелект, розвинене мислення, творчі здібності до різних видів діяльності. Завдяки творчим здібностям майбутнім фахівцям, відривається їх креативний простір, творчість в аспекті синергетичного підходу. С. Максименко пропонує таке визначення поняття: «*Креативність* – це природна властивість особистості, яка існує з початку життя людини; це найвища форма активності особистості, яка втілюється у продуктах творчості, завдяки якій людина виражає себе, свій внутрішній світ, змінюючи його» [1].

Таким чином, з метою ефективності виконання професійної діяльності ми рекомендуємо *диференціацію варіативних креативних завдань*, що надає широкого простору для формування індивідуальної траєкторії творчої самореалізації кожного студента, згідно чого кожен студент окреслює індивідуальний орієнтир, згідно з особистісними властивостями, темпераментом, здібностями. Завдання, які більше імпонують природі студента, дозволяють йому повніше розкрити свою індивідуальність, підвищити самооцінку. Необхідно дотримуватися такого алгоритму дій: необхідність у поєднанні репродуктивної, інтерпретаційної діяльності; взаємозв'язку щодо підвищення складності завдань; відносній корекції творчої індивідуальності студента та його здібностей. При підборі творчих завдань потрібно враховувати ціннісні орієнтації студента, вміння та навички, його емоційну образність, виразність та інтелектуальну доступність, різноманітність. Системність завдань повинна опиратися на логіку диференціації щодо самостійно-творчого самовираження студентів та забезпечувати можливість самокерування.

Список використаних джерел

1. Максименко С. Д. Генеза здійснення особистості. Київ : Видавництво ТОВ «КММ». 2006. 240 с.

2. Олексюк О.М. Синергетична парадигма й модернізація змісту мистецької освіти. *Наука і вища освіта в Україні : міра взаємодії*. 2008. С. 123-130.

БРЕНДИНГ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Монтрін І.І.

к.е.н., доцент кафедри туризму, документних та міжкультурних комунікацій
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Сьогодні сфера освітніх послуг активно бере участь у системі ринкових відносин. У її рамках реалізується механізм узгодження інтересів усіх суб'єктів ринку освітніх послуг і продуктів (фізичних осіб, роботодавців, органів державного управління) з метою надання на освітньому ринку широкого спектра послуг.

Важливим інструментом маркетингу освітніх послуг є брендинг. Брендинг закладу вищої освіти (ЗВО) – це сукупність прийомів, способів і методів створення бренду вишу та його подальше просування. Сформований бренд ЗВО забезпечує лояльність споживачів, гарантії бюджетного фінансування і приплив додаткових інвестицій, відокремлення від конкурентів, стійкість міжнародних зв'язків, високий конкурс, інтерес роботодавців до випускників вишу. У регіонах бренд ЗВО виступає бар'єром для входу на ринок освітніх послуг.

Розвиток мережі Інтернет та інформаційних технологій дозволило здійснювати роботу по просуванню освітніх послуг з використанням освітніх порталів на базі різних інструментів і методів, спрямованих на залучення потенційних споживачів освітніх послуг та формування іміджу та репутації ЗВО. Зараз майже всі великі ЗВО почали займатися просуванням своїх освітніх послуг за допомогою освітніх порталів. Освітній веб-портал – це багатфакторна ресурсна інформаційна підтримка, що забезпечує, у свою чергу, якісні освітні послуги, що призводить до підвищення конкурентоспроможності

освітньої установи на ринку освітніх послуг. Просування освітніх послуг включає комплекс заходів по просуванню як сайту і порталу, так і освітніх послуг в цілому в мережі. Просування освітніх послуг за допомогою освітнього порталу може включати в себе величезний арсенал інструментів, у тому числі пошукове просування, контекстна реклама, банерна реклама, електронна пошта тощо.

Формування комунікативної політики у сфері освітніх послуг стає необхідною умовою і чинником стійкості, конкурентоспроможності вишів та їх успіху на ринку. У зв'язку з цим, необхідно акцентування діяльності ЗВО на поліпшення системи маркетингових комунікацій у загальній системі функціонування сфери освіти. Ця нова філософія бізнесу змушує переглядати принципи роботи керівництва ЗВО, зокрема, в маркетингових комунікаціях: вивчати досвід зарубіжних і передових вітчизняних вишів по впровадженню нових інструментів маркетингових комунікацій у сфері освіти, оптимізувати існуючий маркетинговий інструментарій використовувати в роботі сучасні медіатехнології і т.д.

Список використаних джерел

1. Воробьева А.М. Методы продвижения образовательных услуг с помощью образовательного портала. *Вопросы современной науки и практики. Университет имени В.И. Вернадского*, 2011. № 3(34). с. 96-102.
2. Гугнина Е.В. Использование маркетинговых коммуникаций в деятельности вуза по продвижению образовательных услуг. *Современные проблемы науки и образования*. 2010. № 5. С. 60-62.
3. Гараніна І.І., Цимбаленко Я.Ю. Особливості просування вищого навчального закладу на ринку освітніх послуг. *Економіка, наука, освіта: інтеграція та синергія*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Братислава, 18-21 січня 2016 року): у 3-х т. Т.1 Київ : Вид-во «Центр навчальної літератури», 2016. С. 37.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЄКТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Мороз О. К.

магістерка фізико-математичного факультету

Абрамова О.В.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені В. Винниченка

Основним завданням упровадження інформаційних і комунікаційних технологій в освітній процес є адаптація людини до життя в інформаційному суспільстві. Інтегрування звичайного уроку технологій із комп'ютером дозволяє вчителю здійснювати процес навчання більш цікавим, різноманітним, інтенсивним. Головний метод на уроках трудового навчання є метод проєктів, який завжди направлений на самостійну діяльність учнів, яка реалізується в індивідуальній, парній і груповій формах [1]. Застосування проєктних технологій передбачають розв'язання проблем, ідей у власній діяльності: з одного боку, це використання загальних методів, засобів навчання, а з іншого – потреба в інтегруванні знань, у вмінні використовувати знання з різних галузей науки, техніки тощо. Реалізація проєктування на уроках трудового навчання передбачає, що кожен учень не втрачає статусу активної особистості, намагається зайняти позицію, що відповідає його можливостям: знанням, умінням, здібностям, мисленню тощо. Це позначається на загальному формуванні індивідуального стилю дитини. Працюючи над проєктом, учні спілкуються, співпрацюють і допомагають один одному.

Учні ОНЗ «Трепівська ЗШ І-ІІІ ступенів» (Кіровоградська область) реалізували груповий проєкт «String Art – художнє конструювання форми та композиції оздоблення». String Art це техніка, яка виконується у нитковій графіці, створюється дизайн із ниток, які закріплюються за допомогою цвяхів на твердій поверхні (фанера, деревина тощо). Під час конструкторського етапу проєкту, створення ескізу, учні застосували комп'ютерні технології, зокрема, графічний

редактор Microsoft Paint. За допомогою редактора, учні виконали зображення основних схем створення кутів і кіл в техніці стрінг-арт (Рис. 1.), поєднуючи дані елементи можна створити різні за складністю ниткові об'ємні композиції (Рис. 2.).

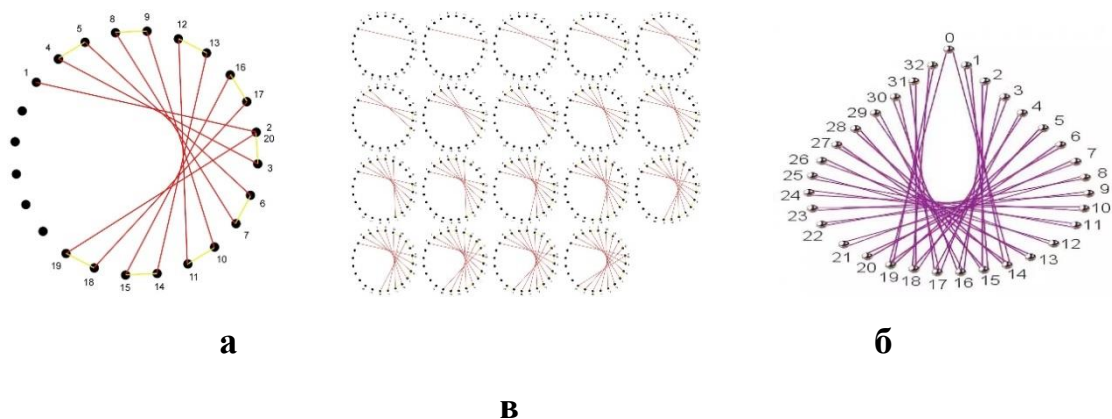

Рис. 1. Зображення основних схем техніки String Art: а – схема елемента Круг; б – покроковість створення елемента Круг; в – схема елемента Краплина

Рис. 2. Груповий проєкт учнів String Art ОНЗ «Трепівська ЗШ І-ІІІ ступенів»

Для ефективної роботи у проєктній діяльності вчителю необхідно створити та підібрати інформаційні, методичні та дидактичні матеріали, сукупність яких називається портфоліо навчального проєкту. Ці матеріали створюються вчителями та учнями із використанням ІКТ, зокрема, застосовують програмне забезпечення офісного пакету Microsoft Office (Word для опису проєкту, Power Point – створення презентації – портфоліо проєкту, Excel – обрахунку матеріалів та затрат на проєкт тощо). Графічні редактори, наприклад, стандартний Paint або Paint 3D можна використовувати на етапі

створення композиції виробу, виконання ескізного проектування, наприклад, ескізу по клітинкам для вишивки хрестиком, плетення бісером або String Art, як описано вище.

Список використаних джерел

1. Гур'янова О., Фетько Л. Застосування сучасних інформаційних технологій при підготовці майбутніх вчителів трудового навчання. *Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. он-лайн-інтернет конф. «Проблеми та інновації в природничо-математичній, технологічній і професійній освіті» (17-21 квітня. 2017 р.)*. URL: <http://www.kspu.kr.ua/images/conf-2017-04/s3/3-Гурянова-Фетько-стаття.pdf>.

ДОСЛІДЖЕННЯ ІГРОВИХ ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ У БАСКЕТБОЛІСТІВ

Мусієнко А.В.

магістр факультету фізичного виховання і спорту

Цимбалюк Ж.О.

науковий керівник, кандидат фізичного виховання і спорту, завідувач кафедри
фізичного виховання,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

У сучасному баскетболі характер підготовки спортсменів у річному циклі має низку специфічних особливостей. Питання оцінки та контролю якості гри команди та кожного гравця є однією з головних умов розвитку в баскетболі. У літературі радянського періоду і в зарубіжній літературі пропонується низка способів вивчення змагальної діяльності баскетболістів, заснованих на математичній обробці даних [1, 2, 4, 5]. При широкому впровадженні сучасних інформаційних технологій у галузі фізичної культури і спорту в тренерів з'явилася перспектива організації процесу отримання та обробки інформації про змагальну діяльність на якісно новому рівні.

У дослідженні проаналізовано статистичні показники змагальної діяльності баскетболістів юніорських і молодіжних збірних команд України з баскетболу. Визначення об'єктивних показників ефективності ігрових дій

гравця та команди в цілому проводилось за даними, які висвітлено на офіційному сайті Федерації баскетболу України (платформа «POWERED genius sports») [3]. Це одна з кращих професійних спеціалізованих програм у світовому баскетболі, яка використовується в офіційних турнірах ФІБА. Інтегральними показниками були показники ефективності (ПЕ) ігрових дій гравця [3].

Під час аналізу показників ігрової ефективності гравців у складі збірних команд України з баскетболу (за віком) під час чемпіонатів Європи з баскетболу (дивізіон А): Кадетської (U-16) (2013 р.), Юнацької (U-18) (2015 р.) та Молодіжної (U-20) (2017 р.) встановлено факт зниження відносного показника ефективності (частка між ПЕ та середнім ігровим часом) у всіх гравців у 2015 році. Одним з факторів цього був недостатній рівень фізичної підготовленості гравців. Застосування індивідуальних програм з фізичної підготовки до підготовчих зборів та врахування індивідуальних параметрів тренувального навантаження на зборах з фізичної підготовки Збірних команд вплинув на ігрові показники в 2017 році. При порівнянні змін відносного показника ефективності під час ігор на Чемпіонатах Європи в 2015 та 2017 роках відзначимо загальну тенденцію до поліпшення цього показника у всіх гравців.

Отже, впровадження змін у програму фізичної підготовки гравців Збірної команди України (U-20) позитивно вплинуло на ігрові показники гравців під час змагань.

Список використаних джерел

1. Безмилов М.М. Критерії відбору кваліфікованих баскетболістів у команду: дис. канд. наук з фіз. виховання і спорту. Київ, 2010. С. 7–20.
2. Помещикова И.П., Пащенко Н.А., Чуча Н.И., Стрельникова Е.Я. Исследование эффективности выступления мужской сборной команды Украины на Чемпионате мира по баскетболу в 2014 году. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2015. № 2. С. 161–165.
3. Федерація баскетболу України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ukrbasket.net/>

4. Heishman A.D., Daub B.D., Miller R.M., Freitas E.D.S., Frantz, B.A., Bemben M.G. Countermovement Jump Reliability Performed with and without an Arm Swing in NCAA Division 1 Intercollegiate Basketball Players. *J. Strength Cond. Res.* 2018. № 50. P. 669.

5. Plisky P.J.; Rauh M.J.; Kaminski T.W.; Underwood F.B. Star Excursion Balance Test as a Predictor of Lower Extremity Injury in High School Basketball Players. *J. Orthop. Sport. Phys. Ther.* 2006. № 36. P. 911–919.

СУЧАСНИЙ ЗМІСТ ПАРАДИГМИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Нефедова О.Г.

здобувач ступеня вищої освіти доктора філософії,
ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет»

Наукова думка, оперуючи певними поняттями, чітко відбиває основні тенденції суспільного життя, що позначаються на всіх сферах його діяльності. Сучасна економіка не є виключенням. Розглянемо, зокрема, яким сьогодні є сучасний зміст такої відомої економічної категорії як конкурентоспроможність.

Парадигми (у якості історичного розвитку тлумачень понять) конкурентоспроможності бізнес-одиниці, запропоновані Р. Пейсом і Е. Стефаном, свого часу розвивала І. Акімова, а потім І. Білецька І. [1, с. 87]. І більш вдало це було зроблено, на нашу думку, останньою (табл. 1).

Таблиця

Історичний розвиток парадигми конкурентоспроможності

(за Білецькою І.І.)

Характеристика	Парадигма 1	Парадигма 2	Парадигма 3	Парадигма 4	Парадигма 5
Історичний період	Ремісничування	Рання індустріалізація	Індустріальна епоха	Пост-індустріальна епоха	Глобалізація бізнесу і формування нової економіки
Основна вимога	Відсутність недосконалості в товарі	Відсутність дефіциту товару	Відсутність скарг на якість	Відсутність спізень в поставці	Наявність невідчутних активів, ключових компетенцій
Критерій	Мистецтво	Кількість	Відмінна	Прямий	Темпи зростання

	виконання		якість	характер поставки	фірми, ефективність її діяльності, об'єм накопичених знань
Ключовий чинник	Залучення високо- кваліфікованих майстрів	Розробка виробничих ліній	Створення самокерованих робочих груп	Підготовка енергійних працівників	Управління невидимими активами, управління через альянси, просування бренда, пошук талановитих співробітників

Проте зміни, що постійно відбуваються, накладають свій відбиток і на науково-практичне сприйняття, і на розуміння всіх економічних категорій. Останнім часом розгортається чергова хвиля трансформації моделей діяльності в бізнесі і соціальній сфері, визваних появою цифрових технологій нового покоління, що через масштабність і глибину впливу отримали назву «наскрізних» [2, с. 4]. Йдеться про штучний інтелект, робототехніку, інтернет речей, технології бездротового зв'язку та ін. З'явився навіть термін «цифрова економіка», який, проте, ще не має усталеного визначення і перебуває на етапі формування. Але вже визначено траєкторію розвитку економіки, якій мають відповідати конкурентоспроможні підприємства.

Однією з основних особливостей оцінки конкурентоспроможності є вимога обґрунтованої оцінки при порівнянні аналізованого підприємства з конкурентами. Тому при аналізі бажано використовувати відкриті відомості у порівнянному вигляді. Обсяги накопичених знань можуть (і повинні втілюватися) в результатах практичної діяльності підприємства, але серед заявлених Білецькою І.І. критеріїв тільки темпи зростання фірми можна оцінити ззовні. Сучасна парадигма, на нашу думку, виглядає як показано у табл. 2 Крім того, для підвищення інформативності наданої таблиці ми розширили перелік характеристик, визначивши, чому приділялося найбільше уваги у кожній з наведених парадигм і що становило основу конкурентних переваг.

Таблиця 2

Історичний розвиток парадигми конкурентоспроможності

(доопрацьоване автором наведено курсивом)

Характеристика	Парадигма 1	Парадигма 2	Парадигма 3	Парадигма 4	Парадигма 5
Історичний період	Ремісничування	Рання індустріалізація	Індустріальна епоха	Пост-індустріальна епоха	Глобалізація бізнесу і формування нової економіки, її поступова цифровізація
Основна вимога	Відсутність недосконалості в товарі	Відсутність дефіциту товару	Відсутність скарг на якість	Відсутність спізень в поставці	Наявність невідчутних активів, ключових компетенцій
Критерій	Мистецтво виконання	Кількість	Відмінна якість	Прямий характер поставки	<i>Ринковий статус</i>
Ключовий чинник	Залучення висококваліфікованих майстрів	Розробка виробничих ліній	Створення самокерованих робочих груп	Підготовка енергійних працівників	<i>Швидкість і висока адаптивність підприємства</i>
Основа конкурентних переваг	<i>Вдале розташування</i>	<i>Досвід</i>	<i>Уніфікація</i>	<i>Спеціалізація</i>	<i>Інноваційність</i>
Основна увага	<i>Ресурси</i>	<i>Виробничі переваги</i>	<i>Конкурентна боротьба</i>	<i>Конкурентний потенціал</i>	<i>Конкурентна стійкість</i>

Отже, Конкурентними сьогодні вважаються переваги, що носять інноваційний характер. Критерієм КС виступає ринковий статус. Ключовими чинниками конкурентоспроможності сьогодні є швидкість і висока адаптивність підприємства до змінюваних зовнішніх умов. Головну увагу при формуванні конкурентоспроможності підприємства приділяють конкурентній стійкості, через що інноваційність виступає основою конкурентних переваг.

Список використаних джерел

1. Белецкая И.И. Конкурентоспособность в ее современной трактовке. *Актуальні проблеми економіки*. 2004. №10. с. 81–88.
2. Что такое цифровая экономика? Тренды, компетенции, измерение: XX Междунар. науч. конф. по проблемам развития экономики и общества, Москва, 9–

12 апр. 2019 г. / науч. ред. Л. М. Гохберг ; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». Москва : Изд. дом Высшей школы экономики, 2019. 82 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СЕНСОРНОЇ ІНТЕРАКТИВНОЇ ДОШКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ПОЛЬЩІ

Овчар Н. В.

аспірантка кафедри педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) навчання полягає в підготовці дітей до життя в інформаційному суспільстві. Це завдання стає проблемою для кожного вчителя, особливо початкових класів. Серед різноманіття ІКТ варто звернути увагу на впровадженні в освітній процес початкової школи сенсорної інтерактивної дошки.

Як зазначає М.С. Ніколаєнко, інтерактивна дошка – пристрій, що поєднує в собі можливості звичайної маркерної дошки з можливостями комп'ютера» [2].

Сенсорний – означає вміння взаємодіяти зі змістом на екрані, що особливо важливо для молодших школярів, це дає їм можливість пограти руками і тілом, додає елемент руху [3].

Інтерактивні дошки – це один з інструментів, який школи хочуть мати. Дані продавців цих пристроїв показують, що в Польщі на теперішній час майже усі школи ними забезпечені [3].

Вправи, що виконуються на інтерактивній дошці дають новий динамічний досвід. Під час занять учитель не надає учням інформацію і готові способи розв'язання проблем, а спрямовує їх роботу на самостійний пошук відповідей, виконуючи підготовлені вправи.

У Польщі вимоги основної навчальної програми по впровадженню інформаційно-комунікаційних технологій у початковій школі регламентуються постановою Міністерства національної освіти від 23 грудня 2008 року «Про основні навчальні програми дошкільної та загальної освіти в конкретних типах

шкіл» Додатком 4 (Законодавчий вісник від 15 січня 2009 року). Цим документом визначено цілі, завдання, докладний зміст освіти й вимоги на різних етапах навчання, включаючи початкову освіту [1].

Для реалізації цих завдань вчителю необхідно володіти навичками роботи з пристроями і додатками ІКТ. У вищезазначеній постанові також говориться про те, що освітній процес має організовуватися так, щоб учень сам міг використовувати вказані засоби навчання.

Особливості початкової школи полягають в поступовому і, можливо, м'якому переході дитини від інтегрованої освіти до предметного навчання. Чималу роль тут відіграють засоби ІКТ, зокрема й сенсорна інтерактивна дошка, адже їх використання може сприяти, наприклад:

- розвитку здатності учня правильно організовувати та планувати роботу;
- формуванню почуття відповідальності за свою роботу;
- виробленню звички концентрувати увагу під час роботи;
- формуванню дружності;
- пробудженню інтересу і пізнавальної, творчої діяльності [1].

Отже, потенціал інтерактивної дошки важко переоцінити. Її використання сприяє розвитку мультисенсорної освіти, що є необхідною умовою для навчання сучасної дитини. Але як і в Україні, так і в Польщі існує проблема підготовленості вчителів до застосування сенсорної інтерактивної дошки.

Список використаних джерел

2. Marcin Polak. O używaniu tablicy interaktywnej. 2011. URL: <https://www.edunews.pl/nowoczesna-edukacja/ict-w-edukacji/1736-o-uzywaniu-tablicy-interaktywnej>

3. Ніколаєнко М.С. Інтерактивна дошка: теорія і практика. Суми.: Ніко, 2018. С. 6.

4. Wykorzystanie tablicy interaktywnej interwrite i zasobów internetu w edukacji wczesnoszkolnej. Kujawsko – Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku,

2012. URL: <https://cyfrowa-szkola.pl/wp-content/uploads/Wykorzystanie-tablicy-Interaktywnej-W%C5%82oc%C5%82awek.pdf>

ПРОФЕСІЙНА ГОТОВНОСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ЯК СКЛАДНИК ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

Одеров А.М.

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент

Климович В.Б.

кандидат наук з фізичного виховання і спорту,

Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

Зростаючі темпи змін внаслідок цивілізаційного, технічного та інформаційного прогресу вимагають, щоб науковці були постійно пильними до змін та нових тенденцій. Необхідно постійно оновлювати свої знання і систематично вдосконалювати свої професійні навички.

Тому специфіка суспільних знань вимагає від майбутнього викладача вищого військового навчального закладу (далі – ВВНЗ) здатності трансформувати свою власну особистість, яка повинна характеризуватися творчістю та індивідуальністю [4, с. 27]. Вони необхідні в ситуації, коли науковець зобов'язаний постійно шукати нові ідеї, нові методи дій і гнучко реагувати на мінливі потреби пізнання. Творча особистість особливо необхідна для розвитку компетентності та творчого ставлення студентів, тому що «творчість треба виховувати творчо» [3, с. 18].

Завдяки активній участі в суспільному житті академічний викладач здатний відповідати на виклики сучасного демократичного суспільства, яке вимагає від громадянина виховання «до свободи, демократії, усвідомлення прав людини і глибокої толерантності» і є підготовленим до дій «на благо» в локальному, патріотичному, європейському і глобальному вимірах [1, с. 101].

Аналіз ґрунтовних досліджень дозволяє зробити висновок про те, що досягнення викладачем вершин професіоналізму можливо, якщо в нього наявна: сформованість смислової сфери майбутнього викладача ВВНЗ – його

особистісного ресурсу, що дозволяє долати перешкоди на шляху до досягнення поставлених цілей; позитивна мотивація по відношенню до процесів професійно-особистісного самовдосконалення; готовність сфери майбутнього викладача ВВНЗ самозмінюватися, відкритість його особистості; розуміння найбільш істотних властивостей, якостей, умінь, в яких викладач заявляє себе як суб'єкт професійної діяльності; необхідна професійна компетентність та ін.

Разом з тим, існують необхідні умови, що забезпечують продуктивність розвитку особистості на всіх етапах професійного становлення ". Найважливішою із таких умов є наявність системи, яка цілеспрямовано здійснює підтримку процесів професійного становлення і розвитку викладачів Вишу. Сформований до початку професійної діяльності особистісний потенціал значно впливає на формування професійної долі початківця педагога і проявляється в успішності його професійної адаптації.

Таким чином, в освітньому середовищі ЗВО необхідно забезпечити «створення умов, що сприяють залученню майбутнього викладача ВВНЗ у творчий процес освітньої діяльності ЗВО, які відновлюють особисту зацікавленість в самореалізації і відповідальність за якість підготовки» випускників. Це означає наявність «розвиненої системи підтримки і спонукання викладачів до постійного професійного вдосконалення, розвитку педагогічної компетентності, що визначає успішність вирішення завдань педагогічної діяльності» [2, с. 24].

Список використаних джерел

1. Доброскок І.І., Коцур В.П., Нікітчина С.О. Інноваційні педагогічні технології: теорія та практика використання у вищій школі: монографія. Переяслав-Хмельниць.: Вид-во С. В. Карпук, 2008. 284 с.
2. Сковер А. Р. К вопросу об инновационном развитии высших учебных заведений. *Современные вопросы теории и практики обучения в вузе: сборник научных трудов*. Вып. 13 Новокузнецк: СибГИУ, 2011. С. 23–28.

3. Brzeziński J. Rozważania o uniwersytecie, w: J. Brzeziński, L. Witkowski (red.): Edukacja wobec zmiany społecznej, Edytor, Poznań - Toruń. 1994. 18 s.

4. Palka S. Dydaktyk jako twórca, badacz i uczestnik przemian edukacyjnych. – W: K. Denka i F. Bereźnicki (red.), Dydaktyka w dobie przemian edukacyjnych. 1995. 278 s.

РОЛЬ СІМ'Ї У СВІТОГЛЯДІ МОЛОДІ ДОБИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Острянко Т.С.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи,
Чернігівський національний технологічний університет

У 1991 році американськими вченими-демографами Нейлом Хоув і Вільямом Штраус була створена «Теорія поколінь». На думку прихильників «теорії поколінь», покоління – це група людей, народжених у певний віковий період, які зазнали впливу одних і тих же подій і особливостей виховання, зі схожими цінностями. Ми цих цінностей не помічаємо, вони діють непомітно, але багато в чому визначають нашу поведінку: як ми спілкуємося, як вирішуємо конфлікти і будуємо команди, як розвиваємося, що і як купуємо, що нас мотивує, як ставимо мету і керуємо людьми [2].

Цінності формуються в дитинстві (до 10-12 років), але протягом життя вони можуть змінюватися. Для цього повинні відбутися дуже важливі, значимі події в суспільстві, в особистому житті людини. Привертають увагу насамперед зміни, які відбуваються у значенні і ролі сім'ї як головного інституту соціалізації дитини. Наразі спостерігаються трансформаційні процеси у сімейних стосунках і самої сім'ї [1].

Для дітей епохи інформаційних технологій характерним є зміщення ролі сім'ї як найбільшої цінності в житті людини. Усталене раніше розуміння традиційної сім'ї зникає. Ця тенденція існує в суспільстві як довгостроковий тренд. Для нового покоління, у майбутньому, психологічні проблеми створення сім'ї будуть ще більш гострими. Для сучасної молоді характерним є те, що вони

виростають у сім'ях, де є єдина дитина, що автоматично представляє собою центр уваги. Дитина звикає до такого стану речей і вважає, що й інші люди повинні до неї ставитися так само, як батьки. З таким інфантильним егоцентричним переконанням молодь і входить в самотійне життя.

Особливих змін зазнають сімейні функції, зокрема комунікативна. Сімейне коло, зустрічі рідних відходить у минуле, і стають більш віртуальними (по аналогу Skype). Уже зараз велика кількість молодих людей, які живучи окремо, спілкуються з близькими тільки по телефону або через Мережу. І справа не в окремо взятих сім'ях, на жаль, це закономірність, спосіб життя підштовхує молодь саме до такої поведінки. Перебуваючи у постійній гонитві за успіхом, кар'єризмом, створення сім'ї в молоді поступово зсувається на другий план. Також у нового покоління виникає розмивання життєвих принципів і життєвих орієнтирів. Відбувається це в силу декількох причин.

Перша – швидка зміна життя, внаслідок якого окремі життєві принципи, стиль життя стають застарілі. Друга – світоглядний розрив з батьками, життєві принципи старших стають для молоді неактуальними. І, нарешті, третя – надмірність інформації, або інформаційна перевантаженість, що є невід'ємною рисою сучасного інформаційного суспільства [2].

Також сучасна молодь дивиться на навколишній світ через окуляри рольових комп'ютерних ігор, для них майбутнє життя – це гра, де є рівні, які треба пройти, є певні умови і правила проходження всіх етапів (якщо щось не вийде, можна ще раз повторити, виправити). У цій грі головним стає споживання – інформації, товарів, послуг, розваг. Діти поверхнево і легковажно ставляться до навчання, з оптимізмом дивляться в майбутнє і природньо розраховують на успішне завершення кожного «рівня», навіть не уявляючи всієї серйозності та небезпеки реалій життєвого сюжету.

Отже, вищевикладений матеріал дає підстави для висновку про доцільність і необхідність особливої уваги розвитку сімейних цінностей у добу інформаційних технологій.

Список використаних джерел

1. Голод С.И. Социолого-демографический анализ состояния и эволюции семьи. URL: <http://www.isras.ru>.
2. Надирашвили Ш.А. Понятие установки в общей и социальной психологии/ Тбилиси: Мецниереба. 1974. 170 с.

РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ТВОРЧИХ ІГРАХ

Павлюк М.П.,

студентка факультету дошкільної, початкової освіти
та мистецтв імені Валентини Волошиної,

Демченко О.П.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної та
початкової освіти,

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла
Коцюбинського

Серед пріоритетних завдань у вихованні дітей, починаючи з дошкільного віку, на перший план виходить необхідність розвитку в них так званих «soft skills» (м'яких навичок). Це потребує спеціальної підготовки педагогів [4], здатних створити в ЗДО психологічно комфортний розвивальний простір, у якому діти зможуть проявити свій організаторський і комунікативний потенціал, сформувати лідерські якості та соціальні навички. У науковому дискурсі достатньо розроблені різні аспекти теорії лідерства, зокрема дослідження (В.Бажанюк, О.Демченко, Я.Коломінський, А.Мітлош та ін., у яких лідерські якості вивчаються в контексті обдарованості. Так, соціальна обдарованість вважається складним психологічним феноменом, до структури якої серед інших компонентів входять і лідерські якості [1].

Вважаємо, що роботу з виявлення і виховання лідера як соціально активної особистості необхідно починати в закладах освіти ще в дошкільному віці, оскільки саме в цей період закладається фундамент майбутньої особистості, розвивається різноманітне ставлення до людей, різних видів

діяльності, самого себе. Лідер-дошкільник вважається активною, ініціативною особистістю, яка здатна змінити зовнішню ситуацію та діяльність інших, організувати і повести їх за собою. У таких дітей розвинене прагнення виконувати найбільш активні ролі в іграх, бажання управляти діяльністю однолітків, давати вказівки [3].

Вважаємо, що особливої уваги потребує вивчення методів розвитку лідерських якостей дітей різних вікових груп на діагностичній основі, починаючи з дошкільного дитинства. Розвиток у дітей схильності до лідерства і реалізація соціальної активності найбільш ефективно відбувається під час спільної ігрової діяльності. Як зазначають учені [5], творчі ігри стимулюють дитячу соціальну активність, адже дитина самостійно відтворює в процесі ігрового дійства факти та події, які глибоко схвилювали її під час взаємодії з навколишнім світом. Зокрема, *сюжетно-рольові ігри* в старшому дошкільному віці мають на меті розвивати соціально значимі якості з метою підготовки дітей до опанування нової соціальної ролі молодшого школяра. Серед визначальних особливостей таких ігор є довільність ігрових дій, які підпорядковані спільним інтересам. Роль педагога в такій грі мінімальна, оскільки він може лише подати певну ідею чи порадити гравцям вдалу сюжетну лінію.

Схильність до лідерства, соціальний статус у колективі однолітків яскраво проявляється в контексті створення виховних ігрових ситуацій [2]. Якщо дитина лідер, то вона відразу візьме в грі ініціативу на себе, зможе запропонувати сюжет. Формування лідерських якостей у дошкільників базується на високому рівні мотивації в ігровій діяльності, забезпеченні моральної саморегуляції, необхідності проявляти ініціативу, діяти за правилами й орієнтуватися на колективний успіх.

Отже, аналіз досліджень, присвячених дитячому лідерству, показує, що дошкільний вік є важливим для розвитку таких якостей. Педагогічний аспект проблеми полягає в пошуку ефективних шляхів і методів розвитку лідерських якостей у дітей різних вікових груп.

Список використаних джерел

1. Демченко О.П. Експлікація феномену соціальної обдарованості в контексті психолого-педагогічних досліджень. *Людинознавчі студії : збірник наукових праць ДДПУ. Серія «Педагогіка»*. Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ ім.І.Франка, 2015. С.134-145.
2. Демченко О.П. Ігрові виховні ситуації у формуванні особистості дитини. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: навчально-методичний посібник; за ред. Г.С.Тарасенко. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. С. 111-124.
3. Іванова В.В. Проблема лідерства в колективі дітей дошкільного віку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. С.78-82.
4. Лимар Ю.М., Демченко О.П., Турчина І.С. Використання філософського діалогу у формуванні навичок демократичного спілкування майбутніх педагогів. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Випуск 16. Т. 1. С. 110-115.
5. Любчак Л.В., Колеснік К.А. Методика організації ігрової діяльності: практикум. Вінниця : ЦОП «Документ Принт», 2017. 196 с.

НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ШВЕЙНИКІВ АВТОМАТИЗОВАНОМУ ВИШИВАННЮ

Парфьорова О. В.

студентка фізико-математичного факультету

Абрамова О.В.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності,
Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені
В. Винниченка

Численні дослідження розглядають технологію вишивання машинним способом. Зокрема в дослідженні В. Бартюк [1] обґрунтовано використання програм для створення схем вишивання та вказано на позитивні враження від результатів роботи. У роботі Т. Босої [2] досліджено технологію вишитого

машинним способом одягу у відповідності до дизайну, розглянуто принципи вибору матеріалів. Групою авторів (О. Єжова, О. Абрамова, Н. Манойленко, Т. Боса) [3] розроблено рекомендації щодо оцінювання якості автоматизованого вишивання напівфабрикатів одягу. Недостатньо вивчено питання формування компонентів навчально-пізнавальної діяльності, компетентнісного підходу, розвитку творчого мислення в майбутніх швейників при опануванні технології вишивання машинним способом, застосування комп'ютерних технологій при розробці ескізів та схем для вишивання.

Готовий швейний виріб без оздоблення виглядає малопривабливим для споживача. Провідним напрямом в області обробки швейних виробів є вишивка, яка набуває популярності. Вишиті тканини, готові вироби виглядають дуже ефектно і можуть надавати винятковості навіть найпростішим швейним виробам.

У підготовці майбутніх швейників, практичні заняття при вивченні машинної вишивки повинні проходити в майстернях, де вони отримають навички швейної справи, комп'ютерних технологій. Чітко визначаються тема та мета практичного заняття: тема заняття «Оздоблення швейного виробу за допомогою машинної вишивки»; головна мета – ознайомити учнів із машинною вишивкою, інструментами і матеріалами, розвинути практичні уміння та навички учнів у роботі з вишивальною машинкою, формувати художньо-естетичні й творчі здібності, дотримуватися санітарно-гігієнічних правил та техніку безпеки.

Програми, що управляють процесами автоматизованого вишивання на машинці, дозволяють застосовувати різні техніки оздоблення тканини: гладь (рис.1.), хрестик, мереживо Рішельє, аплікації, квілт, печворк тощо.

Рис. 1. Процес автоматизованого вишивання у техніці гладь

Сучасні вишивальні машини та спеціальні програми комп'ютерного управління (дизайни) дозволяють здійснювати вбудовані варіанти вишивки та створювати авторські зразки. Одним із прикладів комп'ютерного проєктування є робота в програмі Pattern Maker. За допомогою цієї програми є можливість створювати власну авторську схему із будь якої фотографії, ескізу або картинки. Практичне значення такої діяльності доводить результативність активізації у майбутніх швейників інтересу та їх творчого прояву, економічну значимість, так як учні можуть оцінити свої вміння і застосувати їх у майбутньому на ринку праці, розвиваючи власні підприємницькі здібності.

Список використаних джерел

1. Бартюк В. В. Складання схеми для виготовлення виробу. Комп'ютерні програми для створення схем вишивок. *Трудова підготовка в рідній школі*. 2018. № 1. С. 28–34.
2. Боса Т. Ю. Технологія автоматизованого вишивання одягу в залежності від дизайну. *Наукові записки молодих учених*. 2018. URL: <https://phm.cuspu.edu.ua/ojs/index.php/SNYS/article/view/1578>
3. Єжова О., Абрамова О., Манойленко Н., Боса Т. Забезпечення якості машинного вишивання модного одягу. *Збірник матеріалів II Міжнародної наукової конференції текстильних та фешн технологій KyivTex&Fashion*. Київ: КНУТД, 2018. С. 35–38.

ДО ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ДИСГРАФІЇ

Пастушенко Д.О.

магістр природничого факультету

Туренко Н.М.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної педагогіки,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Педагоги початкових класів відмічають зростання кількості дітей молодшого шкільного віку з порушеннями писемного мовлення. До порушень писемного мовлення належать дисграфія та дислексія. За ствердженням видатних науковців Л. Виготського, Д. Ельконіна, Б. Ананьєва та ін. навички читання та письма є основними для повноцінного розвитку дитини, для успішного навчання в школі, для подальшого отримання знань і вмінь та загального розвитку. Порушення писемного мовлення негативно впливає не тільки на процес навчання, засвоєння орфографічних правил, а ще й на процес адаптації, психічного розвитку дитини, формування її особистості. Саме тому проблема важлива та актуальна в усіх аспектах.

Сучасні дослідження О. Корнєв, Т. Пічугіна, Ю. Коломієць, Н. Голуб вказують на збільшення кількості дітей, які стикаються з ускладненнями у формуванні навичок писемного мовлення. Відсоток порушення писемного мовлення в дітей молодшого шкільного віку постійно змінюється. О. Корнєв свідчить, що в 1997 році кількість дітей становила 6-7 % від загальної кількості, а вже у 2001 році Т. Пічугіна вказує про збільшення захворюваності 3-15 % [4]. Поширення дислексії та дисграфії залежить від статі дитини. Недоліки писемного мовлення у хлопців виявляють у 4,5 рази частіше, ніж у дівчат. За даними науковців поширеність дисграфії залежить від складності правопису. В англomовних країнах цей показник перевищує 10-15 % [4].

За останніми дослідженнями Ю. Коломієць та О. Ніжинською кількість дітей із дисграфією у молодших класах загальноосвітньої школи сягає 31,8 % [1].

Визначення поняття дисграфія науковцями розуміється з деякими відмінностями. Так, дисграфію як стійку вибірково неспроможність опанувати навичками письма за правилами графіки, тобто керуючись фонетичним принципом, попри високий рівень інтелектуального та мовленнєвого розвитку, відсутність тяжких порушень слуху та зору, а також оптимальні умови навчання, характеризує О.М. Корнєв [2]. І.М. Садовникова дисграфію визначає як часткове порушення процесу письма, основним симптомом якого є наявність стійких помилок, які не пов'язані зі зниженням інтелектуального розвитку, а також з порушеннями слухового та зорового аналізатора [5].

Науковцями було запропоновано декілька класифікацій дисграфій на основі вивчення різноманітних механізмів порушення. О.А. Токарева класифікує порушення писемного мовлення (дисграфію) з урахування психічних функцій і роботи аналізаторів. Виділяє наступні різновиди: акустичну, оптичну, моторну. Сучасне вивчення писемного мовлення говорить проте, що види дисграфії на основі порушень аналізаторів є недостатньо аргументованими. Найбільш точною буде класифікація, яку запропонувала Р.І. Лалаєва. За основу було взято не сформовані операції процесу письма. Вона виділяє п'ять видів дисграфій: артикуляторно-акустичну, аграматичну, оптичну, дисграфію на основі порушень фонемного розпізнавання (акустична) та дисграфію на основі різних форм порушення мовного аналізу та синтезу.

Артикуляторно-акустична дисграфія характеризується неправильною звуковимовою під час письма, тобто дитина пише так, як вимовляє. Симптомами артикуляторно-акустичної дисграфії є заміна та пропуск літер. Це відбувається тому, що не сформовані чіткі кінестичні образи букв.

Аграматична дисграфія описана в наукових працях Р.Є. Левіної, Р.І. Лалаєвої, І.К. Колпоковської. Вона характеризується порушенням граматичної будови мови. Така дисграфія може спостерігатися у словах, словосполученнях, реченнях і тексту. У словах порушується морфологічна структура, тобто заміна префіксів, суфіксів. Для аграматичної дисграфії

характерні труднощі під час складання речення, пропуски членів речення, порушення послідовності слів в реченні. Оптична дисграфія характеризується несформованим зоровим гнозисом, порушенням просторових уявлень та спотворенням графічного написання літер.

В основі акустичної дисграфії лежить порушення слухової диференціації звуків мови. Діти правильно вимовляють, але пишуть з помилками. Для дисграфії на основі порушень фонемного розпізнавання характерним є заміна шиплячих, свистячих, дзвінких, глухих, навіть, наголошених звуків.

Порушення письма внаслідок несформованого фонетичного аналізу і синтезу представлені в роботах Н.А. Нікашиної, Д.І. Орлової, Р.Є. Левіної, Г.В. Чиркиної. Симптомами даної дисграфії є: злите написання слів з прийменниками, окреме написання префікса та кореня слова, перестановка складів та літер, пропуски та додавання голосних звуків. Для того, щоб правильно опанувати процес письма необхідно, щоб фонематичний аналіз був сформований у дитини не тільки в зовнішньому, а й у внутрішньому плані.

Аналіз психолого-педагогічної та спеціальної літератури показав, що сьогодні існує декілька підходів до розуміння поняття дисграфія. В основу класифікацій покладено різні підходи, критерії. Найбільш уживаною є класифікація Р. Лалаєвої, якою переважно користуються сьогодні.

Список використаних джерел

1. Коломієць Ю. В. Особливості порушень писемного мовлення у молодших школярів загальноосвітніх шкіл [Електронний ресурс]. Режим доступу:

http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/23074/1/Kolomiiets_Nizhynska.pdf

(дата звернення 10.04.2020).

2. Корнев А.Н. Нарушения чтения и письма у детей: Учебно-методическое пособие СПб.: МиМ, 1997. 286 с.

3. Лалаева Р.И., Венедиктова Л.В. Диагностика и коррекция нарушений чтения и письма у младших школьников. Санкт Петербург, 2001.

4. Логопедія. Підручник / За ред. М.К.Шеремет. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 376 с.

5. Садовникова И.Н. Нарушения письменной речи и их преодоление у младших школьников. Москва: Владос, 1997. 256 с.

ЗНАЧЕННЯ МУЗИЧНИХ ІГОР ДЛЯ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Пачева Ю.Е.

студентка факультету дошкільної освіти,

Чернявська М.В.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і технологій дошкільної освіти,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Музичні ігри відіграють велику роль у вихованні й навчанні дошкільників, розвитку в них музичних здібностей, естетичного сприймання та смаку. Рухаючись під музику, діти прислуховуються до неї, сприймають її характер, розвиток її образів. У них формуються вміння і навички поєднувати свої рухи з характером музики, що сприяє поглибленню їх відчуттів у процесі сприймання музичного матеріалу та покращенню якості рухів.

У ході музичних ігор створюються умови для вияву ініціативи кожної дитини, її винахідливості, розвитку індивідуальних здібностей. Особливо це стосується тих ігор, у яких діти виконують індивідуальні ролі з певними завданнями. У процесі музичного виховання у закладах дошкільної освіти використовуються різноманітні ігри, які складаються з основних видів рухів – ходьба, біг, стрибки. Завдяки певній тематиці гри і різноманітному характеру музики, яка її супроводжує, рухи набувають відповідного характеру. Виразне виконання музичних ігор вимагає від дітей певних умінь і здібностей. Добираючи музичну гру, слід звертати увагу на її доступність дитячому сприйманню, наявність виховної тематики, цікавого сюжету. Підвищенню інтересу у дітей до музичних ігор сприятиме забезпечення дошкільників

відповідними атрибутами, наочними враженнями про певні образи, які використовуються у запропонованій грі [1, с. 104].

Методика розучування музичних ігор з дітьми дошкільного віку багато в чому залежить від змісту і форми самої гри (сюжетної або несюжетної) та від ступеня її труднощів, а також передбачає послідовне засвоєння гри в процесі систематичних занять. Під час розучування музичної гри музичний керівник має звертати увагу на засвоєння дітьми відповідних умінь і навичок, а саме: відображення у рухах характеру музики, елементів музичної виразності (динамічні зміни, ритмічний малюнок), орієнтування у музичних формах, музичних фразах (сприймання початку музичного матеріалу, зміна рухів відповідно до характеру музики, припинення рухів одночасно із закінченням музики) тощо.

У процесі розучування музичних ігор важливим є питання заохочення малоактивних дітей. На ведучі ролі слід обирати не тільки сміливих і активних, а й сором'язливих, пасивних дітей, що сприятиме розвитку у них ініціативності, рухливості, оскільки саме в колективі ці якості набувають стрімкого розвитку. Необхідно схвалювати їх правильне виконання, надаючи їм впевненості у власних силах і сміливості. Завдяки методу колективного навчання неактивні діти стають більш розкутими, з інтересом виконують індивідуальні ролі [2, с. 97]. Враховуючи те, що багато музичних ігор містять складні музично-рухові завдання, важливим є поступова підготовка дітей до їх розучування. З одного боку, треба донести до дітей музику в її цілісності, а з іншого – забезпечити відповідне засвоєння програмних музично-рухових умінь. Тому необхідно напередодні розучування гри провести з дітьми певні вправи або ж розучувати гру, поступово її ускладнюючи. За таких умов діти планомірно засвоюють усі програмні навички, діють невимушено і з радістю.

Отже, завдяки поступовому ускладненню завдань, багаторазовому їх повторенню, колективній узгодженій роботі можливе успішне засвоєння музичної гри. Враховуючи особливу цінність музичних ігор для загального

розвитку дошкільників, бажано не обмежувати їх проведення тільки під час музичних занять, а й створювати можливості для їх використання і в повсякденному житті дітей.

Список використаних джерел

1. Методика музичного виховання в дитячому садку. Під ред. С.М. Шоломович. Київ: Музична Україна. 1974. 192 с.
2. Музичне виховання у дошкільному навчальному закладі: Збірник методичних матеріалів / Упор. І. Романюк. Тернопіль: Мандрівець. 2007. 104 с.

РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ У КНР НА РУБЕЖІ ХХ – ХХІ СТ.

Пей Чжиюн

аспірант кафедри педагогіки,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Наукові соціально-політичні та економічні дослідження доводять залежність економічного розвитку країни від рівня освіченості її громадян. Досвід КНР у цьому питанні є надзвичайно цінним для багатьох країн світу, де зараз активно проводяться освітні реформи. Так, за відносно короткий проміжок часу, в КНР вдалося вибудувати абсолютно нову систему вищої освіти.

Багато вітчизняних та закордонних науковців присвятили свої роботи дослідженню вищої освіти КНР та її реформуванню, зокрема Н. Боровська, С. Гала, О. Гусєв, Ли Сюй, О. Іванілов, Х. Кашфулліна, В. Лунячек, Су Цзюньянъ, Сяо Су, Ци Минянь, Чэнь Чжаомин, О. Шацька, О. Шпарик та інші.

Активні зміни та зрушення у вищій освіті КНР почалися з 1978 року, після «культурної революції» (1966-1976р.р.). У 1981 році у КНР було створено спеціальну асоціацію, яка відповідала за міжнародний обмін досвідом з кращими країнами світу (China Education Association for International Exchange). Було прийнято такі нормативно-правові документи, як Постанова «Про реформування системи освіти» (1985р.), закон КНР «Про обов'язкову освіту» (1986), «Програми реформи та розвитку освіти» (1993р.), «Програма 863»

(1986), завдяки яким удосконалився зміст, форми та засоби вищої освіти (у більшості ЗВО). Збільшення фінансування на освітню галузь сприяло створенню кращої матеріально-технічної бази для навчання та розвитку науки [3].

У 1995 році у сфері освіти було проголошено курс реформування («Стратегія відродження Китаю через науку та освіту»), основним напрямками якого стали спільний розвиток, реструктуризація, укрупнення та кооперація [5]. Першим таким проєктом у 1995 року став «Проєкт 211», а пізніше 1998 році «Проєкт 985». У першому проєкті передбачалося покращення рівня викладання, дослідницької та управлінської діяльності ста вишів країни, то у другому – виведення цих ЗВО на світовий рівень [7].

Вагомою подією у сфері вищої освіти стало створення альянсу у 1998 році, який отримав назву «Ліга С9». 9 кращих університетів КНР об'єдналися за спільною метою підняти престиж ЗВО у КНР. 1999 рік відзначився прийняттям рішення «Про поглиблення реформи освіти і комплексне просування в розвитку виховання якісних характеристик». Дане рішення передбачало продовження реформування вищої освіти та підготовку фахівців, які б відповідали стандартам провідних країн світу, а також передбачалося впровадження інноваційних технологій у процесі підготовки студентів [3].

На сучасному етапі розвитку освіти велике значення має «План середньострокового та довгострокового розвитку та реформи системи освіти КНР 2010-2020». Важливим є також той факт, що Державна Рада кожні п'ять років розробляє рекомендації у сфері освіти, що сприяє ефективному реформуванню. Так, остання «п'ятирічка» була розроблена на 2016-2020 роки [6].

У 2006 році було прийнято «План 111», у 2007 році було прийнято закон «Про науковий та технічний прогрес». Передбачалося, що найкращі фахівці світу приймуть участь у процесі вдосконалення вищої освіти КНР. Планувалося створення наукових центрів, лабораторій.

У 2015 році було розроблено державний план, щодо просування вищої освіти та відповідність її світовим стандартам. Цей план отримав назву «Подвійний вищий клас». Передбачається, що за 35 років кращі ЗВО у КНР сягнуть світового рівня [1].

Отже, у досвіді становлення та реформування вищої освіти у КНР за останні 40 років можна відмітити позитивну динаміку послідовного реформування вищої освіти КНР, а саме: прийняття урядом нормативно-правових документів, які сприяли стрімкому росту та розвитку вищої освіти; достатній рівень фінансування освітніх реформ; розробка плану, не тільки найближчого, а й перспективного розвитку.

Список використаних джерел

1. Гобова Є. В. Сорок років розвитку науки та освіти в Китаї. 2018. URL: <http://sinologist.com.ua/gobova-ye-v-sorok-rokiv-rozvytku-nauky-ta-osvity-v-kytayi/http://sinologist.com.ua/category/publication/journal/ukrayina-kitaj-n14-2018/>.
2. Салицкий А. Образование КНР: специфика и достижение. 2001. URL: old.russ.ru/ist_sovr/sumerki/20010412_salit.html.
3. Шацька О. Тенденції розвитку вищої педагогічної освіти в КНР (70-ті рр. XX ст. – початок XXI ст.) *Порівняльно-педагогічні студії*. №2(8), 2011. URL: <file:///C:/Users/A4F7~1/AppData/Local/Temp/18606-27861-1-SM.pdf>
4. Bentao Y. Internationalization at Home. *Chinese Education and Society*. 2011. Vol. 44. №. 5. P. 84–96.
5. Mok Ka Ho. Education Reform and Education Policy in East Asia. L. and N.Y. 2006. 251 p.
6. Snapshot A. Education in China. OESD. 2016. 64 p.
7. Project 211: A Brief Introduction. *China Education and Research Network*. URL: <http://www.edu.cn/20010101/21852.shtml> (in China).

МІСЦЕ І РОЛЬ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Перевознюк В.В.

аспірант кафедри психології, педагогіки та філософії, старший викладач
кафедри філології та видавничої справи,
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

Здатність до самоосвіти – це персональний ресурс особистості, який дозволяє діяти в різноманітних ситуаціях на шляху до професійної компетентності. На підставі аналізу досліджень диференціації ключових компетентностей О.Б. Кисельової [1, с.51] вдалося з'ясувати, що самоосвітня компетентність є ключовою серед усіх компетентностей, оскільки її наявність в особистості дозволяє гнучко вдосконалювати свою професійну кваліфікацію відповідно до мінливих життєвих ситуацій.

Уміння вчитися є поштовхом і підґрунтям для самоосвіти, підтвердження чого знаходимо в дослідженнях О. Савченко. Компонентами навчальної діяльності є мотиваційний (ставлення до навчання), змістовий (відомі й нові знання, уміння, навички) і процесуальний (способи виконання діяльності на різних рівнях складності) [2, с. 40].

Запропонована структура навчальної діяльності засвідчує, що вмє вчитися той, хто сам визначає мету діяльності або приймає поставлену керівником; проявляє зацікавленість у навчанні, докладає вольових зусиль; організовує свою працю для досягнення результату; відбирає або знаходить потрібні знання, способи для розв'язання завдання; виконує в певній послідовності сенсорні, розумові або практичні дії, прийоми, операції; усвідомлює свою діяльність і прагне її вдосконалити; має вміння й навички самоконтролю та самооцінки. Цей перелік складників характеризує розгорнуту, розвинену навчальну діяльність, яка може перетворитися на самоосвітню за таких обставин: наявності повної добровільності, самостійності, неперервності,

спрямованості на задоволення пізнавальних потреб та інтересів, а також керованості самою як особистістю.

Низка соціально-економічних чинників (зростання рівня престижності педагогічної професії, збільшення кількості студентів, потреба в дистанційному, масовому заочному навчанні, розвиток інформаційних технологій тощо) сприяла виникненню потреби у Великій Британії в самостійному оволодінні студентами – майбутніми вчителями знань англійської мови, формуванні їхньої самоосвітньої компетентності.

Зумовлене часом інтенсивне формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів англійської мови розпочалося у Великій Британії наприкінці ХХ сторіччя. У цей час процес зростання кількості студентів у закладах вищої освіти не супроводжувався достатнім збільшенням викладацького складу, що призвело до кількісного зростання учбових груп і зменшення особистісного контактування між викладачами та студентами. За таких обставин як доречні й плідні у вищій освіті розвивались ідеї індивідуального навчання, зокрема з використанням комп'ютерів у вивченні англійської мови, які стали корисним доповненням під час самостійного навчання, хоча і недостатні, тим більше з огляду на специфіку навчання мови як навчальної дисципліни.

Отже, формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів англійської мови у Великій Британії, зумовлене низкою соціально-економічних чинників, сприяє зацікавленості здобувачів освіти до оволодіння фаховими компетентностями, формуванню в них знань і навичок, обґрунтованих на інноваційному передовому досвіді сучасників, усвідомленню залежності якості професійної діяльності від самоосвіти, неперервності професійного зростання впродовж життя.

Список використаної літератури

1. Кисельова О.Б. Формування компетентності самоосвіти у майбутніх педагогів в умовах інформаційно-навчального середовища: дис. ... канд.пед.наук. Харків, 2011. 272с.

2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : бібліотека з освітньої політики [колективна монографія] / [Н.М. Бібік, Л.С. Ващенко, О.І. Локшина, О.В. Овчарук, Л.І. Паращенко, О.І. Пометун, О.Я. Савченко та ін.] ; під заг. ред. О.В. Овчарук. Кб]d : К.І.С., 2004. 112 с.

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В УМОВАХ УНІВЕРСИТЕТУ

Петренко А.А.

студентка фінансового факультету,

Золотухін О.О.

науковий керівник, викладач кафедри фізичного виховання та спорту,
Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця

Професія економіст є однією з найбільш затребуваних на сучасному ринку праці. Фахівці в цій галузі займають провідне місце в структурі будь-якої організації, компанії або підприємства.

Організація фізичної підготовки у виші передбачає забезпечення студентів-економістів необхідними знаннями щодо правильного використання засобів фізичного виховання та спорту в навчальний і у вільний час [1]. Так, серед студентів I та II курсу (120 осіб) ХНЕУ імені С. Кузнеця було проведено опитування «Якими професійними якостями повинен володіти майбутній економіст?», «Чому ви не відвідуєте спортивні секції в університеті?». У результаті, більшість студентів вважають, що економісти повинні володіти схильністю до роботи з документацією, бути емоційно врівноваженими. Через відсутність часу вони не відвідують спортивні секції та не мають бажання взагалі. Але ж є молоді люди, які відвідують спортивні секції в університеті або позауніверситетом. Проведене дослідження дозволило зробити висновок про те, що є необхідність постійно залучати молодь до занять в спортивних секціях і клубах не тільки в навчальний час, а й у вільний. Для цього необхідно виявити

більш затребувані спортивні секції та розробити комплекс вправ для професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх фахівців.

Список використаних джерел

1. Мудрік В. І. Виховання інтересу до професійно-прикладної й фізичної підготовки у студентів. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*: Збірник наукових праць. Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2005. С. 339–343.

ДИТЯЧИЙ ФОЛЬКЛОР ЯК ЗАСІБ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Петюренко О.В.

магістр факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв ім. В. Волошиної,

Онофрійчук Л.М.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти,
Вінницький державний педагогічний університет імені
Михайла Коцюбинського

У зв'язку із відродженням української національної культури, значне місце на уроках музичного мистецтва в загальноосвітній школі належить народній пісні. Вона несе слухачеві не тільки зміст і мелодію, але й те, чим живе народ, його сподівання, переживання, надії.

Вивчення творів народної творчості в центрі уваги робіт науковців А. Авдієвського, А. Болгарського, А. Верещагіної, З. Жофчака, Н. Костюк, І. Ляшенко, В. Шульгіної. Дослідженню проблеми музично-естетичного виховання присвятили свої праці такі вчені, як В. Бутенко, Л. Коваль, Г. Падалка, О. Рудницька, Ю. Юцевич та ін.

Підкреслюючи значення фольклору в становленні особистості, В. Сухомлинський писав: «Мелодія і слово рідної пісні – це могутня виховна сила, яка розкриває перед дитиною народні ідеали і надії» [2, с.9].

На нашу думку, для залучення дітей до витоків національного пісенного фольклору, важливо навчити їх сприймати народну музику, «пропускати її через себе». Тому пізнавальний матеріал для музичних бесід ми адаптували відповідно до віку школярів з погляду доступності й художності викладу.

У бесідах «Український віночок», «Музика мого народу», «Жанри народної музики» школярі ознайомились із функціями народної музики в житті людей, різноманітністю музичних жанрів, особливостями музичного оформлення календарних обрядів. Це допомагало з'ясувати образність мистецтва мови та багатожанровість музичного мистецтва, що формує художню й мистецьку освіченість школярів.

У бесідах «Весняні ігри та забави» та «Дитячий фольклор» школярі дізнавалися про різновиди українських народних пісень, жанри дитячого фольклору – частівки, забавлянки, заклички, а також вивчали історію народних музичних інструментів – сопілки, трембіти, бандури, цимбал.

У бесіді «Жартівливі дитячі пісні» на прикладі пісеньки «Мала білочка» ми допомагали дітям уважніше засвоювати правила хорошої поведінки, бути терплячими, не вередувати. Завдяки цим особливостям забавлянки сприяють розвитку в дітей почуття ритму, збадьорюють, спонукають до активних дій.

У бесіді «Музика природи» ми намагались допомогти дітям зрозуміти й відчути важливість дбайливого ставлення до природи. Увага акцентувалася на тому, що давні слов'яни, віруючи в цілющу силу трав, квітів, дерев, ставилися до них дбайливо, з духовним піднесенням.

Неабияке педагогічне й виховне значення мають колискові пісні. У бесіді «Мамина пісня» ми зазначали, що з перших днів життя дитина слухає мелодію. Це сприяє розвитку її музичних здібностей, естетичних почуттів, емоційності, адже вона не тільки слухає голос матері, а й бачить її обличчя, усмішку. Діти наспівували колискові пісні «Котику сіренький», «Ой ну, коту, коточок», «Люлі-люлі, прилетіли гулі». Характеризуючи колискові пісні, які приваблюють своєю простотою, безпосередністю, ніжністю, діти дійшли до висновку, що на їхній

основі можна виховати естетичне ставлення до природи, а також важливі моральні риси – доброту, чуйність. Це дозволяє дитині легше входити в новий для неї світ, знайти й виявити себе в ньому [2, с.45].

Отже, естетичне ставлення до української народної музики сприяє виявленню в учнів нахилів і здібностей, розвитку творчого ставлення до дійсності.

Список використаних джерел

1. Рідне слово. Українська дитяча література: Хрестоматія. Кн.1 / Упор. З. Д. Варавкіна, А. І. Мовчун, М. Ф. Черній. Київ: Либідь, 1999. 400 с.
2. Науменко С. Особливості сприймання музики шестилітніми першокласниками. *Початкова школа*. 2001. № 12. С. 45-47.

ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ – ШЛЯХ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВСЕБІЧНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Пилипенко Ю.В.

магістерка фізико-математичного факультету,

Проскурня О.І.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент, заступник декана з навчальної роботи фізико-математичного факультету,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Головне завдання освіти – підготовка молодого покоління до сучасного життя, формування в нього необхідних компетентностей, а інтеграція навчальних предметів є одним з основних способів їх формування.

Можливості інтегрованого навчання дають змогу досягнути кращої та якіснішої освіти, а отже конкурентної, що забезпечує кожному учневі можливість самостійно досягати мети, творчо самостверджуватись у різних соціальних сферах [4].

У сьогоденні інтегрований підхід до навчання є не лише актуальним, але і перспективним, він впроваджує нові умови діяльності учнів та вчителів, що мають значний вплив на ефективне сприйняття школярами навчального

матеріалу. Побудова предметного навчання за інтегрованим типом відповідає завданням особистісно-орієнтованого навчання, оскільки дає змогу виявити ставлення учня до навколишнього світу, що є для нього цілісним і багатограним [2].

Метою навчання на інтегрованій основі є надання цілісного уявлення про довкілля, підвищення розумової активності учнів, забезпечення самовираження, самореалізації та всебічного розвитку гармонійної особистості з властивими їй загальнолюдськими цінностями [3].

Найбільш відомим методом інтеграції є інтегрований тип уроку, що об'єднує в собі навчання одночасно за кількома дисциплінами при вивченні одного поняття, теми чи явища [6].

Характерна риса інтегрованих уроків – це пошук незвичного способу розв'язання поставлених питань, що розвиває креативність мислення [5]. Такі уроки значно продуктивніші за звичайні, адже вони не тільки дають знання учням, але й надихають їх на власну творчість. Інтегровані уроки стимулюють учнів до розумової активності, вчать їх проводити аналіз, порівняння, шукати зв'язки між предметами та явищами [2].

Можна виділити наступні результати інтегрованого навчання: розвиток наукового стилю мислення учнів; можливість широкого використання школярами природничо-наукового методу пізнання; формування комплексного підходу до навчальних предметів, єдиного світогляду на ту або іншу проблему, що відображує об'єктивні зв'язки у навколишньому середовищі, формує в учнів інтегровану систему знань; підвищення якості засвоєння знань учнями; зростання й розвиток зацікавленості учнів у навчанні.

Інтегровані уроки значно розширюють і функції педагога, надають змогу вдосконалити методику роботи за рахунок поповнення своєї «методичної скарбнички», надають можливість вийти за межі традиційних форм їх проведення, виявити свою творчість і креативність.

Таким чином, інтегровані заняття додають новизни та оригінальності навчальній діяльності. Застосування інтегрованого підходу надає переваги в тому, що урізноманітнює процес навчання, позбавляє шаблонів, сприяє підвищенню активності учнів, а отже – й ефективності занять [1]. А найкориснішим у такому навчанні є те, що сам процес навчання починає подобатися.

Список використаних джерел

1. Земляна Е. Інтеграція знань в освіті. Технологія проведення інтегрованих занять. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2310>.
2. Мариновська О. Інтегральна технологія навчання: від теорії до практики. *Початкова освіта*. 2011. № 32 (608). С. 3-5.
3. Павлова О.Д. Особливості та закономірності формування інтегрованих знань у учнів. *Інтеграція знань з предметів природничо-математичного циклу: проблеми та шляхи їх вирішення*. II частина : Збірник матеріалів інтернет-семінару. Черкаси, 2012. С. 10-16.
4. Повстин О.В. Інтеграція знань як один з дидактичних принципів сучасної освіти. URL: http://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/files/povstyn_10.pdf
5. Руденко А.В., Білоус В.В. Роль інтегрованих уроків у навчальному процесі. *Інтеграція знань з предметів природничо-математичного циклу: проблеми та шляхи їх вирішення*. II частина : Збірник матеріалів інтернет-семінару. Черкаси, 2012. С. 35-38.
6. Серватинська Н.В. Методи інтеграції викладання математичних дисциплін та предметів природничого циклу. *Інтеграція знань з предметів природничо-математичного циклу: проблеми та шляхи їх вирішення*. II частина: Збірник матеріалів інтернет-семінару. Черкаси, 2012. С. 38-42.

ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ У РОБОТІ З ДІТЬМИ, ЯКІ МАЮТЬ ОСОБЛИВОСТІ В НАВЧАННІ

Пісняк Н.О.

здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Крутій К.Л.

науковий керівник, доктор педагогічних наук, професор кафедри
дошкільної та початкової освіти,

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Особливості в навчанні можна визначити у такий спосіб: це розлад одного або більше психічних процесів, що можуть виявлятися у зниженні ефективності пізнавальної діяльності та соціальної адаптації в цілому. Науковці підкреслюють, що *особливості в навчанні зумовлено відмінностями в обробці мозком інформації*. Діти, які мають труднощі в навчанні не ліниві, не мають знижений рівень інтелектуального розвитку. Вони, зазвичай, мають нормальний інтелектуальний потенціал, але їхній мозок обробляє інформацію інакше. Для дітей, які мають особливості в навчанні, державою передбачено спеціальне навчання та супутні послуги. Корекційна допомога з боку асистента вчителя є прикладом спеціального навчання. За К.Л. Крутій, мультфільм виступає одним з ефективних засобів морального виховання старшого дошкільника, в тому числі і його моральної поведінки, якщо при перегляді, сприйнятті й обговоренні виникають умови для засвоєння моральних уявлень, норм, відносин, оцінок і звичок [1-2]. *Мультфільм є одним з найбільш унікальних інструментів впливу на дитину завдяки своїм характерним рисам і потенційним можливостям.*

Відбір мультфільмів українських авторів для дослідницької роботи здійснювався нами з урахуванням особливостей у навчанні дітей та цілей дослідження. Відбір було обумовлено унікальністю мультфільму як мультимедійного засобу виховання і специфікою його впливу на дитину, яка має особливості в навчанні. Так як мультфільм є авторським твором мистецтва, ми не можемо модифікувати його сценарій під власні цілі й завдання, ми не здатні

повністю керувати самим процесом кіноперегляду. У цій ситуації ми можемо впливати тільки на його сприйняття, тобто здійснювати виховання шляхом активізації каналів сприйняття дитини.

У ході нашої роботи ми створювали умови для посилення пізнавального потенціалу мультфільму, закладеного в нього автором і художником. Для досягнення подібного ефекту при організації та побудові ситуацій контакту з мультфільмом перегляд і сприйняття поєднували такі *педагогічні прийоми*: бесіди, обговорення, гра, з включенням матеріалу мультфільму в різні види діяльності, що дозволяло здійснювати діяльнісний підхід до розвитку і виховання дітей, які мають особливості в навчанні. Особливістю процесу розвитку і виховання дітей, які мають особливості в навчанні, засобами мультиплікаційних фільмів, є підготовленість педагога до реалізації супроводу методики роботи з мультфільмом.

Отже, використання мультфільму як мультимедійного засобу розвитку і виховання дитини, яка має особливості в навчанні, дозволяє з високою ефективністю вирішувати питання накопичення і розуміння нею правил поведінки, а також їх використання в безпосередній життєдіяльності. Мультфільм покликаний сформувати стійке прагнення до дотримання моральних норм і приписів шляхом розуміння моральних вчинків персонажів, мотивуючих власну поведінку дитини.

Список використаних джерел

1. Крутій К.Л. Використання мультфільмів як засобу розвитку зв'язного мовлення дошкільників. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2013. №9. С.54-64.
2. Крутій К.Л. Використання мультфільмів як засобу розвитку зв'язного мовлення дошкільників. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2013. №10. С.55-65.

THE CONCEPT OF GENDER DIFFERENCES AS A FACTOR THAT INFLUENCES LANGUAGE LEARNING

Povelytsia Y.S.

магістерка факультету іноземної філології,

Perlova V.V.

candidate of pedagogical sciences, associate professor,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

The concept of "gender" has been introduced into the categorical apparatus of linguistics relatively recently, but gender studies have already taken shape in this direction. At the present stage, a number of works have emerged, where an attempt is made to systematically comprehend and describe the language in connection with the gender phenomenon, to create a theoretical model of gender and to systematize methodological approaches to the study of gender in linguistics [2].

Modern social science distinguishes between "sex" and "gender". Sex is a biological phenomenon and has traditionally been used to refer to the anatomical and physiological features of humans, on the basis of which human beings are defined as male or female. However, apart from biological differences between people, there is a separation of their social roles, forms of activity, differences in behavior and emotional characteristics. Thus, gender is a set of social and cultural norms that a society prescribes to people depending on their biological sex.

A person is confronted with gender speech phenomena and their characteristics every day, wherever they are. In any sphere of human activity, when there is a dialogue between a man and a woman, one can speak about gender peculiarities. Gender issues permeate almost all social fields, affecting not only individuals but also entire groups of people.

Men and women who use the same ethnic language usually have different linguistic preferences, different communicative behavior, and other differences of this kind. Men and women have ideas about the language of men and women, and "these ideas live not only in the writings and minds of linguists, but also in the popular

consciousness", which finds "confirmation in the presence of proverbs, stable expressions focused on this issue" [1, p. 179].

Folk linguistic perceptions of female language versus male language are as follows: women are very talkative; they are less vicious and use rude, harsh expressions less often than men; women are more polite; they are more likely to use euphemisms .

Thus, we can conclude that gender is a complex sociocultural construct that reflects differences in people's behavior, in their mental and emotional characteristics. Within this conception, gender is understood as an organized model of social relations between women and men, which not only characterizes their communication and interaction in the family, but also defines their social relations in the main institutions of society.

References:

1. Сороколетова Н.Ю. Гендерные особенности речевого поведения.
2. Кирилина А.В. Гендер: лингвистические аспекты. Москва: Институт социологии РАН, 1999. с.180.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ У НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Поливанюк В.В.

ад'юнкт наукового відділу організації підготовки та атестації науково-педагогічних кадрів науково-методичного центру організації наукової та науково-технічної діяльності,
Національний університет оборони України
імені Івана Черняховського (Київ)

У сучасних умовах переорієнтації оцінки результату професійної підготовки майбутніх військових фахівців з понять «освіченість», «загальна культура» на «компетенцію» і «компетентність» останні категорії стають провідним критерієм підготовленості сучасного фахівця до нестабільних, нетипових умов праці та його соціально-професійного становлення. Це свідчить

про актуальність компетентнісного підходу до проблеми професійної підготовки фахівців різних галузей знання. Цей підхід обґрунтовує необхідність системно організованих, інтелектуальних, комунікативних, самоорганізуючих, моральних основ, які надають можливість успішно організувати професійну діяльність у широкому соціальному, економічному, культурному контекстах.

У загальному вигляді компетентність (від лат. *competens* – належний, здатний) представляє собою рівень освіченості в якості міри відповідності знань, умінь і досвіду осіб, визначеного соціально-професійного статусу, реальному рівню складності, які виконують завдання і вирішують проблеми. На думку Ю. Лісніченка, поняття «компетенція» означає обізнаність, досвід у певній галузі [2].

Термін «професійна компетентність» складається з двох категорій – «професія» і «компетентність». Професія (від лат. *professio* – офіційно вказане заняття) – це вид трудової діяльності людини, яка володіє комплексом теоретичних знань і практичних навичок, отриманих у результаті спеціальної підготовки і досвіду роботи. Є. Павлюк під професійною компетентністю розуміє комплексну характеристику людини, що виявляється в конкретній професійній діяльності та включає знання, уміння, навички, здібності, досвід, мотивацію і особистісні властивості [3].

Формування професійної компетентності майбутніх військових фахівців передбачає опанування ними знань, умінь і навичок майбутньої військово-професійної діяльності, а також набуття особистісних характеристик, необхідних для професійної діяльності. Сучасні автори (О. Забула, А. Зозуля, С. Каплун, Ю. Лісніченко, Є. Павлюк, І. Поліщук та ін.) доводять, що базовим для окреслення професійної компетентності майбутнього військового фахівця у вітчизняній психолого-педагогічній науці виступає компетентнісний підхід.

Отже, підсумовуючи основні підходи у сучасній науковій літературі до формування професійної компетентності майбутніх військових фахівців, останню можна представити як інтегративну якість, яка вміщує сукупність

професійно значущих якостей військового фахівця, здатність і готовність вирішувати професійні проблеми й завдання, що виникають у реальних ситуаціях військово-професійної діяльності, з використанням набутих під час професійної підготовки знань, умінь, навичок та особистісних якостей, життєвого і професійного досвіду, цінностей, особистої професійної культури.

Список використаних джерел

1. Каплун С.О., Забула О.Є., Зозуля А.В., Бондаренко О.Г. Професійна компетентність майбутніх офіцерів служб тилу як науково-теоретична проблема. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2011. №5. С.57-66.
2. Лісніченко Ю.М. Формування професійної компетентності майбутніх офіцерів у процесі вивчення фахових дисциплін на засадах компетентнісного підходу. *Молодий вчений*. 2016. №7 (34). С.432-435.
3. Павлюк Є.О. Професійна компетентність як складова професійної діяльності майбутніх тренерів-викладачів. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія: Педагогічні та психологічні науки. 2014. №2 (71). С.109-117.

ДІАЛОГІЧНІ ВМІННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ІГРАХ ЗА СЮЖЕТАМИ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ

Полічковська С.В.

магістерка факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв
імені Валентини Волошиної

Крутій К.Л.

науковий керівник, доктор педагогічних наук, професор, професор
кафедри дошкільної та початкової освіти,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Гра – одна з форм практичного мислення, у якій мовлення є супутнім процесом. У грі дитина оперує своїми знаннями, досвідом, враженнями, відбитими в суспільній формі ігрових способів дії, ігрових знаків, які

одержують значення в смисловому полі гри. Гра, маючи риси пізнавальної за своїм мотивом діяльності, презентує собою своєрідну практичну форму роздумів дитини про довкілля, соціальну дійсність, дозволяє, образно кажучи, «розправити крила своїх здібностей». За К.Л.Крутій, діалог є актом соціально-мовленнєвої взаємодії, безпосереднього спілкування людей [1].

Дослідження показали, що дитина виявляє здатність наділяти нейтральний (до пори) об'єкт ігровим значенням у смисловому полі гри. Саме ця здатність є найголовнішою психологічною базою для введення в гру діалогів із сюжетів художніх творів.

Здатність дітей заміщати в грі реальний предмет ігровим з перенесенням на нього реального значення, реальну дію – ігровою, лежить в основі здатності осмислено оперувати символами, знаками, персонажами, вербалізувати їх умовні дії.

Саме тому ігри за сюжетами художніх творів повинні бути нерозривно пов'язані зі звичайними іграми. Якщо у звичайній грі дитина зображує дійсність за допомогою цілком реальних предметів, то при грі за сюжетом художнього твору спирається на образ своєї уяви за умови, якщо малюнки не були панівними в книзі, а діалоги було презентовано мінімально.

Ігри за сюжетами художніх творів пропонуємо класифікувати з точки зору їх спрямованості на формування діалогічних умінь дошкільників, а саме на *репродуктивні*, в яких чітко окреслено ігрові та мовленнєві завдання та способи їх вирішення (використовуються конкретні засоби розв'язання ігрового завдання, здійснюється зовнішній покроковий контроль за ходом гри з боку вихователя, надається допомога в побудові діалогу); *покрокові*, де існує можливість вибору ігрових та мовленнєвих завдань, їх рішення здійснюється шляхом експериментування, поряд з конкретними засобами використовуються узагальнені, здійснюється зовнішній прикінцевий контроль з боку вихователя; *творчі*, в яких ініціатива в постановці ігрових і мовленнєвих завдань повністю належить дітям, є можливість оригінального, нестандартного їх вирішення,

використовуються узагальнені засоби досягнення мети гри, здійснюється самоконтроль.

Аналізуючи досвід застосування ігор за сюжетами художніх творів, можна зробити висновок, що такі ігри прискорюють мовленнєвий розвиток, відкривають ідеальні можливості для формування діалогічних умінь, позитивно впливають на збагачення змісту спілкування дітей один з одним і педагогами. При цьому значно збагачується дитячий словник, дошкільнята легко і з задоволенням опановують нову термінологію.

Список використаних джерел

1. Крутій К.Л. Формування граматичної правильності мовлення в дошкільників у контексті комунікативного розвитку : термінологічне поле. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки.* № 3 (137), 2018. С.28-35.

2. Крутій К., Зданевич Л. Виховний вплив дорослих на формування мовленнєво-мовної та лінгвістичної готовності дошкільників до навчання в школі: теоретичний аспект. *Людинознавчі студії.* Серія «Педагогіка», 2019. 8/40. С. 13-26. doi: 10.24919/2413-2039.8/40.164378

МОТИВАЦІЙНІ РЕСУРСИ ОСОБИСТОСТІ У ПОДОЛАННІ СТРЕСУ

Проданова О.М.

аспірантка соціально-гуманітарного факультету,
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»

У сучасному житті людина часто стикається зі стресовими ситуаціями. Такі ситуації можуть призвести до кризи, в тому числі мотиваційної. Протиріччя між бажаним і належним, фрустрація, втрата життєвих орієнтирів – характерні ознаки нашого сьогоденного життя, ознаки кризи мотивації. У психологічній літературі криза мотивації досліджена досить добре. Вона виникає здебільшого тоді, коли людина втрачає сенс життя, будь-які його цілі.

Встановлено ресурси, що допомагають впоратися зі стресогенними ситуаціями: ресурси особистості (Я – концепція; інтернальний локус контролю; ресурси когнітивної сфери; афіліяція; емпатія; позиція людини по відношенню до життя, смерті, любові, віри; духовність; ціннісно-мотиваційна структура особистості) і ресурси соціального середовища (оточення, в якому живе людина, а також уміння знаходити, приймати і надавати соціальну підтримку) [4].

Зі збільшенням стресогенності ситуації зростає роль мотиваційних компонентів особистості в регуляції діяльності [1]. Мотиваційна сфера займає одну з провідних позицій у системі стресостійкості особистості. Це пов'язано з тим, що провідні мотиви виступають у якості спонукальної сили, яка направляє та організує діяльність, активність особистості.

Слід виділити низку мотиваційних феноменів, які відіграють у системі стресостійкості особистості особливу роль. Так, на поведінку в стресогенних ситуаціях значною мірою впливає вираженість мотивації успіху та мотивації боязні невдачі [2].

Мотивація досягнення успіху відноситься до позитивної мотивації. В основі активності особистості полягає надія на успіх і потреба в досягненні успіху. Такій особистості властиві активність, ініціативність, продуктивність

діяльності, наполегливість у досягненні мети, а при виконанні завдань проблемного характеру та в умовах дефіциту часу результативність діяльності покращується. Рівень стресостійкості особистості такого типу дуже висока [3].

Особи, мотивовані на невдачу, в діяльності менш ініціативні. При виконанні завдань проблемного характеру, в умовах дефіциту часу результативність діяльності у них погіршується. Такі особи відрізняються меншою наполегливістю в досягненні мети, при виконанні відповідальних завдань шукають причини відмови від них. Рівень стресостійкості таких людей не відрізняється високими показниками. Мотив досягнення показує, наскільки людина прагне до підвищення рівня своїх можливостей. Уникнути мотиваційної кризи або послабити її дію дозволяють спеціально розроблені курси мотиваційного тренінгу, що сприяють підвищенню активності, переходу від тактики уникнення невдач до тактики надії на успіх.

Важливими є висновки вчених щодо відмінності рівня стресостійкості в осіб з інтеральною та екстеральною локалізацією контролю над подіями, що відбуваються в житті [1]. Вони підкреслюють велику стресостійкість осіб з внутрішнім локусом контролю, якщо людина здебільшого приймає відповідальність за події, що відбуваються в її житті, на себе, пояснюючи їх своєю поведінкою, характером, здібностями. Про екстеральний локус контролю говорять, якщо людина схильна приписувати відповідальність за все зовнішнім чинникам: іншим людям, долі або випадковості, навколишньому середовищу. Їх відрізняє підвищена тривожність, стурбованість, менша терпимість до інших та підвищена агресивність, конформність [3].

Отже, роль внутрішньої мотивації в подоланні стресу або кризи є основною та прямо залежить від впливу багатьох стимулів. Відповідно, потрібна така система мотивації і стимулювання, яка б дозволила людині адаптуватися до умов кризи, відчувати свою значимість і відповідальність, сприяти її самоактуалізації. Активація внутрішніх мотиваційних ресурсів виявляється в наданні людиною меті власних дій особистісної сенсовності.

Список використаних джерел

1. Бодров В.А. Психологический стресс: развитие и преодоление. Москва: ПЕРСЭ, 2006. 528 с.
2. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. СПб: Питер, 2002. 512 с.
3. Реан А.А., Кудашев А.Р., Баранов А.А. Психология адаптации личности. Анализ. Теория. Практика. СПб: Еврознак, 2006. 479 с.
4. Стельмащук Х.Р. Психологічні фактори подолання стресу. *Проблеми сучасної психології*. 2015. Вип. 9. С. 14.

ГОЛОС ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ФАСИЛІТАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛЯ І УЧНЯ ГОЛОС ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ФАСИЛІТАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛЯ І УЧНЯ

Прокопенко І. А.

кандидат педагогічних наук, доцент, докторант кафедри початкової та професійної освіти, керівник науково-методичного тренінгового центру соціального та професійного розвитку людини,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

16 квітня світ відзначає міжнародний День голосу (World Voice Day). У структурі Науково-методичного тренінгового центру соціального та професійного розвитку людини ХНПУ імені Г. С. Сковороди вже кілька років функціонує науково-методична лабораторія з охорони, розвитку та вдосконалення голосу представників голосомовних професій, тому традиційно протягом квітня проводимо різні активності присвячені означеній темі: від інформаційних повідомлень та майстер-класів до міжнародних конференцій.

Сьогодні ми вирішили дослідити взаємозв'язок таких понять, як «фасилітація» та «голос» у розрізі педагогіки.

Голос – важливий та дієвий інструмент ефективної організації фасилітаційної взаємодії вчителя і учня, хоч і не єдиний. Для педагога володіння власним голосом, його гучністю та інтонацією, вміння керувати

ритмом мови, оволодіння мистецтвом розстановки мовних пауз істотно зумовлюють успішність впливу на учнівську аудиторію. У процесі організації освітнього процесу в нагоді стають техніки активного слухання, що допомагають підтримувати спілкування, а мистецтво влучного ставлення запитань допомагає привернути увагу і ненав'язливо сфокусувати увагу (думки) учнів на темі, що вивчається.

Важливим чинником, що впливає на сприйняття голосу, є те, як говорить вчитель. Голос може бути виразним, чуттєвим і емоційним, а може бути млявим, байдужим. На основі вищезазначеного та у процесі проведення аналізу наукової літератури розглянемо деякі характеристики голосу [1; 2; 3], які мають суттєве значення для ефективної організації фасилітаційної взаємодії у класі.

Голос є, в першу чергу, засобом донесення певної інформації до аудиторії. При правильному використанні педагогом власного голосу він стає потужним і ефективним інструментом впливу та передачі навчальної інформації. А можна використовувати його як інструмент тортури, роблячи. Якщо ж «включити» неприємні для звукосприйняття тон, силу, висоту голосу, темп мови та інтонацію, то голосовий апарат може перетворитись на інструмент тортури або санкцій.

Під час освітнього процесу педагогу необхідно особливо уважно ставитись до емоційного стану голосу, як власного, так і учнів, оскільки голос вчителя – це простір, де зустрічаються його свідоме (зміст промови) і несвідоме (характеристики голосу). Психологи стверджують, що в стані тривоги або нервового напруження у людини змінюються його голосові характеристики [4].

Усі світові фасилітаційні програми, що допомагають удосконалювати спілкування саме з дітьми наголошують, що дорослим (батькам, вихователям, вчителям) для досягнення саме фасилітаційної взаємодії з дітьми (учнями) слід, насамперед, оволодіти власним голосом та емоціями, щоб мати позитивний вплив на власних дітей, дошкільнят або ж учнівську аудиторію під час проведення уроків. Наприклад, норвезька програма ICDP (International Child

Development Programme) виокремлює 8 основних принципів фасилітаційної взаємодії з дітьми (вихованцями, учнями), крізь які вербальні засоби комунікації проходять «червоною стрічкою».

Розглянемо наступні характеристики голосу, на яких необхідно усвідомлено розумітись педагогам:

- *гучність* – здатність змінювати голос відповідно до умов, при цьому слід враховувати, що гучний голос у поєднанні з підвищенням його тональності і вібрацією здебільшого сприймається як невпевненість вчителя. Підвищення гучності в поєднанні зі зниженням його тональності надає голосу силу, проте може створювати відчуття агресивного налаштування;

- *темп мовлення* – швидкість голосу, тривалість звучання окремих слів і тривалість пауз. Професійні комунікатори добре володіють власною мовою й уміють коригувати її темп відповідно до інформації, що викладається. Упевнена, змістовна мова, як правило, має середній, рівний темп з чітким поділом слів. Складні ідеї слід викладати в більш повільному та рівномірному темпі – необхідно давати учням час для осмислення того, про що розповідає вчитель. Однак занадто повільна і млява мова може призвести до втрати уваги та інтересу учнів.

- *висота голосу* – важливий елемент передачі емоційного стану вчителя і здатна викликати такий же стан у школярів (ефект резонансу). Низький голос (особливо бас) передає впевненість. Відповідно, підвищення висоти голосу (особливо в поєднанні з підвищенням темпу мови) може сприйматися як втрата контролю над ситуацією.

- *інтонація* – також важливий елемент мовлення. Однакові слова, сказані з різною інтонацією, можуть передавати різні сенси, аж до протилежних. Під час промови використовується від 10 до 20 різних нот. Інтонації створюють загальну мелодійну картину мови та допомагають утримувати увагу.

Отже, для ефективної організації фасилітаційної взаємодії вчителя і учня, вчителю слід більш повільно проголошувати ключові слова; змінювати гучність;

підвищувати або знижувати інтонації в процесі вимови слова; використовувати паузи.

Фахівці переконують, що голос, на рідкість, ефективний інструмент, за допомогою якого можна суттєво впливати на оточуючих [4; 5]. Вчителю, який має певні навички ефективного володіння голосом, не складно фасилітаційно впливати на учнів власним «фасилітаційним голосом». Для цього необхідними є три чинники: слід бути в злагоді зі своїми учнями; голос повинен створювати позитивний вплив, бути приємним для сприйняття; голос має виражати внутрішню енергію вчителя, вмикаючи почуття й емоції.

Список використаних джерел

1. Аппс Дж. Чтобы слушали и слышали! Влияние вашего голоса. Москва: Питер, 2011. 86 с.
2. Перетяга Л. Є. Професійні якості педагогічного голосу. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2012. № 34. С. 141–149.
3. Семиченко В. А. Психологія мовлення: навч. посіб. Київ: Магістр-S, 1998. 112 с.
4. Hirano M., T. Kurita. Growth, development and ageing of human vocal folds. San Diego : College Hill Press, 1983. P. 22-43.
5. Martin S. An exploration of factors which have an impact on the vocal performance and vocal effectiveness of newly qualified teachers/lecturers. University of Greenwich, 2003. 254 p.

ПРОБЛЕМА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ КОГНІТИВНОЇ ТА ЕМОЦІЙНОЇ СФЕР У ДІТЕЙ З ЛЕГКИМ СТУПЕНЕМ РОЗУМОВОЇ ВІДСТАЛОСТІ

Прокоф'єва Л.О.

викладач кафедри загальної та практичної психології,
Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Поширеність осіб з розумовою відсталістю становить від 1 до 3% популяції. Для об'єднання зусиль фахівців в області вивчення розумової відсталості необхідно окреслити найважливіші напрями, які сприятимуть ефективній діагностиці, корекції та соціальній адаптації.

Розумово відсталі діти являють собою надзвичайно складну в перебігу розвитку, механізмах, проявах дефекту та проблематичну в пошуках психолого-педагогічних шляхів соціалізації категорію дітей, яка має стійку тенденцію до збільшення (на тлі зниження показників народжуваності) [1; 2 та ін.]. Прогнози щодо зменшення кількості народження таких дітей, що спираються на оцінку багатьох негативних чинників, особливо внутрішньо біологічних, екологічних та соціальних, за даними досліджень В. І. Бондаря, О. В. Гаврилова, І. В. Дмитрієвої, С. П. Миронової, В. М. Синьова та ін. є вкрай несприятливими.

За Міжнародною класифікацією психічних і поведінкових розладів 10-го перегляду (МКХ, 1994), розумова відсталість – це стан затриманого або неповного розвитку психіки, що характеризується порушеннями тих здібностей, які виявляються в період дозрівання і забезпечують загальний рівень інтелектуальності, тобто когнітивних, мовленнєвих, моторних та соціальних здібностей [1, с. 127].

Аналіз сучасних досліджень [1; 2; 3 та ін.] вказує на те, що основні проблеми вивчення дитини з розумовою відсталістю досить системно представлені в області дослідження когнітивної боку, як області первинного дефекту. Разом з тим, зосередженість в пошуку первинного дефекту в області якоїсь однієї психічної функції тривалий час не дозволяла дослідникам окреслити цілісну картину і виділити загальну специфіку аномалії розвитку.

Метою нашого дослідження є вивчення легкого ступеня розумової відсталості як порушення когнітивної сфери, через оцінку змін у структурі та змісті емоційної сфери розумово відсталого дитини. Дослідження спирається на розроблену психологічну традицію розуміння конструктивної ролі афекту.

Як відомо, Л.С.Виготський проводить думку про єдність інтелектуального і афективного в організації найпростіших і найскладніших форм психічного життя. С.Я.Рубінштейн вважає, що одиниця психічного завжди включає в себе єдність компонентів інтелектуального і афективного [3, с.76].

Л.С.Виготський вказує на те, що розвиток пізнавальної діяльності у дітей пов'язаний з емоційно-вольовою сферою, що динамічно змінюється.

Несформованість або порушення емоційно-вольових особливостей викликає у дитини в скруті інтелектуальних завдань, що в свою чергу чинить негативний вплив на розвиток особистості дитини. Розлади в емоційній сфері дітей не тільки знижують інтелектуальні можливості, але і можуть призводити до порушення поведінки, а також викликати явища соціальної дезадаптації.

Слід зазначити і те, що чим більше виражено порушення в розумовому розвитку, тим очевидніша неузгодженість в емоційній сфері.

Таким чином, аналіз особливостей емоційної сфери дітей з порушенням розумового розвитку, дозволяє нам припустити те, що недостатність розвитку когнітивної сфери визначає неузгодженість емоційної сфери дитини. Проте, емоційна сфера відіграє важливу роль в засвоєнні дитиною знань, умінь і навичок, також у встановленні контактів з оточуючими і в соціальній адаптації учнів у школі та поза нею. Оскільки життя багате різноманітними емоціями, почуттями, воно потребує від дитини правильного їх розуміння і відповідної реакції на них.

Список використаних джерел

1. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 312 с.

2. Синьов В. М., Матвєєва М. П., Хохліна О. П. Психологія розумово відсталості дитини : підручник. Київ : Знання, 2008. 359 с.

3. Стадненко Н.М. Нариси з психології розумово відсталості дитини. Київ: Освіта, 1967. 116 с.

ЛІНГВОФІЛОСОФІЯ ГЮСТАВА ГІЙОМА

Проскурін І.А.

аспірант кафедри слов'янських мов,

Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди

Лінгвофілософія Гюстава Гійома є дослідженням мовлення, психосистематикою, спробою уявити, як думка транслює свій рух. Дев'ятнадцяте сторіччя було епохою панування у мовознавстві порівняльно-історичного методу [1].

Питання співвідношення мови та мислення, диференціювання мови та мовлення як аспектів мовленнєвої діяльності можна вважати ключовими для сучасного мовознавства. Г. Гійом формулював його таким чином: якщо «бачення» призводить до «розуміння» порядку баченого, властивому баченню фізичному (*le comprendre de constatation*), тоді «розуміння» призводить до «бачення» порядку розуміння, властивому розумінню (бачення очима розуму – *le voir de comprehension*). Щоб «бачити», треба усвідомити (*pour vraiment bien voir, il faut avoir compris*).

На противагу експериментальним наукам, теоретичне мовознавство не завжди має змогу на експеримент як умову досягнення істини. Експеримент допомагає науці, адже він створює об'єкт. Чи є дійсністю, яку варто досліджувати, лише те, що досяжно безпосередньому спостереженню?

Згідно з Г. Гійомом, мовознавство дев'ятнадцятого сторіччя майже не цікавилася проблемою співвідношень мови та мислення, що спричинилося до відсутності розуміння та можливості пояснити дію мовних механізмів, що

утворюють соціальну функцію мови (“Le langage est un fait social. On n'en saurait douter: c'est evident” [2, с. 265]).

Мовознавець, за Г. Гійомом, це – філософ, приречений на роздуми та спостереження. «Чому?» – питання теорії. «Як?» – питання практики.

Для сучасного мовознавства є актуальним положення Г. Гійома про динамічну природу мови. Мовні опозиції розглядаються ним як протиставлення попереднього та наступного стосовно деякої межі: мова передуює мовленню, віртуальне передуює актуальному, почуттєве та ментальне передуює вербальному. У граматичній системі імена передують дієсловам, іменники передують прикметникам, прикметники передують прислівникам, умовний спосіб дієслів передуює дійсному.

Таким чином, психосистематика Гюстава Гійома є одним з провідних менталістичних спрямувань у сучасній лінгвофілософії, що використовує індуктивно-дедуктивний метод. Вихідний момент аналізу – мовленнєвий факт. Думка рухається від бачення до осягнення. У цьому погляді Г. Гійома тотожні традиційним уявленням про природу думки. Новим є розрізнення зовнішнього та внутрішнього спостереження цього процесу.

Список використаних джерел

1. Глущенко В. А. Порівняльно-історичний метод в українському та російському мовознавстві XIX ст. – 30-х рр. XX ст. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2017. 255 с.
2. Guillaume G. Principes de linguistique theorique. Paris: Klincksieck, 1973. 280 p.

**ПАМ'ЯТКООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ О.П. НОВИЦЬКОГО У
1904-1918 рр.**

Прочкарук Д. О.

магістр історичного факультету,

Богдашина О.М.

науковий керівник, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії
України,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

О. П. Новицький був одним із тих науковців, який, окрім кабінетної дослідницької роботи, проводив практичні заходи задля збереження історико-культурної спадщини. У сфері його інтересів завжди були пам'ятки архітектури та містобудування, твори мистецтва тощо.

О.П. Новицький завжди надавав великого значення дослідженню пам'яток української та російської культури. Він розпочав свою наукову роботу в Москві, де 9 січня 1904 року Олексія Петровича було обрано членом-кореспондентом найавторитетнішого пам'яткоохоронного товариства всієї Російської імперії – Московського археологічного товариства. Саме на засіданнях цього товариства пролунали його доповіді, присвячені К. М. Биковському та Ф. Ф. Ріхтеру.

З 1 по 12 серпня 1908 року О.П. Новицький брав участь у роботі XIV археологічного з'їзду, що проходив у Чернігові. Там дослідник виступив із доповіддю на тему «Огляд матеріалів з археології України в мандрівках іноземців по Росії». Після оголошення доповіді він відстоював у дискусії з іншими вченими необхідність єдиних правил археологічних розкопок.

О.П. Новицький виступив ініціатором створення Комісії з дослідження старої Москви та 27 грудня 1909 р. був затверджений членом-засновником Московського археологічного товариства. Ця комісія повинна була не лише організовувати дослідження, а також охороняти взяті на облік пам'ятки. Дослідник добре знав про пам'ятки, що знаходились у монастирях Москви. О.П. Новицький також приймав участь у читаннях, які проводило товариство з метою популяризації історико-культурної спадщини.

2 жовтня 1917 р. генеральний секретар народної освіти І. М. Стешенко разом з головою Відділу охорони пам'яток старовини та мистецтва М. Ф. Біляшівським звернулись до О. П. Новицького з проханням про впорядкування списку цінностей з України в музеях і церквах Москви. М. Ф. Біляшівський вважав, що перш за все потрібно повернути в Україну, козацькі клейноди та інші речі, що знаходяться в Збройній палаті в Москві та пропонував ГС УЦР виділити кошти для спеціально уповноважених осіб, що будуть займатися пошуком українських пам'яток. За рекомендацією М. С. Грушевського представником ГС УЦР в Петрограді повинен був стати К. В. Широцький, а в Москві – О. П. Новицький. На той час це питання так остаточно і не вирішили. Лише 29 вересня 1919 року голова комітету охорони пам'яток старовини й мистецтв М. Ф. Біляшівський запропонував Директорії поновити роботу цих представників від українського уряду в Москві та Петрограді.

На відміну від Петрограду, де при Товаристві прихильників українських музеїв працювала комісія з реєстрації української старовини під керівництвом Ф. К. Вовка, О. П. Новицький у Москві працював над реєстром одноосібно. 20 грудня 1917 року він надіслав листа М. Ф. Біляшівському зі списком пам'яток, що зберігалися в музейних установах Москви. У тому ж листі О. П. Новицький пропонував дати йому від Секретарства освітніх справ посаду співробітника з особливих доручень «з приводу українських наукових справ у Москві», після чого він міг би виступати як офіційний представник.

Отже, О. П. Новицький відіграв важливу роль у становленні пам'яткоохоронного руху Російської імперії. Досвід, набутий істориком, на початку своєї діяльності, був використаний ним під час роботи в системі Всеукраїнської академії наук.

Список використаних джерел

1. Нестуля О. О. Біля витоків державної системи охорони пам'яток культури в Україні (Доба Центральної Ради, гетьманщини, Директорії). Київ : Ін-т історії України НАНУ, 1994. 239 с.
2. Тарахан-Берега З. П. Олекса Новицький – дослідник і популяризатор творчості Тараса Шевченка. *Образотворче мистецтво*. 1989. № 5. С. 21–23.

МАРКЕТИНГОВИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧІВ

Пчелянська Г.О.

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу та реклами,
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Маркетинговий підхід до визначення поведінки споживачів спрямований на дослідження внутрішніх і зовнішніх чинників, що впливають на маркетингову поведінку людини – споживача продовольчих і непродовольчих товарів.

Для подолання реальних і потенційних загроз підприємствам життєво необхідно застосовувати маркетинговий підхід до управління господарською діяльністю. Сутність даного підходу полягає в тому, що стратегія підприємства розробляється на основі маркетингових досліджень ринку, потреб і купівельної поведінки споживачів, аналізу конкурентів [1]. Тому особливої уваги менеджменту потребує налагодження партнерських відносин зі споживачами, кінцевими та індустріальними, посередниками, постачальниками оскільки ефективна взаємодія із зазначеними суб'єктами впливає на формування конкурентних переваг. Отже, можна стверджувати, що саме раціональна та обґрунтована поведінка споживачів, а особливо-організацій споживачів і визначатиме успіх всієї господарської діяльності.

Теорія маркетингу розділяє споживачів на два типи: кінцевих та індустріальних або інституційних [2]. Кінцевий споживач купує товари для

власного некомерційного споживання. Організації-споживачі, або інституційні споживачі, на споживчих та оптових ринках купують продукцію та послуги з метою використання у виробництві чи для подальшого перепродажу. Таким чином, споживачі на ринку постійно взаємодіють, відбувається кругообіг ресурсів, посилюються або послаблюються комерційні зв'язки між суб'єктами ринку.

Таким чином, формування поведінки споживачів на ринку буде зумовлюватися як видом споживача (це кінцевий споживач чи інституційний), так і впливом інституційного середовища як сукупності фінансових, правових, організаційних, інфраструктурних, галузевих та інших особливостей ринку. Аналіз споживачів на споживчому ринку показав, що на їх поведінку впливатимуть маркетингові чинники, такі як споживчі настрої населення, фактори формування конкурентних переваг для підприємства, діюча маркетингова концепція. Здійснення закупівлі інституційним споживачем має стратегічний вплив на результати всієї діяльності підприємства, оскільки можуть виникати ризики, пов'язані зі значними фінансовими витратами на придбання оптової партії товару чи отримання продукції неналежної якості.

Список використаних джерел

1. Калетнік Г.М., Шпикуляк О.Г., Пчелянська Г.О. Інститути інфраструктури та ціноутворення у розвитку аграрного ринку: регіональний аспект: монографія. Вінниця: ТОВ «Фірма "Планер"», 2012. 324 с.

2. Танасійчук А.М., Середницька Л.П. Формування заходів впливу на споживача засобами інноваційного пакування. *Інфраструктура ринку*. 2019. №28. С. 218 – 223. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/28_2019_ukr/34.pdf

ПОНЯТТЯ ЕПІСТЕМІЧНОЇ МОДАЛЬНОСТІ В ЛІНГВІСТИЧНІЙ ПРАГМАТИЦІ

Редченко Р.

магістр факультету іноземної філології,

Сазонова Я.Ю.

науковий керівник, доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри
англійської фонетики і граматики,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

У класичній філософії дискурсивне мислення, що розгортається в послідовності суджень, протиставляється інтуїтивному мисленню, яке охоплює ціле незалежно і поза всяким послідовним розгортанням. Платон і Аристотель провели поділ істин на безпосередні (інтуїтивні) й опосередковані (прийняті на основі доказів). Наприкінці 20 століття під дискурсом починають розуміти складне комунікативне явище, складну систему ієрархії знань, що включає, крім тексту, ще й екстралінгвальні чинники (знання про світ, думки, установки, цілі адресата та ін.), необхідні для розуміння тексту. Сьогодні вивчення дискурсу позначено центральною проблемою філософії – проблемою обґрунтування знання.

Лінгвістичний поворот в філософії 20 ст. призвів до того, що трактування дискурсивного пізнання перейшло від вивчення типів зв'язки в окремому реченні до усвідомлення мовлення як пов'язаних послідовностей мовних актів, виражених в різних текстах і аналізованих в різних аспектах: прагматичному, семантичному, референтному, модальному, емоційно-оцінному та ін. (Кротков 2010). Безсумнівно, категорія модальності в такому аспекті відіграє найважливішу роль. «Модальність – категорія мови і мовлення, що виражає реальні / ірреальні відношення висловлення до дійсності, цільову настанову мовця або суб'єктивну кваліфікацію ним повідомлення» (Селіванова 2011: 462). Серед досліджуваних модальних значень важливе місце займає епістемічна модальність (відома також як персуазивна модальність, модальність достовірності, модальність істинності), в семантиці якої знаходить

відображення знання мовця про те, що повідомляється у висловлюванні, і його ставлення до цієї інформації та її достовірності (Храковский 2007).

Вважається, що епістемічна модальність відбиває ступінь повноти й характер знань мовця про подію. Однак, перш за все, таке визначення характерно для художнього і розмовного дискурсу. Учені знаходять відмінності в розумінні й прагматичних особливостях епістемічної модальності в різних дискурсах. Наприклад, у науковому дискурсі, який містить наукові факти й докази, способи вираження епістемічної модальності відрізняються, і крім повноти знання мовця ще визначають позицію автора.

Список використаних джерел

1. Кротков Е. А. Философский дискурс. Современный дискурс-анализ. Вып. 2, т. 1, 2010. С. 20–22.
2. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля, 2011.
3. Храковский В. С. Эвиденциальность, эпистемическая модальность, (ад)миративность. *Эвиденциальность в языках Европы и Азии*: Сборник статей памяти Н. А. Козинцевой. СПб: Наука, 2007. С. 600-632.

ХАРАКТЕРИСТИКА ПАУЗ ХЕЗИТАЦІЇ В СПОНТАННОМУ МОВЛЕННІ

Рзаєва А.

магістерка факультету іноземної філології,

Перлова В.В.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри
англійської фонетики і граматики,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Спонтанне мовлення рідко буває ідеальним – іноді ми затинаємося, тягнемо або повторюємо окремі слова, виправляємо невдало розпочату фразу. Дрібні хезитації, відступи від прийнятих мовленнєвих зразків, перебивання

самого себе, перервані, «недобудовані» фрази звичайні в непідготовленому мовленні.

Одним з видів перерваного мовлення є пауза хезитації - момент в породженні висловлювання, коли той, хто говорить, призупиняє (уповільнює) свою промову в пошуках наступного слова або підходящої синтаксичної конструкції [1].

Пауза (лат. *pausa* від грец. *Pausis* - припинення, зупинення) – це тимчасова зупинка звучання, протягом якої мовленнєві органи не артикують, і яка розриває потік мовлення [2].

Існують паузи всередині мовлення однієї особи. Ці паузи, як правило, викликані психофізіологічними причинами, такими як потреба в плануванні висловлення і хезитація. Як указується в науковій літературі, коли пауза відбувається під час зміни співрозмовника, але не в місці доречного переходу, це часто називається паузою планування або паузою хезитації [2].

Загальновизнаним є той факт, що паузи хезитації виникають у разі наявності у мовця певних складнощів в плануванні поточного висловлювання - чим більше цих складнощів, тим більше вірогідна поява паузи хезитації, тим більше її тривалість.

До властивостей пауз хезитації, через які вони часто зустрічаються в усному спонтанному мовленні, відносяться: вільна позиція щодо інших елементів, велика тривалість, необмежена частота виникнення і високий ступінь релевантності (відповідності очікуванням слухача).

У спонтанному мовленні з його непідготовленістю і творчим характером паузи хезитації допомагають тому, хто говорить, вибрати слова, планувати висловлювання, позначити додавання, виправлення і повернення. Повна відсутність пауз хезитації може характеризувати, скоріше, штучне мовлення, ніж спонтанне, але їх дуже велика кількість ускладнює комунікацію.

Виокремлення різних типів пауз у непідготовленому мовленні свідчить про те, що паузація відіграє в повсякденній комунікації важливі функції.

На закінчення варто відзначити, що всі зміни в спонтанному мовленні переслідують фактично одну мету: забезпечити комунікативну ефективність переданого.

Список використаних джерел

1. Белицкая А.А. О роли хезитационных пауз в спонтанной речи. *Филология и литературоведение*. 2014.
2. Щерба Л. В. Языковая система и речевая деятельность / под ред. Л.Р. Зиндера и М. И. Матусевич. Изд. 4-е. Москва: Изд-во ЛКИ, 2008. 327 с.

ІДЕЙ МАРІЇ МОНТЕССОРІ ПРО ІНДИВІДУАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У ПРАКТИЦІ РОБОТИ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Романенко Н.О.

здобувач ступеня вищої освіти «магістр»,

Крутій К.Л.

науковий керівник, доктор педагогічних наук, професор, професор
кафедри дошкільної та початкової освіти,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Марія Монтессорі є фундатором системи сенсорного розвитку дитини дошкільного віку. Саме в розробленому нею матеріалі вбачала можливість формування індивідуального й вільного виховання дитини. Як і всі педагоги-гуманісти, Монтессорі приділяла увагу й особистим якостям вихователів, вимагаючи, щоб вони не тільки вчили, а й вчилися у дітей, йдучи шляхом постійного самовдосконалення.

У ході дослідження встановлено, що *грунтом розуміння принципів індивідуального й вільного виховання* в Монтессорі є не тільки соціально-філософські й педагогічні погляди, а й сучасні природничо-наукові знання та уявлення. Отже, для Монтессорі характерно біологічне розуміння свободи у вихованні, яке пов'язане та впливає з розуміння природи дитини й законів її розвитку. Важливим моментом тут є те, що наукові уявлення про людину в неї

тісно переплітаються з релігійними поглядами, органічно зливаються та не суперечать один одному. Розглянемо, в чому суть цих уявлень.

Українська педагогіка негативно ставилася до заохочень і покарань, вважаючи їх несумісними з вільним вихованням. Нагороджувати й карати, на її думку, дитина повинна сама себе, за допомогою власних внутрішніх оцінок і переживань. Одне з основних понять педагогічної системи Монтессорі – «самостійність». *Не можна бути вільним, не будучи самостійним, а тому будь-яка педагогічна міра, придатна для виховання дітей, повинна полегшувати їм шлях до самостійності.* Створити в дитині нічого не можна – можна лише розбудити «спляче» іноді в ній життя і направляти її, даючи свободу самій розвивати свої індивідуальні сторони. Монтессорі висунула ідею «самотворення», вважаючи, що діти наділені природною здатністю інтуїтивно йти шляхом самореалізації, вибираючи для цього необхідні види діяльності. Цей процес супроводжується повною самосвідомістю.

Обстоюючи індивідуальний підхід до кожної дитини, Монтессорі одночасно виступала за суспільний характер виховання, вбачаючи в цьому важливий педагогічний і соціальний зміст. У реальному житті всі люди залежать один від одного, а значить і самореалізація можлива лише в рамках цієї взаємної залежності. Проте самореалізація за допомогою самодіяльності при повній самосвідомості вимагає залучення всіх сил і здібностей людини, що росте, зміцнюючи та розвиваючи їх. Така самореалізація веде, в прикінцевому підсумку, до «auto-educazione» – самовиховання, яке є наріжним комнем педагогічної системи Монтессорі. Дитина постає в епіцентрі всього сімейного і шкільного життя, відтепер вона є значущою і цінною, її вивчають, за нею спостерігають, її люблять.

Своєрідним новим педагогічним Євангелієм стало декларування права дітей на самостійне осмислення свого місця в майбутньому житті та своєрідну заборону для дорослих видавати приписи норм поведінки майбутньому поколінню.

Отже, як і мріяла Марія Монтессорі, педагоги і батьки ХХІ ст. починають свій нелегкий шлях пізнання дитини, шлях любові до дитинства.

Список використаних джерел

1. Дичківська І.М. Поніманська Т.І. Марія Монтессорі: теорія і технологія. Київ, 2006. 303 с.
2. Крутій К.Л. Емпіричне дослідження вільної гри дитини в умовах закладу дошкільної освіти під час проведення «Дня без іграшок». *Гуманізація навчально-виховного процесу*: Збірник наукових праць. № 1 (93). 2019. С. 26-44.

ФЕНОМЕН ЛЕКСЕМ ЗАГАЛЬНОЇ СЕМАНТИКИ: ДОСВІД ВИВЧЕННЯ

Рубан О.

магістерка факультету іноземної філології,

Сазонова Я.Ю.

науковий керівник, доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри
англійської фонетики і граматики,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Лексеми «загальної» семантики становлять дослідницький інтерес для мовознавців, що вивчають мовні явища з погляду різних теоретико-методологічних підходів. Хоча слід зауважити, що в різних мовах (конкретному мовознавстві) природа лексем «загальної» семантики висвітлена різною мірою: дослідники англійської мови виокремлюють їх семантичну групу, що відрізняється від багатозначних слів; дослідники російської мови не полишають спроб надати їм такого статусу, в українському мовознавстві лексеми «загальної» семантики стали об'єктом дослідження перекладознавців: «Термін «широкозначне слово» не є загальноприйнятим в україністиці, проте він активно вживається в сучасній романістиці, германістиці та русистиці (Н. Амосова, І. Арнольд, Л. Барсук, І. Бойкова, І. Василюк, К. Горшкова, Л. Гросул, Г. Гурська, Г. Давидова, Б. Джоломанова, С. Дімова, А. Єгорова, Т. Жукова, Л. Івченко, Л. Кістанова, В. Колобаєв, В. Конецька, С. Красногірева,

Л. Лебедева, А. Ленца, І. Лотова, В. Луговий, Г. Нікітіна, Р. Ніколаєвська, В. Плоткін, В. Соколова, В. Умбог та ін.)» (Терещенко 2009: 123).

Спільним для вивчення лексем «загальної» семантики в будь-якій мові є становлення їхнього статусу й критеріїв виокремлення – вони вважаються перехідними між повнозначними частинами мови й займенниками. Спірними вважаються й функції, що їх приписують лексемам «загальної» семантики. Дослідники виокремлюють вказівну, заміщувальну (як лексемне заміщення, так і пропозитивне) й ідентифікувальну функції цих лексем, хоча номінативна функція також визнається, однак у дещо особливому вигляді: «У їхній семантиці відбувається вирівнювання обсягів граматичної й лексичної абстракції, унаслідок чого іменники з широким значенням здатні заміщувати будь-яку одиницю того граматичного класу, з яким співвідносне їхнє широке значення» (Гарьковская 2004, с. 324).

Цей короткий огляд доводить актуальність і перспективність дослідження обраного об'єкту. У першу чергу лексеми загальної семантики можуть стати предметом дослідження тих, хто звертається до порівняльно-історичного аналізу мов, адже він дозволить з'ясувати тенденції семантичних змін у процесі розвитку лексичного шару порівнюваних мов.

Список використаних джерел

1. Гарьковская Т. Н. О когнитивном потенциале существительных с широким значением и их функционировании в дискурсе (на материале английского языка). *Бытие и язык*. Новосибирск, 2004. С. 324–330.
2. Терещенко С. С. Функціональні особливості слів широкої семантики. *Лінгвістичні студії*. 18, 2009. С. 123–127. URL: <http://mova.dn.ua/lingvistichni-studiyi/vipusk-18/212-zmist.html> (Дата звернення: 25.11.2017)

ЛІНЬ ТА ПРОКРАСТИНАЦІЯ: СХОЖІСТЬ ТА РОЗБІЖНОСТІ

Рудоманенко Ю. В.

аспірантка кафедри загальної та диференціальної психології,
Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського

В умовах сучасності особистості пропонується великий вибір можливостей. Але все частіше спостерігається взагалі відмова людиною від активних дій і зусиль або відкладання прийняття важливих рішень та виконання термінових завдань. Прояви такої поведінки обумовлюють оцінку людини громадськістю як ліниву або прокрастинатора.

У словниках поняття «лінь» визначається як недбальство, безтурботність, схильність до неробства, відсутність бажання діяти, працювати тощо [2]. Тобто, лінь характеризується більше як шкідлива звичка. З точки зору біології, лінь це надмірна реалізація принципу економії енергії. К. Д. Ушинський виділяє три особливі форми прояву ліні: прагнення до звички, наслідування і розвага. Людина, яка починає гнатися за солодкістю відпочинку, прагне до лінощів. Насолода, не врівноважена працею, призводить до невдоволення життям [3]. А. Біне пояснює лінь слабкістю волевої регуляції в дитячому віці та причинами морального порядку, він запропонував класифікацію лінощів: випадкову (як наслідок якої-небудь ситуації) і природжену (справжня відсутність або недолік працездатності) [1].

Прокрастинація розглядається в психології як схильність до відкладання важливих і термінових справ, призводить до життєвих проблем і болючих психологічних ефектів, включає в собі поведінкові, емоційні, когнітивні та мотиваційні компоненти. Факторами прокрастинації є певні особистісні та ситуативні особливості, складність особливості завдань тощо [4]. Є. П. Ільїн визначає прокрастинацію «розслаблену» (людина витрачає час на приємні заняття) і «напружену» (пов'язана із загальним перевантаженням), перша схожа, за автором, на прояви ліні) [2].

Підсумувавши вищезначене, відмітимо, що лень може бути особистісною властивістю або ситуативним психічним станом, ставати звичкою, прагненням до миттєвої насолоди, призводити до невдоволення життям. Прокрастинація – це завжди відтермінування, а лень передбачає як відтермінування справ, так і взагалі відмову від їх виконання. Найчастіше в лєні виділяють мотиваційний, поведінковий та емоційний компоненти. Те ж саме можемо відзначити і щодо прокрастинації. Розбіжності спостерігаємо в когнітивному компоненті прокрастинації і в тому, що прояви лєні не в усіх випадках призводять до негативного емоційного стану, певного психічного дискомфорту. Однак і схожість між лєнню та прокрастинацією, власне, як і відмінності, підлягають більш ретельному емпіричному вивченню, оскільки практика психологічної допомоги показує затребуваність даних відомостей задля ефективної «боротьби» з лєнню та прокрастинацією, тож саме в цьому напрямку й планується подальша дослідницька робота.

Список використаних джерел

1. Бине А. Измерение умственных способностей. Санкт-Петербург: Союз, 1999. 245 с.
2. Ильин Е. П. Работа и личность. Трудоголизм, перфекционизм, лень. Санкт-Петербург: Питер, 2011. 224 с.
3. Ушинский К. Д. Избранные труды: в 4 кн. Кн. 4. Человек как предмет воспитания. Опыт педагогической антропологии. Москва: Дрофа, 2005. 541 с.
4. Рудоманенко Ю. Сутність прокрастинації та її представленість у свідомості особистості. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія: психологічні науки / гол. ред. О. Ф. Волобуєва. Хмельницький: Видавництво НАДПСУ, 2019. № 2(13). С. 213-231.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МУЗИЧНИХ ІГРАШОК ЗА МЕТОДИКОЮ КАРЛА ОРФА В СУЧАСНОМУ ЗДО

Савкуєва Д.Ю.

студентка факультету дошкільної освіти

Кордубан М.В.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і технологій дошкільної освіти,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

У сьогоднішніх реаліях все більше педагогів-практиків дошкільної освіти звертаються до методики музичного виховання Карла Орфа. В основі його концепції покладено принципи доступності музичних творів для сприймання і виконання дошкільниками та відповідності емоційному і психологічному розвитку дітей. З метою реалізації зазначених принципів педагогом-музикантом було розроблено авторські музичні інструменти. Варто зазначити, що дитяче музикування за Орфом неможливе поза ігровою діяльністю. Наразі даний підхід продовжує ставити все більш популярним в усьому світі, тож широке коло орф-педагогів займаються виготовленням музичних іграшок [1].

Адаптуючи музичні інструменти для дітей, автор запропонував низку саморобних інструментів, виготовлених з різних матеріалів: пергаментний папір, гофре, целофан, кубики з дерева, олівці, палички, коробочки-трискітки, мішечки з крохмалем, природні матеріали (жолуді, каштани, шишки, горіхи, камінчики тощо), гудзики, кульки, дзвіночки тощо [3, с. 9].

При створенні музичних інструментів Карл Орф зважав на залежність: чим молодша дитина за віком, тим простіший у використанні музичний інструмент. Зокрема, елементарна для музикування коробочка виготовляється із дерев'яного корпусу або картонного, пластмасового, металевого чи з матеріалів природного походження; наповнювачем можуть слугувати крупы, пісок, дрібні камінчики тощо. Маракаси пропонується виготовляти із підручних матеріалів. Так, для цього придатні порожні металеві баночки з-під кави, пластикові

пляшки, кокосові горіхи тощо, наповнювати так само можна будь-якими речами [2, с. 84].

Автор також радив застосовувати музичні іграшки під час оволодіння дошкільниками музичної грамоти. Своєрідними настільними друкованими іграшками є допотопні нотації пісень. Так, дітям пропонується створити «звукові версії казок», вихованці вказують на певне звучання персонажів книжки [2, с. 111]. Педагогічно ціннісною є мета допотопного запису – оволодіння новими знаннями через творчу ігрову діяльність, імпровізацію.

Цікавими прикладами настільних музичних ігор можуть слугувати вправи допотопного запису музики розроблені Т.Тютюнниковою [2, с. 111]. Зокрема у грі «Два друга» діти мають визначити відповідність малюнків двом голосам (на малюнку зображено лінії різного кольору) та заспівати мелодію кожного з «друзів». У якості ігрового елементу, дітям пропонується спів з обов'язковим показом руху мелодії рукою. Подібна до цієї гри – вправа «Маленькі та великі хвили». Варіаціями наведених ігор є ігри «Співаємо за малюнками», в яких мелодія зображується тваринами або явищами природи тощо [2, с. 111-112]. За аналогією можна знайомити дошкільників з ритмом.

Таким чином, музичні іграшки за методикою Карла Орфа є важливими чинниками не тільки естетичного виховання дошкільників, удосконалення їхніх музичних здібностей, а й сприяють розвитку інтелектуального, творчого потенціалу дошкільників.

Список використаних джерел

1. Жигаль З. Дошкільне музичне виховання: особистісно орієнтований підхід. *Молодь і ринок*. Вип. №12 (167), 2018. С. 59-62.
2. Завалко К., Фір С. Основи орф-педагогіки : навч.-метод. посібн. Чернігів : ПАТ «ПКВ «Десна», 2018. 162 с.
3. Семізарова В.В. Використання системи «елементарного музикування» Карла Орфа в освітньому процесі дошкільного навчального закладу : посібн. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 68 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОКАЗНИКІВ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ В СТУДЕНТІВ ПОЛТАВСЬКОЇ ПОЛІТЕХНІКИ

Самойленко С.І.,

студент факультету фізичної культури та спорту,

Рибалко Л.М.

науковий керівник, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник,

завідувач кафедри фізичної культури та спорту,

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Досліджуючи рухову активність у студентів ЗВО прийшли до висновку, що більшість студентів (72%) гуманітарного факультету мають малу рухову активність, тоді як близько 80% студентів факультету фізичної культури та спорту мають середню та високу рухову активність.

Добову рухову активність визначали за допомогою Фремінгемської методики дослідження [6, с. 111]. Результати добової рухової активності студентів факультету фізичної культури та спорту подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Показники добової рухової активності студентів факультету фізичної культури та спорту

Рівні рухової активності		Юнаки		Дівчата	
		год/ІФА	%	год/ІФА	%
Базовий	год	7,45±0,25	9,2	6,15±0,25	9,4
	ІФА	7,45±0,25		7,15±0,25	
Сидячий	год	4,25±0,45	8,8	5,15±0,75	11,3
	ІФА	4, 5±0,45		5,0±0,25	
Малий	год	4,45±0,15	11,3	5,45±0,45	16,0
	ІФА	4,25±0,35		6,45±0,35	
Середній	год	5,55±0,75	37,3	7,45±0,25	34,5
	ІФА	5,45±0,5		7,45±0,25	
Високий	год	4,35±0,25	33,4	2,15±0,45	28,8
	ІФА	3,35±0,25		1,45±0,35	
Всього		42,0/33,3	100%	41,0/31,5	100%

Аналіз хронометражу добової рухової активності студентів показав, що більшу частину малого рівня займають заняття в університеті, що свідчить про великий обсяг навчального навантаження. Зареєстровані показники середнього й високого рівнів рухової активності були найменші. Проте для студентів факультету фізичної культури та спорту вони були досить високими. Так, середній рівень рухової активності, до якого належать домашня робота по господарству, прогулянки, ранкова гімнастика, у студентів факультету фізичної культури та спорту – 5,5 год. У процентному співвідношенні ці рівні становили, відповідно, – 35,2, 21,0 і 33,3 % добового бюджету часу в юнаків та 36,4, 21,8 і 33,4 % добового бюджету часу в дівчат. До високого рівня рухової активності відносили спеціально організовані заняття фізичними вправами й спортом, інтенсивні рухливі та спортивні ігри. На нього студенти витрачають від 1,45 до 4,35 год., що становить від 1,8 до 1,2 % добової рухової активності.

Залежно від отриманих результатів усіх студентів поділено за рівнями рухової активності (низький, середній та високий). Серед усіх обстежених дівчат низький рівень фізичної активності (ІФАД < 31 бала) мали 35,6 %, середній – 45,5 %, високий рівень (ІФАД > 34 балів) виявлено у 28% дівчат. Серед юнаків низький рівень фізичної активності (ІФАД < 32 балів) виявлено в 9,3 % осіб, середній – у 37,0 %, високий – у 33% осіб (ІФАД > 34,8). Під час оцінки тижневої рухової активності в студентів спостерігали поступове її збільшення в середині тижневого циклу (до 36 балів у дівчат та до 39 балів у юнаків), деяке зниження тижневої рухової активності простежували в п'ятницю й суботу та незначне її зростання в неділю (35–38 балів).

Отже, аналіз добової рухової активності студентів свідчить про переважання серед більшості студентів факультету фізичної культури та спорту середнього та високого рівнів рухової активності. Тоді як для студентів гуманітарного факультету оптимальним є низький рівень.

Список використаних джерел

1. Бабюк С. Рухова активність та її вплив на фізичний та психічний розвиток дітей старшого дошкільного віку у підготовці до навчання. *Молода спортивна наука України*: Зб. наук. пр. Вип. 8. Львів: НВФ «Українські технології», 2004. Т. 3. С. 10-14.
2. Круцевич Т. Ю. Методи дослідження індивідуального здоров'я дітей та підлітків у процесі фізичного виховання. Київ: Олімпійська, 1999. 230 с.
3. Насадюк І. Рухова активність студентів. *Педагогіка, психологія та медично-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2003. № 7. С. 37-41.

СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА БРИТАНІЄЮ В ГАЛУЗІ НАУКИ ТА КУЛЬТУРИ (1991-2004 РОКИ)

Самойлова О. Р.

магістерка історичного факультету,

Гончарова О. С.

науковий керівник, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Місце України у світі з часу проголошення незалежності визначалося налагодженням конструктивних відносин з окремими країнами. Однією з таких держав стала Велика Британія. Відносини з нею включали не лише політичне та економічне співробітництво, а й співпрацю в галузі культури та науки. Вона здійснювався, здебільшого під впливом зовнішньополітичних пріоритетів культурно-інформаційної політики Великобританії.

Найбільш продуктивним напрямом українсько-британських наукових зв'язків було партнерство НАН України і Королівського наукового товариства у сфері природничих і точних наук. Головною формою їх взаємодії були короткотермінові наукові відрядження в межах щорічної квоти обміну – 25

людино-місяців. Незмінність цієї квоти з 1996 р., відповідно до позиції британської сторони, не забезпечувала можливості розширення масштабів співпраці науковців обох країн. Важливою формою двостороннього наукового співробітництва були спільні дослідження, однак їх кількість становила в середньому не більше 10 на рік [2, с. 208], що є досить скромним показником.

Мала місце співпраця в освітній сфері. Однак, двостороннє освітнє співробітництво не залишило глибокого впливу на підвищення загальної якості освіти в Україні, проте принесло успіх спільним проєктам на рівні окремих українських ЗВО і стало додатковим джерелом поширення в Україні сучасних європейських методик викладання низки важливих навчальних дисциплін у галузях ринкової економіки, державного та суспільного управління, викладання англійської мови. Завдяки системі британських стипендій і грантів майже 500 українських фахівців отримали високоякісну післядипломну освіту та професійну підготовку у Великобританії в галузях ринкової економіки, демократичного державного управління, міжнародних відносин, ЗМІ, правознавства, менеджменту неурядових організацій [2, с. 214-215].

Не знайшли активної державної підтримки ані України, ані Великобританії двосторонні культурні заходи. Серед небагатьох помітних результатів українсько-британських зв'язків у цій сфері слід назвати фестиваль української культури у Великобританії 2001 – 2002 рр., проведення з 2001 р. щорічних фестивалів британського кіно, а також започаткування у 2004 р., зусиллями двох країн, щорічного міжнародного фестивалю класичної музики ім. Б. Бріттена [1, с. 58]. Присутність України в культурно-інформаційному просторі Великобританії була ледь помітною передусім через нестачу фінансування. Натомість вплив Великобританії на культурно-інформаційний простір України був достатньо вагомим завдяки постійній діяльності п'яти регіональних центрів Британської ради, у роботі якої культурний напрям і його традиційні форми (художні виставки, концерти, фестивалі) займали вагоме місце.

Таким чином, у досліджуваний період Велика Британія була одним із головних партнерів України. Однак, українсько-британські міждержавні культурні взаємини носили обмежений характер. Двостороннє наукове співробітництво та культурні зв'язки не досягли достатнього рівня розвитку для забезпечення глибокого культурного взаємовпливу.

Список використаних джерел

1. Гончаров Г.В. Мистецькі зв'язки між Україною і Великобританією в 1991 – 2004 роках. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди*. Серія «Історія та географія». Випуск 19-20. Харків: Майдан, 2005. С 55-66.
2. Грубінко А.В. Українсько-британські відносини 1991 – 2004. Тернопіль: Видавничий відділ ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2005. 336 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ШАХАМ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Сарнавський М. О.

аспірант кафедри педагогіки,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Сучасний освітній процес вітчизняних закладів загальної середньої освіти складно уявити без використання дієвих, перевірених часом засобів виховання. Одним із таких засобів є шахи. Це гра, яка належить до переліку найскладніших та водночас найцікавіших інтелектуальних ігор. Гра, яка має великі педагогічні можливості.

«Без них неможливо уявити повноцінного виховання розумових здібностей та пам'яті. Ця гра повинна увійти в життя початкової школи як один із елементів розумової культури», – саме так висловлювався про шахи відомий педагог В.О. Сухомлинський [1, с. 163]. Цінність використання шахів у освітньому процесі (освітній діяльності) полягає також у тому, що вони розвивають увагу дитини, вчать її відповідально ставитися до своїх вчинків,

формують креативність мислення, пізнавальну активність, виховують наполегливість, волю та багато інших життєво важливих якостей особистості.

Навчання дітей шахам у закладах загальної середньої освіти може здійснюватися у різних формах. Найбільш розповсюдженими серед них є гурток та урок. У вітчизняних закладах домінує гурткова форма організації навчання. Аналіз закордонного досвіду використання шахів у освітньому процесі закладів загальної середньої освіти дозволяє констатувати дещо інший підхід до організації навчання дітей шахам. У країнах пострадянського простору, наприклад, у Вірменії, шахи з 2011 року є обов'язковим шкільним предметом для учнів 2-4 класів. У Російській Федерації, починаючи ще з 1994 року, шахи мали статус шкільного предмету за вибором, а з початку 2019/2020 навчального року вони стали обов'язковими для учнів 1-4 класів в усіх школах країни. Позитивний досвід використання шахів в освітньому процесі мають й інші зарубіжні країни. До них належать країни різних континентів: Аргентина, Венесуела, Іспанія, Мексика, Парагвай, Польща, Словаччина, Сполучені Штати Америки, Туреччина, Чехія та інші [2, с. 9-10].

У системі організації навчання дітей шахам у закладі загальної середньої освіти важливим та, у певній мірі, складним є етап пошуку керівника шахового гуртка (вчителя шахів). Саме від його вмінь і навичок залежить успішність роботи шахового гуртка (проведення уроків з шахів). Бажано, щоб він був одночасно і дипломованим педагогом, і шахістом високої кваліфікації. Така людина зможе викликати та підтримувати в дітей інтерес до занять з шахів, створити найбільш сприятливу атмосферу для засвоєння ними знань.

Організація навчання дітей шахам не потребує від закладу загальної середньої освіти значних матеріальних і фінансових витрат. Для повноцінного початку навчальних занять буде достатньо декількох комплектів шахів (їх кількість залежить від кількості учнів) та настінної шахової дошки. Позитивним є також те, що для проведення занять немає потреби у спеціальному приміщенні (як то спортзал чи комп'ютерний клас). Ці та низка інших факторів

свідчать про наявність реальних можливостей для введення шахів в освітній процес кожного вітчизняного закладу загальної середньої освіти.

Список використаних джерел

1. Сухомлинский В. А. Избранные произведения : в 5 т. / редкол.: А.Г. Дзеверин (пред.) и др. Киев : Рад. школа, 1980. Т. 3: Сердце отдаю детям. Рождение гражданина. Письма к сыну. 719 с.

2. Sarnavskyi M. O. Desktop intellectual games and their use in the educational process of institutions of general secondary education. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. Житомир : Вид-во Житомирського держ. ун-ту імені І. Франка, 2019. Вип. 3 (98). С. 5–12.

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ СТЕРЕОТИПІВ ПРО СПОРТСМЕНІВ В АМЕРИКАНСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

Семенченко Ю.К.

магістерка факультету іноземної філології,

Подуфалова Т.В.

науковий керівник, кандидат філологічних наук, доцент кафедри практики англійського усного і писемного мовлення,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Розвиток суспільства та його трансформація – це результат стрімкого темпу життя сучасного світу, через що іноді доволі складно правильно інтерпретувати нові предмети та явища, котрі постають джерелом інтересу для оточуючих. Роль стереотипів у цій інтерпретації має двоїстий характер: з однієї сторони, стереотипи завдяки властивим їм схематичності, узагальненості та спрощенню полегшують сприйняття та пізнання нових реалій, з іншої – через їх суб'єктивність (стереотипи часто фіксують не реальні риси явища, а ті, що йому приписуються) вони можуть бути перешкодою в адекватному сприйнятті нових і прогресивних ідей. Спорт є невід'ємною частиною американської лінгвокультури: його значущість є безперечною в різних сферах життя американців, як-от: освіта й виховання, дозвілля, професійна сфера, бізнес тощо.

ЗМІ водночас фіксують і формують стереотипні уявлення про спортсменів. Аналіз інтерв'ю зі спортсменами дозволяє не тільки виявити ці уявлення, але й визначити ставлення спортсменів до цих стереотипів, які можуть або підтвердити, або спростувати поширені стереотипи. Тому обрана проблема є актуальною.

Мета роботи – визначити методiku дослідження вербалізації професійних стереотипів про спортсменів в американській лінгвокультурі на матеріалі інтерв'ю зі спортсменами та тренерами.

Перший, ознайомлювально-моделюючий, етап присвячується створенню теоретичної бази дослідження для обґрунтування моделі власного аналізу вербалізації обраних стереотипів. Головними завданнями на цьому етапі є на основі відібраних літературних джерел із відповідної тематики розкриття поняття «лінгвокультура»; охарактеризування американської лінгвокультури та значущості спорту як її складника; визначення понять «стереотип» та «професійний стереотип»; визначення структури професійного стереотипу та зокрема моделювання структури професійного стереотипу про спортсменів; визначення класифікаційних ознак стереотипів про спортсменів. Для вирішення зазначених завдань використовуються такі методи дослідження, як критичний аналіз наукової літератури, систематизація й узагальнення інформації, описовий та класифікаційний методи.

Другий, підготовчий, етап присвячений підготовці та обробці матеріалу для здійснення аналізу за розробленою моделлю. Методом цілеспрямованої вибірки здійснюється пошук та відбір представлених на американських YouTube каналах інтерв'ю з американськими спортсменами і тренерами та фрагментів цих інтерв'ю, у яких вербалізовано стереотипні уявлення про спортсменів. За допомогою класифікаційного методу обрані інтерв'ю/їх фрагменти розподіляються по групах за інтегральними класифікаційними ознаками (тобто цінностями / рисами / якостями / поведінкою тощо спортсменів, що підлягають стереотипізації).

Третій, аналітичний, етап спрямований на детальний розгляд кожного виокремленого стереотипу про спортсменів, його структури та засобів вербалізації компонентів цієї структури. Особлива увага приділяється оцінному (позитивна і негативна, раціональна й емоціональна оцінки) та емотивному (різні позитивні/негативні емоції та почуття) компонентам аналізованих стереотипів та їх вербалізації. На цьому етапі використовуються методи дискурс-аналізу, когнітивного, семантичного та стилістичного аналізу, елементи кількісного аналізу.

Отже, модель дослідження вербалізації професійних стереотипів про спортсменів в американській лінгвокультурі на матеріалі інтерв'ю зі спортсменами та тренерами на YouTube каналах складається з трьох основних етапів: 1) ознайомлення з літературними джерелами, визначення ключових понять «стереотип», «професійний стереотип» та моделювання структури професійного стереотипу про спортсменів; 2) підготовка матеріалів для визначення мовної реалізації професійних стереотипів про американських спортсменів; 3) комплексний аналіз дібраного матеріалу за розробленою моделлю та підведення підсумків.

ХАРАКТЕРИСТИКА СТРУКТУРИ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Серветник Д.В

студентка факультету «Фармація»

Полуян С.М.

науковий керівник, кандидат фармацевтичних наук, доцент, доцент кафедри
лікарської та аналітичної токсикології,

Національний фармацевтичний університет (Харків)

Здоровий спосіб життя (ЗСЖ) – це концепція життєдіяльності окремо взятої людини, яка спрямована на покращення та зберігання здоров'я за допомогою відповідних факторів. Сучасні дослідження доводять зв'язок між способом життя та здоров'ям людини. Здоров'я – це перша та найважливіша

потреба людини, яка визначає здатність її до праці та забезпечує гармонійний розвиток особистості. Молодь складає соціально-демографічну групу, яка має вікові характеристики (вік 15-34 роки) та відповідає чверті (25%) загальної чисельності населення України. Загрозливим є той факт, що частка молоді на фоні загальної чисельності населення нашої країни протягом останніх п'яти років щодаля знижується. У цілому така демографічна динаміка негативним чином впливає на відтворення населення й обмежує позитивні зміни в суспільстві. Українська молодь є фундаментом майбутнього, тому останнім часом увага до здорового способу життя студентської молоді активізувалася, що сприяє формуванню розвитку та прогресивним змінам нашої держави [1, 4].

Структура здорового способу життя повинна являти собою принципову єдність усіх сторін природного, матеріально-побутового, соціокультурного та духовного буття людини. До фактори, які характеризують структуру ЗСЖ, належать такі:

- особиста гігієна – складається з раціонального режиму праці та відпочинку, догляду за тілом, гігієни одягу та взуття. Особливе значення має режим дня. При правильному та строгому його дотриманні виробляється чіткий ритм функціонування організму, який створює оптимальні умови для роботи та відпочинку, що сприяє зміцненню здоров'я;
- сон – обов'язкова та повноцінна форма щоденного відпочинку. Для студента норма нічного сну складає 7,5-8 год, спати краще в прохолодній кімнаті (при t 17-18⁰C), що сприяє зберіганню молодості. Від температури довкілля залежить обмін речовин і прояв вікових змін;
- відмова від шкідливих звичок (куріння, алкоголь, наркотики). Ці явища викликають структурно-функціональні порушення в організмі людини, знижують репродуктивну діяльність, скорочують тривалість життя, працездатність, згубно позначаються на здоров'ї майбутнього покоління [3];
- раціональне харчування. Харчування має бути повноцінним і різноманітним, забезпечувати потреби в вуглеводах (50-75%), білках (10-15%),

жирах (15-30%), вітамінах, мінеральних речовинах [3];

- фізична активність. Основу її складають систематичні заняття фізичними вправами та спортом. Фізична активність підвищує тренування серцево-судинної системи, перешкоджає розвитку таких захворювань, як сахарний діабет, остеопороз, злоякісні новоутворення, ожиріння. Фізична активність підвищує стійкість до стресу та покращує настрій [1, 2];

- імунна система. ЗСЖ зміцнює захисні сили організму: людина менш піддається сезонним, інфекційним, вірусним захворюванням;

- емоційний настрій. Слід чітко усвідомити, що настрої можна створювати, підтримувати та тренувати. Мислити треба позитивно, в будь-якій ситуації знаходити позитивні моменти, намагатися уникати стресових ситуацій.

Отже, формування установки на здоровий спосіб життя є найважливішим завданням держави, так як спосіб життя – визначальний фактор здоров'я.

Список використаних джерел

1. Андріюченко Т. Формування здорового способу життя молоді: навч.-метод. рекомендації. Київ, 2019. 120 с
2. Виленский М.Я. Физическая культура студента: учебник. Москва, 2000. 385 с.
3. Дроговоз С.М. Лекарственная токсикология: учебник. Харьков, 2014. 590 с.
4. Єжова О.О. Здоровий спосіб життя: навч. посібник. Суми, 2010. 128 с.

ЗАЙМЕННИК ЯК ЗАСІБ ІНТИМІЗАЦІЇ В ЗБІРЦІ «САД НЕТАНУЧИХ СКУЛЬПТУР» ЛІНИ КОСТЕНКО

Сергієнко К.Є.

студентка українського мовно-літературного факультету
імені Г.Ф. Квітки Основ'яненка,

Лебеденко Ю.М.

науковий керівник, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української
мови,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Одним із найуживаніших мовних засобів інтимізації є займенникові форми. Увага фокусується й на тих сокровенних смислах, які моделюються на основі своєрідної актуалізації займенникових форм, оскільки ці форми мають здатність вербалізувати категорію інтимізації [1].

До засобів інтимізації відносяться перш за все займенники 1 і 2 особи однини та множини (та їх відмінкові форми), які здійснюють функцію звертання до читача, запрошуючи його до сприйняття висловленої автором думки та скеровують увагу читача на образ ліричного героя, виражаючи складну палітру почуттів: *Я вранці голос горлиці люблю. / Скрипучі гальма першого трамваю / я забуваю, зовсім забуваю. / Я вранці голос горлиці люблю.* («Я вранці голос горлиці люблю»); *А я сказала: – Ти мені один / о цій порі, об іншій і довіку. / І я прийшла не струшувать ренклод / і не робить з плодів твоїх набутку.* («Виходжу в сад...») [2].

Крім того, займенник **ми** може використовуватися, щоб позначити інтимність, потаємність ніби оберігаючи секретність усього, що існує між автором і читачем, наприклад: *Ми з нею довго в полі говорили, / не чули навіть гуркоту доріг.* («Стояла груша, зеленів лісок»); *І, поки ми тут ставимо палатки / І в казаночку булькає вода...* («Біля стоянки первісних людей»); *Ми – атомні заложники прогресу...* («Летючі катрени») [2].

Часто використовуються й займенники 2-ої особи множини та їх відмінкові форми: *Але чому я думаю про Вас? / Я Вас давно забути вже повинна* («Двори стоять у хуртовині айстр»); *Ви мовчите. Ви плачете в мені...*

***Ви** що, не чули, в них тут споконвіку / Триглавий Змій на Хортиці живе!... Ліси підходять близько до води, / питають греків: – **Ви** ото куди? («Скіфська Одіссея»)* [2].

Трапляються в поезії Ліни Костенко й займенники 3-ої особи однини та множини: ***Він** цей вокал підносив, як бокал. / У **нього** був метелик на маніжці. / Якись красуні, всупереч вікам, / до **нього** йшли по місячній доріжці.* («Пелюстки старовинного романсу») [2].

Вказівні займенники (той, та, отой, ота, ті) як інтимізуючий засіб вживаються не в прямому їх (дейктичному) значенні, а створюють значення своєрідної умовної апперцепції: *І **ті** корчі, і **те** коріння, розмите повинню з весни, / і золотаве звечоріння в зелених кучерях сосни. / І **ті** роки, що так промчали, і пароплав той, і гора... / **Це** вже невидимі причали* («Акварелі дитинства»); *І тільки на привалі, в **ті** рідкісні хвилини, / коли ще в свої тачки жінки не запряглись, / **ті** буковки вірменські виводять, як стеблини, / і слізьми поливають, аби лиш прийнялись.* («Цавет танем!») [2].

У системі мови займенникам відводиться місце периферійної частини мови, оскільки вони виконують не номінативну, а дейктичну функцію, мають інтимізуюче, підсилювальне, оцінювальне значення. Їхня роль у поетичному тексті спрямована на формування довірливої, інтимної атмосфери «прямої бесіди через текст».

Список використаних джерел

1. Космеда Т.А., Халіман О.В. Прагматика займенника : традиція і сучасний дискурс українців. *Наукові записки Луганського національного університету. Серія «Філологічні науки»*: Збірник наукових праць / Луган. нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Вип. IX. Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ ім. Т.Г. Шевченка», 2010. С. 40-55.
2. Костенко Л.В. «Сад нетанучих скульптур» : вірші, поема-балада, драматичні поеми. Київ : Радянський письменник, 1987. 207 с.
3. Олексенко О. Займенники в поетичному мовленні Івана Драча:

семантика і функції / за ред. проф. Т. А. Космеди. Вип. 2. Дрогобич, 2012. С. 220–228.

ХАРКІВСЬКИЙ ПЕРІОД ЖИТТЯ АНТОНІЯ БОНІФАЦІЯ ПШЕБОРСЬКОГО

Сергієнко В.С.

студент історичного факультету,

Серяков С.О.

науковий керівник, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри
всесвітньої історії,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди.

Знаний науковець, доктор фізико-математичних наук, професор Антоній Боніфаций Пшеборський народився 14 травня 1871 р. в с. Хороше (Липовецький повіт Київської губернії). Його батьки – лікар Павло Пшеборський та Марія Меленевська – походили зі збіднілих шляхетських родин. Закінчивши із золотою медаллю гімназію у Миколаєві (1890 р.), А. Пшеборський вступає на математичне відділення фізико-математичного факультету Київського університету Св. Володимира. За клопотанням професора П.М. Покровського, свого наукового «хрещеного батька», Антоній 23 листопада 1898 р. отримав посаду штатного доцента механіки в Харківському технологічному інституті. Власне з цього й починається харківський етап його життя (1898-1921рр.). Аналіз витягів із протоколів засідань, щорічних звітів і витягів із щорічних звітів про роботу Харківського математичного товариства (ХМТ) дозволяє створити цілісну картину наукової діяльності А. Пшеборського у Харкові. Нашу увагу привернув насамперед протокол засідання від 11.10.1898 р., на якому цього молодого польського математика було одразу, без процедури обрання, прийнято до складу ХМТ. Це досить промовистий факт. Він засвідчує, що в Харкові А. Пшеборський був сприйнятий як справжній учений, швидко здобувши визнання колег. У 1902 р. учений захистив дисертацію («Деякі

додатки до теорії лінійних конгруенцій») і був запрошений на посаду приват-доцента кафедри чистої математики в Харківському університеті.

Паралельно, у 1908-1915 рр., польський математик викладає аналітичну геометрію на Вищих жіночих курсах, а також проводить практичні заняття з математичного аналізу та геометрії в Харківському технологічному інституті. У цей період учений активно публікувався. У 1903 і 1908 рр. він видав двотомник «Вступ до аналізу», в 1905 і 1909 р. «Курс аналітичної геометрії», написав низку статей з гідродинаміки для видання «Народна енциклопедія», опублікував кілька праць у «Повідомленнях Харківського математичного товариства». У 1919 р. Антоній Пшеборський став ректором Харківського університету, а з червня наступного року – очолив Академію теоретичних знань, створену на базі історико-філологічного та фізико-математичного факультетів університету. Тоді ж учений очолив кафедру теоретичної механіки. З 1921 р. А. Пшеборський посів посаду ректора Харківського інституту народної освіти, що утворився після реорганізації Академії. Слід сказати, що в цей час вища школа України зазнає значних змін. Радянська влада спрямовує її на вирішення практичних завдань. У результаті, науково-дослідні кафедри відокремлюють від навчальних. Виїхавши до Польщі, А. Пшеборський тривалий час (з 1921 р. до початку Другої світової війни) працював професором Варшавського університету.

Як бачимо, Антоній Боніфацій Пшеборський був прекрасним ученим, який зробив чималий внесок у розвиток математичної науки в місті Харкові.

Список використаних джерел.

1. Буць О.М. А.-Б. Пшеборський та його вклад в розвиток теорії найкращого наближення. *Віхи розвитку математичного природознавства: Зб. наук. праць*. Київ, 1994. С. 44-58.
2. Савчук В.С., Кушлакова Н.М. Вчені польського походження в Харківському математичному товаристві. *Історичний архів. Наукові студії: Збірник наукових праць*. Миколаїв, 2008. Вип. 2. С. 152–160.

3. Журило Д.Ю. Становление и развитие Харьковского технологического института в конце XIX – начале XX веков. Харьков, 2016.
4. Brozowski S.M. Russjan Cezary. Przeborski Antoni Bonifacy. *Polski slownik biograficzny*. Wroclaw-Warszawa-Krakow. 1991. T. 33. S. 147-148.
5. Profesor Antoni Przeborski (1871–1941). *Kwartalnik Historii Nauki i Techniki*. 2001. T. 46. S. 125-131.

ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СУЧАСНИХ ПІДРУЧНИКІВ З ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ ДЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Сєдих Є. С.

студентка факультету початкового навчання,

Ємець А. А.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра теорії і методики викладання філологічних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Важко уявити людство, яке немає понять про етику та мораль. Це особливо актуально сьогодні, коли в суспільстві зростає напруга, пов'язана з економічними та політичними проблемами. Саме тому у формуванні майбутніх поколінь особливе місце займають моральні цінності – «значимі для людини універсальні зразки, вимоги, ідеали моралі, які ... схвалюються суспільною думкою, знаходять втілення в праві, релігії, мистецтві, філософії» [1, с. 708] .

З самого дитинства розпочинається процес формування в людини морально-етичних якостей, потім продовжується у школі, зокрема за допомогою неоціненного потенціалу літературного надбання. На уроках літературного читання відбувається усвідомлення того, що художній твір відображає пережиті письменником моменти життя, його думки, світогляд, факти чи явища природи. У процесі читання творів різних жанрів у дітей формуються власні ставлення до навколишньої дійсності, відбувається розвиток естетичних та етичних почуттів, мислення, уява, творчі здібності, збагачується мовлення та пам'ять, відкривається світ прекрасного.

Підручники з літературного читання займають особливе місце для учнів початкових класів у формуванні морально-етичних уявлень. У своїй роботі ми зосередили увагу на навчальному комплекті О. Я. Савченко і проаналізували подані там твори з точки зору наявних моральних якостей. У підручниках «Літературне читання» (2012-2015 років видання) учні початкової школи зустрічаються з 285 творами (без урахування малих фольклорних форм).

Найбільш поширеними якостями, наявними в підручниках, є любов до природи, любов до Батьківщини, гордість за свою державу, патріотизм. Виховання цих якостей відбувається за рахунок змістового різноманіття творів, яке дозволяє вчителю сформувати в дітей поняття про найважливіші події в історії України. У свою чергу, це є благодатною основою для громадянського виховання й стимулювання пізнавальних інтересів.

Далі за підрахунками виступають взаємодопомога, працьовитість, дружелюбність, наполегливість, завзятість, співчутливість. Ці якості зустрічаються у багатьох творах, бо вони є надзвичайно вагомими при співпраці дітей у колективі, в навчальний та в позаурочний час.

Не менш важливими є наявність таких якостей, як людяність, чуйність, витримка, відповідальність, чесність, доброта, цілеспрямованість, щедрість, порядність, сміливість. Це є своєрідним фундаментом моральної свідомості особистості.

У кожному класі робиться акцент на певному наборі цінностей. У 2 класі переважають любов до країни, патріотизм, дружелюбність, чуйність, старанність. У 3 класі: любов до природи, взаємодопомога, чесність, людяність, спостережливість, мрійливість, ввічливість. У 4 класі: кмітливість, доброта, співчутливість, сміливість, відповідальність, наполегливість, справедливість, цілеспрямованість, рішучість, завзятість.

Отже, можна зробити висновок, що сучасні підручники з літературного читання для початкової школи містять достатню кількість творів для формування в учнів моральних цінностей. Це, у свою чергу, сприяє вихованню

в дітей почуття відповідальності, любові до Батьківщини, співчутливості, наполегливості, щирості, доброти, дружелюбності тощо. Головне завдання вчителя – донести такий важливий матеріал до свідомості учнів, забезпечивши їм гармонійний розвиток особистості.

Список використаних джерел

1. Аболіна. Т. Цінності моральні. *Філософський енциклопедичний словник* / гол. ред. В.І. Шинкарук. Київ, 2002. 742 с.

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У СТУДЕНТІВ

Синячок В. С.

студентка факультету дошкільної освіти

Спузяк В. Б.

науковий керівник, старший викладач кафедри фізичного виховання,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Важливим складником збереження здоров'я людей є фізична активність. Вона впливає на діяльність, ціннісні орієнтації поведінки, фізичний, психологічний, соціальний стан суспільства в цілому [1]. Тому в закладах вищої освіти постає завдання мотивувати студентів до фізичної активності. Мотивація – це співвіднесення цілей, що стоять перед людиною, яких вона прагне досягти, і внутрішньої активності особистості, тобто її бажань, потреб і можливостей

Мотивація до фізичної діяльності – особливий стан особистості, спрямований на досягнення оптимального рівня фізичної підготовленості та працездатності. Процес формування інтересу до занять з фізичної культури та спорту – це багатоступінчастий процес від перших найпростіших гігієнічних знань і навичок до глибоких психофізіологічних знань теорії і методики фізичного виховання й інтенсивних занять спортом [5].

Мотиви занять фізичною культурою умовно ділять на загальні та конкретні, що втім, не виключає їх співіснування. До перших можна віднести бажання студентів займатися фізичною культурою взагалі, чим же займатися

конкретно – йому байдуже. До других можна віднести бажання займатися улюбленим видом спорту, визначеними вправами.

Низький рівень мотиваційних установок на здоровий спосіб життя в молоді і несформованість потреби до занять з фізичної культури викликані слабкою організацією фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи в закладах освіти. Велике значення набуває пошук нових організаційних способів, які дозволяють більш результативно мотивувати студентів до занять з фізичної культури.

Існують різні способи мотивувати студентів на заняття з фізичної культури. Один з них полягає в тому, щоб продемонструвати різні позитивні впливи фізичних навантажень. Ось деякі з них: *інтерес до нової справи; цікаві форми проведення секцій; бажання самоствердитись в оточенні та у змаганні з іншими; вплив “колективної свідомості” (мовляв усі друзі займаються, піду і собі); бажання мати красиве тіло, щоб сподобатися особі іншої статі; бажання мати силу, щоб убезпечити себе від фізичних посягань з боку інших людей та щоб захищати інших; бажання бути здоровим і зовнішньо привабливим; для розвитку кар'єрних можливостей; наслідування особистого кумира (улюбленого спортсмена, кінозірки); наслідування іміджу фізичної сили і краси, що демонструються в кіно; бажання проводити дозвілля цікаво, корисно, спільно з друзями.*

Наступним способом формуванню мотивації у студентів до систематичних занять фізичними вправами сприяє дотримання таких педагогічних умов [5]:

- формування позитивного, ціннісного ставлення до занять фізичними вправами;
- цілеспрямоване мотивування та стимулювання до активної фізкультурної діяльності;
- прищеплення інтересу до активної фізкультурної діяльності;

➤ озброєння знаннями з фізичної культури та формування вміння самостійно займатися фізичними вправами.

Отже, фізична культура сприяє формуванню у студентів підвищення самосвідомості, гартування сили волі й витримки, вдосконалення діяльності центральної нервової системи, підсилення причинно-наслідкових зв'язків трудової активності. Цей процес відбувається через демонстрування позитивних впливів фізичного навантаження, прищеплення інтересу до фізичної діяльності, оволодіння знаннями з фізичної культури та формувати вміння самостійно займатися фізичними вправами.

Список використаних джерел

1. Грабовський Ю. А., Ткачук В. П., Степанюк С. І. Масова фізична культура і спорт: основи організації та методики: навч. посіб. для студ. ВНЗ. Херсон: Вишемирський В. 2014. 231с.
2. Круцевич Т.Ю. Фізичне виховання як соціальне явище. *Теорія і методика фізичного виховання*. Київ: Олімпійська література, 2008. Т.1. С. 27–29.
3. Марченко О. Формування фізичної культури студентів у процесі навчання у вищих навчальних закладах. *Теорія і практика фізичного виховання і спорту*. 2008. № 2. С. 83–84.
4. Носко М. О., Грищенко С. В., Носко Ю. М. Формування здорового способу життя : навч. посіб. Київ : МП Леся, 2013. 159 с.
5. Павленко І.О., Бережна Л.І., Сидоренко О.Р. Формування у студентів мотиваційно-ціннісного ставлення до фізичної культури. *Теорія і практика фізичного виховання*. 2010. № 1–2. Том 1. С. 605– 607.

ФОРМУВАННЯ В ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ ДОРУЧЕНЬ

Синящок В.С.

студентка факультету дошкільної освіти,

Давидова М.О.

науковий керівник, доцент кафедри теорії і технологій дошкільної освіти та
мистецьких дисциплін,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

У ранньому та дошкільному дитинстві закладаються всі базові якості особистості, зокрема й відповідальне ставлення до себе, оточення, речей, соціальних подій. Формування відповідальності – одне з ключових завдань морального виховання. Саме відповідальність, є сутнісним показником моральної вихованості дитини, регулятором її поведінки та неодмінною умовою успішної соціалізації. Тому позитивне емоційне забарвлення якщо не процесу, то принаймні результату моральної дії є необхідною умовою формування такого складного морального утворення як відповідальність. Емоційне задоволення для дошкільника – і стимул, і мотив відповідальної поведінки [1, с. 12-17]. Перші уявлення про прийняті у суспільстві норми відносин дитина раннього віку отримує через спостереження за поведінкою дорослих, тому приклад дорослого є основним методом впливу. Формування відповідальності починається з того моменту, коли дитина здатна виконувати короткочасне доручення дорослого, тобто приблизно з трьох років.

Найінтенсивніший розвиток дитини відбувається у віці від п'яти до десяти років, коли дитина активно засвоює знання та будує взаємини з оточенням. До відповідальності у словах, діях, вчинках малюків спонукає позитивне ставлення до вихователя і бажання отримати його схвалення. Якщо вони люблять свого вихователя, то намагаються наслідувати його поведінку, стиль мовлення і навіть зовнішність. Схвалення перших проявів відповідальної поведінки дитини, дотримання нею домовленостей, правил співжиття в групі, ініціативності в моральних вчинках має бути обов'язковим атрибутом взаємин

вихователя й дитини, оскільки це є стимулом для розвитку відповідальності. Прояв дорослим позитивних емоцій сигналізує дитині про правильність її дій і викликає задоволення від їх результату.

Досвідчені вихователі підтверджують, що діти здатні до відповідальної поведінки і прагнуть до неї, якщо постійно бачать відповідний приклад з боку дорослих, мають можливість вправлятися й отримують адекватну оцінку своїх дій. У дітей молодшого дошкільного віку, згідно з дослідженням, проведеним Т. Фасолько, розрізняють такі рівні сформованості відповідальної поведінки: ініціативна відповідальність; виконавська відповідальність; конформна відповідальність; безвідповідальність [2, с. 88-90]. Передумовою формування відповідальності є вибір дитиною одного з варіантів можливої поведінки. Вибір, у свою чергу, підпорядковується мотивації. А на мотивацію вчинку дошкільника насамперед впливає оцінка його дій і результатів з боку авторитетного дорослого.

Отже, процес формування відповідальної поведінки в дітей молодшого дошкільного віку ефективно здійснюється при дотриманні таких педагогічних умов: усвідомлення молодшими дошкільниками сутності понять «відповідальність» та «відповідальна поведінка»; забезпечення поетапності процесу формування в них відповідального ставлення до доручень; забезпечення спрямованості молодших дошкільників на співпрацю у процесі групової діяльності. Успіх доручення залежить від уміння вихователя комплектувати групи, організовувати роботу в них, розподіляти свою увагу так, щоб кожна група і кожен її учасник відчували зацікавленість педагога у їх ефективному результаті.

Список використаних джерел

1. Беленька Г.В. Відповідальність формуємо змалку. *Дошкільне виховання*. 2014. № 11. С. 12 – 17.
2. Фасолько Т.С. Відповідальність як характеристика соціальної компетентності дошкільника. *Нова педагогічна думка*. 1999. № 3. С. 88–90.

РОЗВИТОК ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ЗОРОВИХ ОПОР

Сінчук Ю. В.

студентка факультету початкового навчання

Ємець А. А.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики викладання філологічних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Освіта ХХІ століття має компетентнісне спрямування. Серед загальнонавчальних компетентностей особливе місце займає читацька як володіння читацькими знаннями, уміннями та навичками, які виявляються в процесі формування повноцінної навички читання.

У нашому дослідженні ми зосередилися на одному з аспектів читацької компетентності молодших школярів – загальному уявленні про життя і творчість письменника. Ми розглянули цей аспект на прикладі творчості двох українських письменників, без яких неможливо уявити повноцінне коло дитячого читання – Т. Шевченка та Лесі Українки.

На початку другого семестру 2019-2020 навчального року було проведено опитування учнів 2 класу (загальна кількість респондентів – 28), під час якого вони мали написати те, що знають про зазначених вище авторів. Аналіз результатів показав, що про Т. Г. Шевченка написали 70% учнів (коефіцієнт правильних відповідей – 0,8); про Лесю Українку – 80% учнів (коефіцієнт правильних відповідей – 0,8). Про Т. Г. Шевченка діти вказували досить обмежене розмаїття інформації: *відомий український поет, сидів у в'язниці, його ім'ям названо парк*; про Лесю Українку: *видатна письменниця, хворіла, автор вірша «Пісенька весняної води»*. Середній показник кількості вказаних фактів – 1,5 (про Шевченка), 1 (про Лесю Українку).

Пошуки шляхів подолання зазначених проблем привели нас до використання зорових опор, які дозволяють візуалізувати зміст навчального матеріалу. Їх наукове обґрунтоване застосування в методиці подано в працях

видатного українського педагога В. Ф. Шаталова («Куда и как исчезли тройки», 1980), який розробив систему використання опорних зорових сигналів, у яких в образно-символічній формі відображається головний сенс факту або явища.

У початковій школі на уроках літературного читання, як показали наші спостереження та опитування, опори використовуються несистематично і не мають впливу на формування читацької компетентності. Тому ми розробили опорні малюнки для розповідей про Т. Г.Шевченка та Лесю Українку (по 9 малюнків на кожного письменника). Під час добору опор (і відповідно біографічної розповіді) ми дотримувались такого алгоритму: 1) портрет письменника; 2) місце народження або проживання; 3) цікава інформація про автора; 4) відомі твори та/або їх головні герої; 5) пам'ятники, музеї.

Під час дослідного навчання другокласникам пропонувалася розповідь про життя та творчість письменника з використанням зорових опор. Перше ознайомлення відбувалося на етапі повідомлення нового навчального матеріалу, на якому опорні малюнки виступали джерелом знань, а пояснення вчителя керувало сприйманням учнів. Другий раз розповідь із опорами звучала під час повторення вивченого, де наочність виконувала функцію підтвердження словесного повідомлення. Після цього на етапі перевірки засвоєних знань про письменника учні вже самостійно розповідали про нього за опорними малюнками, пояснюючи, на які факти з життя автора натякає опора. Повторне опитування виявило позитивні зрушення в читацькій компетентності: щодо Т.Г.Шевченка написали 85% учнів (коефіцієнт правильних відповідей – 0,9), щодо Лесі Українки – 89% (коефіцієнт правильних відповідей – 0,9). Відповіді, у порівнянні з першим опитуванням, були більш насичені фактами про життя та творчість письменників.

Звичайно, ми поки маємо дуже малу вибірку, щоб робити вагомі висновки, але наявність позитивної тенденції дозволяє стверджувати, що використання зорових опор допомагає учням краще запам'ятати нову для них інформацію і сприяє розвиткові читацької компетентності.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ЕСТЕТИЧНОГО СМАКУ У ПРИКЛАДНІЙ СФЕРІ

Лі Сіньцзе

аспірант кафедри початкової, дошкільної та професійної освіти,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Сучасний стан досліджень з естетики в Україні та в міжнародному науковому просторі можна охарактеризувати крізь призму інтеграції естетики до різних видів практики діяльності (К. Гуерін, Н. Слітер, К. Шрум, Дж. Бруенбаллоу та ін.). Дослідники Міжнародного Інституту прикладної естетики дійшли висновку, що прикладна естетика є процесом, практикою, досвідом та дією у взаємозв'язку. Вона охоплює спільні історичні та соціальні ресурси, які використовує творець (людина, яка щось створює) для підтримки взаємного залучення до дій, виробництва та відтворення конкретних способів взаємодії зі світом [1]. На думку фахівців, прикладна естетика є дієвим механізмом спілкування у сфері суспільних відносин, дизайну, мистецтва, педагогіки та інших галузях, де фокус зосереджується на взаємодії людей. У загальному сенсі – прикладна естетика – це «парасольковий» (об'єднуючий) термін для узагальнення творчого вирішення проблем, навчання у виконанні певної дії, мистецтва на практиці та реагування на потреби або досвіду певної локальної спільноти.

Нині доцільним свідомо змішувати естетику декількох форм задля досягнення високопродуктивного результату, особливо яскраво це презентується в інтерактивних технологіях навчання. Рольові ігри в навчанні іноді сприймаються як виконавське мистецтво з власною естетичною структурою. Місце прикладної естетики у професійній діяльності викладачів полягає у можливості поєднати досвід кожної особистості (викладача) відчувати та освоювати освітній та життєвий простір, брати участь в опрацюванні повсякденних професійних багатокомпонентних завдань.

Прикладна естетика втілює аспект присутності у професійній діяльності викладачів через опрацювання спільних соціальних і професійних ресурсів, які використовують викладачі задля підтримки взаємного залучення до освітньої діяльності, відтворення конкретних способів взаємодії зі здобувачами. Говорячи про галузі мистецького спрямування, як-то музика, живопис, хореографія тощо, відбувається посилення естетичної компоненти.

Останні роки відбувається актуалізація естетизації життя як нової парадигми розвитку суспільства через емоційно-раціональну форму освоєння дійсності. Зазначена загальна тенденція характерна й для освітнього процесу, тим більш коли мова йде про професійну діяльність та підготовку фахівців тих професій, у яких естетичний компонент є професійно визначальним (музика, хореографія, вокал, акторське мистецтво, хоровий спів, кінематографія та ін.).

Можливості прикладної естетики у викладацькій діяльності пов'язані із візуально-чуттєвим сприйняттям предмету викладання та самого викладача, дотриманням балансу часу, гармонії, гумору, іронії, драматичності, емоційності, очікування, чуттєвості тощо у подачі знань. Відповідно професійно орієнтований естетичний смак реалізується як компетентність, що посилює весь спектр особистісних якостей викладача.

Список використаних джерел

1. International Institute of Applied Aesthetics. 2019. URL: <http://cargocollective.com/appliedaesthetics/What-is-Applied-Aesthetics> (дата звернення 05.04.2020).

ХАРАКТЕРИСТИКА МЕХАНІЗМІВ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Сітарської Х. В.

магістерка факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв
імені Валентини Волошиної,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

У сучасних реаліях особливого значення набуває здатність особистості до творчого нестандартного мислення, вміння ефективно вирішувати складні проблеми власної життєдіяльності. Творче мислення в загальному сенсі розуміється як оригінальність і незвичність висловлюваних ідей, прагнення до інтелектуальної новизни у вирішенні завдань, а також здатність бачити предмет (можливості його використання) під новим кутом зору та продукувати ідеї в невизначеній ситуації.

Творчі здібності особистості є певним синтезом її властивостей і рис характеру, що характеризують ступінь відповідності вимогам певного виду навчально-творчої діяльності й обумовлюють рівень її результативності. Творчі здібності не гарантують творчих здобутків, оскільки для їх досягнення необхідний певний «двигун», який запустив би в роботу механізм мислення, тобто необхідні бажання й воля, а також мотиваційна основа.

Теорія творчого мислення містить безліч різноманітних підходів до визначення механізмів його функціонування. Упродовж століть не вщухають дискусії щодо того, чи є творчість інтуїтивним процесом, чи вона підпорядкована логічним закономірностям. Багато вчених підкреслюють штучність і безпідставність уявлень про творчий процес як про строго логічний, де головну, а подекуди й єдину роль відіграє аналітичне мислення. Зокрема, В. Оствальд, Г. Гельмгольц та Ж. Адамар наголошують, що творчий процес не є прямолінійним безперервним ланцюгом логічних операцій. Він має відступи, зигзаги, звороти й повторення. А після багатьох, часто марних зусиль, дає раптове осяяння (коли людина несподівано знаходить принцип рішення).

Л. Веккер характеризує властивості мислення через призму пізнавального процесу (як специфічної просторово-часової структури, особливої модальності й інтенсивності). На його думку, мислення є успішним, якщо поєднує в собі перцептивні та асоціативні механізми. Відтак, творче мислення функціонує на основі єдності цих механізмів, розвиває уявлення та поняття в окремому акті. Для думки характерна децентрація, тобто можливість переходів у системі «операції – дії – діяльність».

Г. Уоллес виокремлює етапи творчого мислення, серед яких: підготовка, визрівання, натхнення та перевірка істинності. Ці етапи перекривають один одного й межі між ними не є чітко визначеними. Натомість М. Бунге відзначає шість фаз інтуїції, якими є:

1. Передуюча фаза пошуку за правилами логіки, яка в разі невдачі веде до відмови від логічного шляху;
2. Пошук інтуїтивних рішень;
3. Вербалізація інтуїтивних рішень;
4. Формалізація вербальних інтуїтивних рішень, тобто повернення їх до логічної фази;
5. Перехід до винятково своєрідного способу мислення, сутність якого полягає у створенні неграм (тобто логіко-чуттєвих образів);
6. Вибір з фонду енгам таких, що є найбільш дослідженими і мотивованими.

Список використаних джерел

1. Велдбрехт Д., Токар Н. Розвиток креативних здібностей учнів через систему креативних вправ. 2003. 21 с.
2. Холодная М. А. Теоретические представления Л. Веккера о природе концептуальных структур в контексте исследований креативности. *Психологический журнал*. 2008. Т. 29. № 5. С. 21-31.

ВИХОВНЕ ЗНАЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ІГРАШКИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ СУЧАСНОГО ЗДО

Слісаренко Є.В.

студентка факультету дошкільної освіти

Кордубан М.В.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і
технологій дошкільної освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Українська народна іграшка є віддзеркаленням національних установок, моральних орієнтирів, звичаїв і традицій, культурних особливостей нашого народу. Тому народна іграшка набула статусу обов'язкової складової виховання дошкільників у відповідності до викликів сучасного суспільства.

Використання народної іграшки в освітньому процесі ЗДО дозволяє охопити увесь зміст дошкільного виховання ХХІ століття. Зокрема, розвиваючи у дітей систему ціннісного ставлення до іграшок, дошкільний педагог закладає підвалини для подальшого формування національної свідомості дітей, отже реалізується патріотичне виховання. Як зазначили науковці Т.С. Корнєєва, Т.В. Доценко, ціннісне ставлення дошкільників до народної іграшки виявляється через оціночні судження дітей стосовно естетичної сторони національного мистецтва, їхньої функціональності, поширеності та безпечності для власної життєдіяльності [2, с. 21].

Уособлюючи в собі риси народної творчості і являючись витвором народного мистецтва, іграшка надає можливостей для здійснення естетичного виховання дошкільників. Народна іграшка посідає важливе місце у моральному вихованні дошкільників [3]. Пізнаючи народну мудрість крізь призму функцій, які закладені в іграшці, дитина долучається до духовних цінностей власного етносу, засвоює очікувану соціальну поведінку та досвід.

Дидактичні функції народної іграшки сприяють розумовому вихованню дітей дошкільного віку. Зокрема, автентичні іграшки «Велика морока» і «Мала морока» являють собою народні головоломки [1].

Різноманіття іграшок для фізичних вправ та піднесений емоційний настрій, який створюють у дітей рухливі народні ігри, забезпечують фізичне виховання, позитивно впливають на формування волевих якостей особистості дошкільників.

Велика кількість матеріалів, з яких виготовлені народні іграшки (тканина, нитки, трава, солома, лоза, кора, кістки, плоди різних рослин, папір, глина, дерево, тісто, сир тощо), іграшкових форм, розмірів, фактур, кольорів і оздоблення становлять неабияку основу для сенсорного та валеологічного виховання.

Народна іграшка представлена й іграшковими знаряддями праці. Діючи з таким видом іграшок, дитина прилучається до трудової діяльності, і відтак реалізується трудове виховання.

Таким чином, застосування народної іграшки у виховному процесі ЗДО реалізує всі змістовні складники виховання дітей, збагачує систему сучасної дошкільної освіти культурними здобутками українського народу і дозволяє ефективно реагувати на виклики сьогодення.

Список використаних джерел

1. Березнюк О.С. Чинники етнопедагогіки : монографія. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 205 с.
2. Корнєєва Д.С., Яценко Т.В. Особливості ціннісного ставлення дошкільників до народної іграшки. *International multidisciplinary scientific journal «ΛΟΓΟΣ. The art of scientific mind»*. Вип. №9, January, 2020. С. 20-24.
3. Шрамченко О. Виховання дітей дошкільного віку засобами народознавства. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Вип. № 8 (82), 2018. С. 82-94.

ДІАЛОГІЧНЕ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

Слободянюк О. Л.

аспірантка кафедри психології розвитку та консультування,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Сучасне суспільство вимагає від освітньої галузі створення таких дидактичних систем, що ґрунтуються на гуманістичній парадигмі та спрямовані на реалізацію діалогічної взаємодії. Проблема діалогізації освіти ставала предметом наукових розвідок багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців (К. Абульханова-Славська, В. Андрієвська, В. Борисенко, Г. Балл, І. Бех, Л. Виготський, Н. Волкова, І. Зязюн, В. Кан-Калик, Г. Кляцька, А. Мудрик, Г. Радчук, Л. Щерба, Л. Якубінський та ін.), які вказували на важливість діалогу для оптимізації процесу навчання й розвитку професійних і соціально важливих якостей майбутніх фахівців. Зокрема, Г. Радчук у своїх дослідженнях зазначає, що аналіз освітнього процесу показує, що студент оволодіває лише пізнавально-інформаційним аспектом своєї майбутньої діяльності. Саме тому, становлення особистості майбутнього фахівця передбачає цілісне перетворення освітнього процесу, що включає: діалогізацію змісту навчального матеріалу та розвиток діалогічності викладача і студента. Адже викладач у процесі навчання виступає як особистість, а не як функціонер, його внутрішній особистісний світ стає частиною змісту освіти [3].

Науковці В. Борисенко, Н. Гагіна зазначають, що «на відміну від монологу, діалог є підґрунтям для побудови міжособистісного контакту, відкритості, довіри, співпереживання; методом і способом проектування та реалізації освіти, оскільки забезпечує проблемність навчання, критичність мислення, активізацію когнітивних процесів, розвиток творчого потенціалу та продуктивну діяльність усіх суб'єктів освітнього середовища» [2, с. 8].

Зазначимо, що діалог в освіті – спосіб життєдіяльності суб'єктів освіти, особлива форма взаємин, що передбачає самоорганізацію суб'єктів навчального

процесу, становлення осмисленої поведінки через трансформацію особистісного досвіду, свободу думок та відповідальність за дії і рішення.

На думку І. Бека, «особистість завжди повинна розглядатись як ціль і ніколи як засіб» [1, с. 6]. Основний вектор розвитку сучасної освіти – особистісно-орієнтована та смислонасичена освіта. Провідними цінностями зазначеної системи освіти є особистісна гідність кожного; свобода, творчість та індивідуальність у пізнанні, ціннісно-сміслові «насичення» навчання, з'ясування смислоутворювального потенціалу навчальних дисциплін, важливість саморозвитку, самоосвіти та самореалізації. Зазначимо, що цінності особистості зумовлюють її смисли, а смислові орієнтири особистості детермінують ціннісний вибір життєвого та професійного шляху. Таким чином, у контексті ідей сучасної парадигми освіти, ґрунтовним є стратегія діалогізації, оскільки, конструюючи діалогічний освітній простір, забезпечується реалізація смислонасиченої суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Діалогізація освіти активізує навчальну діяльність студентів, уможливлює пріоритетність особистісного досвіду над предметно-знанцевими компонентами освіти, рефлексивне розкриття внутрішнього потенціалу студентів. Діалогічний простір стає полем розвитку для самодостатньої, творчої і незалежної особистості. У такому середовищі, студент і викладач набувають смислонасиченого, спільно пережитого особистісного досвіду

Отже, виходячи з вищесказаного можна стверджувати, що орієнтація на становлення особистості майбутнього фахівця, активного суб'єкта діяльності, може бути реалізована лише на основі побудови діалогічної стратегії розвитку особистісно-розвивальної освіти.

Список використаних джерел

1. Бек І. Д. Деякі аспекти нової виховної парадигми (в контексті творчості А. С. Макаренка). *Педагогіка і психологія*. 2000. № 1. С. 5–17.

2. Борисенко В. В. Діалог у контексті сучасної освітньої парадигми. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2015. Вип. 124. С. 8-10.

3. Радчук Г. К. *Аксіопсихологія вищої школи : монографія*. Вид. 2-ге, розш. і допов. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. 380 с.

СУТНІСТЬ ФОРМУВАННЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКО-ШКІЛЬНИХ КЛАСТЕРІВ Собченко Т.М.

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

На сьогоднішній день ключовою характеристикою сучасної освіти для всіх закладів освіти є швидкоплинність, що диктує принципово нові правила та підходи до організації освітніх систем. Однією з таких новацій є постійне оновлення термінології, іноді запозичене з суміжних наук, що використовується для характеристики процесів у системі освіти.

Одним із таких понять є «кластер», що у перекладі з англійської мови означає «зростати разом, гроно, пучок, група, скупчення». Тобто мається на увазі об'єднання однорідних елементів. Уперше поняття кластеру було запропоновано та використано американським економістом, професором Гарвардської школи бізнесу М. Портером, котрий говорив, що кластером можна вважати «сконцентровані за географічною ознакою групи взаємопов'язаних компаній, спеціалізованих постачальників послуг, фірм у відповідних галузях, а також пов'язаних з їх діяльністю організацій (наприклад, університетів, агентств із стандартизації, торговельних об'єднань) у певних сферах, що конкурують, але разом з тим і проводять спільну роботу» [1, с.57].

Відповідно до чинного законодавства України в інноваційній сфері поняття «кластер» відповідає класифікації «інноваційна інфраструктура». «Інноваційна інфраструктура – сукупність підприємств, організацій, установ, їх

об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо)» [2, с.1].

Аналіз публікацій, присвячених сутності формування освітніх кластерів, дозволив зробити висновок, що на сьогоднішній день не існує загальноприйнятої дефініції «освітній кластер».

Освітні кластери формуються шляхом об'єднання різних організацій: шкіл, університетів, державних установ, приватних підприємств, науково-дослідницьких інститутів тощо [3, с.154].

При створенні університетсько-шкільного кластеру важливо врахувати такі основні чинники:

- удосконалення системи освіти та професійної підготовки майбутнього вчителя;
- мотивація його готовності до здійснення інноваційної діяльності в регіоні працевлаштування;
- здійснення інноваційно-методичного супроводу в умовах регіональної кластерної політики;
- створення можливостей для інновацій, удосконалення освітнього середовища і системи розповсюдження знань і технологій [4, с.165].

Отже, формування університетсько-шкільного кластеру – процес довготривалий, складний та багатоаспектний. Саме тому такий кластер має будуватися поступово та поетапно і мати чітку мету та завдання. Також стимулювання процесу його створення має бути необхідним складником регіональної економічної політики.

Список використаних джерел

1. Прощаликіна А. М. Проблеми і перспективи формування інноваційних кластерів в Україні. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту*. 2010. Вип. 2 (8). С. 55–63.

2. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. №40-IV: дата оновлення 05.12.2012. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення 09.04.2020).

3. Решетняк О.І., Заїка Ю.А. Економічний механізм формування освітніх кластерів в Україні: моногр./Нар. укр. акад. Харків: Вид-во НУА, 2018. 204 с.

4. Собченко Т.М., Судакова Н.В. Університетсько-шкільний кластер як модель нового освітнього простору. Университетско-школьные кластеры: мировой опыт и перспективы его адаптации в Украине: материалы XVIII ежегод. Междунар. науч.-практ. конф., 14 февр.2020 – Харьков: Изд. НУА, 2020. 162-166 с.

«ВБИВСТВО» ТА «СМЕРТЬ» У ГЕРМАНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ ТА ЇХНЯ ЛЕКСИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ

Старостенко Т.М.

кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Звернення до текстів, що функціонували на первісних стадіях розвитку мови, дозволяє простежити становлення мовної системи, культури та соціальних відношень. Як наслідок завойовницьких інтенцій окремі англійські лексичні одиниці зазнали заміщення та були витіснені скандинавськими: англ. «еу» (яйце) > скандинавське «egg». У англійських назвах днів тижня простежується прямий зв'язок із пантеоном скандинавських богів (Tuesday – день Тюра; Wednesday – Одіна, Thursday – Тора; Friday – Фрігг). Проникнення скандинавських слів характерне для правової системи (law – закон, bylaw – по закону, outlaw – поза законом). 850 географічних назв сформувалися шляхом додавання суфіксів –by (ск.byг – поселення), -beck (ск.bekkr – струмок), -thorp (ск. thorp – село), -fell (ск.jall – гора).

Стародавнє відношення до смерті знайшло свій відбиток у формуванні часових форм дієслова та лексиці – давньоанглійська мова позбавлена форми

майбутнього. При цьому у англійській культурі «смерть» розуміється як природний процес і представлений у зіставленні із життям (all men are mortal, nothing is certain but death and taxes, there is a remedy for everything except death, death makes equal the high and low, death is a great leveler); скандинавський світ практикує розділення її форм.

Дослідження словникового складу стародавнього періоду показало, що у скандинавів не існувало поняття «вбивства як такого». Натомість розрізнялися різні «рівні» вбивства – відкрите вбивство, убивство заради честі, вбивство в бою. Словом *mord* називали «ганебне вбивство», про яке не було повідомлено оточуючим, чи коли було вбито сплячого. Слово *vig* означало вбивство в бою чи відкрите вбивство, про яке винуватець невідкладно повідомлював, не далі, як коло третього будинку, і, таким чином, міг заплатити «віру» або викуп родичам убитого чи предстати перед законом [3; 2]. «Njals saga» змальовує «blood feud», «Icelandic Commonwealth» та «role of fate and fatalism inherent in Norse paganism» [4].

У скандинавській картині світу відношення до смерті передається за допомогою асоціатів води (Хвергельмир та Елівар), туману та холоду (Нифльхем), вогню (Мусплльхейм) та льоду [4; 2]. Острах смерті натомість пов'язаний із неправильних захороненням, коли покійний, не знайшовши свого місця у загробному світі, перетворювався на блукаючого привида. Самогубство представлене формою добровільного жертвопринесення, коли дівчина, як свідчить ібн Фадлан, йшла на вогнище за померлим вождем, чи воїни віддавали своє життя на честь богів. Саме поняття «релігія» у скандинавів підмінялося словом “*sidr*” – традиція. У даному контексті християнство стало мислитися як «*nýr sidr*» – нова традиція, що було протиставлене стародавньому культу – «*forn sidr*», або старій традиції [1].

Таким чином, лексична репрезентація понять «вбивство» та «смерть» є невід’ємним елементом германської культури, свідчить про відмінності

світосприйняття та різний вектор розвитку її носіїв періоду англосаксонської гептархії.

Список використаних джерел

1. Бранстон Б. Забытые боги Англии: пер. с англ. З.Ю. Метлицкой. Москва: Новый Акрополь, 2014. 244 с.
2. Dyrth, Norraen. Online Source of Eddas [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://norse.ulver.com/src.html>
3. Ross G. Arthur. English-Old Norse Dictionary [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.yorku.ca/inpar/language/English-Old_Norse.pdf
4. *The Anglo-Saxon Chronicle* [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://asc.jebbo.co.uk>

ЗАКОНИ ХАММУРАПІ ЯК ІСТОРИЧНЕ ДЖЕРЕЛО

Стукаленко Д.Ю.

студентка історичного факультету

Беззубенко А.В.

науковий керівник, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Вивчення стародавніх судебників, зокрема Законів Хаммурапі, на сьогоднішній день не втратило своєї актуальності. Судебники стали найпершими законами, що мали на меті встановити деякі соціальні норми поведінки, упорядкувати державне життя. Закони Хаммурапі створені бл. 1750 р. до н.е. за наказом вавилонського царя Хаммурапі (1792 – 1750 рр. до н.е.). Закони є одним із найважливіших джерел з політичної, соціально-економічної та культурної історії Стародавнього Вавилону та всієї історії Стародавнього Сходу.

Чорний базальтовий стовп із текстом Законів Хаммурапі був знайдений у 1901 – 1902 рр. французькими археологами в столиці Стародавнього Еламу м. Сузи. Текст був частково пошкоджений. Скоріше всього, еламці захопили

стовп із Законами під час одного зі своїх походів на Вавилон і вивезли у свою столицю, а цар Еламу наказав стерти частину тексту для того, щоб накреслити свій переможний напис.

Закони Хаммурапі – це один із найкраще збережених законодавчих кодексів. Складаються умовно із 282 статей, кожна стаття регулює певну сферу суспільного життя держави. Дане джерело торкається різноманітних сфер, а саме: царської влади, суспільства, економічної та господарської структури, соціально-економічних відносин, права власності, шлюбно-сімейних стосунків, судового процесу й системи покарань та, нарешті, містять рішення конкретних юридичних казусів.

Судячи зі статей Законів, суспільство поділялося на панівну верхівку, яка не брала участі у виробничій праці (цар, вищі царські і храмові сановники); купців, лихварів; общинників-хліборобів, які вели самостійно дрібне господарство. Общинники, які розорилися, часто поповнювали число храмових або царських рабів, залежних орендарів.

Законами передбачалися широкі форми особистої залежності. Наприклад, залежність раба від господаря; залежність дочки чи сина від батька, який має право продавати дітей у рабство, а сина позбавляти спадщини; боргова кабала, наслідком якої могло бути рабство.

У вавилонській сім'ї передбачено верховенство чоловіка. Він веде всі господарські справи, представляє сім'ю при укладанні угод, має право на членів своєї родини. Проте законодавець прагнув зберегти родину. Розірвати шлюб було проблематично, навіть якщо дружина була хвора. Вигнати дружину можна було тільки при подружній зраді з її боку. Навіть при безплідді розірвати шлюбні відносини допускалося тільки за умови виплати величезного викупу та повернення приданого. Причому, якщо дружина надавала рабиню-заступницю для дітонародження, чоловік не міг ввести в будинок навіть наложницю.

Таким чином, «Закони Хаммурапі» свідчать про рівень розвитку держави. Аналізуючи вавилонський кодекс можемо зробити висновок, що Стародавній

Вавилон уже в ті часи знаходився на досить високому щаблі суспільного розвитку, життя відзначалося складними соціальними відносинами. Аналіз Законів Хаммурапі дозволяє не тільки змалювати картину давньовавилонського суспільства, а й зрозуміти генезу держави, як особливого феномену.

Список використаних джерел

1. Дьяконов И.М. Законы Вавилонии, Ассирии и Хеттского царства. *Вестник древней истории*. 1952. № 3. С. 225-303.
2. Законы вавилонского царя Хаммурапи. URL: <http://www.hist.msu.ru/ER/Text/hammurap.htm>
3. Хуснулина А.Д. Законы Хаммурапи в Древнем Вавилоне. URL: <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=35153579>
4. Якобсон В.А. Законы Хаммурапи как источник по истории Древней Месопотамии. Л., 1988. 41 с.

СТАНОВИЩЕ ХАРКОВА В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Сумцов Р.С.

магістр історичного факультету,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С Сковороди

75 років відділяє нас від подій Другої світової війни. І весь цей час людство не припиняє намагатися осмислити весь трагізм цієї всесвітньої катастрофи та велич людського духу. Наша Україна та Харків пережили надто складно цей період.

22 червня 1941р. одразу набув чинності Указ Президії Верховної Ради СРСР про мобілізацію військовозобов'язаних [4, с. 14]. У промисловому Харкові почалася масова евакуація заводів, фабрик і населення. Ситуація змінилася. Як свідчив О. Гончар, 22-го червня «Місто вже не схоже на вчорашнє... На подвір'ях будинків мешканці беруться рити щілини, схованки від бомб – такий наказ штабу ППХО» [1, с. 13].

Почалися масові бомбардування і 24 жовтня ворог зайшов у місто. Жителі почали звикати до життя в окупації. Після захоплення міста у Харкові залишився вцілілий лише Дмитровський міст [4, с. 27], становище було складне. Наприклад, на початку зими в місті запрацювали магазини квітів, натомість не працювали підрозділи санітарного очищення, були відсутні транспортні засоби з вивезення сміття та рідких нечистот. Харків'яни зіткнулися з проблемами водопостачання. «У перші ж дні... населення міста відчуло на собі весь жах руйнації водогону. Нарешті відчули артезіанські джерела, колодязі, криниці. З того часу щодня, щогодини, щохвилини, ці оази ставали зборищем сотень людей, які йшли по воду, незважаючи на час та погоду...» (А. Яременко) [4, с. 29]. Прийшла зима 1941-1942 рр., коли у січні температура сягала 42 градуси нижче нуля, потрібно було підтримувати в помешканнях необхідний температурний режим, але не всім це вдавалося. «Тепер, коли не було ні води, ані палива, була лише виставка мертвих радіаторів» [2, с. 165]. У цій ситуації люди почали допомагати один одному. Місцеві майстри почали виготовляти пічки-буржуйки, чиї димарі виводилися у вікно. Велика кількість людей, на жаль, не пережила цю зиму. Настала весна, з таненням льоду на річках жителі втратили і зимовий привілей – можливість переходити по ньому.

Війна продовжувалася, продовжувалися страждання людей в окупації. У лютому 1943 р. відбулося перше визволення міста, йому передувало посилене бомбардування міста радянською авіацією, під час якого, місто зазнало тяжких втрат в інфраструктурі. «На Нюрнберському процесі серед 14 радянських міст, що були піддані найбільшому руйнуванню, був названий і Харків» [3, с. 334].

23 серпня 1941 р. жителі зустріли своїх визволителів. Щось, на зразок святкування, відбулося на найбільшій площі в Європі. А довкола була повна анархія та розруха.

Події 1941-45 років стали важким випробуванням для українського народу. Харків вистояв у складних умовах жити. Війна пішла на захід, вона була переможна, у людей було багато нових клопотів. Зараз ми живемо в гарному

європейському місті, і сподіваємось, що воно ніколи більше не зазнає такого горя, як війна.

Список використаних джерел

1. Гончар О. Людина і зброя: Роман. Харків : Фоліо, 1997. С. 13.
2. Конюшенко П. Харьков огненные годы 1941-1943. Харьков : Золотые страницы, 2013. 202 с.
3. Скоробогатов А. Харків у часи німецької окупації (1941–1943). Харків : Прапор, 2004. 368 с.
4. Тріпутіна Н. У двобої з небуттям: комунальне господарство Харкова у роки Другої світової війни. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2019. 228 с.

ANALYSIS OF ELECTRONIC PAYMENTS DYNAMICS AND STRUCTURES IN UKRAINE

Suprun A.O.

student of the 4th year of the financial faculty,
Andriychenko J. O. Ph.D., Associate Professor,
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

The Ukrainian consumer market is one of the largest in Central and Eastern Europe. Due to the development of digital technologies today, the struggle for the Ukrainian buyer is being waged on a global scale. According to experts in Ukraine at the end of 2016, there were 21.9 million Internet users, representing about 58% of the population. For comparison in Europe this figure is more than 80%. Therefore, Ukraine has considerable potential for the development of e-commerce.

In 2018, the e-commerce market in Ukraine grew even faster than in 2017, if in 2017 the turnover increased by 34.2% - from UAH 19 to 25.5 billion, then in 2016 it increased by 50.1 % To UAH 38.5 billion. Easy-to-pay is an important element to meet the needs of e-commerce users. In this context, it should be borne in mind that with the growth of online sales, there is an increase in the number of online payments [1].

The main source of institutional development for payment systems and e-commerce tools in the market is the ultimate demand. E-commerce payment systems use non-cash payments and electronic money one way or another in the calculations.

According to the National Bank of Ukraine, there is a positive trend in the growth of non-cash payments (fig. 1 – 2).

Thus, if in 2016 the share of non-cash payments using cards in Ukraine was 8%, then by the results of 2019 it exceeded 35%. The performance of the payment card market in 2019 also showed a significant increase in the number and volume of non-cash payments in Ukraine. In 2019, the total number of payment card transactions issued by Ukrainian banks by almost 28% amounted to UAH 2513 million, and the volume of transactions increased by 30.6% to about UAH 1610 billion [2].

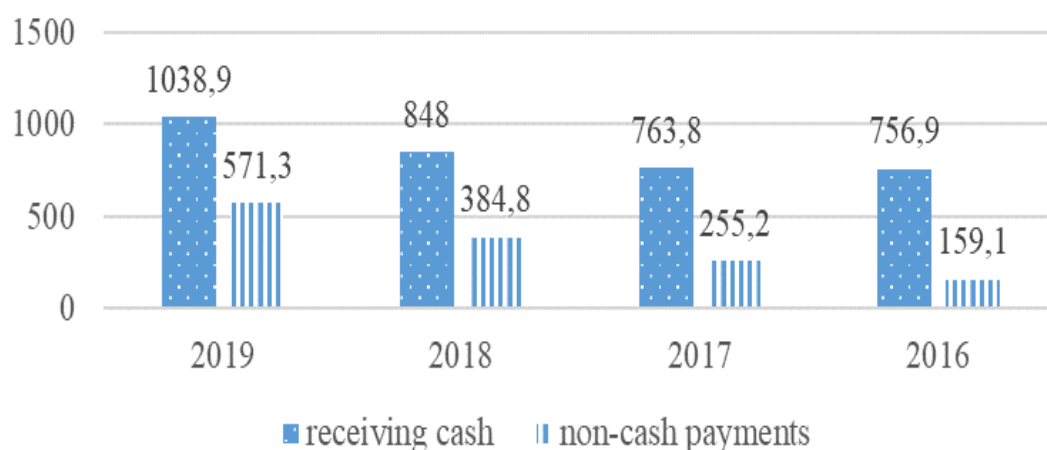

Fig. 1. Amount and number of transactions using bank payment cards, 2019-2016 (transaction amount, billion UAH)

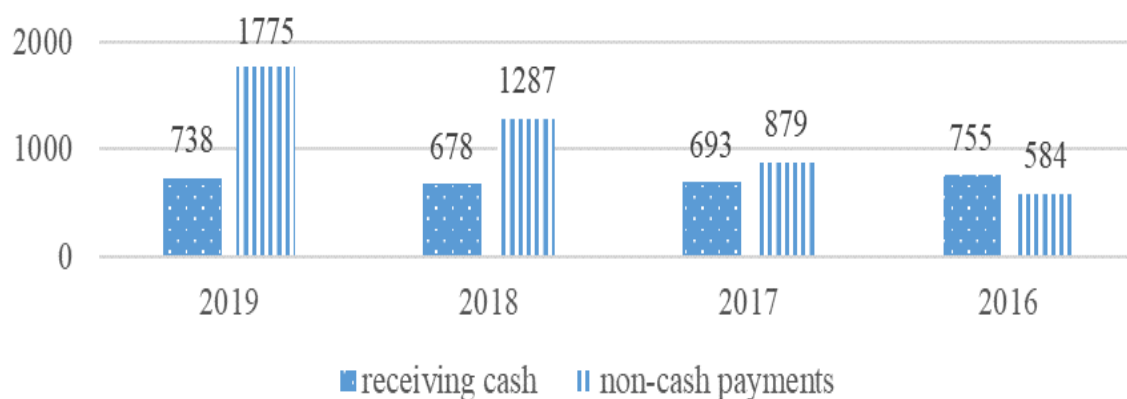

Fig. 2. Amount and number of bank payment card transactions, 339

2019-2016 (number of transactions, mln.)

Thus, e-commerce is an innovative interactive tool for modern commerce and an important component of the digital economy. Among the most important trends observed in the digital economy is the growth of the e-commerce market, including the domestic one. The significant potential of the Ukrainian e-commerce market is driven by the growth and development of the electronic payment services market. Expanding the use of electronic payment systems and tools will bring economic benefits to all participants in e-commerce systems.

References

1. Kolyadenko S.V. The Digital Economy: Prerequisites and Stages of Formation in Ukraine and in the World. All-Ukrainian scientific and production journal Economy. Finances. Management: topical issues of science and practice. 2016. №6 (10). P. 105-112.
2. Official site of the National Bank of Ukraine [Electronic resource] National Bank of Ukraine. 2017. Access mode: <https://bank.gov.ua/>.

ВПЛИВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА РОЗВИТОК ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сухопар В.В.

студента факультету дошкільної освіти,

Гогіна Т.І.

науковий керівник, кандидат біологічних наук, доцент кафедри фізичного виховання,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Університетський рік пройшов непомітно. Чітка подача запланованого матеріалу у вигляді лекцій, практичних робіт та пояснень викладачів допомагали швидше опанувати потрібні навички для подальшої роботи вихователя дитячого навчального закладу.

Перша практика проводилася з дошкільнятами старшої групи. Під час роботи була помічена мала активність, мабуть, через недостатнє бажання займатися вправами. Ймовірно, що причиною незацікавленості стала відсутність виконання фізичних навантажень у форматі «Гра». Окрім дітей старшої групи, мною була проведена практика з яслами, де одразу стала помітна активність та зацікавленість дітей, на відміну від попередньої групи. Важливо зазначити, що всі їхні фізичні навантаження супроводжувалися художнім словом, яке теж впливало на дітей впродовж занять.

Підсумовуючи практичну діяльність, яка була проведена мною, можна відмітити більший інтерес серед ясел, на відміну від дітей старшої групи, що зрозуміло з причин, наведених вище. Виходячи з висновків практичних занять у ДНЗ, хотілося б визначити важливість системи фізичного виховання, адже вона безпосередньо впливає на дитячий розвиток. Ця система має ґрунтуватися на анатомічних та фізіологічних знаннях, а також психологічних особливостях дітей різних вікових груп. Враховуючи ці чинники, стає можливим створити належні педагогічні умови для гармонійного розвитку дітей, правильно організувати навчальну діяльність, яка спрямована на засвоєння знань та формування рухових навичок. Потрібно пам'ятати той факт, що період перебування дитини в дитячому навчальному закладі – це найважливіший етап з боку розвитку організму та один з найнеобхідніших у становленні особистості. Педагогам вкрай важливо знати особливості росту дитини, етапи її розвитку, з метою правильного проведення фізичного виховання дошкільнят.

Темпи розвитку дитячого організму диференційні на різних етапах життя. Це пояснює й різні рівні активності дітей, в залежності від їхньої вікової групи. Фізичні вправи загартовують та підвищують тонус організму дитини. Вони спричиняють прискорення кровообігу, покращують роботу органів дихального апарату, обмін речовин, а також – зміцнюють серцево-судинну систему, яка захищає організм від негативних зовнішніх шкідників.

Задля здорового фізичного розвитку дитини, варто враховувати її психологічні особливості. У дошкільному віці досить високого ступеня досягає мимовільна увага. Але в цей період вже починає формуватися і довільна увага, що виникає в процесі біологічного розвитку дитини та під впливом виховної роботи з нею. Проте свідоме зосередження у дітей ще недостатньо проявляється. Людям, а особливо дітям, властиво втомлюватись від будь-якої активності, які вони виконують без перерв. Втома напряму впливає на психологічний стан, через неї дитина не може зосередитися, тобто – концентрація пропадає. Вихователь повинен вміти оперувати цими знаннями, що зможе довести його компетентність в цьому питанні. Педагог має скерувати дитину так, щоб так наприкінці дошкільного віку мала певні навички керування власною увагою, що стане показником її готовності переходу до шкільного етапу життя. Одним з головних засобів, які допоможуть вихователю, це підтримка бадьорості та гарного настрою, бажання дитини бути активною.

Ми визначили три найважливіші завдання для майбутнього фахівця з дошкільної освіти:

1. Аналіз та оцінка рівня розумового та фізичного розвитку дитини.
2. Необхідність формувати чіткі та визначені завдання в робочому плані.
3. Підбір найбільш ефективних форм і методів для роботи в конкретних умовах.

Вихователь дитячого садку повинен усвідомлювати важливість рухового режиму для дітей, відповідати за використання фізичних вправ в режимі дня. Власний приклад педагога, фізична підтягнутість, бадьорість, оптимістичний настрій, щире прагнення прищепити дітям любов до фізичної культури.

Список використаних джерел

1. Вільчаковський Е.С., Курок О.І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку. 2004. 148 с.
2. Вун Л.М. Рухливі ігри під музику. Київ: Муз. Україна, 1987. 96 с.

3. Коваль В. Вікові особливості фізичного виховання дітей старшого шкільного віку в процесі формування здорового способу життя. *Наука і освіта*. 2013. № 6. С. 149-153

4. Сухомлинська О.В. У пошуках справжнього. Серце віддаю дітям. Харків: Атма, 2012. С. 5-22

TYPES OF PRONUNCIATION MISTAKES ON THE SEGMENTAL LEVEL

Sukhostavska K.R.

магістерка факультету іноземної філології,

Perlova V.V.

candidate of pedagogical sciences, associate professor,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Pronunciation plays a very important role in learning the language successfully because it contributes greatly to comfortably intelligible communication. Pronunciation is the act or manner of articulating words and word sequences. Pronunciation is also the process of production and reception of sounds of speech and relating their sequences to the appropriate meaning [1].

The phenomenon that can markedly reduce intelligibility of oral speech in the foreign language is pronunciation mistakes.

Pronunciation mistakes are regarded as violation of phonological norms accepted by the native speakers.

Pronunciation mistakes on the segmental level can be classified according to the phonological phenomena they influence. Thus, they can be divided into the following types.

1) Pronunciation of mute letters that is characterized by presence of one or more elements that are not needed. For example, the word 'car' [ka:] can be mispronounced as [ka:r].

2) Mispronunciation of consonants that is characterized by the replacement of one consonant sound by another. For example, the word ‘pig’ [pig] can be mispronounced as [pih].

3) Mispronunciation of vowels as a result of which the vowel sounds are interchanged. For example, the word ‘riding’ [raidɪŋ] can be mispronounced as [ri:diŋ].

4) Addition of new sounds in the middle of the word, for example, when a learner pronounces the word ‘guide’ [gaid] as [gwaid].

Summing up everything that has been mentioned above, we can say that pronunciation mistakes on the segmental level can be of different types. Each type is expected to influence the quality of communication in a certain way. Therefore, it is very important for teaching and learning purposes to differentiate the types of pronunciation mistakes in order to reduce their number in learners’ speech.

References

1. Khristina, Diah, et al. 2006. Pronunciation I. Surakarta: Sebelas Maret University.
2. Erdogan, V. 2005. Contribution of Error Analysis to Foreign Language Teaching. Mersin University Journal of the Faculty of Education, I (2) 261-270.
3. H. Dulay, M. Burt, S. Krashen / Language Two. Oxford 1982.

УПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ХУДОЖНИКІВ-ОФОРМЛЮВАЧІВ

Титаренко В. В.

аспірант кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

На сучасному етапі впроваджуються нові форми освіти, що дають змогу вдосконалити якість професійної підготовки. Поширюється концепція

дистанційної освіти, що передбачає розвиток самоосвіти та самовідповідальності.

Тенденції впровадження дистанційного навчання у професійній підготовці знайшли відображення в законах України «Про освіту» (2017), «Про Національну програму інформатизації» (2018). Питання розвитку дистанційної освіти розглядається у роботах А. Кларк, Г. Козлакова, І. Козубовська, М. Мур, В. Олійник та ін.

Дистанційна освіта – це відкрита система навчання, що передбачає активне спілкування між викладачем і студентом за допомогою сучасних технологій та мультимедіа [1, с. 29]. Впровадження елементів дистанційної освіти (мультимедійні технології, комп'ютерне моделювання, телекомунікаційні проекти) передбачає виконання таких завдання:

3. активізація діяльності тих, хто навчається
4. самостійна робота з текстом
5. самостійна робота, щодо ліквідації прогалин у знаннях [2, с 138-139].

Форма дистанційного навчання використовувалась майстром виробничого навчання для проведення уроків виробничого навчання в майстернях ВХПТУ № 5 при практичній підготовці художників-оформлювачів.

Метою етапу дистанційного навчання з професійної підготовки було підбір зразків рекламного плакату, які перевірялися майстром виробничого навчання в режимі on-line. Використовуючи режим on-line, майстер поставив завдання виконати зразок об'ємної літери з сучасних матеріалів.

Майстер виробничого навчання спілкується з групою в режимі on-line за допомогою смартфонів учнів; у режимі on-line розсилає групі завдання підібрати в Інтернеті зразки для виконання об'ємної літери. Потім відібрані зразки відправляються в on-line режимі майстру. Інформація в on-line режимі дуже спрощує об'єм роботи. Погодивши зразки завдання, група виконує конструювання об'ємної літери на уроці виробничого навчання в майстернях училища.

Отже, у тезах нами розглянуто використання дистанційного навчання в освітньому процесі, наведено приклад впровадження дистанційного навчання при практичній підготовці художників-оформлювачів.

Перспективами подальших наукових досліджень є вивчення та впровадження дистанційного навчання у професійну підготовку художників-оформлювачів.

Список використаних джерел

1. Гордейчук Г. Б. Психолого-педагогічні проблеми підготовки вчителів в освітньо-інформаційному середовищі. Вінниця, 2019. С. 138-139
2. Прибилова В. М. Проблеми та переваги дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України. URL: <https://periodicals.karazin.ua/issuesedu/article/download/8791/8312/pdf> с. 27-36 (дата звернення: 14.04.2020).

ЛЮДИНОМІРНІСТЬ СУЧАСНОГО КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ: ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНЯ РЕФЛЕКСІЯ

Тишковець Г. О.

магістерка факультету агротехнологій та екології,

Тараненко Г.Г.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук,

Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного (Мелітополь)

Світ має «людиномірний» характер, адже з одного боку, в ньому виконуються умови існування людини, з іншого – людина в його специфіці є умовою існування світу. Ця «людиномірність» світу простежується крізь всю історію розвитку мислення і зміни його форм [2]. Проте сучасний світ набув людиномірності іншої природи, яка сильно відрізняється від попереднього терміну «людиномірність» зникненням цінності людського в людині.

У межах попередніх наукових парадигм поняття «людиномірність», що походить від античного антропоцентризму, традиційно пов'язувалося з гуманістичною тенденцією в європейській філософії, з пріоритетом індивідуально-особистісного початку у взаємодіях людини та світу.

У постнекласичному розумінні людиномірність розуміється як здатність людини до різновекторної та багатовекторної самореалізації, у процесі якої вивільняються її потенції. У такому розумінні людиномірність передбачає активізацію творчого потенціалу людини, що несе відповідальність за світ із ознаками людиномірності, світ, у якому вона самоорганізується.

Досліджуючи людиномірність постнекласичної науки, Ю.Мелков визначає три аспекти феномена людиномірності: людиносумірність, у якій світ постає світом людини, «горизонтом подій, доступних її осмисленню»; людиновимірність – розуміння людини як міри, а не раціонального «суб'єкта пізнання», що передбачає включення цілей, цінностей, особистих якостей і почуттів людини до предмету дослідження; людиномірність – особистісне усвідомлення і освоєння ідеалів наукової істини, зокрема прийняття особистої відповідальності за дотримання цього ідеалу і освоєння цінностей найвищого рівня [1].

Отже, цілісне розуміння людиномірності означає привнесення в природу та суспільство смислів і цінностей людського буття. Воно включає «природо-» і «соціо-» мірність та виражає не стільки місце людини в бутті, скільки специфіку (спосіб) її ціннісного, морального, духовного становлення у світі, який самоорганізується, її оточує і нею ж самою створюється.

Культурно-освітній простір (як об'єктивно існуюча в культурі система зон (локусів) фізичної і віртуальної реальності, використовуваних для реалізації освітніх практик (навчання, виховання, освіти) й саморозвитку особистості), що наповнюється відповідним культурно-освітнім середовищем (сукупністю умов, що визначають вектор, зміст і якість загальнокультурного розвитку (саморозвитку) особистості) [3], потребує імплементації людиномірності у

людиносумірному, людиновимірному та людиномірному аспектах. Саме такий вектор його розвитку, на нашу думку, уможливорює здатність людини до цілісної гармонійної самореалізації та вивільнення її потенціалу, збереження й розвиток усього людського, що є в людині.

Список використаних джерел

1. Мелков Ю.А. Человекомерность постнеклассической науки. Киев : ПАРАПАН, 2014. 254 с.
2. Тараненко Г.Г. Філософсько-освітні рецепції людиномірності сучасного наукового знання. *Культура народів Причорномор'я*. № 237, Сімферополь, 2012. С.173-175.
3. Янутш О. А. Культурно-образовательное пространство : к определению границ и содержания понятия. *Человек и культура*. 2017. № 5. С. 38-44.

РЕЛІГІЙНА ПОЛІТИКА А. ГІТЛЕРА ТА ЙОГО ОТОЧЕННЯ НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ УРСР (1941 – 1944 рр.)

Топчій Д.С.

студент історичного факультету

Дьякова О.В.

науковий керівник, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Одним із засобів ідеологічного впливу на українське населення, на думку окупантів, могло стати відродження релігії, зокрема православ'я. Що стосується релігійної політики німців, то її навряд чи можна однозначно схарактеризувати. У СРСР були представники різних конфесій: православні (найрозповсюдженіші), католики, уніати, баптисти, мусульмани тощо.

Щодо ставлення німців до православ'я, то тут слід відзначити позицію райхсміністра Східних земель Альфреда Розенберга. Він вважав, що побут російського народу формувався під впливом Православ'я. А тому слід

реанімувати віру в умах людей, щоб тримати його у вузді [3].

Навесні 1942 р. в структурі Райхсміністерства у справах окупованих східних територій було створено спеціальний розвідувально-диверсійний орган «Організація Цепелін», що передбачав спекуляцію на релігійних почуттях жителів Радянського Союзу [5, арк. 210]. Німцям потрібен був «канонічно правильно висвячений єпископат» [2, арк. 9]. Ще за кілька місяців до нападу на СРСР німецьке командування почало вербувати священиків для служби в церквах, що відновлювали свою роботу в процесі «визволення від більшовизму».

Німецьким військовослужбовцям наказувалось толерантно ставитись до мирян. У наказі начальнику штабу Верховного Командувача Вермахту В. Кейтеля від 20 серпня 1941 р. зазначалась: «не вимагати, не перешкоджати релігійній і церковній діяльності місцевого населення» [цит. по: 4, с. 200]. Утім згідно зі спеціальною директивою бригадефюрера СС і генерал-майора поліції Дж. Томаса до частин СС і поліції в Україні від 11 лютого 1942 р., православна церква зазнала жорсткого контролю через активність ОУН [1, с.14].

За короткий час на теренах окупованої України з'явилося чимало парафій православних конфесій. Так, у Київській області в 1941-1943 рр. відновили богослужіння 350 церков, у Полтавській – 342, Луганській – 128, Донецькій – 230. У Харківській області було відкрито 155 церков [1, с. 12]. Про ставлення німців до православ'я висказався начальник політичного відділу Імперського комісаріату пан Палиця на церковній конференції у м. Рівне, що відбулася 4 травня 1942 р. Він наголосив, що «уряд ні до тієї, ні до іншої церкви не відноситься недоброзичливо. Така ж справа і в Німеччині, де є багато віросповідань, що мирно уживаються один з одним...» [цит. по: 6, с. 515]

Необхідно також зазначити, що у різних зонах окупації релігійна політика мала свої особливості. Найбільш жорсткою вона була в райхскомісаріаті «Україна». На територіях, які контролювала військова адміністрація (куди входила Харківщина), тиск з боку влади чинився значно менший [1, с. 11].

Таким чином, протягом всього періоду окупації німці приділяли церкві велику увагу. Для втілення ідеї «розвитку церкви у власних інтересах» окупанти розробили цілий комплекс заходів. Вони не перешкоджали, а навпаки сприяли розвитку релігії.

Список використаних джерел

1. Волошин Ю. Українська православна церква в роки нацистської окупації (1941 – 1944 рр.). Полтава: б-в, 1997. 127 с.
2. Доповідна записка народного комісара внутрішніх справ УРСР В. Сергієнка. ЦДАГОУ. Ф. 1. Оп. 23. Спр. 90
3. Сидоренко В.В. Русская Церковь под германским правлением во время Второй мировой войны. URL: <http://kds.eparhia.ru>
4. Скоробогатов А.В. Харків у часи німецької окупації (1941-1943). Харків: «Прапор», 2004. 368 с.
5. Слід. спр. по звинувач. А.Паулюса ГДА СБУ. Ф. 13. Спр. 372. Т. 37.
6. Укр. нац. организации в годы Второй мировой войны. Док.: в 2т. Т.1. Москва: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2012. 1167 с.

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ЧИННИК ЗАПОБІГАННЯ СИНДРОМУ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ ПЕДАГОГА

Трофименко О. А.

аспірантка кафедри загальної та диференціальної психології,
Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського

За останні десятиріччя кількість наукових публікацій про синдром емоційного вигорання фахівців різних професій неухильно зростає. Особливу увагу приділяють фахівцям соціономічних професій, в числі яких знаходиться професія педагога. За результатами досліджень професійної діяльності педагогів виявлено наявність стрес-факторів, що впливають на самопочуття, працездатність та успішність виконання своїх професійних обов'язків [3].

Наслідком підвищеної напруженості педагогів стають апатія, роздратування, грубість на адресу вихованців (учнів), колег, батьків. Таким чином, стикаємось з проблемою емоційного та професійного вигорання педагога.

Синдром емоційного вигорання характеризується фізичним, емоційним та мотиваційним виснаженням і виникає тоді, коли ресурсні можливості людини в подоланні стресової ситуації перевищені. Динаміка розвитку емоційного вигорання має індивідуальний характер, але, на думку Н. Водопьянкової, є «інфекційним». Тобто педагогі, що схильні до процесу вигорання, можуть створити навколо себе групу колег з ознаками подібного стану [1]. Отже, постає проблема не тільки корекції негативних психологічних станів педагогів, але й профілактики негативних емоційних станів та мінімізації професійної деформації.

Проблемі дослідження «вигорання» педагогів присвячено чимало робіт науковців, як-от: Е. Аронсон, В. Бойко, Н. Водопьянова, О. Грицук, С. Джексон, К. Маслач, В. Орел, О. Полякова, О. Старченкова, Х. Дж. Фройденберг та інші.

Вплив емоційного інтелекту на розвиток синдрому емоційного вигорання було відображено в роботах таких вчених: О. Грицук, М. Скугаревська, Т. Щербан.

За останні десятиріччя кількість наукових публікацій про синдром емоційного вигорання фахівців різних професій неухильно зростає. Особливу увагу приділяють фахівцям соціономічних професій, в числі яких знаходиться професія педагога. За результатами досліджень професійної діяльності педагогів виявлено наявність стрес-факторів, що впливають на самопочуття, працездатність та успішність виконання своїх професійних обов'язків [3]. Наслідком підвищеної напруженості педагогів стають апатія, роздратування, грубість на адресу вихованців (учнів), колег, батьків. Таким чином, стикаємось з проблемою емоційного та професійного вигорання педагога.

Синдром емоційного вигорання характеризується фізичним, емоційним та мотиваційним виснаженням і виникає тоді, коли ресурсні можливості людини в

подоланні стресової ситуації перевищені. Динаміка розвитку емоційного вигорання має індивідуальний характер, але, на думку Н. Водопьянкової, є «інфекційним». Тобто педагоги, що схильні до процесу вигорання, можуть створити навколо себе групу колег з ознаками подібного стану [1]. Отже, постає проблема не тільки корекції негативних психологічних станів педагогів, але й профілактики негативних емоційних станів та мінімізації професійної деформації.

Проблемі дослідження «вигорання» педагогів присвячено чимало робіт науковців, як-от: Е. Аронсон, В. Бойко, Н. Водопьянова, О. Грицук, С. Джексон, К. Маслач, В. Орел, О. Полякова, О. Старченкова, Х. Дж. Фройденберг та інші.

Вплив емоційного інтелекту на розвиток синдрому емоційного вигорання було відображено в роботах таких вчених: О. Грицук, М. Скугаревська, Т. Щербан.

Т. Щербан наголошує, що важливе значення має узгодженість когнітивних та емоційних факторів академічної комунікації, тому що будь-які розлади в цій системі можуть призвести до професійного, емоційного вигорання.

М. Скугаревська в результаті дослідження дійшла висновку, що з показниками психоемоційного виснаження корелюються особистісні характеристики людини: низька емоційна стійкість, імпульсивність, підозрілість тощо.

О. Грицук зауважує, що емоційне вигорання є наслідком нездатності педагога до розуміння і управління власними емоціями, емоціями інших людей, до управління своєю емоційною сферою [2]. Отже, у регуляції психоемоційних станів особливе значення має емоційний інтелект.

Існує декілька підходів до визначення поняття «емоційний інтелект». Узагальнюючи існуючі визначення, можна окреслити спільне: емоційний інтелект – це здатність розуміти та адекватно виражати власні емоції і почуття, а також уміння розпізнавати емоції і почуття інших людей, розуміння їх

мотивів та здатність на основі цих даних будувати ефективну взаємодію з оточуючими.

Спираючись на вище означені результати дослідження вчених з проблеми синдрому емоційного вигорання та емоційного інтелекту, ми провели дослідження з метою виявлення синдрому емоційного вигорання (СЕВ) серед педагогів закладів дошкільної освіти. Дослідження проводилось на базі КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради». Респондентами виступили 75 педагогів закладів дошкільної освіти міста Одеси та Одеської області віком від 28 до 69 років. В якості психодіагностичного інструменту було застосовано опитувальник професійного (емоційного) вигорання «Maslach Burnout Inventory» (MBI) (К. Маслач, С. Джексон, адаптація Н. Водопьянкової). У досліджуваних оцінювались наступні параметри: субшкала «емоційне виснаження» – зниження емоційного тону, підвищення психічної виснаженості й афективної лабільності, втрати інтересу та позитивних почуттів до оточуючих, незадоволеність життям в цілому; субшкала «деперсоналізація» – емоційна відстороненість та байдужість, формальне виконання професійних обов'язків без особистісної включеності та співпереживання, в окремих випадках проявляється у негативізмі та цинічному ставленні до оточуючих; субшкала «редукція особистих досягнень» – ступінь задоволеності собою як особистістю й як професіоналом.

У результаті підрахунків, використовуючи інтегральний показник загального рівня прояву СЕВ, ми отримали наступні дані. Кількість педагогів, у яких не виявлено ознак СЕВ, склала 8 осіб, що становить 10,7% від загальної кількості опитуваних. Кількість педагогів з низьким рівнем прояву СЕВ склала 23 особи, що становить 30,7%. З середнім рівнем виявлено 25 ос. (33,3%). З високим рівнем – 14 ос. (18,67 %). З дуже високим рівнем – 5 ос. (6,7%).

Підрахунки за субшкалами також було зроблено у групах, на які було поділено досліджуваних відповідно до віку: 28-30 років – 6 осіб (середній стаж роботи за спеціальністю – 6,6 років), 31-40 р. – 18 ос. (середній стаж – 11,5 р.),

41-50 р. – 22 ос. (середній стаж – 17,6 р.), старше 50 р. – 29 ос. (середній стаж – 28,7 р.). Найвищі показники за субшкалами «емоційне виснаження» та «деперсоналізація» виявлено у групі 41-50 років, що відображено в таблиці 1, де субшкали позначено як: ЕВ – емоційне виснаження, ДП – деперсоналізація, РОД – редукція особистих досягнень. Рівні позначено як: Н – низький, С – середній, В – високий, ДВ – дуже високий, ОН – ознак не виявлено.

Кінцеві результати дослідження дають нам уявлення про напрямки роботи з розробки та впровадження психокорекційних, розвивальних програм з розвитку емоційного інтелекту педагогічних працівників закладів дошкільної освіти з особливою увагою до педагогів у віці 41-50 років. Даний підхід допоможе запобігти виникненню синдрому емоційного вигорання у педагогів.

Таблиця 1

Показники рівнів прояву СЕВ у віковій групі 41-50 р. за субшкалами

Рівні	Субшкали					
	ЕВ		ДП		РОД	
	Кількість осіб (N=22)	%	Кількість осіб (N=22)	%	Кількість осіб (N=22)	%
Н	5	22,7	5	22,7	12	54,5
С	6	27,3	11	50,0	8	36,4
В	7	31,8	2	9,1	-	-
ДВ	2	9,1	1	4,5	2	9,1
ОН	2	9,1	3	13,6	-	-

Список використаних джерел

1. Водопьянова Н. Е. Синдром выгорания: диагностика и профилактика. Санкт-Петербург : Питер, 2009. 336 с. ; ил. (Серия «Практическая психология»).

2. Грицук О.В. Проблеми синдрому емоційного вигорання вчителів у працях українських дослідників. *Актуальні проблеми психології* : зб. наукових праць ім. Г. С. Костюка НАПН України, 2013. Том I. Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія, Вип. 38. С. 258-262.

3. Мешко Г. М. Професійний стрес у діяльності педагога. *Педагогічний альманах*. Херсон, 2013. Випуск 19. С. 95-101.

PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL CULTURE OF THE FUTURE EDUCATOR

Troshyna S. V.

Undergraduate student of Kremenchug National University named after Michailo Ostrogradsky, department of psychology, pedagogy and philosophy

Herasymenko L. V.

Doctor of pedagogical sciences, associate professor of the department of psychology, pedagogy and philosophy of Kremenchug National University named after Michailo Ostrogradsky

The cultural approach to the study of pedagogical education is a set of theoretical and methodological provisions and organizational and pedagogical measures aimed at the development of pedagogical values and technologies that ensure the self-realization of the teacher's personality in professional activity. In this case, the dominant position is given not to the special knowledge, technology, but to the general and professional culture of the teacher, ensuring his personal development, going beyond the developed during professional training activities, the ability to create and transmit patterns of behavior, thinking and activities that are of value to others, especially for the younger generation.

Studying the experience of forming the general culture of the future teacher in higher education institutions of pedagogical orientation shows that each discipline, which is taught, including non-humanities, has its own approach to nurturing students' attitude to culture. Therefore, the process of general culture is understood as the totality of the content of forms, means and methods of education that develops the personal

culture of the future specialist, determines on its axiological basis its quality and cultural intensity, which leads to the overcoming of formality in the educational process [1].

However, it was found that the concept of "professional and pedagogical culture" in scientific and pedagogical research is identified with the concepts of "pedagogical culture" and "teacher's culture". In interpreting the concept of "professional-pedagogical culture", we share the opinion of I. Palshkova [3], who considers the identified phenomenon as a special kind of pedagogical culture, which concentrates the experience of a specially organized social practice of teaching and upbringing of the younger generation in educational and socialized educational institutions, satisfaction of the specific needs, ways of realization of the educational activity, social requirements that regulate it, and the ways of mastering this activity.

The analysis of professional-pedagogical preparation of the future teachers (educators) in the conditions of the higher education institution allows us to state that the modern preparation of students of the pedagogical higher education implies saturation, first of all, spiritual, moral, cultural-aesthetic content of both educational and extracurricular activities.

It is revealed that under the present conditions there is a change of emphasis in the preparation of the graduate of the higher school of pedagogical orientation that he would be not only a specialist in the subject, but above all a person of culture; there is a change in the role and place of the higher pedagogical school in the new conditions of development of the education system as a whole. It is the institution of higher education of pedagogical orientation that equips the future teacher with the spiritual and moral immunity against incivility, cynicism and immorality [4].

Analyzing the historical development of the national higher pedagogical school, it should be noted that the modern specialist noticeably lacks the pedagogical culture that we have lost. In this regard, scientists and educators are now addressing the global problem of raising the prestige of the pedagogical intelligentsia, a manifestation of which is a high cultural development. One of their tasks is to improve students' preparation in both professional and cultural aspects. At the same time, the main content of such

training is to reveal the relationship between the professional and basic cultures of the future teacher, since the new socio-economic conditions of society make essential demands - forming him as a creative, free-thinking personality, capable of being not only an exemplary carrier of high-level culture, but also a teacher of students' culture [2].

It has been found out that the professional development of a teacher in culture takes place in the process of preparing him for professional activity. However, the identified contradictions make the development of theoretical foundations and technology of forming a future teacher's professional and pedagogical culture in the process of preparation in higher education relevant.

References

1. Aleksyuk A. M. Pedagogy of Higher Education of Ukraine: History. Theory: a textbook for students, graduate students and young university teachers. K.: *Lybid*. 1998. 560 p.
2. Vitvitska S. S. Fundamentals of higher education pedagogy. K.: *Center for Educational Literature*. 2003. 316 p.
3. Palshkova I. O. Pedagogical practice as a factor of formation of pedagogical culture of elementary school teacher. *Science and education*. 2005. № 7-8 P. 58-61.
4. Reading-book on Higher Education Pedagogy: Tutorial. manual. Compilers: V. I. Lozova, A. V. Trotsko, O. M. Ionova, S. T. Zolotukhina. Kh.: *Virovetz A. P. Apostrophe*. 2011. 408 p.

ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ У СЕКЦІЇ БОКСУ

Тумко А.І.

студентка факультету міжнародних економічних відносин

Маракушин А.І.

науковий керівник, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
завідувач кафедри фізичного виховання та спорту,
Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця

В організації фізичного виховання в закладах вищої освіти все більше зростає інтерес студентів до боксу. Існуюча робоча програма з фізичного

виховання в ХНЕУ імені С. Кузнеця розрахована на вікову аудиторію 17-19 років. У великому спорті в цей віковий період відбувається відбір перспективних спортсменів для досягнення ними високих і стабільних результатів, а також етап спортивного вдосконалення людини.

У студентів же в цьому періоді здійснюється початкова підготовка, тобто навчання основам боксу. Слід зазначити, що в 17-18 років максимально розвиваються сила та витривалість, а інші якості формуються ще в дитинстві. За роки навчання у ЗВО студенти-боксери виконують всі вимоги із загальної підготовки, спеціальної фізичної підготовки, а також техніко-тактичної підготовки [1]. Програма навчання студентської молоді дозволяє навчити основам боксу студентів 1-го і 2-го курсів при дворазових заняттях на тиждень в оздоровчому режимі, форсуючи розвиток тих фізичних якостей, які були розвинені раніше. Також, у програмі найбільша увага приділяється швидкісно-силовим якостям спортсменів, а також удосконаленню побудови тренувального процесу й матеріально-технічної бази в умовах ЗВО.

Список використаних джерел

1. Качурін А. І. Бокс в системі фізичної культури студента: навч. посіб. Москва: Фізкультура і спорт, 2006. 342 с.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В ЦИФРОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Уварова Валентина

магістерка фізико-математичного факультету

Сіра І.Т.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент,

заступник декана з навчальної роботи факультету початкового навчання,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Цифрові технології є невід'ємною частиною сучасної освіти у світі. Концепція реформування освіти в Україні передбачає впровадження сучасного освітнього середовища, зокрема електронного. Протягом 2018-2019 років

створена національна е-платформа, здійснена розробка перших е-підручників, відбулося технічне оснащення закладів освіти [2].

Сучасні заклади освіти в Україні – це результат величезних змін, що відбуваються в системі освіти за останні роки. Якісна освіта – головна мета будь-якого закладу вищої освіти [1]. Стрімкий розвиток цифрових технологій створює виклики до перспективи розвитку і водночас – нові можливості в освіті.

Аналіз досліджень свідчить, що в Україні є необхідні передумови для формування нового інформаційного цифрового суспільства. На думку дослідників (В. Биков, Р. Гуревич, А. Гуржій, М. Жалдак, Н. Морзе, О. Спірін, В. Лапінський, В. Воронкова та ін.), у суспільстві технології, які базувалися на інформації, трансформуються у технології, які будуть базуватися на взаємодії та знаннях. Тож розвиток «суспільства знань цифрових технологій», «цифрового суспільства», всього того, що зветься – цифровою ерою, веде до розвитку цивілізації, як Smart-суспільство [1, с.122].

Формування методичного забезпечення використання інформаційних комп'ютерних технологій в навчальному процесі в загальному випадку проходить в кілька етапів:

- підготовка методичних матеріалів з читання лекцій з використанням інформаційних технологій та використання їх при виконанні курсових і випускних кваліфікаційних робіт;
- підготовка демонстраційних мультимедійних систем;
- використання інформаційних технологій у навчальному процесі;
- підвищення кваліфікації викладацьких кадрів з використання інформаційних технологій.

Розвиток освіти в цифровому суспільстві, при якому студентам і викладачам надається можливість використовувати в навчальному процесі такі інструменти:

- електронну пошту для обміну інформацією, як всередині мережі, так і з зовнішніми абонентами, що особливо важливо для розвитку партнерських відносин і здійснення обміну інформацією зі студентами інших ВНЗ;
- внутрівузівських електронну дошку оголошень;
- участь в телеконференціях, де обговорюються проблеми наукового та професійного характеру;
- доступ до відкритих файлових серверів мережі інтернет для отримання вільно розповсюджуваних програмних засобів;
- віддалений доступ до баз даних, бібліотечних каталогів і файлів електронних бібліотек при підготовці навчальних робіт та проведенні наукових досліджень;
- отримання електронних періодичних видань з обраної тематики;
- участь в онлайн-конференціях мережі інтернет;
- самостійне та контрольне тестування;
- робота у віртуальному підприємстві;
- проведення розрахунків з використанням пакетів прикладних програм [4].

Таким чином, перспектива розвитку освіти в цифровому суспільстві величезна, а головне те, що цифрові технології стають невід'ємною частиною освіти в Україні.

Список використаних джерел

1. XIX Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. URL: <http://conferences.neasmo.org.ua/uk/conf/1/cat/13>
2. Гриневич Л. : ми починаємо розвиток цифрової освіти в Україні – створюється національна освітня платформа та е-підручники, але нам потрібна допомога. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/liliya-grinevich-mi-pochinayemo-rozvitok-cifrovoyi-osviti-v-ukrayini-stvoryuyetsya-nacionalna-osvitnya-platforma-ta-e-pidruchniki-ale-nam-potribna-dopomoga>.
3. Воронкова В.Г. Романенко Т.П., Концепція розвитку проектноорієнтованого бізнесу в умовах цифрової трансформації до smart-суспільства. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. Вип. 67. С. 122-134.
4. Наука і навчання в епоху цифрових технологій. URL://osvitoria.media/wp-content/uploads/2019/11/191030-Schule-148x210-ukr.pdf
5. Нейматов Я.М. Образование в XXI веке: тенденции и прогнозы. Москва: Алгоритм, 2002. 480 с.

ЧИННИКИ УТРУДНЕНОГО МІЖСОБИСТІСНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Ульянова Т.Ю.

кандидат психологічних наук,
викладач кафедри загальної та диференціальної психології,
Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського

Спілкування є досить багатограним явищем. Воно являє собою і емоціональний контакт і ставлення людей один до одного, їх взаємодію, обмін інформацією та духовне взаємопроникнення [1,2]. У практиці наукового аналізу широкого поширення набули різні варіанти поєднань власне психологічного підходу до спілкування з підходами до нього з боку інших наук таких як соціологія, філософія, фізіологія, медицина, педагогіка тощо.

Поза спілкуванням неможливе існування людського суспільства. Спілкування виступає в ньому як спосіб взаємодії індивідів і як спосіб їх розвитку. Саме звідси і випливає існування спілкування одночасно як реальності суспільних і міжособистісних стосунків. У процесі міжособистісного спілкування формуються людські відносини, які створюють основу й умову взаємодії людей у виробничій, невиробничій, навчальній, спортивній, творчій діяльності, в ході якого здійснюється педагогічний, виховний, пропагандистський вплив. Без нього неможлива вся система професій типу «людина – людина». Від характеру, його особливостей та ефективності залежить самопочуття, психічне здоров'я, продуктивність професійної діяльності і ступінь самореалізації людини. Неформальне міжособистісне довірливе спілкування відіграє велику роль в організації всієї життєдіяльності індивідів і груп, в процесі соціалізації, забезпеченні клімату, сумісності і стабільності колективів, груп, сім'ї [4,5].

Вивчення міжособистісних стосунків спонукає звернутися до категорії «ставлення», розглянути причини їх порушення і роль в цьому процесі тих властивостей особистості, які можуть бути причиною короточасних або постійних труднощів в спілкуванні, психологічних гальм в контактах і стосунках з іншими людьми. Труднощі спілкування, напруженість, комунікативна й особистісна дезорганізація призводять до глибокого психологічного дискомфорту, заважають встановленню щирості, довірливості, легкості, взаєморозумінню і людської близькості, та вважаються деструктивними [4].

Серед індивідуально-психологічних особливостей партнерів, що роблять найбільший вплив на спілкування та викликають труднощі, визначають дратівливість, емоційну нестійкість, швидку стомлюваність, критичність, скептицизм, замкнутість, сором'язливість, бажання домінувати, цинізм, ворожість, заздрісність, схильність до конфліктної поведінки, агресивність тощо [6].

Можна сказати, що індивідуально-психологічні особливості, що включають інтелектуальні, афективні (емоційні), вольові, поведінкові, особистісні прояви, можуть як полегшувати, так і ускладнювати спілкування. Усе, що викликає утруднення в міжособистісному спілкуванні, має бути предметом усвідомлення та корекції.

Список використаних джерел

1. Андреева Г.М. Психология социального познания. Москва: Аспект Пресс, 2000. 288с.
2. Большой психологический словарь. Сост. Б. Мещеряков, В. Зинченко. Санкт-Петербург: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2009. 816 с.
3. Ильин Е. П. Психология общения и межличностных отношений. Санкт-Петербург: Питер, 2012. 576 с.
4. Куницына В.М., Казаринова Н.В., Погорьша В.М. Межличностное общение. Санкт-Петербург: Питер, 2002. 544 с.
5. Рогов Е.И. Психология общения. Москва: Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС, 2001.
6. Ульянова Т. Ю. Особливості комунікативності особистості представників різних типів конфліктності. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. Сєвєродонецьк. 2017. № 2 (43). С. 190–201.

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН КУРСІВ COUSERA ЯК ДОДАТКОВА МОТИВАЦІЯ НАВЧАННЯ

Федяй К.М.,

студентка факультету комп'ютерних інформаційних технологій у виробництві та освіті,

Трохимчук С.М.

науковий керівник, кандидат технічних наук, доцент кафедри інформаційних комп'ютерних технологій і математики,
Українська інженерно-педагогічна академія

Сучасну освіту вже неможливо уявити без дистанційної форми навчання та вітчизняних і зарубіжних освітніх онлайн-платформ. В умовах карантину, коли навчання проводиться в онлайн-режимі, отримати якісні знання з програмування складніше ніж в аудиторії, коли викладач може підійти і допомогти виправити помилки які виникають при проведенні лабораторних та практичних занять.

Наразі ми маємо можливість отримати та закріпити знання завдяки Coursera – проєкту масової онлайн-освіти, заснованого професорами інформатики Стенфордського університету [1]. Слухачі проходять курси, спілкуються з однокурсниками, здають тести та іспити безпосередньо на сайті Coursera, а також мають можливість отримати сертифікат [2]. На Coursera майже всі курси англійською мовою, що дозволяє не тільки отримувати нові знання з програмування, а й практикуватися англійською.

Coursera має велику кількість тестів і завдань, що підвищує ефективність навчання. Ці курси є мотивацією для отримання знань, адже завжди є можливість по-перше, закріпити знання, а по-друге – отримати додаткові знання для майбутнього фахівця.

Список використаних джерел

1. Вікіпедія. Coursera [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Coursera>
2. Сайт Coursera [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://ru.coursera.org/>

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЗМІСТУ ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ

Цзи Фенлай

аспірант кафедри початкової, дошкільної та професійної освіти,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Трансформації в суспільстві змінюють вимоги до стандартів освіти. Останні півтора десятиріччя докорінно змінили погляди людей та освітян на зміст різних складників освіти, у тому числі й естетичного виховання.

Сучасні підходи до естетичного розвитку учнів можна визначити, проаналізувавши діючий стандарт базової середньої освіти та проект стандарту, виставлений для громадського обговорення у 2020 році. Можна зазначити, що кожен наступний документ деталізує стандарти в порівнянні з попереднім.

Так, проект стандарту містить опис компетентнісного потенціалу мистецької освітньої галузі, де естетичне освоєння дійсності проявляється в усіх основних компетентностях для життя, а саме: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність (Додаток 19). Зазначимо, що естетична компонента присутня і в освітній галузі фізичної культури, інформативній освітній галузі, технологічній освітній галузі та інших.

Як показник важливості формування естетичного смаку в умовах розвитку інформаційного суспільства наголосимо на складниках інформаційно-комунікаційної компетентності, передбаченої зазначеним вище проектом. Вона передбачає такі вміння: застосовувати цифрові технології для створення,

презентації/самопрезентації й популяризації художніх образів, мистецьких ідей; визначати художню цінність цифрового контенту; добирати й опрацьовувати художню інформацію (зображення, текст, аудіо, відео) для пізнання, творення мистецтва, у пошуково-дослідницькій і соціокультурній діяльності; переводити художню інформацію з цифрового формату в нецифровий і навпаки; використовувати інформаційні технології для здобуття мистецької інформації; використовувати інформаційні технології для формування власного мистецького простору; вирізняти маніпулятивну квазімистецьку інформацію, запобігати негативним інформаційно-технологічним впливам на власний культурний розвиток; оцінювати художню якість створеного цифрового продукту. Мають бути сформовані такі ставлення: усвідомлення естетичного потенціалу цифрових технологій для художньо-творчого самовираження, обробки, поширення мистецьких творів і здійснення віртуальних мистецьких подорожей; розуміння ролі мистецьких засобів у впливі медіатекстів на свідомість людини. Використання інформаційного середовища у власній творчості та художній комунікації (Додаток 20 до проєкту) [1].

Отже, сучасні підходи до естетичного розвитку учнів можна визначити як безпосередні (реалізуються через мистецьку, художню, музичну та інші види освіти) та опосередковані (передбачають розвиток естетичного підходу до засвоєння повсякденних не мистецьких об'єктів життєдіяльності).

Список використаних джерел

1. Проєкт державного стандарту базової середньої освіти. 2020. Офіційний веб-ресурс Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorenniya-proyekt-derzhavnogo-standartu-bazovoyi-serednoyi-osviti> (дата звернення 12.03.2020)

МОДАЛЬНІСТЬ СУМНІВУ В МОВІ Й МОВЛЕННІ

Харченко Ю.

магістерка факультету іноземної філології,

Сазонова Я.Ю.

науковий керівник, доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри
англійської фонетики і граматики,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Проблема модальності викликала інтерес серед вчених різних епох і напрямків наукових досліджень. В основу сучасних лінгвістичних уявлень про модальність покладена теорія, запропонована французьким лінгвістом Ш. Баллі. На його думку, в будь-якому висловлюванні присутні два компоненти: диктум – основний зміст – і модус – модальний компонент, тобто вольове, інтелектуальне або емоційне судження мовця про диктум. У вітчизняному мовознавстві концепція модальності була вперше сформульована В. В. Виноградовим. На думку академіка, модальність є семантичною категорією, яка відображає відношення змісту речення до дійсності, яке встановлюється з точки зору мовця (Виноградов) 1975). Більшістю лінгвістів у цей час приймається класифікація, яка виділяє два аспекти модальних відносин:

5. відношення, яке встановлює мовець між змістом висловлювання і дійсністю з точки зору реальності / ірреальності – об'єктивна модальність. Вона виражається в мові за допомогою граматичного засобу вираження модальності – способу (Хомутова 2008).

6. відношення мовця до змісту висловлювання – суб'єктивна модальність (Хомутова 2008). Вона, в свою чергу, поділяється на такі типи: алетичну (вона визначає зміст висловлювання як можливе / неможливе); деонтичну (характеризує зміст висловлювання з точки зору дозволу / заборони); епістемічну (розмежовує ймовірне / неймовірне) та оптативну (позначає бажані / небажані дії) (Цыренова 2011).

Для вираження суб'єктивної модальності в англійській мові є різноманітні лексичні (модальні слова) і лексико-граматичні (модальні дієслова), а також

синтаксичні (вставні слова і конструкції) та інтонаційні засоби (Auwera 1998; Von Fintel 2006).

Список використаних джерел

1. Виноградов В. В. О категории модальности и модальных словах в русском языке. *Избранные труды. Исследование по русской грамматике*. Москва: Наука, 1975. С. 53–87.
2. Кобрина Н. А. Грамматика английского языка: *Морфология*: учеб. пособ. для студ. пед. ин-тов по спец. № 2103 «Иностр. яз.». Москва: Просвещение, 1985.
3. Хомутова Т. Н. Модальность и наклонение в современном английском языке. *Вестник ЮУрГУ. Сер. Лингвистика*, 2008. №1. С. 19-23.
4. Цыренова А. Б. К вопросу о категории модальности и авторской интенции (на материале английского языка). *Вестник ТГПУ*, 2011. Выпуск 3 (105). С. 93-97.
5. Auwera J. vander, Plungian, V. A. *Modality's semantic map*. Linguistic Typology. 1998. №2. P. 79-124.
6. Von Fintel K. *Modality and Language*. *Encyclopedia of Philosophy*. [Electronic resource]. 2006. Mode of access: <http://mit.edu/fintel/www/modality.pdf/> Date of access: 09.02.2020.

ВПЛИВ ПРОСТОРУ ЗВО НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ СТУДЕНТІВ

Харченко А.О.

студентка факультету міжнародних економічних відносин

Маракушин А.І.

науковий керівник, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
завідувач кафедри фізичного виховання та спорту,
Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця

Сучасне освітнє середовище включає глобальний, інтегрований простір, віртуальну реальність, сприяє створенню умов для того, щоб особистість могла

бути мобільною в сфері навчання, роботи, спорту та творчості. Сьогодні, в просторі ХНЕУ імені С. Кузнеця реалізуються спільні проекти, дослідження, відбувається обмін студентами і викладачами інших країн, студентам надається можливість проходження виробничої практики в Болгарії і Франції. Глобалізація освітнього середовища відбувається багато в чому завдяки інтернет-ресурсам, які забезпечують організацію відео та Інтернет конференцій за участю провідних вітчизняних і зарубіжних вчених [1]. Так, студенти беруть участь в міжнародних конференціях, в тому числі іноземними мовами.

Простір університету забезпечує систему зовнішніх комунікацій та інноваційних форм, а саме: круглі столи, конференції, квести, марафони, зустрічі, концерти, виставки, змагання, турніри, вечори, акції, фестивалі, дискусійні клуби, дебати, олімпіади, форуми, відкриті лекції, лекції-презентації, дні науки, чемпіонати, читання, дні студентського самоврядування, екскурсії, майстер-класи, брифінги, декади, тренінгові групи, кубки.

Доцільно відзначити, що викладачі ХНЕУ імені С. Кузнеця створюють умови щодо позитивного особистісного й професійного розвитку студентів. Підготовка майбутніх економістів, їхня соціальна зрілість, формується і розвивається також завдяки цілеспрямованому впливу комплексу теоретичних і практичних занять, зокрема занять з фізичного виховання, завдяки яким відбувається розвиток і корекція морально-вольових якостей студентів, а також набуття знань про правильну організацію особистого життя та трудової діяльності [2].

В результаті використання способів впливу фізичного виховання та спорту у студента з'являється можливість: позначити особистісні мотиви здійснення процесу самовдосконалення; усвідомити особистісні потреби та інтереси в фізкультурній діяльності; вибрати корисну інформацію для організації самостійної роботи; загартовувати свій характер за допомогою засобів фізичного виховання, виробляти постійну готовність до вирішення складних життєвих завдань [3]. Таким чином, у процесі та в результаті занять

спортом відбувається гармонійне поєднання фізичного й духовного, ідейного та трудового, морального й естетичного виховання.

Отже, підготовка молоді до повноцінної, активної та реальної участі в житті країни, здатності до захисту оточуючих й себе, багато в чому залежить від життєвої активності студентів під час навчання у ЗВО, ступеня їх самостійності та відповідальної поведінки.

Список використаних джерел

1. Гущина Т. Ю. Соціалізація та соціальна зрілість особистості. *Вісник Національного технічного університету України*. Київ: НТУУ «КПІ», 2002. №2. С. 93–99.
2. Шеїна Л.О. Аналіз результатів адаптації студентської молоді. *Вісн. Запорізь. нац. ун-ту: Педагогічні науки*. 2008. № 1. С. 252-256.
3. Язловецька О.В. Особливості адаптації студентів вищого навчального закладу. *Наукові записки КДПУ. Серія: Педагогічні науки*. Кіровоград : КДПУ ім. В.Винниченка, 2011. Вип. 93. С. 206-210.

ВИЗНАЧЕННЯ ДІАГНОСТИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ У НАУКОВОМУ ДОСЛІДЖЕНІ

Хіміч В. Л.

викладач кафедри теорії і методики фізичного виховання і спорту,
Хмельницький національний університет

Термін «діагностика» запозичено з медицини. Так, у фармацевтичній енциклопедії слово «діагноз» (лат. «diagnosis») означає розпізнання тобто результат постановки діагнозу, який містить оцінку стану об'єкта на момент діагностування [9]. Е. Коротков трактує діагностику як визначення стану об'єкта, предмета, явища або процесу управління шляхом реалізації комплексу дослідницьких процедур, виявлення в них слабких ланок і вузьких місць. Діагностика – це не одноразовий акт, а процес, який здійснюється в часі й у просторі [1, с. 145].

В українському педагогічному словнику за редакцією С. Гончаренка зазначається, що «діагностичність тесту, діагностична правильність, ступінь точності, з якою результати тестування роблять можливою оцінку стану – досягнення студентами (учнями) освітніх знань. Перевіряється шляхом порівняння результатів тестування з результатами якогось іншого вимірювання, проведеного паралельно, діагностична точність якого відома» [3, с.96].

Діагностика психолого-педагогічна (від гр.. diagnostikos – здатний розпізнавати) – галузь психології та педагогіки, яка розробляє методи виявлення індивідуальних особливостей і перспектив розвитку та виховання особистості [5].

У сучасному тлумачному психологічному словнику В. Шагара виділяє три основних етапи психологічної діагностики (психодіагностики): 1) збір даних; 2) переробка й інтерпретація даних; 3) винесення рішення – психологічний діагноз і психологічний прогноз. Основними методами діагностики є: тестування й опитування, їхнє методичне втілення – тести й опитувальники [10, с.97].

Ми погоджуємося з науковцем Е. Коротковим, що процес діагностики дослідницький, пошуковий, пізнавальний процес. Найбільш корисне застосування діагностики для визначення реального стану процесів управління. При проведенні діагностики потрібно докладніше зупинитися на процесі, необхідно визначити, що може бути об'єктом діагностування, цілі і завдання, базові параметри і інші сукупні дослідженню поняття [1, с. 145].

На думку науковців В. Галузяка та І. Холковської, педагогічна діагностика – це особливий вид діяльності, що полягає у встановленні ознак, які характеризують стан і результати виховання, та дає змогу на цій основі прогнозувати можливі відхилення, визначити шляхи їх попередження, а також коригувати педагогічний процес з метою підвищення якості підготовки фахівців [2, с. 5].

Педагогічна діагностика виконує низку важливих функцій, зокрема: контрольно-констатувальну, прогностичну і розвивальну. Перша полягає в одержанні даних про вихідний рівень розвитку особистості суб'єкта виховання; друга – в передбаченні, прогнозуванні змін у розвитку особистості в майбутньому; третя – в тому, що під час діагностування педагог отримує можливість здійснювати навчально-виховні впливи на суб'єктів виховання.

Педагогічна та психологічна діагностика відрізняються за цілями, інструментарієм, умовами проведення, характером результатів. Якщо психодіагностика виявляє особливості психіки людини, її якості, соціально-психологічні властивості, то педагогічна діагностика спрямована на з'ясування результатів навчання та виховання, формування і розвитку особистості – вихованості, підготовленості до діяльності, компетентності, а також на виявлення педагогічних умов досягнення цих результатів і характеристику цілісної педагогічної системи [2, ст. 8].

Академічний тлумачний словник української мови слово «інструментарій» трактує як набір інструментів, що застосовується в якій-

небудь спеціальності [6]. В економічній енциклопедії – як сукупність інструментів, що їх застосовують у певній галузі [7].

Інструментарій дослідження (від лат. instrumentum – знаряддя для роботи) – це сукупність методичних і технічних прийомів і операцій, що виступає у формі різноманітних документів (робочих матеріалів) і спрямована на одержання з її допомогою інформації [4].

У нашому дослідженні ми тлумачимо діагностичний інструментарій як загальний спосіб одержання вичерпної інформації про досліджуваний об'єкт (майбутні вчителі фізичної культури) та процес (навчальні дисципліни), зокрема: рівень фізичної підготовленості, соматичного здоров'я, виявлення рівня знань, навчальну діяльність.

Список використаних джерел

1. Антикризисное управление: Учебник / Под. ред. Э.М. Короткова. Москва: ИНФРА-М, 2000. 432 с.
2. Галузяк В.М., Холковська І.Л. Педагогічна діагностика: Курс лекцій. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. 155 с.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. [гол. ред. С. Головка]. Київ: Либідь, 1997. 373 с.
4. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 254 с.
5. Словник педагогічних термінів. URL: https://pidruchniki.com/ pedagogika/slovník_pedagogichnih_terminiv (дата звернення: 15.04.2020)
6. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970 –1980). URL: <http://sum.in.ua/s/ instrumentarij> (дата звернення: 17.04.2020)
7. Словопедія. Економічна енциклопедія. URL: <http://slovopedia.org.ua/ 38/53382/380168.html> (дата звернення: 19.04.2020)
8. Термін «діагностичний інструментарій». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/ laws/term/34254?lang=ru> (дата звернення: 17.04.2020)

9. Фармацевтична енциклопедія
<https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/2525/diagnoz>. URL: (дата звернення: 15.04.2020)
10. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків: Прапор, 2007. 640 с.

ЗАОХОЧЕННЯ ЯК МЕТОД СТИМУЛЮВАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ХІМІЇ ДО ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Хоу Ісюань

аспірантка кафедри педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

У освітньому процесі заохочення є одним із дієвих методів стимулювання здобувачів вищої освіти (далі здобувачі) до навчання і виховання, оскільки слугує механізмом активізації внутрішнього потенціалу. Ознаками цього феномену є задоволеність освітніми результатами, визнання їх оточуючими, впевненість у нових можливостях, прагнення виконувати діяльність ще краще.

На основі аналізу Положення про стипендіальне забезпечення студентів, аспірантів і докторантів ХНПУ імені Г. С. Сковороди [1], зазначимо про те, що стипендія є найбільш мотивованим заохоченням нинішніх здобувачів. Цілком погоджуємося з думкою здобувачів, котрі пов'язують потреби в отриманні стипендії з матеріальною допомогою в скрутний час, визнанням кращих освітніх результатів і можливостей самоствердження, адекватним сприйняттям та оцінюванням лідерських якостей особистості. Уточнимо, що академічними стипендіями є такі, як-от: стипендії, що засновані Президентом України, Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України (КМУ); звичайні або як їх називають одинарними стипендіями; стипендії підвищеного розміру, їх отримують здобувачі, котрі досягли найвищих показників у навчанні, громадській, спортивній, науковій видах діяльності. Особливої уваги заслуговує

іменна стипендія імені Г. С. Сковороди [2]. Отримання такої стипендії на факультеті є гордістю всього педагогічного колективу та свідчить про великий освітянський внесок у загальну справу.

Зазначимо, що наявність різних стипендій та їх виплачування стимулює здобувачів до творчої самореалізації, розширює межі самопізнання і безмежної можливості саморозвитку в різних видах навчально-професійної діяльності. Проте, не можна створювати імідж стипендії як найбільш популярної форми заохочення, оскільки кожен майбутній фахівець має бути зацікавлений у максимально повному розкритті власних талантів, а, головним чином, у набутті якостей конкурентоздатності на ринку праці. Якщо «не вистачило» стипендій, то це не означає, що здобувачі не стали кращими за період навчання. У кожного здобувача є реальні навчальні можливості, котрі він використовує в професійній підготовці.

Не менш цікавими є інші форми заохочення. Так, у роботі з майбутніми учителями хімії використовуємо різні активні форми заохочення. Пропонуємо брати участь у педагогічній олімпіаді, участь у якій сприяє розкриттю професійно-педагогічного потенціалу. Під час педагогічної олімпіади збираються здобувачі, котрі зацікавлені педагогікою як науковою і високим мистецтвом викладати. У такій команді працювати легко і цікаво, учасники олімпіади, як свідчать спостереження, вчаться партнерській взаємодії, умінням підтримувати колег у роботі, дружити і бути відданими педагогічній справі. Здобувачі долучаються до таких заходів не заради грамот, а заради спілкування та знаходження нових друзів, самоствердження в студентській спільності.

Отже, заохочення є не лише підтвердженням правильності вчинків і дій людини, а рушійною силою творчої самореалізації майбутніх учителів, у тому числі й учителів хімії. Метод заохочення стимулює майбутніх учителів до творчої самореалізації в різних видах навчально-професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Положення про стипендіальне забезпечення студентів, аспірантів і докторантів ХНПУ імені Г. С. Сковороди. URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Polozhennya/16_1_polozh_styp_zabezpech_aspiranty.pdf
2. Положення про іменну стипендію імені Г. С. Сковороди. URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Polozhennya/11_Polozhennya_pro_imennu_stypendiyu.pdf

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ УКРАЇНИ ТА КНР

Цінь Шен

аспірант кафедри педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Одним із ключових напрямів державної освітньої політики з 2012 року є модернізація структури, змісту й організації освіти на засадах компетентнісного підходу [4, с.3].

Відповідно ключовим завданням Національної стратегії розвитку освіти щодо ЗВО є розроблення стандартів вищої освіти, зорієнтованих на компетентнісний підхід в освіті [4, с.14].

У сучасних освітніх програмах ЗВО України, Росії, КНР, Бельгії, Фінляндії та інших країн чітко відображено загальні та спеціальні компетентності здобувачів освіти. Серед них чільне місце займає загальнокультурна компетентність майбутнього фахівця. Вона є невід'ємною частиною освітньої програми при підготовці юристів, економістів, програмістів, біологів, фізиків, спортсменів, музикантів, педагогів і багатьох інших фахівців.

Усі студенти вищезазначених спеціальностей, беззаперечно мають оволодіти загальною культурою, однак, ми вважаємо, що саме майбутні вчителі,

потребують цього найбільше, так як виступають посередником, носієм та джерелом поширення культури.

За класифікацією І. Зимньої, загальнокультурна компетентність входить до групи компетентностей, що належать самій людині як особистості, суб'єкту діяльності, спілкування, а саме до підгрупи ціннісно-смислової орієнтації у світі [2].

Досліджуючи загальнокультурну компетентність педагога, слід з'ясувати сутність загальної культури в цілому.

Так, на думку Т. Браже загальнокультурна підготовка майбутнього педагога представляє собою оволодіння певними компетентностями, серед яких: бути відповідальним, уміти працювати в колективі та домовлятися, пристосовуватись до життя у полікультурному середовищі [1].

Що ж до загальнокультурної компетентності, то ми цілком поділяємо бачення В. Конєва, що вона визначається як уміння сприймати, аналізувати та оцінювати культурні надбання всіх народів, володіння рідною та іноземними мовами, усвідомлення загальнолюдських цінностей, виявлення гуманності та толерантності до різних народів [3].

Нами було проаналізовано освітні програми педагогічних університетів та університетів, які готують педагогів в Україні та КНР, серед них Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, Національний університет «Києво-Могилянська академія», Східно-китайський педагогічний університет, Міжнародний університет SIAS та інші. Підкреслюємо, що формування загальнокультурної компетентності майбутніх педагогів є одним із пріоритетних напрямів цих закладів освіти.

Список використаних джерел

1. Браже Т.Г. Из опыта развития общей культуры учителя. *Педагогика*. 1993. №2. С. 70-75.
2. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования. *Высшее образование сегодня*. 2009. № 5. С. 34–42.

3. Конев В.А. Человек в мире культуры (культура, человек, образование) Самара: Издательство «Самарский университет», 2000. 109 с.

4. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки. URL: http://oneu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/nsro_1221.pdf

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ХОРМЕЙСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Чернявська А.Ю.

студентка факультету мистецтв,

Чернявська М.В.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і технологій дошкільної освіти,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Хормейстер повинен бути зразком компетентності, лояльності, діловитості та професіоналізму. Міцні фахові знання та навички у поєднанні з постійним творчим пошуком є обов'язковими якостями хормейстера, які забезпечують успіх у професійній діяльності. Він повинен усвідомлювати роль хору в загальноосвітній системі як осередку духовності, культури та творчості. Творча спрямованість художнього колективу повинна ґрунтуватися на різноманітних зразках музичного репертуару: класичного, народного, дитячого з інтегративними зв'язками, з історією, літературою, живописом, природою, звичаями людей тощо. Це значною мірою сприятиме духовному і патріотичному вихованню дітей, становленню їхньої громадянської позиції [1, с. 170].

Важливим є створення умов для постійного зростання й розвитку дитячого хорового колективу: наявність спеціального приміщення для занять, відповідного обладнання, систематичність проведення репетицій, планованість у роботі, демократичність у колективі, індивідуальний підхід тощо. Мета занять повинна визначатися програмою роботи хорового колективу в певний період. На кожне конкретне заняття необхідно готувати відповідну програму, а саме:

приспівки і вправи, враховуючи вокальні завдання на даному етапі становлення хору, тривалість заняття, складність хорових творів та ін.; послідовність роботи над музичними творами; робота над творами (вивчення нового твору, робота над технічними аспектами раніше вивчених творів, повторення, репетиція концертних моментів тощо); розповіді і бесіди, оголошення, привітання та інші питання. При цьому хормейстер повинен досконало володіти репертуаром, який пропонується для опанування дітьми. Оскільки надати його необхідно у привабливій та цікавій формі [2, с. 80–81].

Виразне, образне виконання хорового твору вимагає від дітей достатнього рівня музичної грамотності та художньої культури. Цьому питанню має присвячуватися основний час роботи в хоровому класі і в більшості випадків – у процесі позакласного спілкування з учнями. Ознайомлюючи поступово учнів з хоровими партитурами, важливо продемонструвати хоровий твір на музичному інструменті або у запису задля досягнення ними цілісності його форми, драматургії, музичного руху, розвитку кульмінації, завершення та підбиття підсумків.

Одним із вагомих аспектів організації хорових занять є встановлення творчої взаємодії з дітьми. Важливо зробити їх своїми однодумцями, посвячувати їх у творчі плани хорового колективу, розкривати логіку побудови заняття, пояснювати методичні, педагогічні та художні прийоми, що сприятиме налагодженню спільної співпраці. З самого початку і до закінчення заняття слід підтримувати почуття задоволення від роботи, мова спілкування повинна бути зрозумілою, завдання цікавими, але не складними, відзначати необхідно не особисті успіхи окремого учня, а й колективні. Складовою творчого життя хорового колективу мають бути не тільки заняття, репетиції, концерти, а й зустрічі з музикантами, артистами, видатними людьми, спільні відвідування вистав, концертів, виставок, які розширюватимуть кругозір учнів.

Враховуючи те, що останнім часом спостерігається зниження інтересу дітей до хорового співу, тому важливим є питання збереження і відродження

його кращих традицій. Оскільки саме завдяки злагодженій роботі у хоровому колективі відбуватиметься активний розвиток особистості дитини, її емоційної та інтелектуальної сфери, становлення моральної та патріотичної позиції.

Список використаних джерел

1. Іригіна С.О. Шляхи оптимізації процесу підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до хормейстерської роботи з дітьми. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання*. 2019. Вип. 1–2 (13–14). С. 168 – 177.
2. Світайло С.В. Методика роботи з дитячим хоровим колективом: навч.-метод. посібник. Київ: Унів. коледж Київського ун-ту ім. Бориса Грінченка. 2016. 140 с.

ДИТЯЧА ХОРЕОГРАФІЯ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Чжан Гомінь

аспірант кафедри педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Тотальна комп'ютеризація й технологізація, потужні інформаційні потоки, наднаціональний віртуальний простір змінюють людську життєдіяльність, однак не здатні замінити вплив мистецтва на становлення особистості в дитині, її індивідуальної неповторності, розвиток у неї почуттів, сприйняття краси оточуючого світу, реалізацію талантів й обдарованості, прагнення до прекрасного та близького, спорідненого з її внутрішнім світом.

Намагання сучасної педагогіки знайти максимальні шляхи розвитку творчого імпульсу дитини сьогодні є актуальними і затребуваними на рівні не лише окремої країни, а й на міжнародному. Цьому сприяє хореографія. Під хореографією розуміють мистецтво створення танцю й танцювальних вистав. Мистецтво хореографії вивчають у закладах освіти різних рівнів, актуалізують шляхом участі в танцювальних ансамблях закладів культури та мистецтв.

Творення руху як основи мистецтва хореографії, зображення реальності засобами танцю, надихають танцівника на осмислення власного буття, особної

ролі у формуванні гармонійної особистості, сприяє єдності людини з простором культури та освіти. Танець як складний, культурний і багатофункціональний феномен та об'єкт наукових розвідок у різні часи привертав увагу багатьох дослідників.

Творчий розвиток дітей на мистецько-педагогічних засадах через відповідне наукове та методичне забезпечення здійснюється, на думку А.С. Шевчук, через розробку та впровадження парціальних програм виховання, навчання і розвитку дітей та навчально-методичний супровід таких програм [1, с. 6].

Танець, багатогранний за власною сутністю, вибудовуючи систему психологічного комфорту, уможливорює компенсацію негативних емоцій, сприяє їх трансформації на позитивні. Адекватне усвідомлення танцю учасника хореографічного колективу сприяє розвитку самосвідомості та власної значущості.

Список використаної літератури

1. Шевчук А.С. Дитяча хореографія: навч.-метод. посібник. Тернопіль: Мандрівець. 2016. 288с.

ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ХОРЕОГРАФІВ

Лю Чжицян

аспірант кафедри початкової, дошкільної та професійної освіти, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Еволюція гуманістичних цінностей в українському суспільстві в цілому, зокрема в освіті, потребує змін і максимальної індивідуалізації в розвитку особистості. Сутнісними ознаками цих змін є підготовка майбутніх фахівців з максимально можливим особистісним підходом, практико орієнтоване навчання, створення сприятливих умов, відпрацювання педагогічного інструментарію для майбутнього саморозвитку і самонавчання особистості, осмислене визначення

нею своїх можливостей і життєвих цілей, наближення змісту освіти до нагальних індивідуальних і суспільних потреб.

Процеси розвитку ринку праці на засадах конкурентоспроможності, які зараз відбуваються в нашій державі, висувають нові вимоги до особистості професіонала. Формування системи знань, умінь і навичок, емоцій, почуттів, вольових компонентів, які проявляються в професійній діяльності й поведінці, – є основним завданням формування майбутнього фахівця. За дослідженнями фахівців, в організації процесу навчання професійна спрямованість виступає як основний принцип, котрий дозволяє розв'язати суперечливість між теоретичним характером навчальних дисциплін і необхідністю практичного застосування знань у професійній діяльності. Принцип професійної спрямованості навчання покликаний забезпечити глибокий взаємозв'язок між фундаментальною і професійною складниками підготовки майбутнього вчителя. Його реалізація пов'язана з формуванням стійкої мотиваційної сфери, як основи професійної спрямованості особистості. Керуючись цим принципом, слід здійснювати відбір і структурування змісту, форм, методів і засобів навчання для забезпечення глибоких знань у галузі педагогічної професії, усвідомлення суті педагогічного пізнання, пошуку нових професійних знань [1, с.56]. Відповідно, цей процес складається з двох компонентів: безпосередньо професійної підготовки та формування ціннісної сфери особистості майбутнього фахівця. До ціннісної сфери належить й естетичне сприйняття дійсності, а також його вплив на поведінку особистості.

Це дає можливість розглядати естетичний розвиток особистості майбутнього фахівця, прояви естетичного смаку в професійній діяльності вчителів-хореографії одночасно як складник м'яких (інтегрованих) та важких (професійних) компетентностей. Такий дуалізм не містить жодних протиріч. Будучи невід'ємною частиною особистості, естетичне сприйняття та освоєння дійсності для фахівців мистецької сфери є не тільки загальнокультурною категорією, але й професійною.

М'які компетентності дозволяють бути успішним незалежно від специфіки діяльності та напряму, у якому працює людина. На протиставлення ним постає категорія «важкі/професійні» компетентності. До останніх відносяться компетентності, пов'язані з діяльністю в сфері формалізованих технологій, тобто це безпосередньо професійно важливі компетентності (які складають основу професійної діяльності, вони доступні для визначення, вимірювання, містяться у переліку вимог, викладених у посадових інструкціях).

Можна зробити висновок, що в підготовці фахівців мистецької сфери відбувається перетин м'яких і важких компетентностей, які у спільній взаємодії мають сприяти професійному становленню та подальшому розвитку фахівця.

Список використаних джерел

1. Левченко Я. Е. Розвиток аксіологічного потенціалу особистості студента-філолога. *Теорія та методика навчання та виховання*: [зб. наук. праць]. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2008. Вип. 20. С. 54-63.

ВПЛИВ МЕТОДІВ ВИХОВАННЯ НА ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО СМАКУ В МАЙБУТНІХ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Чжоу Мін

аспірантка кафедри педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

У процесі формування естетичного смаку в майбутніх музично-педагогічних працівників доцільними є методи виховання особистості, оскільки завдяки їм відбувається взаємодія між суб'єктами освітнього процесу, в результаті якої можна спостерігати позитивні зміни розвитку особистісно-професійних якостей людини, виявлення його переконань, почуттів, оцінювального ставлення до предметів мистецтва.

Як відомо, існує класифікація методів виховання, котру нерідко застосовують у педагогічній практиці. Таку класифікацію складають методи: формування свідомості особистості, організації діяльності і формування досвіду поведінки, стимулювання і корекції поведінки учасників освітнього процесу [2]. Дотримуючись педагогічної класифікації відзначимо, що всі групи методів виховання мають безпосередній вплив на процес формування естетичного смаку в майбутніх музично-педагогічних працівників. Пояснимо це тим, що естетичний смак як категорія естетичної культури є особистісним новоутворенням, яке виникає в результаті поєднання естетичної свідомості з оцінювальною діяльністю творів мистецтва, зокрема музичного мистецтва, та характеризується знаннями і вміннями оцінювати красиве і потворне, трагічне та комічне. Зазначимо, що досягненню мети формування естетичного смаку в майбутніх музично-педагогічних працівників сприяють різні чинники, як-от: наявність досвіду та звернення до прикладів; стимулювання з боку викладачів; корекція під впливом позитивних вражень від творів музичного мистецтва.

У педагогічних джерелах [1; 2] уживається термін «естетичний смак» як стає емоційно-ціннісне ставлення людини до прекрасного; здатність людини

об'єктивно оцінювати твори мистецтва, предмети, явища, ситуації з позиції художньо-естетичного ідеалу. На наш погляд, у першому випадку не слід було б звужувати розуміння естетичного смаку лише як емоційно-ціннісне ставлення особистості до прекрасного, а в іншому – спірним є питання художньо-естетичного ідеалу, оскільки для кожної людини притаманне власне розуміння ідеалу, естетичної цінності музично-художніх творів.

Ураховуючи суттєві положення теорії виховання [2], гіпотетично зазначимо, що методи виховання будуть позитивно впливати на процес формування естетичного смаку в музично-педагогічних працівників. Наприклад, переконання як метод впливу на свідомість і волю особистості сприяє формуванню її нових поглядів, змінам на краще. Завдяки переконанню, особливо самопереконанню, музично-педагогічні працівники мають змогу свідомо вичленувати в явищах дійсності та мистецтві нові властивості, якості, що викликають естетичне сприйняття та почуття. З метою підвищення якості естетичної діяльності сприятливими є вправи як метод виховання, що передбачає багаторазове повторення, закріплення, вироблення дій естетичної діяльності. Важливим є метод заохочення, оскільки відмовитися від стереотипів і змінити власні погляди є складним процесом.

Отже, в процесі формування естетичного смаку в музично-педагогічних працівників маємо звернути увагу на внутрішній потенціал самореалізації, котрий визначає індивідуальні якості та, водночас, регулює естетичні сприйняття, судження, почуття, спрямовує на естетичну діяльність суб'єктів освітнього процесу.

Список використаних джерел

1.Блудова Ю. О. Сутність та основні категорії художньо-естетичного смаку. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки.* № 3 (50) вересень 2015. С. 28–33.

2.Педагогіка: баз. підруч. для студ. вищ. навч. закладів III-IV рівні акредитації / кол. авторів; за ред. І. Ф. Прокопенка; худ.-оформлювач В. М. Карасик. Харків : Фоліо, 2015. С. 250–252; С. 260–267.

АКТИВІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Чіхічіна О.М.

студентка факультету дошкільної освіти,

Чернявська М.В.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і технологій дошкільної освіти,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Одним із головних завдань дошкільної освіти є підготовка дітей до навчання в школі, яка передбачає формування активної, свідомої, творчої особистості. Значну роль у цьому процесі відіграє самостійна художня діяльність дошкільників, яка спрямовується на виявлення потенційних можливостей і здібностей дітей з метою забезпечення подальшого їх розвитку в навчально-виховному процесі закладів дошкільної освіти [2, с.7]. Важливим у цьому аспекті є створення відповідних умов, які спонукатимуть дітей до відтворення власного ставлення до оточуючого, набутих вражень від занять, розваг і свят та сприятимуть розвитку в них творчих здібностей, уяви, фантазії [1, с.83].

З метою вирішення цієї проблеми особливе значення в закладах дошкільної освіти має надаватися створенню відповідних куточків для самостійної музичної, образотворчої, театральної, ігрової, художньо-мовленнєвої діяльності дітей, які забезпечуватимуться відповідним обладнанням із врахуванням вікових особливостей дошкільнят. Так, зокрема, куточки музичної діяльності необхідно прикрашати портретами відомих композиторів, художніми ілюстраціями до їх музичних творів, фотознімками занять з музичного виховання дітей. У наявності повинні бути фонотека з

дитячими музичними творами, музично-дидактичні ігри, музичні інструменти та іграшки.

Куточки для дитячої зображувальної діяльності слід оснащувати різноманітним матеріалом для малювання, ліплення, аплікації, конструювання. Як і музичний куточок, зображувальну зону слід оздоблювати репродукціями картин відомих художників і зразками декоративно-прикладного мистецтва, які доступні дитячому сприйманню, а також дитячими роботами. Збагачення куточку зображувальної діяльності широким асортиментом художніх матеріалів значно урізноманітнить самостійну діяльність дошкільників та сприятиме їх творчій активності.

До основних вимог оформлення театралізовано-ігрового куточку слід віднести врахування різних видів театру (ляльковий, картинок, пальчиковий, рукавичний та ін.), що передбачає добір відповідного обладнання та матеріалу. Куточки художньо-мовленнєвої діяльності необхідно забезпечити дитячими книжками з яскравими ілюстраціями, мовними кубиками, різноманітними ілюстраціями до відомих дитячих казок тощо. Варто зазначити, що всі матеріали, якими забезпечуються дитячі куточки для самостійної художньої діяльності дітей, повинні систематично оновлюватися відповідно до змісту та завдань навчально-виховної роботи з дошкільнятами [3, с.130-131].

Разом із цим, використовуючи непрямі прийоми керівництва самостійною художньою діяльністю дітей, вихователям необхідно формувати колективні позитивні взаємини, акцентувати увагу на значенні спільної діяльності, об'єднувати у творчі групи відповідно до взаємних симпатій та індивідуальних інтересів. Отже, дотримання цих вимог у процесі організації самостійної художньої діяльності сприятиме значному збагаченню дітей емоційним досвідом, який стане міцним підґрунтям для подальшого розвитку в них активності, ініціативності та творчості.

Список використаних джерел

1. Жейнова С., Мельникова Н. Педагогічні умови розвитку творчої уяви у дітей засобами ігрової художньої діяльності. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. 2017. №1(18). С.81–85.
2. Програма художньо-естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку «Радість творчості» / Р.М. Борщ, Д.В. Самойлик. Тернопіль: Мандрівець. 2013. 72 с.
3. Танько Т.П., Чернявська М.В. Естетичне виховання дітей у дошкільних закладах освіти України (друга половина XX століття): Навчальний посібник. Видавництво Мітра. 2017. 204 с.

ISSUES OF FORMATION OF STUDENT ACTIVITY MOTIVATION IN EDUCATIONAL PROCESS

Chornomord Y.Y.

Second year student

Mkrtichan O.A.

ph.d.of pedagogical sciences, associate professor,
Kharkiv National University of Economics of S. Kuznets

Issues of motivation, motives of behavior and activities of students is one of the most relevant in the modern educational space. It is always the trigger of any activity or work. On what motives move a person, his success largely depends. Thinking over actions; a mental appeal to another person, presenting his reaction or opinion, sometimes leading a dispute with him and figuring out a relationship, prepare the person's external actions, make it possible to quickly choose the desired action and avoid mistakes.

It is important that students show interest in accumulating knowledge, carrying out independent activities and organizing continuing education for themselves.

Learning can increase or decrease the student's interest in learning. One of the tasks of a teacher is to formulate at the beginning of training motives that give learning meaningful meaning so that it becomes a vital goal. Educational-cognitive

motives do not arise spontaneously, but are formed in the course of the educational activity itself. Five factors influence their formation, namely: the content of educational material, the organization of educational activity, group forms of educational activity, the assessment of educational activity, the style of activity of a teacher [1].

The issues of advanced training and self-education of teachers, the relevance of their professional education to the taught disciplines, the use of a systematic approach in teaching, the principles of programmed and problem-based learning increase the effectiveness of educational activities. So, the presented educational information on the discipline is presented in a more visual, compact, holistic and adequate form for perception and memorization.

In the learning process, the greatest number of conflict-stress situations among students arise in the field of interaction with teachers, especially when evaluating academic successes. Stressful experiences of students at the university most often cause conflicts with the teacher due to a discrepancy in the assessment and self-esteem of student knowledge, underestimated grades, facts of graded bias, and severity. Now among teachers and students, the number of intrapersonal conflicts has increased. And intrapersonal conflicts stimulate external conflicts in the pedagogical process.

The motivation for learning is related to the student having an interest in the knowledge, skills and abilities themselves. If the student does not have an internal interest in the subject, then he is engaged in it only for passing the test (exam), only for obtaining a diploma, and his educational activity has external motivation (to demonstrate knowledge, skills in a particular situation). If he likes to study, then he has an intrinsic motivation - a motive for self-improvement, the implementation of ideals, values aimed at developing abilities, intelligence. External rewards can strengthen internal motivation - verbal praise, it is important to praise students for success, confirm their normal results, emphasize special ones; to encourage those who showed poor results, motivate to improve achievements, offering interesting

tasks. Beginning teachers are encouraged to study and combine various methods of psychological impact on students (and themselves) in the course of educational work [2].

It should be noted that in the process of educational activity (professional, cognitive, pragmatic, social and personally prestigious), students have a different attitude to different academic subjects. It is determined by: the importance of the subject for training; interest in a particular branch of knowledge and in a given subject as its part; quality of teaching; a measure of the difficulty of mastering this subject, based on their abilities; relationship with the teacher of this subject. The main educational motives of students are professional and personal prestige, pragmatic and cognitive are less significant. The success of educational activities requires versatile motivation, should encourage the teacher to teach as best as possible, and the student to study as diligently as possible.

Thus, training is not just the transfer of knowledge, but the formation of the student's motivation and personality. Its success is determined by the optimal level of organization of the content and volume of educational material, the motivation of students' educational activities, their learning abilities and the personality of students and teachers towards cooperation and communication, adequate to the subject of educational activities, objective monitoring of students' knowledge, teachers' didactic culture, and a student incentive system (encouragement and punishment) in educational activities, should develop students' motivation.

References

1. Simple Ideas To Improve Student Motivation. 2017. URL: <https://www.teachthought.com/pedagogy/21-simple-ideas-to-improve-student-motivation/>
2. What Teachers Can Do to Boost Student Motivation. 2019. URL: <https://www.edweek.org/ew/collections/student-motivation-videos/what-teachers-can-do-to-boost-student.html>

ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАНЯТЬ ЗІ СТУДЕНТАМИ ЩОДО ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Чуб А.В.

студентка факультету менеджменту і маркетингу,

Золотухін О.О.

науковий керівник, викладач кафедри фізичного виховання та спорту,
Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця

Здоров'я – це гармонійна єдність фізичного, психічного та соціального благополуччя людини. Формування, збереження та зміцнення здоров'я молодого покоління (студентів), можливі лише за умови дії триєдиного потоку цілеспрямованих зусиль медицини, освіти та кожної молодої людини зокрема. Національна доктрина розвитку освіти пріоритетним завданням системи освіти визначає виховання в людині відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточення як до найвищої індивідуальної і суспільної цінності [1].

Фізичне виховання у ЗВО є основною ланкою організації фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи серед студентів. У зв'язку з цим величезне значення набуває правильна організація занять зі студентами на кафедрах фізичного виховання, які випускають кваліфікованих фахівців, готових до високопродуктивної праці. Саме така дисципліна як фізичне виховання формує у майбутніх фахівців навички збереження високої фізичної та творчої активності на довгі роки.

Однак сучасні студенти не розглядають своє здоров'я як капітал, який потрібно зберігати і примножувати, щоб в перспективі він приніс свої дивіденди. В ієрархії життєвих цінностей здоров'я людини стає на першому місці, але ж студенти не вживають належних заходів до збереження і зміцнення цього капіталу.

Проблема здорового способу життя студентів ХНЕУ імені С. Кузнеця стоїть досить гостро, в студентському середовищі відчувається брак знань за цією темою, що зумовлює потребу в отриманні відповідної інформації. Реальну допомогу в рішенні цих питань може надати створення програми, спрямованої

на формування у студентів здорового способу життя, яка є частиною загальної системи навчально-виховної роботи в ЗВО.

У ХНЕУ імені С. Кузнеця проведено опитування з питань здорового способу життя студентів. В опитуванні взяли участь: в 2019 році 147 студентів 1 і 2 курсів чотирьох факультетів університету: фінансового факультету, факультету менеджменту і маркетингу, факультету економічної інформатики та факультету економіки і права.

Велика частина студентів поставили на перше місце таку цінність, як сім'я, а на друге – здоров'я, що пояснюється молодим віком і добрим станом здоров'я. У більшості випадків студенти відвідують медичні установи в разі потреби або на вимогу деканатів. Тільки коли погіршується самопочуття або бажання бути фізично сильним, вплив оточуючих людей спонукають студентів звернутися до лікарів. Брак часу, слабка сила волі, відсутність необхідних умов, нестача грошей – причини, що перешкоджають спрямовувати діяльність студентів щодо зміцнення здоров'я. Вони зазначають про вплив зовнішніх чинників, тобто умови життя і спадковість. Зусилля самої людини з підтримки здоров'я, займає останні позиції.

Однак, заняття з фізичного виховання та спорту займають високі позиції у підтримці та зміцненні здоров'я студентів. Активний відпочинок, секційні заняття з різних видів спорту, клубна форма за інтересами, участь у масових фізкультурно-оздоровчих заходах є найбільш привабливими формами фізичної активності для студентів.

Список використаних джерел

1. Онуфрійчук С. В. Формування здорового способу життя студентської молоді. *Взаємодія вищих навчальних закладів і громадських організацій щодо формування здорового способу життя студентської молоді*. Збірник матеріалів Всеукраїнського науково-практичного семінару. Київ, 2014. С. 57-59.

РОЛЬ КЛУБНИХ ОБ'ЄДНАНЬ І МОЛОДІЖНИХ ЦЕНТРІВ У РОЗВИТКУ SOFT SKILLS КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Чубукіна О. М.

аспірантка кафедри педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Українське студентство сьогодні стоїть на шляху інтеграції до Європейського студентського руху, що вимагає від усіх структурних підрозділів, пов'язаних з освітнім процесом у ЗВО, чіткого розуміння та усвідомлення основних завдань і принципів формування компетентного, морально стійкого, соціально зрілого та високопрофесійного фахівця.

Педагогічний університет повинен не тільки готувати висококваліфікованих спеціалістів, а й виховувати креативних, мобільних, працелюбних і творчих фахівців. Крім того для майбутнього вчителя пріоритетними мають бути такі якості, як патріотизм, комунікативність, здатність самостійно вирішувати світоглядні та професійні завдання. На виховання такої особистості також має вплив участь студента в позааудиторній діяльності, тобто в молодіжних центрах, клубних об'єднаннях, творчих студіях, студентському самоврядуванні.

Участь у творчих студіях, мистецьких гуртках дозволяє максимально розкрити soft-skills здібності та компетентності кожного учасника, а для майбутнього вчителя такі якості, як комунікативність, самоорганізація, креативність, інформативність особливо необхідні для професійної діяльності.

Популярність і життєздатність клубів визначаються атмосферою, яка в них панує. Вільне, невимушене спілкування виявляється дуже корисним для студентів. У творчих колективах, студіях, клубах за інтересами вони обмінюються досвідом, знаходять однодумців і друзів.

В умовах сьогодення формується новий ідеал учителя, який має виконувати різні функції, зокрема наставника, вихователя, комунікатора,

консультанта, дослідника тощо. Тому змінюються вимоги до підготовки майбутніх учителів і до професійної педагогічної освіти.

Отже, важливим аспектом виховання компетентних фахівців є поєднання аудиторної і позааудиторної роботи як відповідність до сучасних вимог ринку праці. Студенти мають оволодівати загально-професійними знаннями, вміннями та навичками (hard skills), а також мати суб'єктивно-особистісні здатності: бути лідером, вільно спілкуватися, вирішувати проблемні ситуації, працювати в команді, бути креативними (soft skills).

Список використаних джерел

1. Длугунович Н. А. Soft skills як необхідна складова підготовки ІТ-фахівців. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2014. № 6 (219). С. 239–242.
2. Коваль К.О. Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливіших чинників працевлаштування. *Вісник Вінницького політехнічного університету*. 2015. № 2. С. 162-167.
3. Зінченко А.Г., Саприкіна М.А. Навички для України 2030: погляд бізнесу. Київ: ТОВ «Видавництво «ЮСТОН», 2016. 36 с.

ДО ПИТАННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ-ВОЛЕЙБОЛІСТІВ

Шведова А.О.

студентка факультету міжнародних економічних відносин,

Маракушин А.І.

науковий керівник, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,

завідувач кафедри фізичного виховання та спорту,

Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця

Актуальною проблемою сучасного суспільства є збереження здоров'я населення. Забруднення навколишнього середовища, розвиток технічних пристроїв, куріння і зловживання спиртними напоями, нераціональне харчування, неадекватне реагування на стресові ситуації знижують рухову активність людини.

Спорт виконує найважливіші функції соціалізації молоді, яка проявляється в особистісному становленні та формуванні здорового способу життя молодих людей. Вік 17-21 років відноситься до періоду індивідуалізації в розвитку людини, перетворюючою діяльністю якого є рухова активність, яка в повній мірі представлена в студентському спорті [1].

Рухова активність – це вид діяльності людини, при якому активація обмінних процесів в скелетних м'язах забезпечує їх скорочення і переміщення людського тіла або його частин в просторі. В ХНЕУ ім. С. Кузнеця велику увагу приділяють оздоровленню молоді. Масовим засобом фізичного розвитку та зміцнення здоров'я студентів є волейбол, який входить в програму фізичної культури ЗВО і є одним із засобів вирішення основних завдань фізичного виховання студента: вдосконалення фізичних якостей: сили, швидкості, спритності, гнучкості та витривалості.

Волейбол відноситься до ігрових командних видів спорту, в яких яскраво проявляється дух суперництва, а результат змагальної діяльності залежить від всіх членів команди, їх комунікативних навичок, вміння і бажання бути в групі.

При активних заняттях волейболом у гравців зміцнюється кістково-м'язовий апарат. Специфіка методики з розвитку рухових якостей полягає в тому, що в основі всіх способів застосування фізичних вправ є регулювання навантаження та варіативність, поєднань навантаження й відпочинку. Навантаження за наданням впливу на організм розподіляється на постійне та змінне, наприклад, біг на певну відстань, повторний біг відрізків дистанції через задані інтервали часу [2].

Слід зазначити, що рухова діяльність у волейболістів змінюється з появленням нових завдань, які можуть вирішуватися під час гри, як свідомо, так і автоматизовано. У волейболі розвивається хороший окомір, учасники гри повинні розрахувати свої рухи з польотом м'яча і вміти розподіляти увагу при переходах від захисту й нападу.

Отже, в процесі навчальних занять з волейболу актуалізуються питання значущості рухової активності для підтримки високого рівня здоров'я молоді.

Список використаних джерел

1. Бойко О. О. Особливості використання спортивних ігор, як засіб збереження здоров'я людини. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. 2012. №1. №102. С. 31-33.
2. Кирильченко С. М. Дослідження у студентів індивідуальних мотивів і потреб до занять фізичною культурою та спортом. *Теорія і методика фізичного виховання*. 2007. №12 (38). С. 35-41.

ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄТВОРЧОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Шевчук В.В.

магістерка факультету дошкільної, початкової освіти
та мистецтв імені В. Волошиної,

Василюк А.В.

науковий керівник, доктор педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної,
початкової освіти,
Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського

Життєтворчість є духовно-практичною діяльністю особистості, яка спрямована на планування та творчу реалізацію людиною свого життя. Відтак, вона сприяє самостійному вибору особистістю стратегії життя, розробці життєвих планів і програм, а також використанню засобів, необхідних для реалізації індивідуального життєвого проекту.

Технологіями життєтворчості вважаються освіта та виховання. Проте традиційний спосіб навчання й самонавчання не відповідає сучасним вимогам, оскільки ґрунтується на засвоєнні людиною стереотипних поглядів, методів і правил, що можуть застосовуватись лише у відомих, повторюваних ситуаціях. Тому життєтворчість як технологія потребує застосування інноваційних підходів, зокрема таких, як передбачення й співучасть.

Передбачення є здатністю до розуміння нових, незвичних ситуацій, прогнозування майбутніх подій, оцінка наслідків прийнятих рішень і створення можливого і бажаного майбутнього. Отже, передбачення ґрунтується на здатності суб'єкта життєтворчості до стратегічного, різнобічного та багатоаспектного мислення. Натомість співучасть розглядається в контексті соціальної активності, участі особистості у найважливіших видах суспільної діяльності, її особистий вплив на прийняття локальних і глобальних рішень, здатність бути ініціативним. Значна увага приділяється соціальній відповідальності та компетентностям особистості. Отже, розвиваючись, особистість творить власне життя, а також життя соціуму.

На думку Н. Богданової, технологія життєтворчості є «мистецтвом життя», оскільки життя є актом творчості й передбачає розробку та здійснення оригінального творчого задуму, поєднаного із діяльністю розуму, уяви, фантазії та передбачення. У цьому акті творення втілюються не лише духовно-моральні, але й естетичні уявлення та смаки людини, оскільки життя в його цивілізованому виконанні будується за принципами Істини, Добра і Краси [1, с. 222].

І. Єрмаков стверджує, що поняття життєвого проєкту формується через парадигму життєтворчості як творче проєктування та здійснення життя. Проєкт життя розуміється як погляд у майбутнє через сподівання, наміри, цілі та думки. Життєвий проєкт – плід поглиблених роздумів, саморефлексії, активної самоактуалізації себе в реальній життєдіяльності, набуття на цій основі особистого життєвого досвіду. Чим багатша життєдіяльність людини, чим більше насичена вона подіями високого змісту і соціального значення, тим більше зростає сама особистість, збагачується її життєвий світ [3, с.223].

Отже, технологія життєтворчості особистості є реалізацією конкретних сценаріїв життя, які сформовані самою особистістю.

Список використаних джерел

1. Богданова Н. Культура життєтворчості особистості. *Філософсько світоглядний аналіз*: наукове видання. Київ: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2011. 302 с.
2. Джура О. Теоретико-методологічні проблеми дослідження життєтворчості особистості. *Нова парадигма*. Вип. 83. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. С. 4-10.
3. Єрмаков І. Педагогіка життєтворчості: орієнтири для ХХІ століття. *Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство*: наук.-метод. зб. Київ: Контекст, 2000. 336 с.
4. Панченко С. Підготовка молоді до особистісної життєтворчості – вимога часу. *Проблеми сучасної педагогічної освіти*. Серія: Педагогіка і психологія. Київ: Пед. преса, 2000. Т. 2. Ч. 6. С. 58-63.

НАБУТТЯ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАВИЧОК HARD TA SOFT SKILLS

Шептуха О.М.

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та кредиту,
Харківський національний університет будівництва та архітектури

Здобувачі вищої освіти практично в будь-якій сфері потребують як компетентностей і навичок, необхідних для конкретної професії (hardskills), так і певного універсального набору рис і вмінь (softskills). Терміни hard і softskills з'явилися у 1959 р., коли армія США почала впроваджувати науково обґрунтований підхід до підготовки військових службовців, у ході розробки якого визначили актуальність для них не тільки професійних навичок (hardskills), але й універсальних вмінь (softskills) [1].

Відмінності hardskills від softskills полягають у наступному:

6. Щоб бути успішним в освоєнні hardskills, необхідним є інтелект, для розвитку softskills потрібна емоційна складова.

7. Вимоги до hardskills не змінюються незалежно від організації, в якій працює особа. Softskills часто залежать від ситуації.

8. Оволодіти hardskills можна в освітніх закладах (школах, ЗВО, на додаткових курсах). Softskills набуваються повільніше, ніж hardskills.

9. Для hardskills передбачені підтверджуючі документи про те, що працівник має необхідні професійні навички. Softskills не мають сертифікації і навести докази володіння ними набагато важче.

Виділяють кілька груп професій за наявністю soft і hardskills:

1. Професії, у яких переважає hard над soft. 2. Професії, у яких необхідні в однаковій мірі обидва види умінь (юридичні працівники, бухгалтери, економісти). Для даних працівників необхідний перелік професійних умінь, а також вміння спілкуватися, співчувати, організовувати свій час, тому що вони спілкуються з людьми. 3. Професії, у яких переважають softskills (реклама, підприємництво, політична, культурна сфери). У них залучені різноманітні суспільні навички: вміння грамотно висловлюватися, виступати перед великою аудиторією, вміння слухати співрозмовника, вміння схилити опонента до своєї думки, впевненість у собі.

Одним з критеріїв оцінювання якості освітньої програми ЗВО під час її акредитації є те, що «освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (softskills), що відповідають заявленим цілям» [2].

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти визначає, що «Softskills (м'які навички, соціальні навички, навички успішності) дозволяють випускникам ЗВО бути успішними на своєму робочому місці. До них відносяться навички комунікації, лідерство, здатність брати на себе відповідальність, працювати в критичних умовах, вміння полагоджувати конфлікти, працювати в команді, управляти своїм часом, розуміння важливості deadline, здатність логічно і критично мислити, самостійно приймати рішення, креативність» [3].

Варто визнати, що softskills – це компетентності майбутнього. Вони дозволяють здобувачам та викладачам закладів вищої освіти бути ефективними на своєму робочому місці.

Список використаних джерел

1. Болибок В. Что такое hard и softskills? В чем разница? Что важнее для развития Вашего бизнеса? URL: <https://www.linkedin.com/pulse/%D1%87%D1%82%D0%BE-bolibok> (дата звернення 26.03.2020).
2. Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України 11 липня 2019 року №977. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE33851.html (дата звернення 26.03.2020).
3. Глосарій: рішення НАЗЯВО №9 від 29.08.2019 р. URL: http://www.dnu.dp.ua/docs/dnu/polozhennya/yakist_osvity/NAZYAVO_Glosarij.pdf (дата звернення 26.03.2020).

ПЕРСПЕКТИВИ ЕЛЕКТРОННИХ КОМУНІКАЦІЙ

Шеремета Р.В.

студент факультету кібернетики,

Юскович-Жуковська В.І.

науковий керівник, доцент кафедри інформаційних систем та обчислювальних методів,

Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені С. Дем'янчука

Стрімкий розвиток інформаційних і комунікаційних технологій характеризується створенням глобального цифрового простору, що забезпечує ефективні електронні комунікації громадян між собою та з web-ресурсами.

Доступ до світових інформаційних ресурсів в мережі Інтернет дозволяє акумулювати знання в будь-якій галузі нового, цифрового суспільства. Значна частина доступної інформації організована у вигляді web-сайтів.

Користувачам мережі Інтернет надаються послуги потужного апаратного та програмного забезпечення, а також високошвидкісних каналів передачі даних. При цьому, мережеві технології оптимізують різноманітні підходи до дизайну web-сторінок, їх підтримки та супроводу. Структурна схема сайту визначає розташування його розділів, контенту та навігацію. Проте існує проблема індивідуального підходу до більшості вимог користувачів того чи іншого web-сайту.

Ефективність web-сайту залежить зокрема від проектування інтерфейсу web-сайту таким чином, щоб користувач міг зрозуміти, де саме він знаходиться і як потрапити туди, куди йому потрібно в межах даного сайту [1].

Створення зручного інтерфейсу – складне завдання, оскільки воно має виконувати одночасно дві суперечливі вимоги: наявність простоти та широких можливостей. Для цього використовується новий інструмент електронних комунікацій – web-дизайн. В умовах величезних обсягів інформації перспективним являється спрощений спосіб електронних комунікацій та web-дизайн зі спрощеною візуалізацією.

Процес створення дизайну комунікацій з користувачами потребує досліджень в таких наукових галузях, як ескізне проектування, ергономіка та концептуальний дизайн.

Список використаних джерел

1. Компанєєтс М.О. Принципи проектування ефективних веб-сайтів *Молодий вчений №9 (24) ч.2, вересень 2015р.* С.106-109.

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

М. О. Шеян,

аспірантка кафедри педагогіки,

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,

старший викладач кафедри менеджменту та інноваційного розвитку освіти,

Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти

В умовах збереження тенденції до погіршення стану здоров'я підростаючого покоління, діяльність педагогічних працівників закладів освіти щодо формування навичок здорового способу життя в учнів повинна розглядатися як необхідна умова національної безпеки і розвитку сучасного суспільства. Саме цілеспрямоване формування навичок здорового способу життя шляхом підготовки кадрів в інститутах післядипломної освіти з використанням сучасних здоров'язбережувальних технологій сприятиме успішному вирішенню проблеми як індивідуального здоров'я учнів, так і здоров'я нації в цілому.

На думку В. Успенської, короткотермінове навчання не є гарантом вироблення здоров'язбережувальних компетентностей у педагога, і цей процес може бути забезпечений саме через безперервну педагогічну освіту [1]. Ефективний розвиток здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у закладах післядипломної педагогічної освіти можливий за умови налагодження неперервного процесу навчання. Передбачаємо, що розвиток зазначеної компетентності має відбуватися в умовах формальної (курсowego періоду) на основі тематичного навчання та неформальної освіти (міжкурсowego періоду) за рахунок самоосвіти, активної участі у проблемних науково-педагогічних і методичних заходах.

Розглянемо можливості неформальної освіти педагогів. Розвитку готовності вчителя до самоосвіти та навчання протягом усього життя сприяє самостійна робота з навчальними завданнями, участь у проєктній діяльності

тощо. У реалізації завдань самостійної роботи педагогів у процесі розвитку здоров'язбережувальної компетентності в системі післядипломної педагогічної освіти важливу роль відіграє використання інформаційно-комунікаційних технологій. Серед найбільш поширених засобів розвитку досліджуваного феномену в період самоосвіти є електронні посібники, презентації лекцій, проєктів тощо, що сприяють удосконаленню навичок пошуку інформації в мережі Інтернет. Учителі в такий спосіб вчаться використовувати ресурси ООН, ВООЗ, ЮНІСЕФ, національної бібліотеки імені В. І. Вернадського, сайтів щодо специфіки професійного спрямування [2, с. 141]. Такий вид діяльності сприяє ефективному засвоєнню значного обсягу навчального матеріалу, систематизації здобутих знань, закріпленню умінь і навичок, формуванню потреби в самовдосконаленні, відкриває нові можливості для розв'язання методичних завдань у професійній діяльності.

Як бачимо, інформаційні технології розвиваються дуже швидко, як і сама методика їхнього використання в процесі самоосвіти вчителів основної школи, що вносить зміни в традиційну систему освіти. Таке навчання є доступним і не потребує відриву від роботи. Застосування засобів інформаційно-комунікаційних технологій дає можливість дистанційно ознайомитись з науковими дослідженнями, сучасними педагогічними технологіями, змінами у галузевому законодавстві з проблем професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Успенська В. М. Здоров'язбережувальна компетентність учителя з основ здоров'я та шляхи її розвитку. *Вісник післядипломної освіти*. 2010. № 2. С. 140–149.
2. Шеян М. О. Форми навчання вчителів основної школи з питань розвитку здоров'язбережувальної компетентності в системі післядипломної педагогічної освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*: зб. наук. праць. Запоріжжя, 2018. Вип. 61. Т. 1.

С. 138–143.

**ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЗАСАД ПОЧУТТЯ ГІДНОСТІ
В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
В ПРОЦЕСІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ**

Шкурак Т.О.

магістерка факультету дошкільної, початкової освіти
та мистецтв імені Валентини Волошиної

Крутий К.Л.

науковий керівник, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри
дошкільної та початкової освіти,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Проблемі теорії і практики національно-патріотичного виховання дітей в сучасних умовах присвячено роботи авторів Н.В. Гавриш, К.Л. Крутий та ін. [1; 2]. Система національно-патріотичного виховання передбачає формування і розвиток соціально-значущих цінностей громадянськості й патріотизму, гідності в освітньому процесі ЗДО. Національно-патріотичне виховання, будучи важливою і невід'ємною складовою духовно-морального розвитку особистості дитини, може і повинно служити засобом виховання гідності у старших дошкільників.

Патріотизм – це одна із якостей людського характеру. Патріотизм, як і гідність, виховує видатних, сильних людей, які не рахуються з ціною свого життя й здатні пожертвувати нею заради рідної землі. Патріотизм породжує впевненість у собі, волю в перемогу, віру в свою націю, свій народ, але це торкається дорослих людей. Проблема формування почуття власної гідності в сучасних умовах актуальна, набуває особливого значення [2].

Формування засад почуття гідності в процесі національно-патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку має свої особливості, отже, буде ефективним за умови створення тьохвекторної системи освітнього простору, що охоплює: розвивальний вплив національно-патріотичної спрямованості на дітей дошкільного віку з опорою на розроблену комплексну програму

національно-патріотичного виховання, а саме: а) на фронтальних заняттях за лексичними темами національно-патріотичної спрямованості. б) проведення комплексу інтегрованих занять та створення освітніх ситуацій вихователем за тематичним планом роботи національно-патріотичного виховання дошкільнят; в) проведення музичним керівником тематичних свят національно патріотичної спрямованості; взаємодія з батьками; підвищення педагогічної компетентності педагогів в області національно-патріотичного виховання дошкільнят [1].

Існує суперечність у діяльності ЗДО щодо формування засад гідності в дітей старшого дошкільного віку, а саме: ґрунтовна розробленість проблеми національно-патріотичного виховання дітей, але не впровадження в практику роботи програми та методичних рекомендацій, що доводить актуальність необхідності створення умов для національно-патріотичного виховання дітей. На нашу думку, основними *шляхами ефективної реалізації завдань щодо формування засад почуття гідності в дітей старшого дошкільного віку в процесі національно-патріотичного виховання закладі дошкільної освіти є такі*: організація розвивального середовища (природного, соціального, предметно-культурного); належне програмно-методичне забезпечення освітнього процесу (необхідними програмами, навчально-методичною, художньою літературою, методичними розробками тощо); інтегрування в освітньому процесі різних форм роботи з дітьми, методів, засобів педагогічного впливу, видів дитячої діяльності; систематичне вивчення стану освітньої роботи, її результативності; співпраця з батьками вихованців у питаннях формування засад гідності у власної дитини.

Список використаних джерел

10. Крутій К.Л., Гавриш Н.В. Скажи, щоб вимкнули війну! Знову про соціальні конфлікти. *Дошкільне виховання*. 2014. №6. С. 2-5.

11. Крутій К.Л., Гавриш Н.В. Національно-патріотичне виховання у ситуації соціального неспокою: змінюємо підходи. *Дошкільне виховання*. 2015.

№8. С. 2-7.

ПОНЯТТЯ ДИСПОЗИЦІЙНОСТІ / НЕДИСПОЗИЦІЙНОСТІ В ЛІНГВІСТИЧНІЙ ПРАГМАТИЦІ

Штонда А.

магістерка факультету іноземної філології,

Сазонова Я.Ю.

науковий керівник, доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри
англійської фонетики і граматики,

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Диспозиційність як наукове поняття увійшло до пошукового поля філософів, логіків, філологів, семіологів на початку 20 століття, хоча мало багату передісторію свого вивчення (її розвивали Платон, Р. Декарт, Спіноза, Г. Ляйбніц та інші). Запропонована філософами (Р. Карнап, Н. Гудман, Т. Кайла, Е. Сторер та інші) ідея представлення змістовних висловлювань через речення-формули, вироблені емпіричним шляхом, надихнула вчених до нових ідей. Сьогодні всі визnaють диспозиції невід'ємною частиною побудови універсуму.

Згодом у вивченні диспозиції було введено термін *диспозиційний / недиспозиційний предикат*. За визначенням, «диспозиційний предикат – це термін, який застосовують до реальних речей; він не може бути вжитий до нереальних об'єктів. <...> це просто опис, що підсумовує певні аспекти цілої історії певної речі» (Goodman 1983: 42). Вчені вагаються із визначенням недиспозиційного предиката: одні дорівнюють недиспозиційні предикати до категорійних, тобто таких що відбивають базові ознаки (наприклад, Д. Армстронг) на відміну від дійсних, актуальних, інші ж – дорівнюють їх один до одного, називаючи це диспозиційним плюралізмом (McKittrick 2009).

Очевидно, що філософські дебати наразі не можуть дати вичерпного обґрунтування поділу предикатів на диспозиційні / недиспозиційні, тож

мовознавці запропонували власне розуміння недиспозиційності. Докладний аналіз цього явища знаходимо у Ф. Бацевича, який вказує: «Недиспозиційні предикати – мовні засоби, які приписують відповідним референтам невластиві, часто абсолютно неможливі, такі, що суперечать природі, абсурдні якості, функції, дії, стани та процеси тощо, виформовуючи неможливі в реальному житті ситуації» (Бацевич 2017: 34).

Пропоноване визначення визнаємо засадничим у подальших дослідженнях і визнаємо його застосування у межах лінгвістичних досліджень тексту або мовної комунікації.

Список використаних джерел

1. Бацевич Ф. Проблеми предикації й модальності в одивнених художніх текстах. *Одеський лінгвістичний вісник*. Спецвипуск. 2017. С. 33-37.
2. Analyses of Disposition Ascriptions_
<https://plato.stanford.edu/entries/dispositions/#AnaConDis>. Accessed: 09.02.2020.
3. Armstrong D. M. Dispositions are Causes. *Analysis* 30. 1969. С. 23-26.
4. Goodman N. *Fact, Fiction and Forecast*. Cambridge, Massachusetts and London, England: Harvard University Press, 1983.
5. McKittrick J. *Dispositional Pluralism*. Lincoln: University of Nebraska, 2009.

ОСВІТНІ ВЕБ-РЕСУРСИ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Штонда О.Г.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри математики,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Потреба інформатизації навчального процесу з плином часу набуває все більшого значення. Процес професійної підготовки майбутніх учителів, перш за все, має включати аспекти щодо різноманіття та практичного значення освітніх

веб-ресурсів. Насамперед, необхідно виокремити та теоретично обґрунтувати доцільність певного ресурсу та його практичне застосування.

Сучасні дослідження щодо означеної проблеми таких вчених, як Н. Морзе, О. Пінчука, В. Бикова, Л. Раїцької, Г. Ткачука та ін., показують застосування інформаційно-комунікаційних технологій (веб-технології, дистанційні та хмарні технології, освітні електронні ресурси тощо) в окремих галузях їх застосування. Вважаємо за потрібне, за допомогою аналізу науково-педагогічної літератури класифікувати освітні веб-ресурси, що необхідні для освітнього середовища не залежно від галузі застосування. На думку сучасних науковців, *освітніми веб-ресурсами* є засоби навчання, в основу яких покладено веб-технології, використання яких дає можливість опрацьовувати та використовувати веб-ресурси (текстові, графічні, звукові тощо) пов'язані між собою гіпертекстовими зв'язками, розміщеними у веб-просторі (локальних чи глобальних мережах) [1; 2; 3].

До основних особливостей функціонування веб-технологій Г. Ткачук відносить технічну основу – локальна та глобальна мережа Інтернет; організація веб-ресурсів у мережі забезпечується за допомогою гіпертекстової технології; перегляд веб-ресурсів здійснюється за допомогою веб-оглядача; необмежена кількість користувачів, які можуть завантажувати й переглядати веб-ресурси тощо [3]. За міркуванням Л. Раїцької веб-технології створюють середовище, що сприяє творчому розвитку особистості, необмеженості та багатоваріантності навчання, формуванню та розвитку дивергентного мислення, підсилення мотивації тощо [2].

Класифікуються освітні веб-ресурси залежно від мети застосування. Взявши за основу класифікації науковців Р. Гуревич, М. Кадемії, М. Козяр та той факт, що освітні ресурси значно більше застосовуються саме в позанавчальний час, ніж у процесі аудиторних занять, розподілимо їх за групами застосування:

I. Освітні веб-ресурси в межах аудиторного навчального процесу:

перегляд навчальних відео-файлів за допомогою сервісу *YouTube*;
створення навчальних матеріалів, а саме: онлайн-презентації, карти знань (пам'яті), інфографіка, інтерактивні кросворди, тестові середовища тощо.

II. Освітні веб-ресурси, що застосовуються в позанавчальний час:

веб-ресурси для організації проектної діяльності;
дистанційне навчання (онлайн-курси, онлайн-консультування, онлайн-тренінги, вебінари, електронні підручники, електронні віртуальні лабораторії, відвідування інтерактивних музеїв науки тощо);
віртуальне спілкування (веб-тренінги, веб-конференції, веб-форуми, блоги, чати тощо).

III. Освітні веб-ресурси, що необхідні для науково-дослідної роботи:

електронна бібліотека;
електронне періодичне наукове видання та ін.

На нашу думку, надана класифікація є стислим переліком основних освітніх веб-ресурсів, необхідних для оптимізації навчального процесу.

Список використаних джерел

1. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті : монограф. / За ред. член-кор. НАПН України Гуревича Р. С. Львів : Сполом, 2012. С. 149.
2. Раицкая Л. К. Дидактические и психологические основы применения технологий Веб 2.0. в высшем профессиональном образовании: монограф. Москва : МГОУ, 2011. С. 65.
3. Ткачук Г. В. Методика використання освітніх веб-ресурсів у процесі підготовки майбутніх учителів інформатики : монографія Умань : Видавець «Сочінський», 2011. С. 25.

ЗАРОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ У СТАРОДАВНЬОМУ КИТАЇ

Щербакова О. В.

студентка факультету іноземної філології

Лупаренко С. Є.

науковий керівник, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди

Кожна країна має свій специфічний досвід у різних галузі суспільного життя. Кожне покоління людей розв'язує три важливі завдання: оволодіння досвідом попередніх поколінь, збагачення цього досвіду та передача його нащадкам [2; 3]. А отже, цікавим є дослідження передумов, що сприяли розвитку педагогічних ідей, і факторів, що зумовлювали їх поширення, зокрема у Китаї, де сформувався багатовіковий успішний досвід навчання і виховання.

Перші школи в Китаї виникли в третьому тисячолітті до н.е. У XIII-XII ст. до н.е. зміст навчання передбачав оволодіння шістьма мистецтвами: мораль, партитура, письмо, музика, стрільба з лука та верхова їзда. Основні філософські школи (моїзм, школа легістів і конфуціанство) було сформовано до VI ст. до н.е. [6], а в VI ст. до н.е. набули поширення також даосизм та буддизм.

Найбільший вплив на розвиток педагогічної думки у стародавньому Китаї справили ідеї Конфуція (551–479 рр. до н.е.). Особливу увагу він приділяв моральному самовдосконаленню та індивідуальності. Центральним елементом його вчення була теза про освіту як умову процвітання держави [5; 7]. У трактаті «Книга обрядів», створеному послідовниками Конфуція, описано його педагогічні ідеї. У розділі «Навчання» викладено ідеї Конфуція щодо змісту шкільного навчання, яке має розпочатися у віці 7-8 років: після першого курсу учень зобов'язаний оволодіти вмінням читати та здобути вміння вчитися; через 3 роки слід з'ясувати, чи має учень схильність до навчання; через 5 років треба перевірити широту знань; через 7 років учень має бути готовий до осмислених міркувань та розуміння майбутнього шляху; через 9 років студент повинен

уміти робити самостійні висновки [4]. Окрім того, учитель та його учні повинні одночасно вдосконалюватись за принципом «Вчитель та учні зростають разом».

В основі освітніх традицій виховання і виховання дітей у Стародавньому Китаї лежить досвід сімейного виховання. Життя в родині відбувалося під впливом звичаїв та ідей, що формувалися протягом століть. Наприклад, Чжуге Лян (181-234 рр. н.е.) – відомий політик і військовий стратег – написав книгу «Рекомендації для моїх дітей», у якій він просить дітей бути мирними, щирими, постійно вдосконалюватись. Чжуге Лян наголошував, що для того, аби стати благородним і досягти морального процвітання, людина має вести скромний спосіб життя; для досягнення мудрості слід бути спокійним і завзятим, а щоб досягти успіху в самовдосконаленні, людина повинна бути рішучою.

Дотримуючись багатьох традицій, що систематизували життя та дисциплінували поведінку кожного члена сім'ї, людина виховувалася в межах суворих соціальних норм, обов'язків та особистої залежності. Релігія виступала в якості носія ідеалів виховання та навчання [1].

Отже, специфікою освіти у Стародавньому Китаї була багатогранність навчання з орієнтацією на розвиток і вдосконалення моральних якостей.

Список використаних джерел

1. Азаров Ю.П. Семейная педагогика. Москва: Политиздат, 1982. 223 с.
2. Джуринский А.Н. История педагогики древнего и средневекового мира. Москва: Совершенство, 1999. 224 с.
3. Древнекитайская философия: в 2 т. / Сост. Ян Хин-Шун. Москва: Мысль, 1972. Т 1. 363 с.
4. Конфуций и его школа / сост. В. В. Малявин. Москва: Издательский Дом Шалвы Амонашвили, 1996. 176 с.
5. Кун Течен. Конфуций, его жизнь, идеи и влияние. Тайбэй: 1991. 12 с.
6. Лю Цзя. Рассуждение Сыма о «шести школах». Китай: история, культура и историография. Москва : Наука, 1977. С. 131-157.

7. Переломов Л. С. Конфуций: жизнь, учение, судьба. Москва : Наука, 1993, 440 с.

ЗНАЧЕННЯ ІГОР-ДРАМАТИЗАЦІЙ ДЛЯ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ямпольська А.В.

студентка факультету дошкільної освіти,

Чернявська М.В.

науковий керівник, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і технологій дошкільної освіти,

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Ігри-драматизації відіграють велику роль у розвитку творчої особистості дитини. Вони здійснюється за змістом оповідання чи казки, які мають бути добре знайомі дітям, цікаві та доступні для відтворення ними («Колобок», «Ріпка», «Рукавичка», «Солом'яний бичок», «Попелюшка», «Кіт у чоботах» тощо).

Процес залучення дошкільників до гри-драматизації характеризується цілеспрямованою, систематичною роботою з боку вихователя і здійснюється у декілька етапів: підготовка до гри-драматизації (засвоєння літературного тексту); збагачення знань дітей про персонажів та події; власне гра-драматизація, в якій розвиваються творчі здібності дошкільників: поетичний слух, виразне мовлення, швидкість сприймання й усвідомлення змісту літературного твору, уміння емоційно і творчо передавати образ героя в грі, виражати власне ставлення і почуття до нього і ситуації за допомогою рухів, міміки, мови [1, с.5; 2, с.91].

Під час розподілу ролей між дітьми необхідно враховувати індивідуальні здібності та особливості кожної дитини, надавати їм можливість спробувати себе у різних образах для кращого розкриття їх творчих здібностей. Не менш важливою для розвитку фантазії і художньо-творчих здібностей дітей є їхня спільна робота з дорослими з підготовки атрибутів і костюмів до вистав.

Отже, ігри драматизації приносять величезну користь для творчого розвитку дітей, тому повинні активніше використовуватися у ЗДО.

Список використаних джерел

1. Алексєєнко-Лемовська Л.В. Формування театральної-ігрової діяльності дітей старшого дошкільного віку як психолого-педагогічна проблема. *Проблеми сучасної педагогічної освіти*. 2012. №37. Ч.1. С.3 – 7.

2. Кардаш І. Театралізовані ігри як засіб формування творчої особистості дітей дошкільного віку. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського*. 2016. №2(53). С. 88 – 92.

РОЛЬ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗМІЦНЕННІ ЗДОРОВ'Я ДИТИНИ **Янсья Ван**

аспірант кафедри педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Заняття музикою і музичне виховання є ефективними засобами формування почуттів і волі людини, розвитку інтелектуальних, соціальних і психомоторних здібностей і цілісного розвитку дітей.

Розвиток мислення через заняття музикою пов'язаний із тим, що всі закономірності музики (основні зв'язки, формальні структури, закономірності гармонії) можна виразити логічно, хоча сприйняття і переживання музики не пов'язані зі змістом і діяльністю мислення. У цьому – парадоксальність музики. Виховний вплив на волю полягає в тому, що для створення красивого і досконалого звука при грі на інструментах або співі потрібні повна присутність суб'єкта, а включення або не включення вольових зусиль відразу ж виявляється в характері звучання і дає зворотній зв'язок.

Поєднання слухання і виконання музики має значний гармонізуючий ефект. Чудовий вплив має чергування, коли діти по черзі грають на музичних інструментах і співають. При слуханні музики пізнавальні процеси, які

впливають на весь організм, отримують цілющий, гігієнічний вплив. Позитивний вплив на поглиблення діючих у душевному житті сил мають також декламування і хорове художнє читання.

Загальні та індивідуальні сприйняття музичних елементів виховують у дітей здатність слухати музику, імпровізувати, визначати й розрізняти звуки. Аби оволодіти нюансами ліричного хорового співу або гармонією інструментального твору, необхідні постійне творче повторення й оновлення, витримка й терпіння, що сприяє, головним чином, формуванню волі, сприйняття і соціальних якостей, без чого навіть дуже тривалі заняття мистецтвом не сприятимуть справжній майстерності [1-3].

Особливу цінність для питання, що розглядається, є широкомасштабні дослідження «Про вплив розширеного музичного виховання на загальний та індивідуальний розвиток дітей», проведені під керівництвом Г. Бастіана протягом 1992-1998 рр. Виявилось, що музичне виховання має позитивний вплив на розвиток учнів молодшої і середньої школи: воно сприяє значному покращенню соціальної компетентності, підвищує мотивацію учнів до навчання й досягнення успіху, сприяє зростанню коефіцієнту інтелекту (IQ), покращенню концентрації уваги, креативності, емоційного самопочуття, зменшує почуття страху учнів.

Музика є багатоцільовим лікувальним засобом, що здатний змінювати частоту пульсу, артеріальний тиск, вживання тканинами кисню і впливати на стан центральної нервової та вегетативної систем. Музика виконує функції акумулюючого засобу, дія якого спрямована на «підзарядку» людини життєвими імпульсами.

Отже, постійні вправи в галузі музичного мистецтва сприяють росту творчих сил і творчого переживання. Поступово переживання й діяльність набувають характеру духовно-закономірної дії. І мистецтво сприяє розумінню дітьми творчої природи людини. З огляду на це завдання виховання полягає в

тому, щоб створити комфортні умови для розвитку сприятливого середовища навколо дитини та допомогти їй здійснити безболісне входження в це середовище. Розв'язати це оздоровчо-освітнє завдання можуть допомогти заняття з музичного виховання.

Список використаних джерел

1. Вальдорфская педагогика: Антология / сост. А. А. Пинский и др.; под ред. А. А. Пинского. Москва : Просвещение, 2003. 494 с.
2. Ионов Е. Вальдорфская педагогика: теоретико-методологические аспекты. Харьков : «Бизнес Информ», 1997. 300 с.
3. Програми для вальдорфських шкіл України. 10—11 класи / за заг. ред. С. Г. Крамаренко. Київ : Генеза, 2012. 271 с.

ЗМІСТ

Абрамова Є. А.	
Кінематографічність художнього тексту.....	3
Авраменко Є.С.	
Роль П.С. Уварової в організації XII археологічного з'їзду у Харкові (1902р.).....	4
Антоненко А.В.	
Формування лінгвосоціокультурної компетентності в учнів початкової школи на уроках англійської мови.....	7
Артюшенко В.В.	
Соціальне виховання підлітків етнопедагогічними засобами у закладах загальної середньої освіти.....	8
Бабина І.А.	
Внутрішньогрупові конфлікти в аспекті психологічної діяльності соціального працівника.....	10
Багнюк Н.А.	
Волинська гімназія як осередок освіти та науки Волині XIX століття.....	13
Балева В.С.	
Teaching process through the prism of metaphor.....	15
Башкір Б.В.	
Орієнтовані модульні мережі.....	17
Башкір О.І.	
Наукова кар'єра молодого вченого: форми реалізації.....	20
Березова В. В.	
Інформаційно-комунікаційні технології у процесі навчання майбутніх вчителів фізичної культури.....	23
Бірюкова В. В.	
Встановлення взаємодії закладів дошкільної освіти і сім'ї у процесі виховання культури поведінки у дошкільників.....	25
Бовтрук Н.С.	
Особливості управлінського потенціалу майбутніх науковців.....	27
Богданова І. В.	
Культура Римської імперії.....	29
Бодашевська Ю.С.	
Психологічні особливості смислової сфери в ранній юності.....	31
Божко А. С.	
Актуальність лазерної терапії при загоєнні трофічних ран.....	33
Бондар Т. В.	
Організація неформальної освіти дорослих у контексті діяльності Товариства «Знання» України (кінець XX – початок XXI ст.).....	35

Бондаренко Я.В.	
Впровадження електронних посібників в навчальний процес вищої школи.....	38
Бондаренко А.В.	
Особливості фізичного виховання учнівської молоді в США.....	40
Бурова Д.О.	
Вивчення англійської мови за допомогою мультфільмів.....	42
Вакуліч Т.Д.	
Можливості моніторингу мовленнєвого розвитку старших дошкільників у закладі дошкільної освіти	45
Васильюк Л.О.	
Способи психологічного захисту менеджерів.....	47
Виноградський Є. Є.	
Структура готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до формування музичного сприймання молодших школярів.....	49
Випирайло М.Р.	
Підбір іграшок для розвитку дрібної моторики дітей дошкільного віку...51	
Візнюк І. М.	
Мотивація студентоцентрованого навчання в аспекті дуальної освіти.....	53
Власенко Я.О.	
Фінансове забезпечення науково-дослідної діяльності в Україні.....	55
Волинчук О.В.	
Functions of students' psychological boundaries.....	57
Воропаєва О.В.	
Використання ранкової гімнастики та гімнастики після денного сну в режимі дня дітей дошкільного віку.....	58
Галкіна С.В.	
Значення театралізованої діяльності у формуванні творчих здібностей дітей дошкільного віку.....	60
Гафіяк А.М.	
Організація процесу дистанційної підготовки фахівців з інформаційно-комунікаційних технологій.....	62
Геворкова Р.А.	
Моральне виховання дітей дошкільного віку з позицій Василя Сухомлинського.....	64
Головчук Ю.О.	
Партнерські відносини як складний процес взаємної адаптації підприємницької діяльності.....	66
Гонсалес Ю. С.	
Забезпечення якості оздоблення швейних виробів у підготовці фахівців технологічної освіти.....	68

Гонтова Т.	
Теорія проксимізації П. Цапа як методологія лінгвопрагматичних досліджень.....	70
Горєлова В. О.	
Поблема дослідження прогностичних здібностей дітей молодшого шкільного віку.....	72
Горохов В.В.	
Історичні умови виникнення, розвитку і особливості Давньоєгипетської релігії.....	74
Горошанська Т.М.	
Використання глюкозо-толерантного тесту для дослідження засвоєння глюкози з різних харчових продуктів.....	76
Губська А.В.	
Використання музичної спадщини композиторів-класиків у навчально-виховній роботі з дошкільниками.....	78
Гурбанов Б.	
Ідентифікація та кількісне визначення 4-амінобензенсульфонової кислоти.....	79
Гусенко К.В.	
Форми рефлексії на уроках української мови та літератури у старшій школі	81
Давиденко К.А.	
Особливості порушення голосу в дітей дошкільного віку.....	84
Дадашева О.О.	
Османська імперія у період танзимату.....	86
Денисова Я. В.	
Дослідження взаємозв'язку етнічної ідентичності та толерантності.....	88
Дечко А. О.	
Засоби вираження кількості у поетичних текстах Леся Танюка.....	91
Дикань Р. С.	
Робота комісії над меморандумом Сербської академії наук та мистецтв...93	
Дмитришин Н. О.	
Готовність до використання дистанційних освітніх технологій як умова професійної мобільності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту..96	
Дорожко А.О.	
Проблема формування культури академічної доброчесності у сучасному освітньо-науковому просторі.....	98
Дубина Л.І.	
Особливості публіцистичної праці Івана Багряного «Чому я не хочу вертатись в СРСР?».....	101

Єсікова І.В.	
Засоби інформаційно-комунікаційних технологій в іклюдзивному середовищі в закладах загальної середньої освіти.....	103
Зайка О.С.	
Візуалізація навчальної інформації засобами хмарного сервісу Canva...	106
Закірова Д. В.	
Вивчення аксіології мови й мовлення: сучасний стан.....	108
Захарова А. А.	
Розвиток читацької компетентності в першокласників в умовах позаурочної роботи.....	110
Захарченко М. Г.	
Рим чи Візантія: проблеми співвідношення.....	112
Зеленська К. Р.	
Технології віртуальної реальності у вищій освіті КНР.....	114
Золотухіна Н. А.	
Media Linguistics as a Core Basis of PR.....	115
Ісачов А. Я.	
Creative thinking as a subject of philosophical and pedagogical analysis.....	117
Іванова В. Ю.	
Готовність до самоосвітньої діяльності майбутніх фахівців-музикантів.	119
Іванова О. С.	
Ресурс сміху в педагогічній взаємодії.....	121
Ільченко А. Р.	
Пізнавальний інтерес як умова оволодіння лексичною компетентністю англійської мови.....	123
Дудар Є. П.	
Шляхи розвитку алгоритмічного мислення молодших школярів.....	125
Дукова Н. В.	
Мотивації професійної діяльності в умовах карантину в Україні.....	127
Калмикова Я. К.	
Салах ад-Дін – султан Єгипту, переможець хрестоносців.....	129
Кананчук О. О.	
The role of emotions in the process of learning.....	131
Каргіна Н.В.	
Кінотерапія та психологічне благополуччя особистості.....	133
Карпенко Л.М.	
Стан атмосферного повітря міст Краматорська та Миколаївки.....	135
Катихін В.М.	
Перспективи вдосконалення системи рукопашної підготовки майбутніх офіцерів Національної Гвардії України із урахуванням нових стандартів бойової підготовки.....	138

Киценко А.О.	
Using visuals in teaching speaking.....	139
Кобрін В. С.	
Історичні аспекти виховання стесостійкості у військовослужбовців.....	141
Коваленко О.Ю.	
Літературна гра у творі Айріс Мердок «Чорний принц».....	143
Ковальська Х.Л.	
Проблема саморуйнівної поведінки.....	145
Козачок Є.М.	
Українські народні іграшки як засіб фізичного виховання дітей дошкільного віку.....	147
Колмогоров О.В., Кушпета Р.Ю.	
Пропозиції щодо альтернативної платформи дистанційного навчання закладах вищої освіти України.....	149
Коломієць Ю.О.	
Соціально обдарований студент як суб'єкт волонтерської діяльності.....	151
Кононьчук Ю. М.	
Жінки в політичному житті України: історичний екскурс.....	153
Конотоп О.С.	
Проблеми практичної іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи.....	155
Коркішко А.В.	
Деякі аспекти дослідження професійного іміджу викладача в науково-педагогічній літературі.....	157
Корнєєв М.В.	
Positive and negative politeness strategies in the discourse of the historical drama the crown: research framework.....	160
Костюк С.П.	
Формування трудових навичок у дітей старшого дошкільного віку в організованій діяльності.....	161
Кохан Д. М.	
Діяльнісний підхід до розв'язання проблеми шляхетного ставлення до жінки у підлітків.....	163
Красножон А. М.	
Мовленнєвий розвиток малюка у спілкуванні зі значущим дорослим....	165
Кремінська Ю. В.	
Особливості українського колабораціонізму в роки Другої Світової Війни.....	167
Крохмалюк Н. В.	
Функціонально-стилістичні особливості медіа-жанру «Гороскоп».....	169
Кузнецов М. В.	
Методична підготовка з фізичного виховання курсів лідерства.....	171

Кузнецова Д. Д.	
Виховання у дошкільників любові до української народної творчості...	174
Кулікова К. В.	
Питання раціонального харчування студентів.....	175
Лаврухіна В. В.	
Особливості використання театральних іграшок в освітньому процесі сучасного ЗДО.....	177
Лаврухіна В. В.	
Можливості арт-терапії в корекції емоційного стану особистості дошкільника.....	179
Лаврушина Н. М.	
Діяльність Харківської Губернської комісії по боротьбі з наслідками голоду (1921-1923 рр.).....	181
Левацька А. С.	
Проблема неготовності вчителя початкових класів до інклюзивного навчання.....	183
Левченко О. В.	
Пропаганда СРСР у роки Другої світової війни.....	185
Лейба К. Ю.	
Pronunciation Skills in Reading Aloud.....	187
Лісовська Ю. М.	
Особливості спортивного тренування плавців.....	189
Лі Янь	
Виховний потенціал художніх творів олійного живопису.....	191
Логвись О. Я.	
Сучасні психологічні підходи до визначення поняття лідерства.....	193
Лукашенкова Г. Г.	
Ігрові форми фізичного виховання молодших школярів.....	195
Майстрюк І. С.	
Проектування електронного тренажеру для школярів з розв'язання комбінаторних задач.....	197
Майстрюк І. С.	
Експериментальна перевірка методики надання педагогічної підтримки учням у вивченні математики.....	199
Макітренко К. О.	
Сторітеллінг при вивченні іноземної мови.....	201
Максимова О. Р.	
Значення іграшок для всебічного розвитку дітей дошкільного віку.....	203
Марчук Л. С.	
Організація системи управління інтелектуальним потенціалом підприємства.....	205

Маслова Я. Р.	
Проблеми інклюзивної освіти в ЗВО.....	207
Маховицька Л. С.	
Наукова діяльність Ф. П. Шевченка 1972-1989 роки.....	208
Мачарадзе В. В.	
Російсько-грузинська війна 2008 р.....	210
Мелешенко М. О.	
Вплив фізичного навантаження на психологічний стан людини.....	212
Мельник А. О.	
Астрід Лінгред – звичайна письменниця, яка змінила долю.....	215
Мельник І. С.	
Розвиток шестирічних учнів в освітньому середовищі початкової Школи.....	218
Мельничук І. В.	
Спілкування дитини, яка має труднощі в навчанні, зі значущим Дорослим.....	220
Микитюк В. О., Микитюк С. О.	
Формування громадянської компетентності в умовах модернізації сучасної системи освіти.....	222
Мірошниченко А. Д.	
Вплив фізичного виховання на розвиток особистості.....	225
Могильникова Н. В.	
Синергетичний підхід у реалізації творчого потенціалу майбутніх фахівців.....	227
Монтрін І. І.	
Брендинг закладу вищої освіти на ринку освітніх послуг.....	229
Мороз О. К.	
Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у проєктній діяльності.....	231
Мусієнко А. В.	
Дослідження ігрових показників ефективності у баскетболістів.....	233
Нефедова О. Г.	
Сучасний зміст парадигми конкурентоспроможності підприємства.....	235
Овчар Н. В.	
Особливості використання сенсорної інтерактивної дошки в початковій школі Польщі.....	238
Одеров А. М., Климович В. Б.	
Професійна готовність майбутнього викладача як складник формування компетентності студентів.....	240
Острянко Т. С.	
Роль сім'ї у світогляді молоді доби інформаційних технологій.....	242

Павлюк М. П.	
Розвиток лідерських якостей дітей дошкільного віку в творчих іграх....	244
Парфьонова О. В.	
Навчання майбутніх швейників автоматизованому вишиванню.....	246
Пастушенко Д. О.	
До питання класифікації дисграфії.....	249
Пачева Ю. Е.	
Значення музичних ігор для розвитку дітей дошкільного віку.....	252
Пей Чжиюн	
Реформування вищої освіти у КНР на стиці XX та XXI ст.....	254
Перевознюк В. В.	
Місце і роль самоосвітньої компетентності в процесі підготовки майбутніх учителів англійської мови у Великій Британії.....	257
Петренко А. А.	
Фізична підготовка студентів економічних спеціальностей в умовах університету.....	259
Петюренко О. В.	
Дитячий фольклор як засіб музично-естетичного розвитку молодших школярів.....	260
Пилипенко Ю. В.	
Інтегрований підхід у навчанні – шлях до забезпечення всебічного розвитку особистості.....	262
Пісняк Н. О.	
Застосування мультимедійних засобів у роботі з дітьми, які мають особливості в навчанні.....	265
Повелиця Я. С.	
The Concept of Gender Differences that Influences Language Learning.....	267
Поливанюк В. В.	
Проблема формування професійної компетентності майбутніх військових фахівців у науковій літературі.....	268
Полічковська С. В.	
Діалогічні вміння дітей старшого дошкільного віку в іграх за сюжетами художніх творів.....	270
Проданова О.М.	
Мотиваційні ресурси особистості у подоланні стресу.....	273
Прокопенко І. А.	
Голос як інструмент ефективної організації фасилітаційної взаємодії вчителя і учня.....	275
Прокоф'єва Л. О.	
Проблема взаємозв'язку когнітивної та емоційної сфер у дітей з легким ступенем розумової відсталості.....	279

Проскурін І. А.	
Лінгвофілософія Гюстава Гійома.....	281
Прочкарук Д. О.	
Пам'яткоохоронна діяльність О.П. Новицького у 1904-1918 рр.....	283
Пчелянська Г. О.	
Маркетинговий підхід до визначення поведінки споживачів.....	285
Редченко Р.	
Поняття епістемічної модальності в лінгвістичній прагматичі.....	287
Рзаєва А. А.	
Характеристика пауз хезитації в спонтанному мовленні.....	288
Романенко Н. О.	
Ідей Марії Монтессорі про індивідуальне виховання дітей у практиці роботи закладів дошкільної освіти.....	290
Рубан О.	
Феномен лексем загальної семантики: досвід вивчення.....	292
Рудоманенко Ю. В.	
Лінь та прокрастинація: схожість та розбіжності.....	294
Савкуєва Д. Ю.	
Особливості використання музичних іграшок за методикою Карла Орфа в сучасному ЗДО.....	296
Самойленко С. І.	
Дослідження показників рухової активності в студентів Полтавської політехніки.....	298
Самойлова О. Р.	
Співробітництво між Україною та Британією в галузі науки та культури (1991-2004 роки).....	300
Сарнавський М. О.	
Організація навчання дітей шахам у закладах загальної середньої освіти.....	302
Семенченко Ю. К.	
Методика дослідження професійних стереотипів про спортсменів в американській лінгвокультурі.....	304
Серветник Д. В.	
Характеристика структури здорового способу життя студентської молоді.....	306
Сергієнко К. Є.	
Займенник як засіб інтимізації в збірці «Сад нетанучих скульптур» Ліни Костенко.....	309
Сергієнко В. С.	
Харківський період життя Антонія Боніфация Пшеборського.....	311
Сєдих Є. С.	
Виховний потенціал сучасних підручників з літературного читання	

для початкової школи.....	313
Синящок В. С.	
Формування мотивації до занять з фізичної культури у студентів.....	315
Синящок В. С.	
Формування в дітей молодшого дошкільного віку відповідальності в процесі виконання доручень.....	318
Сінчук Ю. В.	
Розвиток читацької компетентності учнів початкової школи шляхом використання зорових опор.....	320
Лі Сіньцзе	
Реалізація професійно орієнтованого естетичного смаку у прикладній сфері.....	322
Сітарська Х. В.	
Характеристика механізмів творчого мислення особистості.....	324
Слісаренко Є. В.	
Виховне значення української народної іграшки в освітньому процесі сучасного ЗДО.....	326
Слободянюк О. Л.	
Діалогічне навчання в процесі підготовки студентів.....	328
Собченко Т. М.	
Сутність формування університетсько-шкільних кластерів.....	330
Старостенко Т. М.	
«Вбивство» та «Смерть» у германській культурі та їхня лексична репрезентація.....	332
Стукаленко Д. Ю.	
Закони Хаммурапі як історичне джерело.....	334
Сумцов Р. С.	
Становище Харкова в роки Другої світової війни.....	336
Супрун А. О.	
Analysis of electronic payments dynamics and structures in Ukraine.....	338
Сухопар В. В.	
Вплив фізичного виховання на розвиток дитини дошкільного віку.....	340
Сухоставська К. Р.	
Types of Pronunciation Mistakes on the Segmental Level.....	343
Титаренко В. В.	
Упровадження дистанційного навчання у професійній підготовці художників-оформлювачів.....	344
Тишковець Г. О.	
Людиномірність сучасного культурно-освітнього простору: філософсько-освітня рефлексія.....	346
Топчій Д. С.	
Релігійна політика А. Гітлера та його оточення на окупованих територіях	

УРСР (1941 – 1944 рр.).....	348
Трофименко О. А.	
Емоційний інтелект як чинник запобігання синдрому емоційного вигорання педагога.....	350
Трошина С. В.	
Professional and pedagogical culture of the future educator.....	355
Тумко А. І.	
Питання підготовки студентів в секції боксу.....	357
Уварова В. В.	
Перспективи розвитку освіти в цифровому суспільстві.....	358
Ульянова Т. Ю.	
Чинники утрудненого міжособистісного спілкування майбутніх психологів.....	361
Федяй К. М.	
Використання онлайн курсів Coursera як додаткова мотивація навчання.....	364
Цзи Фенлай	
Сучасні підходи до змісту естетичного розвитку учнів.....	365
Харченко Ю.	
Модальність сумніву в мові й мовленні.....	367
Харченко А. О.	
Вплив простору ЗВО на соціалізацію студентів.....	368
Хіміч В. Л.	
Визначення діагностичного інструментарію у науковому дослідженні....	371
Хоу Ісюань	
Заохочення як метод стимулювання майбутніх учителів хімії до творчої самореалізації у освітньому процес.....	374і
Цінг Шен	
Сутність та значення загальнокультурної компетентності у процесі підготовки майбутніх педагогів України та КНР.....	376
Чернявська А. Ю.	
Деякі аспекти організації хормейстерської роботи у закладах загальної середньої освіти.....	378
Чжан Гомінг	
Дитяча хореографія як педагогічна проблема.....	380
Лю Чжицян	
Професійні компетентності майбутніх учителів-хореографів.....	381
Чжоу Мінг	
Вплив методів виховання на процес формування естетичного смаку в майбутніх музично-педагогічних працівників.....	384
Чіхічіна О. М.	
Активізація самостійної художньої діяльності дітей в умовах закладу дошкільної освіти.....	386

Чорноморд Є. Є.	
Issues of formation of student activity motivation in educational process.....	388
Чуб А. В.	
Питання організації занять зі студентами щодо здорового способу життя.....	391
Чубукіна О. М.	
Роль клубних об'єднань і молодіжних центрів у розвитку soft skills компетентностей студентів закладів вищої педагогічної освіти України.....	393
Шведова А. О.	
До питання рухової активності студентів-волейболістів.....	394
Шевчук В. В.	
Технології формування життєтворчості особистості.....	396
Шептуха О. М.	
Набуття здобувачами вищої освіти навичок hard та soft skills.....	398
Шеремета Р. В.	
Перспективи електронних комунікацій.....	400
Шеян М. О.	
Використання інформаційно-комунікаційних технологій для забезпечення розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи.....	402
Шкурак Т. О.	
Шляхи формування засад почуття гідності в дітей старшого дошкільного віку в процесі національно-патріотичного виховання.....	404
Штонда А.	
Поняття диспозиційності / недиспозиційності в лінгвістичній прагматиці	406
Штонда О. Г.	
Освітні веб-ресурси у процесі підготовки майбутніх педагогів.....	407
Щербакова О. В.	
Зародження педагогічної думки у Стародавньому Китаї.....	410
Ямпольська А. В.	
Значення ігор-драматизацій для творчого розвитку дітей дошкільного віку.....	412
Янься Ван	
Роль музичного виховання у зміцненні здоров'я дитини.....	413

Наукове видання

Наука та освіта в дослідженнях молодих учених
Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції для студентів,
аспірантів, докторантів, молодих учених
(Харків, 14 травня 2020 р.)

Відповідальна за випуск: **Башкір О. І.**

Технічні редактори:

Бондар Т. В. – аспірантка кафедри педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;
секретар ради молодих учених ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Кохан Д. М. – аспірантка кафедри педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;
член ради молодих учених ХНПУ імені Г. С. Сковороди